

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI**

KÜRESELLEŞMENİN ULUSAL GÜVENLİĞE ETKİSİ: TÜRKİYE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma ARSLAN

EKİM-2007

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI

KÜRESELLEŞMENİN ULUSAL GÜVENLİĞE ETKİSİ: TÜRKİYE

Fatma ARSLAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce
Bilim Uzmanı (Kamu Yönetimi)
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez'dir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 18.10.2007

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 07.11.2007

Tezin Danışmanı :Doç. Dr. Gökhan KOÇER

Jüri Üyesi :Yrd. Doç Dr. Mustafa Çağatay OKUTAN

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Yusuf ŞAHİN

Enstitü Müdürü :Prof. Dr. Osman PEHLİVAN

EKİM-2007

TRABZON

0.SUNUŞ

00. ÖNSÖZ

Bu tez çalışması Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Programında yapılmıştır.

Bu çalışmada, öncelikle güvenlik kavramı üzerinde durularak küreselleşmenin ulusal güvenliğe etkileri incelenmiş ve bu değişimin Türkiye'yi nasıl etkilediği ele alınmıştır.

Yüksek lisans tez danışmanlığımı üstlenerek, çalışmalarımı yönlendiren ve desteklerini esirgemeyen değerli hocam, Sayın Doç. Dr. Gökhan KOÇER'e; ve tüm üniversite eğitimim boyunca bana emeği geçmiş olan değerli hocalarım Prof. Dr. Hayati AKTAŞ; Doç Dr. Mohammad ARAFAT; Doç. Dr. Yusuf AKSAR, Doç. Dr. Yusuf Şevki HAKYEMEZ; Doç. Dr. Abdulkadir TOPAL ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çağatay OKUTAN'a teşekkür ederim.Başlangıçtan bugüne kadar gelmemde bana maddi ve manevi desteği fazlasıyla sağlayan aileme teşekkürlerimi sunarım.

FATMA ARSLAN

Trabzon 2007

0.1.İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa Nr.</u>
0. SUNUŞ	III
00. Önsöz	III
01. İçindekiler	IV
02. Özet	VII
03. Summary	VIII
04. Kısaltmalar Listesi	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GÜVENLİK KAVRAMI VE KAPSAMI	7
11. Güvenlik kavramı	7
111.Güvenlik kavramının Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi	11
1111.Bireysellik Üzerine Kurulu Güvenlik Kavramı	12
1112.Toplum ve Devlet Ağırlıklı Kullanılan Güvenlik kavramı	14
1113. Genişletilmiş Güvenlik Anlayışı	16
12.Modern Devlet ve Güvenlik	22
121.Egemen Devlet	25
122.Ulus Devlet	27
1221.Güvenlik Kurumlarının Yapılanması	28
1222. Bölgesel Güvenlik	29
1223.Ulusal Güvenlik	30
13.Ulusal Güvenlik Siyaseti ve Stratejisi	37

131.Ulusal Güvenlik Politikasının Belirlenmesi Konusundaki Kuruluşlar.....	45
--	----

İKİNCİ BÖLÜM

2.KÜRESELLEŞMENİN ULUSAL GÜVENLİĞE ETKİSİ	49
21. Küreselleşme Süreci	49
211. Bilgi Toplumu.....	55
212. Ekonomik Küreselleşme.....	60
213. Siyasal- Toplumsal- Kültürel Küreselleşme.....	61
22. Küreselleşmenin Özelliği	63
23. Küreselleşme ve Güvenlik.....	70
231. Bilgi Toplununun Güvenliğe Etkisi.....	78
232. Ekonomik Küreselleşmenin Güvenliğe Etkisi.....	80
233. Siyasal- Toplumsal- Kültürel Küreselleşmenin Güvenliğe Etkisi.....	82
234. Ulus Devlet ve Güvenlik	83
2341. Ulusal Güvenliği zedeleyen Etkenler	91
23411. Küresel Kültür	91
23412. İçteki Güçlerin Artışı	94
23413. Yasa Dışı Faaliyetlerin Uluslararası Hale Gelmesi	98
234131. Asimetrik savaş.....	100
23414. Bilim ve Teknoloji.....	106

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE.....	112
31. Türkiye'nin Güvenlik Anlayışı.....	112
311. Türkiye'nin Genişletilmiş Güvenlik Anlayışı	114
312. Türkiye'nin Değişen Çıkar ve Hedefleri	115
32. Küreselleşmenin Türkiye'nin Güvenlik Anlayışına Etkileri	119
321. Ulusal Güvenlik Kavramı.....	123
322. Bölgesel Bütünleşme Hareketleri	126

323. Yıkıcı ve Ayrılıkçı Hareketler	131
324. Yerel Kùltürler ve Kimlikler	132
325. Bilgi Teknolojisi	133
3251. Asimetrik Savaş	135
3252. Siber Terör	138
3253. Türkiye'nin Ulusal Güvenliği Açısından Bu Hareketlerle Mücadelesi	140
33. Stratejik Öngörü Geliştirmenin Faydaları	142
331. İstihbaratın Önemi	144
4. SONUÇ	149
YARARLANILAN KAYNAKLAR	154
ÖZGEÇMİŞ	164

02.Özet

Dünya üzerindeki ülkelerde her dakika siyasi, ekonomik ve sosyal değişimler yaşanmaktadır. İletişim teknolojisi sayesinde iyice küçülen dünyamızda bu değişimler global anlamda tüm dünyayı etkilemektedir. Yaşadığımız yüzyılın son yarısına baktığımızda bunu çok daha açık bir şekilde görmekteyiz. Herhangi bir ülkede meydana gelen değişiklikler günümüzde sadece o ülkeyi değil, öncelikle o bölgeyi olmak üzere bütün dünya ülkelerini etkilemektedir. Yenedünya düzeni adıyla ülkeler arasında kurulan ve kurulmakta olan ilişkiler o kadar hassas dengelere sahiptir ki bu dengelerden birinde yaşanan bir istikrarsızlık diğer dengeleri de etkisi altına almaktadır. Ülkeler arasındaki bu iletişim ile ekonomi, siyasi diplomasi, kültür vb. kurumlar çoğunlukla ulusallıktan uzaklaşmış ve ortak bir uluslar arası kurum ve anlayış sistemi ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda da etkileşim hızlanmış, o derecede de hassaslaşmıştır. Bu hassaslıklar özellikle güvenlik alanında önemli değişimlere sebep olmuş, güvenlikten tehdide birçok kavramı etkilemiş ve değiştirmiştir. Uluslararası ortamda belirsizlikler gündeme gelmiş; bunlar özellikle tehdidin kimden, ne zaman ve nereden geleceği belirsizlikleridir.

Artık terörizm, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, toplumsal sorunlar ve hatta çevre sorunları bile ulusal güvenlik sorunları arasında yer almaya başlamıştır. Tüm dünya ülkeleriyle birlikte ülkemizde de bu etki görülmektedir. Ancak tüm gelebilecek tehditleri önceden kestirmek bu küreselleşmiş dünyada zor olmakla birlikte her şeye hazırlıklı olmalıyız.

03.Summary

Each country in the world is facing certain transformations in political, economical and social fields every day. These transformations affect the whole world, which is becoming smaller and smaller by improving communication technologies. It can be seen much clearly when the last half of the 21. Century is taken into consideration. Today, any distortion in the dynamics of a country not only affects that country but the region and the world as a whole respectively; that is to say contingency is one of the main problem in the global new world. Hence, these sensitive balances within each variable affect the relations between countries directly, which means an unstable political environment. The concept of “defense” has become one of the main issues for countries due to the uncertainties about the origin, time and the quality of the threat.

Today, terrorism, smuggling, social and even environmental problems are counted as national security problems. The impact of widening of this definition can also be seen in Turkish case. As a result, although it is hard to foresee all forthcoming threats in the global world, we have to be ready for any menaces.

04. Kısaltmalar Listesi

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AGIT	:Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ASEAN	:Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği
BIO	:Barış için Ortaklık
BM	:Birleşmiş Milletler
CIA	:Amerikan Merkezi Haberalma Teşkilatı
FAA	: Federal Aviation Agency
GATT	:Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
GGAÖ	:Güven ve Güvenlik Arttırıcı Önlemler
KEİB	:Karedeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
KES	:Kitlese Etki Silahları
MGK	:Milli Güvenlik Kurulu
NAFTA	:North America Free Trade Agreement/Kuzey Amerika Serbest Ticaret Antlaşması
NATO	:North Atlantic Treaty Organization/Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
NGO	:Hükümet Dışı Örgütler
NSA	:National Security Agency
SSCB	:Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

GİRİŞ

Küreselleşme, bir ucunda “yerel” diğer ucunda “global” olan bir doğru parçası şeklinde açıklanabilmektedir. İnsan örgütlenmesi ve aktivitelerinde, kıtalar ötesi ve bölgeler arası faaliyet modellerine, etkileşime ve güç kullanımına doğru bir değişimi ifade etmektedir. Sosyal ilişkiler ve kurumların esnekliğini ve derinliğini öyle içerir ki, bir yandan, günlük yaşam dünyanın öbür ucunda yaşananlardan etkilenirken, diğer yandan, yerel grup ve toplulukların, uygulamaları ve kararları dünya çapında büyük yankılar yaratabilmektedir.

Her ne kadar küreselleşme terimi, 1990’lı yıllardan itibaren yoğun olarak kullanılmaya başlanmışsa da, küreselleşmenin yeni bir olgu olmadığını belirtmek gerekmektedir. Binlerce yıldan beri küreselleşme; seyahatler, ticaret, göçler, kültürel geçişler ve bilginin yayılmasıyla (bilim ve teknoloji dahil) gelişmiştir. Günümüzdekine benzer küresel karşılıklı bağlantıların ilk nüvelerinin 16. yüzyılın sonlarında, yani modern devletin doğduğu ve bir dünya ekonomisinin oluşup genişlemeye başladığı zaman diliminde, bulmanın mümkün olduğu belirtilmektedir.

Küreselleşme yeni bir olgu değildir; ancak yayılma hızı ve devleti dönüştürücü etkisi bakımından, 16. yüzyılın sonlarından başlayıp 20. yüzyılın ortalarına kadar gelen küreselleşme ile 1945’ten sonraki küreselleşme süreçleri arasında çok büyük bir fark vardır. 20. yüzyılda küreselleşme inanılmaz bir hız kazandı ve çok sayıda yeni boyutları bulunan karşılıklı küresel bağımlılık biçimleri geliştirmiştir. Özellikle son on yıllarda ulaşım ve iletişim teknolojilerinde yaşanan olağanüstü gelişim sayesinde ivme kazanan küreselleşme, dünyayı, o çok kullanılan deyimle, “küçük bir köye dönüştürmüştür.” Bu dönüşüm süreci dünyanın ekonomik, siyasi ve kültürel yapılarında ciddi değişimler yaratmıştır. Küreselleşme politikaların bir sonucu olarak, ülkeler arasındaki ekonomik ve siyasal sınırlar belirginliklerini kaybetmiştir; ekonomiler birbirlerine daha bağımlı hale gelmiştir; kültürel, siyasal, sosyal alanlarda benzeşmeler yaşanmıştır ve dünyanın hemen her bölgesinde özgürlükçü eğilimler güç kazanmıştır.

Küreselleşme bazı bölgelerde, orduların, pasaportların ve sınırların önemini azaltırken, bazı bölgelerde de dikta rejimini sona erdirmiştir. Buna bağlı olarak dünyada bir düzensizlik ve kargaşanın başlamasına neden olmuştur. Bu yeni oluşumla bir bilgi devrimi başlamıştır. Bilgi ülkeler arasındaki ilişkilerde değişimi, ekonomilerde bütünleşmeyi, askeri ilişkilerde yeni ve farklı görevlerin yaratılmasına neden olmuştur.

Dünya ekonomik açıdan, barışçı bir entegrasyona geçerken, güvenlik alanında, bölgesel savaşlar, göç ve etnik çatışmalar, radikal akımlar, organize suçlar, terör, kitle imha silahlarının yayılması ve genel güvenlik ve barış ortamı bozulmuş, yeniden soğuk savaş öncesindeki düzensiz ve kargaşanın hakim olduğu çok kutuplu bir duruma gelmiştir.

Terör örgütleri ve dünya geneline yaygınlaşmış küresel terörizm yeni tehdittir. Yeni tehdidin alt unsurları ise; insan ticareti, kaçak göç, uyuşturucu ticareti ve kara-parayla uğraşan organize suç örgütleridir. Bu açıdan bakıldığında iç içe geçmiş olan terör örgütleri ve organize suç örgütleri küresel dönemde kavramsal olarak adresi belli, ancak elle tutulan (fiziksel) hedefi belli olmayan, operasyonel yeterlilikleri sınırlayan, yeni tehdit konseptlerini oluşturmaktadır.

Yeni tehdit gerçeğinin ortaya koyduğu kaçınılmaz sonuç ise, bu tehdit algılamasına göre yeni güvenlik kurumsallaşmalarının, stratejilerinin ve yeni istihbarat anlayış ve yöntemlerinin ortaya çıkmasıdır. Küresel dönemde ekonominin, insan hareketliliklerinin, devletler-üstü kuruluşların etkisi, güvenlik alanlarında henüz etkin boyutlarda gerçekleşmemiştir. Örneğin, "suç örgütleri", dünyanın birçok yerinde sınırları tanımadan, farklı ülke sistemlerinin açıklarını kullanarak organize suçlar işlemektedirler. "Terör örgütleri"nin en büyük avantajı ise, yine kendilerine karşı uluslararası bir cephenin oluşturulamamasıdır. Bu açılardan bakıldığında retorik olarak devletlerarası işbirliği sürekli ifade edilmesine rağmen, uygulamada terör ve organize suç örgütlerine karşı etkin bir istihbarat ve güvenlik işbirliği sağlanamamaktadır. Bu ise, dünyanın geldiği bu evrede güvenliği ulusal sınırlarla sınırlandırmanın veya ikili anlaşmalarla çözmeye çalışmanın zorluğunu ortaya koymaktadır. Kısacası küresel dönemde küresel güvenlik tehditleri ortak bir cephe oluşturmakta önemli bir aşama kaydetmişlerdir. Bunun karşısında ise küresel dönemin ulus devletleri güvenliklerini sağlamada ortak bir platform oluşturamamışlardır.

Yenidünya düzenini ortaya koyduğu yeni tehditlerin kökenleri modern çağ ile yaşıt sayılabilmektedir. Bunlardan organize uyuşturuıcı ticareti, 19. yüzyılın sonlarında, terörizm ideolojisi 19. yüzyılın ikinci yarısında dünya gündeminde yer etmiş ve 20. yüzyılda bir mücadele aracı olarak hızlı bir yaygınlaşma göstermiştir. Ulaşımın kolaylaşmasına paralel olarak, insan ticareti ve diğere ekonomik suçlar da 20. yüzyılda yaygınlaşmıştır. Bu suçları işleyenlerle mücadele, polisiye bir konu olarak ele alınmış ve polis örgütleri ekonomik ve ideolojik organize suç örgütleriyle mücadelede birinci sorumlu olmuştur. Özellikle hukukun üstünlüğü, insan hakları, işkencenin önlenmesi gibi kavramların yükselen değerler olduğu çağımızda, polisin hedeflere ulaşırken kullandığı metotların sorgulanabilir olması, bu tür suçlularla mücadelede donanımlı olmasını da gerektirmektedir. Bu suç türlerindeki artış, polislik mesleğindeki uzmanlaşmayı da arttırmış ve suç istihbaratın yeteneğini, operasyonel yetenekleriyle eşgüdömlü ve eşzamanlı birleştirmesini sağlamıştır.

Soğuk Savaş'tan bu yana uluslararası ilişkilerde sorunlar ve ittifaklar zaten büyük ölçüde değışmiştir. Buna en güzel örnek, ABD'nin, Sovyetler Birliğı'ne karşı bir güç olarak yaratıp desteklediğı Taliban ve Bin Laden gibi radikal İslamcılarını ortadan kaldırmak amacıyla 11 Eylül saldırılarının ardından Rusya'yı kendi tarafına çekmeye çalışmasıdır. Son terörist saldırıların da gösterdiği gibi, uluslararası ilişkilerin artık eskisi gibi "dost" ve "düşman" gibi basit kavramlarla algılanması veya uluslararası güvenliğin yalnızca askeri anlamda yorumlanması olanaksızdır. Artık çok farklı bir dünyada yaşıyoruz. Uluslararası ilişkiler, eskisinden çok daha karmaşık ve anlaşılması çok daha zor bir yapıya bürünmektedir. Böyle bir ortamda ulusal dış politikalar üretilmesi ise, küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı karşılıklı bağımlılık nedeniyle geçmişe göre çok daha yüksek riskler taşımaktadır. Bu risklerin azaltılması, yeni ortaya çıkan koşulların anlaşılabilir olarak bunlara uygun önlemlerin alınmasıyla mümkün olabilmektedir.

Uluslararası ilişkiler gittikçe daha karmaşık bir hal alırken, ulusal güvenlik sorunları da aynı belirsizlik içerisinde gelişmektedir. Silahlanma, savaş teknolojisi yatırımları ve sınır güvenliği gibi yalnızca askeri konularla sınırlı tutulan ulusal güvenlik kavramının kapsamı, yeni dönemde genişleme eğilimindedir. Artık terörizm, silah ve uyuşturuıcı kaçakçılığı, toplumsal sorunlar ve hatta çevre sorunları bile ulusal güvenlik sorunları arasında yer almaktadır. Hatta Larsen ve David, yeni yüzyılda ulusal güvenliği yalnızca devlet ve kamu

kuruluşlarının çabasıyla sağlamaya çalışmanın yetersiz kalacağını ve bu çabalara özel sektörün katılımının da gerektiğini ileri sürmektedir. Güvenliğin anlamı genişlerken, tehdit odaklarının belirginliği ve somutluğu giderek kaybolmaktadır. Artık ulusal ve uluslararası güvenlik sorunları da iç içe geçmeye başlamakta ve aralarındaki ayırım gittikçe belirsizleşmektedir. Güvenlik tehditleri, artık yalnızca ulus devletlerden değil, ulus-altı gruplardan (teröristler, milisler, etnik veya dinsel gruplar) kaynaklanabilmektedir. Bu ulus-altı gruplar, hem kendi uluslarına hem de başka uluslara yönelik tehditler yaratabilmekte, hatta devletlerin dış politikalarını, onların siyasal otoritelerinin veya halklarının istemi dışında yönlendirebilmektedirler. Örneğin hem Pakistan'daki Muşarraf hem de Afganistan'daki Taliban yönetimi, Bin Laden'in etkinliklerinden dolayı kendilerini hiç istemedikleri bir dış politika çizgisinde bulmuştur. Terörizmi desteklemek kolaydır ancak onu kontrol etmek oldukça güçtür. Yeni beliren ortamda ulusal güvenlik sorunları da artık devletlerin kontrolünden çıkmaya başlamaktadır.

New York ve Pentagon'a yapılan saldırılar, ulusal güvenliğin yalnızca silah kontrolü ve askeri alandaki yüksek teknolojiler yoluyla sağlanamayacağını göstermiştir. Bir kaç bıçağın bile binlerce insanın hayatına mal olabileceği, hatta stratejik hedefleri vurabileceği görülmüştür. Artık uluslararası güvenlik sorunlarını, geleneksel anlamdaki askeri savunma stratejilerine eklenebilecek her türlü siyasal, toplumsal ve önleyici düzenleme anlamına gelen sivil güvenlik önlemleriyle birlikte düşünmek gerekmektedir.

Uluslararası ilişkilerin en temel sorunlarından biri de savaştır. 11 Eylül'den beri gelişmekte olan olaylar, bu kavramın da artık değişiyor olabileceğinin işaretlerini vermektedir. ABD, terörizm gibi oldukça belirsiz bir kavrama ve onu temsil ettiğine inandığı grup ve ülkelere savaş açmıştır. Geleneksel olarak savaşlar, devletler ve ordular arasında yürütülmektedir. Ancak bu yeni dönemde, yeni bir savaş türünün yani asimetrik savaşın uygulamalarına şahit olmaktayız.

Küreselleşme ile birlikte meydana gelen yeni savaşlar insan hakları ihlali ve organize suçların bir karışımı olarak tanımlanmaktadır. Bir kısım düşünür'e göre güvenlik ancak sivil toplumla birlikte sağlanabilmekte ve korunabilmektedir. Bu nedendir ki AB'nin daha çok büyümesi gerektiği de vurgulanmaktadır.

Uluslararası ilişkilerin geleneksel uygulamaları çerçevesinde dost ve düşman kavramları, siyahla beyaz kadar belirgin olabilmektedir. Son saldırılar ise bunun artık böyle olmayacağını gösterdi. Bu yeni mücadele, David Von Drehle'nin *The Washington Post*'ta yayınlanan 12 Eylül 2001 tarihli makalesinde “gri savaş” olarak nitelendirilmiştir. Gri savaşta düşmanın kimliğinin belirsiz olmasının yanı sıra içinde bulunulan durumun gerçek anlamda bir savaş olup olmadığı da belirsizdir. Bu savaşın askeri hedeflerle coğrafi olarak sınırlandırılmış cepheleri ya da belirli kurallara bağlı olarak savaşan orduları yoktur, ancak binlerce insanı öldürebilecek şiddeti vardır.

Dünyanın önde gelen ülkeleri, küresel dönemde yeni kurumlar üretmekte veya varolan kurumlarına yeni işlevler kazandırmakta ve kurumlara yeni rol tanımlamaları yapmaktadırlar. Bu dönemde tehdit aynasındaki yansımalarla göre güvenlik ve özellikle istihbarat örgütlenmeleri yeniden yapılanmak zorundadırlar. Bu yapılanma aynı zamanda istihbaratın işlevini, niteliğini ve oturduğu temel mantıksal kavramı da değişime zorlamaktadır. 21. yüzyılı doğru okuyan ekonomilere sahip ülkeler veya bölgeler hiç kuşkusuz söz sahibi olmaktadır. Ancak, bu ülkeleri daha şanslı kılacak ise güvenlik alanındaki gelişmeleri ve özellikle de istihbaratın yeni seyrini keşfetmeleri olmaktadır. Küresel dönemin yeni ekonomik güçleri Çin ve Hindistan olarak kendini göstermeye başlamıştır, ancak 11 Eylül 2001'de ikiz kulelerin altında kalan FBI ve CIA'nın yerini alacak kurumların adresini gösteren bir gelecek bilimci henüz ortada gözükmemektedir. Şimdilik, başarısızlığı inanılmaz bulanların popüler komplo teorileri 11 Eylül ve arkasındaki sis perdesini aralamaya çalışmaktadır. Komplo teorileri hiçbir izahta bulunmaz; sadece, durumu daha da karanlık yapmaktadır. Bu nedenle, küresel döneme damgasını vuran güvenlik olaylarından 11 Eylül küresel terör saldırılarının neden başarıyla savuşturulamadığı farklı bir açıdan analize muhtaçtır: Bu ise en basit şekliyle ABD'nin ünlü istihbarat örgütlerinin, klasik düşman tanımlamaları çerçevesinde faaliyet göstermeleri sonucunda, yanlış cephelerde yanlış düşmanları arayarak gereksiz yere enerji harcamış oldukları gerçeğidir. Bu gerçek tam ve doğru anlaşıldığında, yeni dönem güvenliğini kurumsallaşması, güvenlik stratejilerinin yeniden oluşturulması ve istihbarat anlayışının doğru ve yeniden yazılması mümkün olmaktadır.

Küreselleşmenin uluslararası güvenliğe etkilerine dair ipuçları yakalamayı amaçlayan bu çalışmada, ilk bölümde güvenlik kavramının gelişimi incelenirken, ikinci bölümde ise

küreselleşme ve küreselleşmenin ulusal güvenliğe etkilerine yer verilmiştir. Çalışmamın son bölümünde ise küreselleşmenin Türkiye'nin ulusal güvenliğine etkisi kısaca tartışılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

10. GÜVENLİK KAVRAMI VE KAPSAMI

11.Güvenlik Kavramı

Kişinin ya da toplumun kendini güven içinde hissetmesi durumuna güvenlik adı verilmektedir. Bu tanıma göre her şey için güvenlik söz konusudur. Kişiler, toplumlar için olduğu gibi devletler ve ülkeler için de güvenlik durumu söz konusudur. Çünkü ayrı bir varlık olarak devletlerin varlıklarını devam ettirebilmeleri ancak güvenli bir ortam ile mümkün olabilmektedir. Bu durumda bütün canlılar için olduğu gibi sosyal düzen içinde güvenlik acil bir konudur. Ortaya çıkan her şey için güvenlik arayışı sürekli dir. Devletler de zaman içerisinde insanların siyasal yönden örgütlenmeleri ile ortaya çıkan siyasal farklılıklarda güvenlik aramaktadırlar(KONA,2005,s.115).

Güvenlik dünya düzeni ve insan yaşamı açısından çok önemli bir kavramdır. Güvenlik kelimesinin sözlük anlamına bakıldığında her türlü tehlikeden uzak bir yaşama sahip oldukları, korkusuzca yaşayabildikleri, toplumsal yaşam düzeninin insanların gereksinimleri doğrultusunda sürekli biçimde işlediği, herkesin kendisini emniyet içinde hissettiği bir durum olarak ifade edilmektedir. Ayrıca tehlikede bulunmama ve rahat olma anlamına da gelmektedir. Toplum içinde yaşayan insanların önde gelen ihtiyaçlarından birisi de tehlikelerden korunma, korku duymama ve güvenlik içinde olmaktır. Toplum düzeninin sağlanması için bahsedilen ihtiyaçları belirleyecek ve giderebilecek çeşitli kurumların oluşturulması ve hizmetlerin sunulması gerekmektedir.

Güvenlik daha çok dar anlamda ele alınmış ve tehditlerden korunmuş olmak, emniyette olmak şeklinde tanımlanmıştır. Realist ekol güvenliği silahlı saldırıdan arınmış olmak, bağımsızlığını korumak şeklinde ifade etmiştir. Gerek Türkçe gerekse İngilizce sözcükler

incelendiğinde ise “güvenlik-emniyet” kavramları “korkmamak, huzurlu olmak, endişeli olmamak” kavramları arasında bağlantı kurulduğu görülmektedir. Hatta Türkçe ve Arapça da güvende olmak “teslim olmak, itimat etmek” gibi kavramlar ile tanımlanmıştır. Aslında güvenliğin esasında bağımsız olmak değil, bağımlı olmak vardır. Buradaki bağımlılık hayatın beklenildiği gibi devam edeceğine duyulan bir güvendir. İstikrar ve beklentilerin karşılanması ile güvende olmak birbirine yakın kavramlardır. Askeri güç güvenliğin önemli bir parçası olarak burada ortaya çıkmaktadır.

Güvenlik ülkelerin var olma sorunudur. İnsanları, kurumları ve değerleri ile birlikte bir ülkenin gelecekte de mevcudiyetini sürdürebilmesi için vazgeçilmez bir kavramdır. En geniş anlamı ile güvenlik milli menfaatlere yönelik herhangi bir tehdidin olmamasıdır. Başka bir görüşe göre ise; güvenlik barış içerisinde savaşın idamesine karşı çıkan engelleri ortadan kaldırmakla görevli siyasal bir faaliyettir. Buna savaş sanatının karşılığında yer alan barış sanatı demek mümkün olup, barış halini korumak ve sürdürmek görevini üstlenirken, silahların yerine aklın bilenmesi ve keskinleştirilmesi öngörülmektedir. (LAÇİNER, www.usakgundem.com/makale.php?id:7, 30/07/2006).

Genel güvenlik kavramı, devlete ve devletin korunmasına yönelik tehditleri, birinci öncelikli tehdit olmaktan çıkarmış ve bunun yerini bireysel hak ve özgürlükler ile bireyin ihtiyaçlarına yönelik tehditler almıştır. Eskiden beri var olan görüşlerin aksine, artık devlet, bireylere nazaran üstün ve öncelikli bir kuruluş olarak görülmeye başlanmıştır. Bu durum her açıdan devletin güvenliği sağlayan ve koruyan kurum haline getirmektedir.

Buradan da anlaşılacağı üzere güvenlik kelimesinin tanımını birçok açıdan yapmak mümkün olmasına rağmen, ifade ettiği anlamda bütünleşen “koruma ve korunma” hep aynı olmaktadır. Güvenlik iç politikanın desteğine şiddetle ihtiyaç duymaktadır. Güvenlik kavramı, devletin egemenlik alanı ve ulusun yüksek çıkarlarının bir başka rakip devlet tarafından müdahale edilmesi durumunda tehdit ve tehlikeye karşı gereken önleyici ve caydırıcı tedbirlerin cümlesini teşkil etmektedir.

Güvenlik kavramı en geniş anlamda üç ayrıntıya dayanılarak tanımlanmaktadır. Bu ayrıntılar: kim için güvenlik?, kime karşı güvenlik? ve kim tarafından güvenlik?

Kim için güvenlik? Güvenlik tanımlanmasına yönelik yapılan tartışmalar esnasında en çok sorulan sorudur. Burada sahip olunan devletler ve kurulan devletlerin ideolojileri ve öz değerleri ile insanların varlıkları birleştirilmektedir (KEATING, 1996, s.60). Bu soruya bir dizi cevap verilmiştir. Bunlar birey (bazı, çoğu ya da tüm bireyler), devlet (bazı, çoğu ya da tüm devletler), uluslararası sistem (bazı, çoğu ya da tüm uluslararası sistem).

Buzan'ın doğru şekilde tespit ettiği gibi, 'kastedilen bir hedefi' belirtmede başarılı olamayan bir güvenlik kavramının pek bir anlamı yoktur. Bununla birlikte, Buzan'a göre, 'devlet' ya da 'birey' gibi basit bir tanımlama yeterli değildir. Birçok devlet ve birey mevcut olduğundan ve bunların güvenliği birbirine bağlı olduğundan, Buzan, güvenliğin kastedilen bir hedefinin araştırılması, gerekli koşulların araştırılması ile bir arada yürütmesi gerektiğini söylemektedir. Güvenlik kavramını belirleme maksadına uygun olarak, 'Kimin için güvenlik?' sorusuna verilecek bir dizi cevap kabul edilebilmektedir: Birey (bazı, çoğu ya da tüm bireyler), devlet (bazı, çoğu ya da tüm devletler), uluslararası sistem (bazı, çoğu ya da tüm uluslararası sistemler)... vb. Bu değerler fiziksel güvenlik, ekonomik refah, özerklik, psikolojik mutluluk ve daha birçoğunu içermektedir. Ulusal güvenlik kavramı, geleneksel olarak, korunması gereken değerler olan siyasal bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü içermektedir; fakat bazen diğer değerler de dâhil edilmektedir. Örneğin, Amerikan Eski Savunma Bakanı Harold Brown, ulusal güvenlik kavramına, 'dünya ile makul şartlarda ekonomik ilişkilerin sürdürülmesini dâhil etmektedir. Ulusal güvenlik kavramına hangi değerlerin dâhil edileceğini belirlemedeki başarısızlık, genellikle karmaşaya neden olmaktadır (BALDWIN, Avrasya Dosyası, 2003, s.28).

Kime karşı güvenlik? Güvenlik terimini kullananların aklında belli tehdit türleri vardır. Örneğin ev güvenlik sistemleri, genellikle hırsızlara yöneliktir. Ulusal güvenlik sistemleri de sıklıkla diğer devletlere yöneliktir. Sahip olunan değerlere yönelik tehditler birçok kaynaktan olabilmektedir. Ulusal güvenliğe karşı tehditler, ideolojik tehditler, ekonomik tehditler, askeri tehditler olabilmektedir. Birçok düşünür bu tehditleri ya da tehdit terimini, bir tarafın talepleri karşılanmadığı takdirde karşı tarafı cezalandırmayı şartlı bir taahhüde bağlayan eylemleri ifade etmek için kullanmaktadır. Ancak alışılmış dilde, sahip olunan değerlere yönelik tehditler olarak salgın hastalıklara, sellere, depremlere ve kuraklığa da sıkça başvurulduğu görülmektedir (ASAM, 2004, s.18).

Güvenlik terimini kullananların aklında, genellikle, belli tehdit türleri vardır. Örneğin, ev güvenlik sistemleri genellikle hırsızlara yöneliktir; ulusal güvenlik sistemleri de, sıklıkla diğer devletlere yöneliktir. Soğuk Savaş boyunca ulusal güvenliğe karşı ‘komünist tehdit’e yapılan belirsiz atıflarda kastedilenin, ideolojik tehditler mi, ekonomik tehditler mi, askerî tehditler mi yoksa bunların bir kombinasyonu mu olduğu açıkça ortaya konmamıştır; böylece tehdidin doğası ve önemi konusundaki rasyonel tartışmanın oluşması engellenmiştir. Bu ayrıntıda kastedilen tehdit kavramı, birçok ulusal strateji ve uluslararası politika öğrencisinin kullandığı şekilden farklıdır. Birçok düşünür, tehdit terimini, bir tarafın talepleri karşılanmadığı takdirde karşı tarafı cezalandırmayı şartlı bir taahhüde bağlayan eylemleri ifade etmek için kullanmaktadır. Ancak alışılmış dilde, sahip olunan değerlere yönelik ‘tehditler’ olarak salgın hastalıklara, sellere, depremlere veya kuraklığa sıklıkla başvurulduğu görülmektedir. Ullman ve diğerleri, güvenlik kavramının bu fenomeni içine alacak şekilde genişletilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir. Bu daha geniş tehditler kavramını kullanmamak için, özellikle genel kullanımla uyumlu olduğundan, hiçbir neden yok gibi görünmektedir(BALDWIN, Avrasya Dosyası, 2003, s.28).

Uluslararası güvenliğin, ulusal güvenlikten farklı olarak, ulus devletlerin güvenlik ilişkilerine dair karşılıklı bağımlılıklarını ifade ettiği iddia edilmesine rağmen, bu iddia açık değildir. Hangi sıfat kullanılırsa kullanılsın, açıklanan güvenlik kavramı, devletlerin aralarındaki güvenlik ilişkilerine dair karşılıklı bağımlılık derecesi hakkında hiçbir şey belirtmemektedir. Bu konu ampirik incelemeye bırakılmalı ve güvenlik kavramına dahil edilmemelidir. Devletlerin güvenlik konusunda karşılıklı olarak bağımlı olduğuna inananlar, bu durumu tanımsal olarak değil de, kanıt ve tartışma yoluyla açıklamalıdır. Ulusal güvenlik kavramının, güvenlik çıkmazına ya da güvenlik ilişkilerinde devletlerin daha genel karşılıklı bağımlılığına karşı kimseyi kör ettiği söylenmemektedir. Wolfers, her iki konuyu da uluslararası güvenlik kavramının yardımı olmaksızın, açıkça kabul etmektedir. Ulusal güvenlik, İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinden beri, akademik ve politik uluslararası politika ve dış politika tartışmalarında, önemle konu edinilmektedir. Wolfers’in önerdiği ayrıntılar, genellikle reddedilmiştir. Hiçbir sosyal bilim kavramı, ulusal güvenlik kadar suiistimal edilmemiş ve yanlış kullanılmamıştır. Kavramın politika analizinde ya da teori yapılandırma yararlı bir şekilde kullanılması için kurtarılması gerekiyorsa, burada geçerlilikleri savunulan ayrıntıların gerekli olduğu belirtilmelidir.

Ancak, gerekli oldukları savunmak, yeterli olduklarını söylemek anlamına gelmemektedir(BALDWIN, Avrasya Dosyası, 2003, s.37).

Kim tarafından güvenlik? Bu perspektifte bir ülke içinde güvenliğin sağlayıcısı devlettir. Ona bağlantılı olarak devletin askeri gücüdür (Keating, 1996, s.60). Güvenlik hedefine de, aynı zenginlik gibi, birçok araçla ulaşılabilmektedir. Wolfers, güvenlik arayışında birçok farklı politikanın makul şekilde benimsenebileceği hususunu açık hale getirmek için hayli çaba sarf etmektedir. Güvenliğin bu boyutunun ayrıntıları ile belirtilmesi, özellikle uluslararası politika tartışmalarında önemlidir. Wolfers'in makalesinin yayınlanması ile birlikte, 'güvenlik çalışmaları' uluslararası ilişkilerin tanınmış bir alt dalı olarak ortaya çıkmıştır. Güvenlik çalışmaları yapan birçok bilim adamının bu alt dalı tamamen 'askerî kuvvet tehdidi, kullanımı ve kontrolü' bağlamında tanımlama eğilimleri, güvenliği elde etmek için gerekli araçlar konusunda karmaşaya neden olabilmektedir. Ayrıca güvenlik sorunlarına yönelik askerî çözümler lehine önyargılı bir hüküm verilebilmektedir (BALDWIN, Avrasya Dosyası,2003, s.30).

111.Güvenlik Kavramının Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi

Güvenlik kavramının tarihsel süreç içindeki gelişimine baktığımızda hep güç olgusuyla ilişkilendirilmiş ve biçimlendirilmiştir. Böyle bir yaklaşım güvenliğin neredeyse bütünüyle "askeri" bir nitelik kazanmasına ve bu biçimde değerlendirilmesine yol açmaktadır. Bu durum soğuk savaş döneminde en uç noktada yaşanmıştır. Bu dönemde güvenlik algılamalarına ve güvenlik politikalarına realizm egemen olmuştur (KOÇER, 2002, s. 1-3).

Burada tarihsel süreç bireysellik üzerine kurulu güvenlik kavramı, toplum ve devlet ağırlıklı kullanılan güvenlik kavramı ve genişletilmiş güvenlik anlayışı olarak üç grupta incelenmektedir.

1111.Bireysellik Üzerine Kurulu Güvenlik Kavramı

Güvenlik kavramı 17. yüzyıldan itibaren dünya sahnesinde yer bulmaya başlamıştır. Tarihin başlangıcından beri bireylerin kavimlerin ve toplumların ilişkilerinde gizli olarak varlığını sürdürmüştür.

Güvenlik sözcüğü zaman içerisinde sürekli değişen bir düşüncedir. 17. yüzyıl krizleri ve dünya dengelerindeki sarsılmalarla birlikte gelişen ulus devletlerin damgasını vurduğu globalleşme süreci, ardından 18. yüzyılda gelişen milliyetçilik akımlarının uzantısında yaşanan Amerikan ve Fransız devrimleri sonrası dünyayı sarsan Liberalizm akımı ve 19. yüzyılda söz konusu devletlerde hızla gelişen endüstri ve demokrasi devrimleri ile güvenlik düşüncesinin geliştiğini görmekteyiz.

Güvenliğin devletlerin olduğu kadar bireylerin ve grupların menfaatlerine olduğunun anlaşılması 17. yüzyıl ortalarından Fransız devrimine kadar olan dönemin özelliği olmuştur. 17. yüzyılda yapılan savaşlar, İngiltere ve Fransa da olduğu gibi güçlü iktidarları gerektiren toplumlarda barış ve düzen özlemini de yaratmıştır. Böylece güveni, düzeni ve barışı sağlayacak güçlü merkezi otoritelerin kurulması sağlamıştır (GÖZE, 2000,s.129).

17. yüzyıldan itibaren liberal düşünceyle birlikte güvenliğin temelinde bireysellik şekillenmeye başlamıştır. Güvenlik kelimesini incelediğimizde Latince “securitas” sözcüğünden doğmaktadır. Klasik kullanımında bireylerin bir durumu anlamına gelmektedir. Bu durum içsel anlamda ruhun sakinliği, sessizliği, içsel özgürlük... gibi bir durumdur. Daha sonra ise bu kelime güvenli olma duygusu, kaygıdan bağımsızlık, dikkatsizlik veya ihtimal etme gibi farklı ve karşıt anlamlar içermiştir.

Adam Smith bireyleri özgürlük ve güvenliğin halk zenginliğinin gelişimi için önemli önceliklerden biri olarak görmektedir. Burada güvenlik adalete ya da sivil hükümete yapılan harcamanın objesidir. Bahsedilen tek güvenlik bireyin güvenliğidir.

Birey güvenliği günümüzde devletin iç güvenliği olarak adlandırılmaktadır. Smith şöyle demektedir: Eğer bağımsız bir devletin kendisini güncel anlaşmazlıklardan

koruyabileceği bir ordusu varsa o devlet kendini güvende hissedecek ve kendi konularında belli bir düzeyde politik bir protesto yapabilme gücüne sahip olacaktır.

Birey güvenliği hem birey hem de toplum yararına olmakla birlikte, bireysel güvenliğin herhangi bir kollektif girişim veya devlet hareketi olmaksızın elde edilmesi oldukça zordur. Çünkü devlet anlayışı, her ne kadar bireysel düşünce ve özgürlük taraftarıysa kendi yararına olmayan güvenlik ve özgürlük hareketini reddetmektedir. Özgürlük hiçbir birey veya toplum için sınırsız değildir. En mükemmel özgürlük dahi diğer özgürlüğü sınırlamaktadır. Devletin en önemli fonksiyonu bireyler için adalet sağlamaktır. İşte bireylere özgürlük ve güvenliği veren bu adalettir.

Thomas Hobbes'ın Leviathan adlı eseri de bize açıklık getirmektedir. Leviathan Latince de Civitas diye adlandırılan devlettir ve bu devlet insan eseridir. Tıpkı insana benzer ancak ondan daha büyük ve güçlüdür. Çünkü insanları korumak ve savunmak için yaratılmıştır. Yani güvenliği sağlamak için devlet oluşturulmuştur ve o dönemde temel görevi budur.

Bu dönemdeki hâkim görüş; egemen gücün görevi ve amacı barış ve güvenliğin bozulmasını önlemek ya da bozulan barış ve güvenliği yeniden kurmak için bütün gerekli önlemleri almaktır. Kısacası birey ön plandadır (GÖZE, 2000,s.129). Güvenlik bireylerin objektifidir. Painen'in 1789 yılındaki insan hakları bildirgesinin çevirisine baktığımızda güvenlik bir birey koşuludur yani özel bir haktır. Condorcet'in 1793'te ana hatlarıyla özetlediği Haklar Bildirgesinde de; güvenlik, toplumun her vatandaşa sağlamak zorunda olduğu korunmayı içermektedir ve kendi vatandaşını, onun mülkünü ve haklarını korumak zorundadır. Güvenlik kavramı yalnızca insanların hayatlarının korunması anlamına da gelmemektedir. Aynı zamanda mutlu bir yaşam sürmeleri de güvenlik kavramı içindedir (GÖZE, 2000, s.142).

Nitekim 17.ve 18. yüzyılda güç dengesi politikası izleyen devletlerin amacı kendi hareket serbestliklerini en üst düzeyde tutmaktır. Amaç barışı korumaktan çok, olası saldırılara karşı Avrupa devletlerinin bağımsızlık ve hükümlerlerini korumaktır. Bu politikada da başarılı olmuşlardır. Nedeni ise bağımsız dış politika izleme yeteneğine sahip çok sayıda devletin uluslar arası sistem içinde bulunmasıdır. Bu anlayış 1990'lar da

genişletilmiş güvenlik savunucuları tarafından ortaya atılmıştır. Güvenlik aslında bireyler ile devlet yada toplumla arasında bir ilişki kuran bir durum, koşul yada objektiftir.

Bireysellik zerine kurulu güvenlik 17. ve 18. yüzyıllar da reform önerileriyle genişletilmiştir. Bu reform önerilerine baktığımızda bireyleri hayat standartlarındaki ani düşüşlere karşı korumayı içerdiğini görmekteyiz. Leibniz; 1697 yılında Pyswick Barışı sonrasında ülkesindeki askeri güvenliğin tesis edilmesiyle birlikte, “bir toplum ortak refaha doğru giden gemi gibidir.” diyerek, Alman yöneticilerini bireylere kazalara karşı sosyal sigorta koruması yapılması konusunda zorlamıştır.

Condorcet ise 1790 da bu düşünceyi biraz daha genişletmiş ve devlet yada özel kuruluşlar tarafından sağlanacak yeri sosyal sigorta (güvenlik) planları ile geleceği garanti altında olan ailelerin sayısını arttırmayı amaçlamıştır. Bu amaç daha önce hiç görülmemiş bir ulus devlet yaratmaktadır.

1112. Toplum Ve Devlet Ağırlıklı Kullanılan Güvenlik Kavramı

17. ve 19. yüzyıllar arasında bireysel özgürlük ve haklar konusunda giderek yaygınlaşan akım ve reformlar sayesinde de, güvenlik konusu artık bireysellikten uzaklaşarak devletleşmeye başlamıştır. Bireyler devletler gibi, devletler bireyler gibi düşünülmüştür. 18. yüzyıl boyunca devletlerin dış askeri başarılar karşısındaki güvenliği politik tartışmaların ortak noktası olmaya başlamıştır.

Bireylerin güvenliğinin devletlerin güvenliği başlığı altına alınması Fransız devriminin askeri dönemiyle olmuştur. şöyle ki Kant, hem birey hem de devlet yasalarla sakinlik ve güven arar demekte, Condorcet ise, eğer barış ulusun bağımsızlığına ve güvenliğine uygun olsaydı Fransa barışı kabul ederdi, diyerek güvenliğin sağlanması konusunda savaşın vazgeçilmezliğini vurgulamaktadırlar (MACHIAVELLI, 2000, s.12).

Machiavelli’ye göre bireyler cinayet işleyemezler; ama devlet insan ldrebilmektedir. Machiavelli bu ayırımı dayanarak, Remus’un Romulus tarafından öldürülmesini devletin güvenlik ve bekası temelinde savunmaktadır. Politikanın seklerleşerek kamusal ve özel moralite alanlarının ayrılması ve devletin öncelikle kendisi

olan bir birim olarak tanımlanması, devlet ve siyasetin kişiler arası ahlak kurallarından soyutlanıp salt politikanın gereklerine göre değerlendirilmesi sonucunu doğurmuştur (Arıboğan, 1998, s.42). Ona göre prensler devletlerini ellerinde daha güvenli bir biçimde tutabilmek için kendilerine başkaldırmayı tasarlayanları dizginleyecek, dolduracak ve beklenmedik bir saldırıda güvenilir bir sığınak oluşturacak kaleler yaptırmak alışkanlığını edinmişlerdir (MACHIAVELLI, 2000, s.12).

Güvenlik kelimesi Paine'nin 1791 yılındaki İnsan Hakları Bildirgesinin çevirisinde eski anlamıyla kullanılmıştır. Yeni anlamıyla ise 1814 yılında Viyana kongresi toplanmadan önce galip olan ittifak devletleri ile yeni Fransa Kralının imzaladıkları "First Peace of Paris" antlaşmasında gizlidir. Bu anlaşmanın sözlerine bakıldığında Fransa'nın bir kez daha Kralın himayesinde Avrupa için güvenlik ve istikrarın koruyuculuğunun soyunduğu görülmektedir. Kongrenin resmi açılışında amacın dünyanın sakinliğinin ve sükûnetinin sağlanması olacağı ve tahtların güvenliğinin sağlanması için ne gerekirse yapılacağı bildirilmektedir. Burada tahtların güvenliği tabiri ile öncelikli olan birey güvenliği arka plana itilmiştir.

Özellikle bu dönemde Hegel'in devleti ilahlaştırdığı söylenmektedir. Çünkü Hegel'e göre birey devlete karşı hak ileri süremez, birey devletin görevler yüklediği bir kimsedir ve devlet içinde zamanla eriyecektir. Devlet özgürlüktür (GÖZE, 2000, s.239). Devletlerarasındaki ilişkilerde yaratılmış itibariyle doğru olan; güç sahibi olmalıdır ve savaş; uluslar arası düzen içerisinde her zaman mümkün olabilecek şeydir. Burada savaşın yararlı iş etkilerinin olabileceği unutulmamalıdır. Savaş ilerlemenin yani bir evreden başka bir ileri toplumsal, hukuksal evreye geçişin yolu olarak değerlendirilmektedir (ARIBOĞAN, 1998, s. 110). Bu ifadelerden sonra bu dönem de birey güvenliğine dayalı güvenlik kavramının olduğunu söylemek doğru olmayacaktır.

Tarihsel boyutta bireysellikten başlayarak, toplumların ve devletlerin kimlik arayışında güvenlik kelimesi, üzerinde sihirli bir enerji bulunduran sinerji gibi dünya toplumlarının ve devletlerinin politik ve siyasi yaşantısında yerini bulmaya başlamıştır. Bu kavram giderek genişleyen anlam ve içeriğiyle günümüz dünyasında da yer bulmaktadır. Güvenlik kelimesi bu anlamda her kapıyı açan anahtar kelime durumundadır.

1113. Genişletilmiş Güvenlik Anlayışı

Kamu yararına çalışan birçok kuruluş geçtiğimiz 10–20 yıl içinde ulusal güvenlikle ilgili alternatif kavramlar ortaya koymaya başlamışlardır. Bunlardan ilkinde Uluslararası Palme Komisyonunun 1982'deki raporunda rastlamaktadır. Bu rapordaki bazı başlıklarda;” ulusların artık birbirlerinin pahasına güvenlik aramamaları gerektiği, güvenliğin ancak ortak bir takım üstlenmeler ve işbirlikleri ile elde edilebileceği, güvenliğin askeri olduğu kadar ekonomik ve siyasi anlamda da düşünülmesi gerektiği, güvenliğin bir koşul olduğu kadar aynı zamanda bir süreç olduğu” vurgulanmaktadır.

R. Ullman 1983'te ABD'de “genişletilmiş” “yeniden yapılanmış güvenlik” hakkında bir görüş ileri sürmüştür. Bu kavramda güvenlik düşüncesindeki boyut değişimi ve ulusların güvenliği konusunda geniş yorumlar yer almıştır. Bu öneriler aslında “soğuk savaş” döneminin bir duran, bir başlayan yanının hatta savaş sonrası yeni başlayan yenedünya düzeninin başlangıcını oluşturmaya başlamıştır (ÖNDER,2004, s. 6–7).

Soğuk savaş döneminin iki süper gücü olan ABD ve SSCB arasındaki ilişkilerin, süreç içerisinde yumuşama dönemleri yaşansa dahi genel olarak çatışmalı bir seyir izlediği kabul edilmektedir. Taraflar arasındaki ilişkinin hâkim özelliğinin karşılıklı güç kazanma yarışı ve çatışma olduğu öne sürülebilmektedir. Öyle ki güç mücadelesinin kapsamının siyasi, askeri, ekonomik alanlar başta olmak üzere gündelik hayatın tüm yönlerini kapsayacak bir yoğunluğa erişmiştir. Ancak tarafların aralarındaki rekabetin tüm şiddetine rağmen, birbirleriyle sıcak bir çatışmaya girmekten kesinlikle kaçınmışlardır. Bu süper güçler arasındaki rekabet uluslar arası sistemin biçimlenmesinde belirleyici faktörlerden birisidir. Nitekim bu dönemdeki ilişkiler güvenlik anlayışını da değiştirmiştir. Çünkü söz konusu rekabet, yalnız iki tarafın karşılıklı ilişkileri ile sınırlı kalmamış ve uluslararası sistemdeki diğer aktörleri de etkilemiştir. İki süper güç, dünya üzerindeki diğer devletlerle ittifak oluşturmaya çalışmışlardır. Bu ittifaklar askeri temelli olmuştur. ABD önderliğinde NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) SSCB önderliğinde Varşova Paktı oluşturulmuştur. Sonuç olarak baktığımızda uluslararası sistemde yer alan tüm aktörlerin ABD ve SSCB rekabeti ekseninde bir dış politika oluşturdukları öne sürülebilmektedir (ÖNDER,2004, s. 6–7). Kısacası soğuk savaş döneminde uluslararası ilişkiler de güvenlik ön planda tutulmuştur.

1973 yılında Klaus Knorr ‘‘Ulusal Güvenlik’ kavramının ortaya koyduğu tanimsal ve semantik sorunları ihtiyatlı şekilde bertaraf etme’ amacını açıklayarak, bir alan araştırması başlatmıştır. 1975 yılında Richard Smoke, alanın ‘‘güvenliğin’ anlamlarına verdiği önemin yetersiz olduğunu’ gözlemlemiştir. 1991 yılında Buzan, güvenliği ‘az gelişmiş bir kavram’ olarak tasvir etmiş ve 1980’ler öncesi ‘güvenlik konusunda kavramsal literatür’ eksikliğine değinmiştir. Buzan 1980’lerde belli oranda ilerleme kaydetmesine rağmen, halen güvenlik kavramı konusunda ihmal göstergeleri bulunmaktadır. Örneğin, güvenlik çalışmaları alanındaki iki son dönem araştırma, güvenliği tanımlama kaygısı gütmemiştir (BALDWIN, Avrasya Dosyası, 2003, s.6-15).

Soğuk Savaş boyunca güvenlik çalışmaları, çoğunlukla devletin askerî tarafıyla ilgilenen bilim adamlarını yaptıkları çalışmalardan ibaret olmuştur. Bir konu askerî güçle ilgili olduğunda, bir güvenlik meselesi olarak düşünölmüş; askerî güçle ilgili olmayanlar ise ikincil politika (low politics) kategorisine dâhil edilmiştir. Güvenlik, dalgalandırılacak bir bayrak, yapıştırılacak bir etiket olmuştur. Ancak birçok güvenlik çalışmaları uzmanı tarafından kullanılacak bir kavram olmamıştır. Buzan’ın, güvenlik gibi merkezî bir kavramın nasıl bu kadar görmezden gelindiğine dair şaşkınlığı, güvenlik çalışmalarındaki odak noktasının güvenlik değil, askerî güç olduğunun anlaşılması ile birlikte sona ermektedir. Bazı bilim adamları güvenliği ‘özünde tartışmalı bir kavram’ olarak tanımlamışlardır (BALDWIN, Avrasya Dosyası, 2003, s.6-15).

Devletlerin genellikle güvenliğe verdikleri değere göre farklılaştıklarını ve bazı devletlerin sahip oldukları değerleri güvence altına almak yerine yeni değerlere sahip olmakla daha fazla ilgilendikleri için statükodan memnun olmayabileceklerini iddia etmektedir. Bu perspektife göre, bir devletin diğerinden daha fazla güvenliğe sahip olması, artık bir devletin diğerinden daha iyi olduğu anlamına gelmemektedir. Daha fazla nüfus veya toprağa sahip olmak, o devletin diğerlerinden daha iyi olduğunu ifade etmektedir. Wolfers’e göre, uluslararası politika, tüm devletlerin aynı ‘kurallar’ ile oynadığı ve aynı ‘şampiyonluk’ için rekabet ettiği bir ‘oyun’ değildir(BALDWIN, Avrasya Dosyası, 2003, s.24).

Güvenlik, bir devletin sahip olduğu tüm değerlere yönelik tehditler bağlamında ele alındığında, kavram neredeyse ulusal refah veya ulusal çıkar ile eş anlamlı hale gelmekte ve diğer politika hedeflerinden ayrılmakla hemen hemen yararsız bir kavram haline dönüşmektedir. Güvenliğin Değeri Bireyler, aileler, devletler ve diğer aktörler, güvenliğe değer yüklemektedirler. Ancak değer yükledikleri tek şey güvenlik değildir ve güvenliğe ulaşmak, diğer değerlerin feda edilmesini gerektirmektedir.

İkinci dünya savaşından sonra bloklaşmaya dayalı aşırı silahlanmayla güvenliğin sağlanması politikası, blokların kollektif savunma düşüncesinin de bloklar arasında tırmanmayı arttırması, aşırı silahlanma yarışı ile potansiyel savaş tehdidini beraberinde getirmiştir. 1975 Helsinki Nihai Senedi ile bloklar ve ülkeler arası güvenliğin sağlanabilmesi için çalışmalara başlanması kararlaştırılmış ve 1980'li yılların sonlarıyla 1990'lı yılların başlarında yaşanan Varşova Paktının dağılması ve SSCB'nin yıkılması ve ardından körfez savaşıyla sonuçlanan siyasi gelişmeler güvenlik kavramının algılanmasında değişiklik oluşturmuştur. Oluşan bu yeni güvenlik anlayışında aşırı silahlanma ve güvenliğin sağlanması fikri terk edilmiş, bunun yerine kendi toprak bütünlüğünü korumaya yetecek silaha sahip olmayı ve silahsızlanma yöntemiyle güvenliğin sağlanması benimsenmiştir. Bu yeni anlayışta ülkeler ilk başta kendi silahlarını muhafaza ederken karşı tarafı silahsızlandırmayı hedeflemişlerdir (YILDIZ, 2001, s. 47-48).

İki süper güç arasındaki rekabet bu durumda önemli bir rol oynamıştır. Soğuk savaş döneminde güvenlik sorunlarının, ulus devlet merkezli değerlendirildiği ileri sürülmektedir. Ulusal güvenlik kapsamına giren konuların ulusal güvenliği etkileyebilecek temel çıkarları içerdigi öne sürülebilecek yüksek politika anlayışı çerçevesinde belirlendiği görülmektedir. Bu anlayışın bir sonucu olarak güvenlik üzerine yapılan değerlendirmelerde iç kamuoyunun beklentilerinden ziyade söz konusu devletin dış politika stratejilerinin belirleyici rol oynadığı öne sürülmektedir. Bu kavrayış doğrultusunda, güvenlik sorunlarının merkezine, devletin egemenliğinin korunması ile devlet ve vatandaşların fiziksel güvenliğinin sağlanmasının oturtulduğu kabul edilmektedir (ÖNDER,2004, s. 8).

Soğuk Savaşın sona ermesiyle uluslararası sistem ve ortamda yeni bir döneme girilmiş ve uluslararası literatürde de birçok değişiklikler meydana gelmiştir. Güvenlik bu süreçten

en fazla etkilenen kavramlardan bir tanesidir. Yakın bir zamana kadar klasik anlamını koruyan güvenliğin, soğuk savaş sonrası içeriği değişmiş ve hacmi genişlemiştir.

Soğuk savaş sonrası dönemde, güvenlik kavramına en önemli eleştiri liberalizmden gelmiştir. Liberallere göre güvenlik “devlet merkezli” olmaktan “birey merkezli” olmaya doğru bir değişim göstermiştir. Ayrıca bireysel güvenlik ve ulusal düzeyde “kolektif güvenlik” arayışları arasında çok sıkı bağlar olduğu da savunulmaktadır. Ortaya atılan görüşlere göre insan hakları ihlalleri, ulusal güvenliğini pekiştirmek yerine, devletin ve rejimin meşruiyet zeminini yok ederek toplumsal barış ve güvenliğe zarar vermektedir. Ayrıca insan hakları, ulusal güvenliğini tehdit değil tahkim ederken sistematik ve yaygın insan hakları ihlalleri yapan devletler, yalnız ulusal değil, bölgesel ve küresel güvenliğini de zora sokmaktadır. Kısacası ulusal güvenliğini sağlanması ve korunması, insan hakları zemininde bireysel güvenliğini gerçekleştirmesine bağlı hale gelmiştir (KOÇER, 2002, s.3-7).

Uluslararası güvenliğini omurgasını daima büyük devletlerin ve iki süper gücün karşılıklı etkileşimiyle oluşan “küresel güç dengesi” belirlemiştir. Ancak soğuk savaş sonrasında daha öncede bahsettiğimiz gibi güvenlik kavramı genişlemiştir. 1990'lara kadar bir savunma örgütü olan NATO, o tarihten sonra savunma görevini ikinci plana atarak, NATO bölgesi dışında kalan olaylara müdahaleyi ön planda bir güvenlik işlevi haline getirmiştir (SSAV, 2001, s.4).

Yeni siyasi konjektürde gelişmiş ülkeler güvenlik kavramına geçmişten farklı anlamlar yüklemişler, ülke topraklarının savunulması ve ülkenin bekasının sağlanmasına yönelik askeri faaliyetlerin kapsam alanı genişlediği gibi, siyasi, ekonomik, toplumsal ve teknolojik gelişmeler önem kazanmıştır.

Ülkelerin iç sorunlarının çözümü ya da çözümsüzlüğü uluslararası alanda güvenlik/tehdit tezlerini doğrudan ilgilendirmektedir. Aynı şekilde ülkeler açısından demokratikleşme ve ekonomik kalkınma önemli olduğu kadar silahlanmada önem taşımaktadır. Bu bağlamda hegemonyacı güçler açısından hedef ülke ya da ülkelerin askeri gücünün bağımlılığı ulusal savunma sanayilerini geliştirmemeleri, ileri teknolojiye sahip silahlara ve en önemlisi hâkim güçlerin kendilerini tehdit edecek füze ve kitlesel imha gücüne sahip silahlara sahip olmalarının engellenmesi büyük önem taşımaktadır.

Silahsızlandırma ve silahların sınırlandırılması bu amaca hizmet edecek şekilde kullanılmaktadır. Bugün az gelişmiş ülkelere kimyasal ve biyolojik başlıklı füze tehdidi dışında herhangi bir askeri tehdit kalmamıştır. Bu nedenle AB ülkeleri ve diğer gelişmiş ülkeler, sınırların korunmasına dayalı savunma ve güvenlik anlayışı yerine sınırlarını aşan çıkarların korunması anlayışına dayanan stratejik güvenlik anlayışını benimsemişlerdir. Bu anlayışa bağlı olarak, hızlı ve vurucu gücü yüksek “acil müdahale gücü” şeklinde askeri yapılanmalar oluşumuna hız vermektedirler.

Bu yeni güvenlik anlayışı çerçevesinde silahsızlanma çalışmaları 1990’lı yılların başından itibaren hız kazanmıştır. Bu silahsızlanma girişimleri bu dönemde silahların kontrolü, yayılmanın önlenmesi ve güven ve güvenlik artırıcı önlemler (GGAÖ) çalışmaları, nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlarla füze teknolojisinin denetlenmesiyle birlikte büyük çaplı konvansiyonel silahları kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu yöndeki girişimler BM, AGİT... gibi bölgesel çok taraflı örgütlenmeler ve ikili düzenlemelerle hayata geçirilmeye çalışılmaktadır.

1990’lı yılların başlarından itibaren hakim olan yeni güvenlik anlayışı kapsamında, ülkeler ve bloklar arasında savaş riskinin azaldığı ancak terörizm, aşırı milliyetçilik, etnik ve dini çatışmalar ve bu çatışmaların meydana geldiği ülkenin güvenliğinin yanı sıra bölgesel bir güvenlik öne çıkmıştır (YILDIZ, 2001, s. 47-54).

Uluslararası ortamda tehdit oluşturan unsurlar farklılaşmış ve sayıları artmıştır. Bu süreçte kimi unsurlar tehdit olma niteliğini kazanırken bazı unsurlar tehdit niteliğini kaybetmişlerdir. Çevre sorunları, insan hakları, kitlesel göçler, bölgesel ve etnik çatışmalar, kökten dincilik, uluslararası terörizm, ekonomik sorunlar, uyuşturucu, silah kaçakçılığı, uluslararası güvenlik sorunları da yeni boyutlar olarak ortaya çıkmışlardır. (KOÇER, 2002, s. 1)

1990’lı yıllardan sonra genişletilmiş güvenlik anlayışı yaygın bir düşünce olmuş ve herkes, güvenlik dendiğinde bu genişletilmiş kavramı anlamaktadırlar. Bu genişleme dört ana başlık içermektedir.

1. Güvenlik kavramı, ulusların güvenliğinden bireylerin ve grupların güvenliğine genişletilmiştir. Yani ülkelerden gruplara ve bireylere doğru –aşağı doğru –ilerlemiştir.

2. Ülkelerin güvenliğinden uluslararası sistemin güvenliğine doğru kavram genişlemiştir. Bu genişleme ülkelerden biyosfere yani aşağıdan yukarı doğru genişlemiştir.

3. Bu genişleme yatay olarak genişlemiştir. Diğer bir ifadeyle güvenlik kavramının türlerine doğru bir genişleme olmuştur. Bireyler, uluslar, sistemler gibi varlıkların güvenli ya da güvensiz olması beklenmemektedir. Bu nedenle güvenlik kavramının kendisi genişlemiştir. Örneğin askeri güvenliklikten politik güvenliğe, sosyal güvenliğe, çevre güvenliğine ya da insan güvenliğine doğru genişlemiştir.

4. Burada genişleyen güvenlik sağlamakla sorumlu politik sorumluluğun kendisidir. Politik sorumluluk ulusal devletlerden, kamuoyuna, basın veya doğanın soyut güçlerine kadar her alanda yayılmıştır.

Artık güvenlik denince bu kavram Silahlı Bölge Güvenliğinin ötesine geçip insanların evlerinde ve işyerlerinde de yaşadığı toplumdaki güvenliğini korumaya kadar uzanmaktadır denilerek genişletilmiş bir güvenlik anlayışının yani insan ve toplum güvenliğinin üzerinde durulmaktadır. (GRAY , 1999, s. 74).

Devletlerin ulaştıkları refah seviyelerinin muhafazası ve bu seviyenin yükselmesi yönündeki her olumsuz yaklaşım ve engel, bu ülkeler için bir tehdit olarak algılanmaktadır.

Doğrudan kendi ulusal çıkarlarını ve toplumsal düzenlerini tehdit eden terörist faaliyetler bir tehdittir. Ancak, bazı güçlü ülkeler, kendi sosyal ve ekonomik çıkarlarına zarar vermeyen terörist faaliyetleri, bırakın tehdit olarak algılamayı, eğer çıkarlarına uygun ise desteklenecek bir faaliyet olarak görebilmektedirler. Bu husus, bazı ülkelerde terörü tetikleyen bir olgu olarak görülebilmektedir.

Yasa dışı göç ve nüfus hareketleri ile uyuşturucu trafiği, önemli bir tehdit olarak

algılanırken, küresel boyutta, bu faaliyetleri kendi iç dinamikleri ve hukuksal düzenlemelerinin cesaretlendirdiği görmezden gelmemektedir.

Güçlü ülkeler, bir yandan her türlü kitle imha silâhlarına sahip olurken; diğer yandan, bu imkanlara sahip olmaya çalışan bazı ülkeleri, bölgesel ve küresel bağlamda tehdit olmakla suçlarlar ve bütün kitlesel imha silâhlarının, terör amaçlı kullanılmasını doğal olarak tehdit şeklinde algılamaktadırlar (BUYUKANIT, <http://savaskarsitla1.org/arsiv.asp?arsivTipID=1&ArsivAnaID=14152>, 07.05.2007). Bunlara karşılık, gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkelerin tehdit algılamalarına baktığımızda, tamamen farklı bir görüntü ortaya çıkmaktadır.

Birincisi, bu ülkelerin güvenlik politikalarının, büyük ölçüde ithal malı tehdit algılamalarına dayandığını görülmektedir. Bu tür yaklaşımların, ulusal çıkarlar ile çoğu kez ters düşmesine karşılık, uygulama zorunluluğu, bu ülkelere zarar verebilmektedir.

İkincisi, yaşadığımız çağda gelişmekte olan ülkeler, askerî yaptırımlardan çok politik, ekonomik ve sosyal yaptırımların tehdidi altında bulunmaktadır.

Üçüncüsü, küresel ekonomik manipülasyonlar, ekonomik hassasiyetlerin istismarı, ülke içi etnik hassasiyetlerin istismarı ve bu konuların siyasî dayatmalara dönüşmesi, ülkeler için en önemli tehdit algılamalarını oluşturmaktadır (BÜYÜKANIT, <http://savaskarsitla1.org/arsiv.asp?arsivTipID=1&ArsivAnaID=14152>, 07.05.2007).

12. Modern Devlet Ve Güvenlik

Güvenlik açısından insan ilişkilerini çözümlerken devlet temeldir. Politikalarda devletlerin merkezileşmesi Held tarafından vurgulanmaktadır. Ona göre devlet, insanın doğumundan ölümüne kadar ki dönemde, tüm kayıtları tutan, yaşam süresince her şeyi düzenleyen ve her yerde görünendir. 1648 tarihli Vestfelya Barışı ile uluslar arası sistemin temellerinin atıldığı kabul edilmektedir. Bu barış ve kurduğu düzen, Birinci Dünya Savaşına kadarki dönemin kurallar bütününe dayanmaktadır. Temeli ise eşit ve egemen

devletlerin merkezileşmemiş sistemiydi ve bu sistem Avrupa devletleri arasındaki ilişkileri düzenlenmekte, ilişkilerin hukuksal çerçevesini çizmektedir (SANDER, 2001, s. 592).

1648 Vestfelya Barış Antlaşmasından sonrası, Ortaçağ'a damgasını vuran feodalizm olgusunun yerini modern devletler sistemine geçiş süreci almıştır. Esasen, feodalizmin çözülüş sürecine girmesi çok daha önceleri başlamış olmasına rağmen, bu anlaşma ilk defa mutlak monarkların tek egemen güç olarak uluslar arası düzeyde bir araya gelmesine ve Avrupa'nın yeni düzenini ilan etmesine yol açmıştır. Vestfelya Antlaşması özü itibariyle şu unsurlara dayanmaktadır:

1. Tüm devletlerin eşitliği ve bağımsızlığı
2. Her devletin kendi oluşturduğu dış politikaları izleme, ittifaklar ve karşı ittifaklar kurma ve kendi lehine bir savaşı sürdürme hakkı
3. Savaşın yerine diplomasiyi ikame edilmesi
4. Savaşı önlemede bir araç olarak yada savaşın kaçınılmaz hale gelmesi durumunda ittifaklara destek sağlamak için güç dengesinin sağlanması. Bu antlaşma ile birlikte dünyanın merkezi olarak algılanan Avrupa'nın siyasal, ekonomik ve askeri yapısında ne gibi değişikliklerin olduğu açıkça ortaya çıkmıştır (ARIBOĞAN, 1998, s.92-93).

Nitekim Vestfelya kuralları Avrupa dışı bölgeler, sözcümleri Asya ve Afrika için geçerli değildir. Kısacası 1945'e kadar Avrupa merkezli olan dünya sisteminin özü, yeryüzünün Avrupa ve Avrupa dışı olmak üzere ikiye ayrılmasını ve kurallarının yalnız Avrupa devletlerinin aralarındaki ilişkilerde geçerli olmasına dayanmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı ile Vestfelya düzeninin yıkıldığı kabul edilmektedir. Yeni sistem, iki kutupluluk üzerinde oluştu ve emperyalizm 19.yüzyıldaki tanımıyla ortadan kalkmıştır. Yenidünya da Avrupa dışı güçler etki alanlarını belirlemiş ve Vestfelya'nın 300 yıllık temel özellikleri ve kuralları rafa kalkmıştır (SANDER, 2001, s. 592). Kesin yeni şekillenmeler yüksek politik bir otorite içerisinde enstitülerin kurulması, devletlerin Weberyen anlayışından daha çok ideolojiler ve sosyal bilimler tarafından modern devlete bağlanmaktadır. Bu ideal tür tam olarak netleştirilmemesine rağmen, devlet ve güvenlik ilişkisini anlamak için oldukça önemlidir.

Hobbes; devlet olarak ifadelendirilen politik örgütlenmeyi bilgi üretmek ve denemek için tek göstermektedir. Ona göre insanın doğasında bir kötümserlik olduğu için kontrolün ve en kötü durum ölümde, sosyal hayat sınırları içinde hükümdar güce ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır (KEATING, 1996, s.60). Ona göre bunun nedeni insanın halen elde ettiğinden daha büyük bir haza ulaşmayı istemesi veya ölçülü bir kudretle yetinmemesi değil, iyi yaşamak için halen sahip olduğu kudret ve imkânları daha fazlasını elde etmeksizin güvence altına alamayacağı gerçeğidir. Bundan dolayıdır ki krallar, bu kudreti yurt içinde yasalarla yurt dışında ise savaşlarla güvence altına almaya çalışmaktadırlar.

Ona göre devletin asıl amacı, bireysel güvenlidir ancak, bu güvenlik hukukla sağlanamamaktadır. Çünkü yasalar bunlara uyulmasını sağlayacak herhangi bir gücün korkusu olmaksızın bizi taraf tutmaya, kibre, öç almaya ve benzer şeylere sürükleyen doğal duygularımıza aykırıdır. Kılıcın zoru olmadıkça ahitler sözlerden ibarettir ve insanı güvence altına almaya yetmez. İnsanları yabancıların saldırısından ve birbirlerinin zararlarından koruyabilecek ve böylece kendi emekleriyle ve yeryüzünün meyveleriyle kendilerini besleyebilmelerini sağlayacak böylesi bir genel gücü kurmanın tek yolu, bütün kudret ve güçlerini tek bir kişiye veya hepsinin iradesini oyların çokluğuyla tek bir iradeye indirgeyecek bir heyete devretmeleridir. Bu yapıldığında tek bir kişilik halinde birleşmiş olan topluluk, bir devlet olarak adlandırılmaktadır (ARIBOĞAN, 1998, s85).

Thucydide, Machiavelli ve Hobbes da ortaya çıkan realist paradigma her zaman devlet ile güvenliği kıyaslamakta ve politikaların merkezine devleti koymaktadır. Hegel’de insanın doğasının kötümser olduğu fikrine sahip diğer bir düşünürdür. Ona göre insan düzenli bir sosyal hayatı kuramaz. Bu noktada o düzenli hayatı sağlamak zorunda olan devlet olduğunu ifade etmektedir (CHA, 2001, s.393).

Modern devlet açısından Machiavelli’nin ifadelerine baktığımızda o dönemde ifade edilen “yeni hükümdarlığı” modern devlet olarak kabul etmemiştir. Çünkü ona göre hükümdar devletlerin güvenliğini ve kendi güvenliklerini sağlamak için, içte ve dışta güç kullanmada, “yeni çözümler ve yeni yöntemler” benimsemeye uzman olacaklardır. Bu açıdan bu hükümdarlıkların modern devlet olmadığını savunmaktadır.

Machiavelli devletin uyumunu ve güvenliğini sağlayan gücün yalnızca maddi güç olmadığına kesinlikle inanmıştır. Modern şeyler hakkında köklü bir deneyim ve eskileri sürekli okuma, ona güç ve güvenliğin yalnızca iyi silahlarla değil erdemli geleneklerle de sağlandığı birçok devlet türü olduğunu öğretmiştir. Bu açıdan politikaların merkezine devleti koymuştur (AKAL, 2000, s.201–202).

Baudlillard'ın ilginç çağdaşlık tartışmasında ölümün dışsal modern güvenliğin tutarsız oluşumu için iki önemli sonucu vurgulamaktadır. İlkinde tanımlamak için başka doğal nesnelere benzer olan ölümü ifadelendirmek isteği oluşturmaktadır. İkincisinde ölüme bizim ilişkilerimizi temsil eden ve aracılık eder görünen devlet veya kilise gibi araçlar içinde yer yaratmıştır. Güvenlik uygulamaları bölünen hayat ve ölüm tarafından politik olan yeri ifade etmektedir. Sonuç olarak bunlar topluluk içinde temsilcilerdir. Politik araçların yerini bunlar almaktadır. Bunlar arasında bir temsil söz konusudur. Çağdaş devlette politik aracı olarak temsil tamamen onun tekelindedir (CHA, 2001, s.396).

121. Egemen Devlet

Üzerinde çok tartışmalar olan egemenlik, devlet kavramı ile birlikte düşünülmektedir. Çok yönlü bir kavramdır. Toplumun kendisini temsil eden iktidar kuvvetini tanınması bizzat devletin var oluş şartıdır. Devlet egemenliği iki şekilde kendini gösterir. Birincisi iç egemenlik, bu toplumu sevk ve idare etmektir. İkincisi dış egemenlik bu devletin dışarıda başka bir devlete bağlı olmaması, herhangi bir şekilde başka bir devlete tâbi bulunmamasıdır. Egemenliğin kökeni hakkında tarih süreci içinde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Egemenliğin kökeninin ilahi olduğu, hatta egemenliği kullananların tanrı olduğu varsayımından başlayarak, günümüzde kabul gören halk veya millet egemenliğine kadar, gelişme süreci yaşanmıştır.

Egemenlik çok yönlü bir kavram olduğu için birden çok tarifi bulunmaktadır. Çoğunluğun benimsediği tanım ise; Egemenlik "asli ve en yüksek emir ve kumanda ehliyet veya yetkisidir". Bu tanımdan egemenliğin üç karakteri ortaya çıkmaktadır. A) Egemenlik hukuki iktidardır. B) Egemenlik aslî bir iktidardır. Yani egemenlik gücünü başka bir otoriteden almaz veya başka bir otorite adına kullanmaz. C) Egemenlik en

yüksek otoritedir veya kudrettir. Devlet içinde, millet egemenliğinden başka ona eşit veya ondan üstün hiçbir otorite bulunmamaktadır (ÖZER, <http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/anyarg20/aozer.pdf>, 16/08/2007). Bu anlamda egemenlik mutlaktır, en üstündür, bölünmez ve devredilmez bir yapıya sahiptir. Başka bir ifade ile egemenlik iktidarın kendisini değil, fakat onun belirli bir takım karakteristik niteliklerini ifade etmektedir. Bu konuda egemenlikle ilgili, sistematik izah ilk önce J. Bodin tarafından başlatılmıştır. Egemenlik klâsik anlamda, bir hak veya nitelik olarak devletin kişiliğine bağlı, ondan ayrılmaz olmasıdır. Bu konuda iki görüş vardır. Klasik Fransız Görüşü ve Klasik Alman görüşüdür.

Klâsik Fransız Görüşü Bodin ve Loyseau tarafından geliştirilmiş olup, egemenliği devletin zaruri bir unsuru kabul etmektedir. Egemenlik devlet idaresine bağlı, kendinden üstün ve rakip bir kudret tanımayan mutlak bir otoritedir. Devletin esasını teşkil eden bir niteliktir. Klâsik Alman Görüşüne göre egemenlik mutlak bir karakter taşımamaktadır. Egemenlik en üstün bir emir ve kumanda kuvvetidir. Fakat nispidir. Devlet, kendi serbest iradesi ile kendinin tabi olduğu sınırları belirlemektedir. Bu konuda devleti bağlayan bir şey bulunmamaktadır. Aksi, egemenlikle bağdaşmaz kabul edilmektedir (GÖZE, 2000, s.126–127).

Egemenliğin mutlak, sınırsız, bölünmez, tek, klasik özellikleri zaman içinde ciddi tenkitlere uğramıştır. Ayrıca çağdaş siyasi gelişmeler karşısında bu özellikler ciddi anlam kaybına uğramıştır. Egemenliğin klâsik anlayışına sistematik tenkitler, L. Duguit ve G. Burdeau tarafından yapılmıştır. Her iki yazar da, devletin hukuki kişiliği ve kudreti hakkında kabul gören tenkitlerde bulunmuşlardır. Günümüzde devletin egemenlik anlayışı teorik olarak değerini muhafaza etmekle beraber, birçok hukuki ve fiili sınırlamalara uğrayarak, gerçekten eski mutlak, bölünmez, en üstün olma özelliklerini kaybetmiştir. Artık, hukuk devleti, kuvvetler ayrılığı, uluslararası supranasyonal kuruluşlardan gelen sınırlamalar, insan hakları gibi kavramlar tartışılmakta, bunlar karşısında egemenliğin yeni ve çağdaş anlamı şekillenmektedir. Egemenlikle ilgili teorik tartışmalar, bu gelişmeler karşısında kanaatimizce değer kaybına uğramaktadır (ÖZER, <http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/anyarg20/aozer.pdf>, 16/08/2007).

Kişilerin kendi devletlerinin bağımsızlığı konusunda ısrarlı olmaları bir doğal hak ve sosyal bir görevdir. Bu duygu ulusal bir egoizm türü olarak tanımlanamaz. Egemenlik otarşi veya kendi içine kapalı olmak gibi bir anlam taşımaz. Bir ulus devletin egemenliği, bir bireyin özgürlük ve bağımsızlığı ile eş anlamlıdır. Bireyin bir sosyal sistem içinde hak ve görevleri olduğu gibi bağımsız ulus devletlerin de uluslararası toplum içinde hakları ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bağımsızlık çevrenin kirletilmesi, ormanların yok edilmesi, tehlikeli nükleer deneyler yapılması anlamına gelmemektedir. Bağımsızlık, devletlerin kendi iç hukuklarını, kendi hukuk üretme mekanizmalarına tabi olarak geliştirebilme ve uygulayabilme kapasitesidir. Devlet egemenliği gerçekte demokratik politik anlayışın bir ürünüdür. Egemen devletler demokratik yönetimlere sahip olmasalar dahi devlet egemenliği demokrasinin gereği olarak düşünülmektedir. Bağımsızlık olmadığı zaman ulusların politikaları bölgeleşir ve sadece marjinal sorunlar ile ilgilenmeye başlamaktadırlar.

122. Ulus Devlet

Baktığımızda devlet ve millet terimleri bazen suiistimal edilmektedir ve ara sıra başka tanımlamalar içinde kullanılmaktadır. Devlet ve ulusal güvenlik arasındaki ilişkilerin analitik anlayışını vurgulamak için Keating'in ayırdığı millet ve devlet terimleri kullanabilmektedir. Ona göre, devlet kanunidir ve uygulanan ülkeyi tanımlamanın üzerinde politik kontrol olan yasa buluşudur. Millet, diğer taraftan, yasal armoniklerden daha çok sosyal ve kültürel bir varlığı çağrıştırmaktadır.

Erken politik örgütlenmelerle karşılaştırılan modern devletin özelliği millet olarak kapsadığı insan adlandırmasında rol yapmayı iddia edendir. Onların gölgesinde bazı devletler Belçika ve Kanada gibi çeşitli milletleri içermesine rağmen, modern devlet noktası onun verilen bölgesel sınırlarını içermektedir. Güvenlik sorunu için bir devlet davranışı olan fiziksel güvenlik milleti koruyan esas bir özelliktir(CHA, 2001, s.400).

Ulusların bir devlet olarak tarih sahnesine çıkabilmeleri, kendi iç işlerinden sorumlu olma ve kendi kaderlerini tayin haklarına dayanmaktadır. Bu hak Avrupa'da ilk defa Otuz Sene Savaşları sonrasında imzalanan 1648 Vestfalya Anlaşması ile gündeme gelmiştir.

Vestfalya Kongresi uluslararası ilişkilerin yürütülmesinde, geleneksel ortaçağla, yeni dönem arasında keskin sınırlar çeken bir unsur olarak tanınmaktadır. 1644 yılında Münster ve Osnabrück'te toplanan bu kongreyle, ortaçağ Hıristiyanlığının yatay feodal toplumu yerini, yeni dikey egemenlerin, sınırları belirli devletler toplumuna bırakmıştır. Diğer bir deyişle, yeni uluslararası ilişkilerin kalıcı örgütlenmesi kurulmuştur. Vestfalya Barışı (1648) Otuz Yıl Savaşları sonrasında İmparatorlukları parçalayıp, egemenler arasındaki toprakların yeniden paylaşılmasını ayrıntılandırırken; bir yandan da Protestanlar gibi Ortodoks inanç sisteminin dışında olanlara da belirli ayrıcalıklar bağışlamaktadır (MERİH,<http://www.turkab.net/ab/wegemenlik.htm>, 16/08/2007)

1221. Güvenlik Kurumlarının Yapılanması

Dünyanın farklı alanlarındaki modern devletlere baktığımızda hepsinde benzer yapılar karşımıza çıkmaktadır (CHA, 2001, s.400). Örneğin ABD'ye baktığımızda ulusal güvenlik kavramı tüm ulus devletlerin olduğu gibi ABD'nin dış politikasının oluşturulması sürecinde de dayanak olarak alınan en önemli unsurlardandır. Soğuk savaşın sona ermesinden sonra ABD'nin ulusal güvenlik stratejileri halen devam etmekte olan bir değişim sürecine girmiştir. Söz konusu süreçte ABD, dış politika önceliklerini, tehdit tanımlarını ve savunma politikalarını yeniden yapılandırmaktadır (PRIYEV, <http://habuslu.com/ozet39.htm>, 06/07/2006). Öncelikle güvenliği korumak için ABD'nin ulusal güvenlik strateji kitabı bulunmaktadır. Türkiye'de, 9 Aralık 1983'te ulusal güvenlik konsey antlaşmasında ulusal güvenliğin tanımı yapılmıştır. Bu; devletlerin, bölgelerin bölünmezliği, devletlerin politik, sosyal, kültürel ve ekonomik ilgileri ve Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulan ilkeleri korumaktır (CHA, 2001, s.396-400).

Azerbaycan'ın ulusal güvenliğine baktığımızda ise ülke içinden; ekonomik bunalım, siyasi buhran, manevi buhran, psikolojik bunalım, ekolojik sarsıntı, ayrımcılık, soykırım, halkın toplu şekilde göç etmesi, bulaşıcı ve tehlikeli hastalıkların yayılması gibi konulardan tehdit algılanmaktadır. Ülke dışından ise; Azerbaycan'a karşı baskıcı politikalar yürütülmesi, bozgunculuk, terörizm, uyuşturucu pazarlığı, sınırların dokunulmazlığı, dış ülkelerdeki Azerbaycan'a karşı gerçekleştirilen propaganda ve lobcilik faaliyetleri, yurt dışında sahte dövizin getirilmesi Azerbaycan'ın ulusal güvenliğini tehdit eden konulardır

(PRIYEV, <http://habuslu.com/ozet39.htm>, 06/07/2006). Ulusal güvenlik kavramı Estonya'da 6 Mart 2001 yılında parlamento tarafından onaylanmıştır. Ulusal bilgiler ve güvenlik bütünlüğünü sürdürmek, demokratik devlet olarak Estonya'nın ilerleyen gelişmesini korumak, kültürel mirası, dili ve kimliği alanını ve milli refahını ilerletmektir.

Tüm bunlara baktığımızda önemli iki nokta karşımıza çıkmaktadır. İlki modern devletler ulusal güvenliklerini aynılaştırmak için belli yapılara sahiptirler. İkincisi ise her modern devlet anayasaları ve hukukları onların karakterlerinde, onların bölgeselliğinin öneminin derecesini değiştirmek için çabalamaktadır.

1222. Bölgesel Güvenlik

Güç ilişkileri, sınırların çizilmesiyle ülkesel bir şekil olduğundan beri vardır. Ülke kendine saptanan sınırların var olmasını kapsamaktadır. Sack yaptığı antropolojik tanımlamasında toplum ve uzayın bir anlamı olan sosyal gücün coğrafik ifadesi olan ülkeselliğin bilgisini ortaya çıkarmıştır. O modern devlet gibi politik kurumların kökenlerini araştırırken ülkeselliğe başvurmuştur.

Ancak modern devletlerin ülkeselliğinin klasik yorumunu en iyi formüle edenlerden biri de Anderson'dur denilmektedir. O ulusal devletlerin ülkeselliğini dış yargılama hakkı tarafından ve sınırlar karşısında politik olmayan sadakat tarafından zorlama olmayacağını belirtmektedir. Modern sınır ulusal devletlerin gelenekte sınırlarını göstermektedir.

Fiziksel sınırların var oluşunda yer alan zorlamanın kanuna uygun kullanılması bağımsız olan modern devletlerin karakteristik özelliğinden birisidir. Devletlerin iç ve dış bağımsızlıkları, modern devletlerin ülkeselliği olarak bilinen alandır. Savaşın temel sebebi olan kavga ve hücum devlet sınırlarının ülkeselliği için doğrudan askeri bir tehdit olarak algılanmaktadır. Çünkü bu sınır aşımını göstermektedir. Böylece baskın tehdit, devletin güvenliği için ulusal güvenlik anlaşılmasında oldukça önemli bir etkidir. Ancak zaman ilerledikçe tehditler artmakta ve çeşitlenmektedir (CHA, 2001, s.396).

1223. Ulusal Güvenlik

Ulusal güvenlik kavramı ülkeyi oluşturan sınırların korunması ve sınırlar içinde yaşayan insanların kanunlarla belirtilen haklarının güvence altına alınması anlamını taşımaktadır. Ulusal güvenlik kavramının klasik anlamına baktığımızda devletin, varlığını sürdürebilmesi için, ulusal ve uluslar arası ortamda kendisine yönelen tehditleri nasıl algıladığını ve yanıtladığını ifade etmektedir (KOÇER, 2002, s.3-7). Daha açık olarak ulusal güvenlik devletin anayasal düzeninin, milli varlığının ve bütünlüğünün milletlerarası alanda siyasi, kültürel ve ekonomik dahil bütün menfaatlerinin ve hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanmasıdır.

Devletlerin birbirlerine karşı savaş hazırlıkları, başlangıçta cephe stratejisi dolayısıyla yalnız düşman silahlı gücüne yapılırken, savaş silah ve araçlarındaki gelişmenin savaşa taraf olan ülkelerde sebep olduğu kitlesel tahrip ve geniş hasar özellikleri nedeniyle, yapılan bu hazırlıklar, devletler tarafından birbirlerinin ulusal güç faktörlerine karşı yapılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla topyekûn savaş stratejisi “topyekûn güvenlik” günümüz deyimiyse “ulusal güvenlik” kavramını ortaya çıkarmıştır.

Ulusal güvenlik kavramı ilk defa ortaya atıldığında düşünülen husus; devletin güvenliğinin bir savaş sırasında korunmasıdır. Bunun yapılabilmesi içinde, barış devresinden itibaren çeşitli faaliyet alanlarında savaşa yönelik hazırlıkların doğrudan silahlı gücü etkileyecek olanlar şeklinde ele alınması olmuştur. Bu husus savaşların yine cephede kazanılması ve kaybedilmesi şeklinde bir sonuç ortaya çıkarmıştır.

Savaş silah ve gereçlerindeki gelişmeler süratle oluşurken strateji ve kavramlarda da değişiklikler olmuş ve ulusal güvenlik daha geniş boyutlarda ve daha çeşitli alanlarda aranır olmuştur. Böylece ulusal güvenlik ulusal güç faktörlerini doğrudan etkileyen alanlardan, bu alanları etkileyen alt etki alanlarına yönelmiştir. Ulusal güvenlik devlet teşkilatının ve konularının tümünde hâkim unsur olmuştur. Bunun sonucu olarak ulusal güvenlik kavramı, bir devletin ve ulusun var oluşum ile eşdeğer anlam kazanmıştır.

Ulusal güvenlik kavramının evrensel bir boyut kazanması, I. Dünya Savaşı ile başlamış, II. Dünya Savaşı ve sonrasında tamamlanmıştır. Böylece ulusal güvenlik politik,

sosyal, askeri, ekonomik güçler arasında sinerji üretmeyi amaçlayan devlet yönetiminde vazgeçilmez bir yere sahip olmuştur. Bu aşamayı takiben ülkeler küresel ve bölgesel boyuttaki çıkarlarını korumak ve kollamak üzere bölgesel ve küresel dayanışma örgütlerinde yer almayı, ulusal güvenliği sağlamanın bir yöntemi olarak algılamaya başlamışlardır. Bundan böyle birlikte daha etkili olmak, tehdit ve risklere karşı koymak için çeşitli yöntemler geliştirmiştir. Bu bağlamda politik sosyal, ekonomik araçların ortak etkisini sağlamak üzere birlikte hareket edebilen, uluslar arası hukuk ve meşruiyet zemininde örgütlenmeler dönemi başlamıştır (KONA, 2005, s636).

Ekonomik güvenlik, çevre güvenliği, kimlik güvenlik, sosyal güvenlik ve askerî güvenlik tamamen farklı kavramlar değil, güvenliğin farklı türleridir. Her biri, yukarıda bahsedilen boyutlar bağlamında, yarınları ile belirtilebilmektedir. Değişen dünya koşulları ve yeni konular, yeni kavramları zorunlu kılmamaktadır. Oy verme gücü, askerî güç, ekonomik güç ve ikna gücü aynı sosyal fenomenin, yani gücün değişik türleridir. Sıfatlar farklılıkları işaret ederken, isimler benzerliklere dikkat çekmektedir. Her ikisi de önemlidir. Güvenliği ulus devletlerden başka düzeylerde kavramsallaştırma da yeni bir şey değildir. Wolfers, ulusal güvenlik üzerine yoğunlaşmasına rağmen, güvenliğin daha üst ve/veya daha alt düzeylerde de tartışılabileceğini kabul etmektedir. Bireyler ve ulus devletler bazen kimliklerinin güvenlikte olmadığını düşünmekte ve bu güveniksizlikle başa çıkmak için bazen çeşitli politikalar uygulamaktadırlar. Örneğin, bireyler bir psikiyatru danışabilmektedir; ulus devletler göç yasalarını revize edebilmektedirler (BALDWIN, Avrasya Dosyası, 2003, s.35).

Değişime somut bir örnek olarak, henüz soğuk savaş bitmemişken Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından düzenlenen 'Silahsızlanma ve Kalkınma Arasındaki ilişki Üzerine Uluslararası Konferans'da ortaya konulan 'ulusal güvenlik' tanımı gösterilebilmektedir. 24 Ağustos- 11 Eylül 1987 tarihleri arasında düzenlenen bu konferansta benimsenen ve sonuç belgesinde yer verilen tanımında, 'ulusal güvenliğin askeri boyuta ek olarak siyasal, ekonomik, sosyal, ekolojik ve insan haklarına ilişkin yönleri de bulunan bir kavram olarak nitelendirilmiştir.

Ullman'ın önerdiği ulusal güvenlik tehditleri tanımı, güvenliğin önemini önceden hüküm veren unsurları da içermektedir. Ullman, 'bir devletin topraklarında yaşayan

insanların yaşam kalitelerini azaltan tüm tehditleri değil, sadece bunu ‘şiddet’ ile ve hızlı bir şekilde gerçekleştirenleri kapsama almıştır. Aynı şekilde ‘devletin elindeki politika seçenekleri alanını daraltan’ tüm tehditleri değil, sadece bunu ‘anamlı bir şekilde’ gerçekleştirenleri dahil etmiştir. Hem Buzan hem de Ullman, kavramsal emir yoluyla, az öneme sahip veya önemsiz bir ulusal güvenlik tehdidi ihtimali hükmünü veriyor gibi görünmektedirler. Belli bir politikanın savunucuları, sıklıkla, ‘güvenlik meseleleri’ olduğunu ilan ederek, kendi önerilerinin kabul edilmesini sağlamaya çalışmaktadır. Savaş gemisi isteyen deniz kuvvetleri, burs isteyen eğitimciler, kirlilik kontrolü isteyen çevreciler ve diğerleri, kendi bakış açılarının nedenlerini, ‘ulusal güvenlik’ meseleleri şeklinde tasvir etmektedirler. Bu kapsamda, bir şeyin güvenlik meselesi olduğunun ilan edilmesi, o meselenin önemli olduğunu iddia etmenin bir yoludur. Böylelikle güvenlik kavramına aciliyet özelliğinin yüklenmesinin, ortak bir uygulama olduğu söylenebilmektedir. Ancak bu uygulama sürekli hale getirilirse, diğer amaçlara oranla güvenliğin değeri, kavramsal olarak, önceden hüküm verilmiş olacağı için, kavram, rasyonel politika analizinde yararsız hale gelmektedir(BALDWIN, Avrasya Dosyası, 2003, s.30).

Doksanlı yıllarla birlikte, ‘ulusal güvenlik’ kavramının kapsamının genişlediği yeni bir döneme girilmiştir. Bu yıllarda, Soğuk Savaş sona ermiş, iki kutuplu sistem çözülmüş, komünizm yıkılmış ve uluslararası ilişkilerde baş aktörler değişmeye başlamıştır. Bu gelişmelerin doğal bir sonucu olarak, Soğuk Savaş dönemi ‘ulusal güvenlik’ anlayışının da değişim sürecine girdiği gözlenmektedir. Konu üzerine çalışan araştırmacılar, Soğuk Savaş sonrası gözlenen ve ‘ulusal güvenlik’ anlayışı üzerinde büyük etkisi olan üç global gelişme üzerinde durmaktadırlar:

1. ‘Ulusal egemenliğin’ azalan önemi (devlet dışı aktörlerin öneminin artışı, ulusların bölünmesi, ulusal ekonomide artan dışa bağımlılık, teknolojinin yayılması)
2. Uluslararası bağımlılığın artışı (iki kutuplu sistemden çok kutuplu sisteme geçiş, bölgeselciliğin yükselişi, savunma sistemlerinin standardizasyonu, artan göç, demokrasinin ve kapitalist sistemin yayılması)

3. Anarşik çatışmaların artması (geniş ölçekli savaşların azalması, düşük yoğunlukta çatışmalarda artış, ideolojik ve bölgesel çatışmaların azalması, etnik çatışmaların artışı, caydırıcılığın başarısızlığı, ulusal ve uluslararası artan gerginlikler)

Araştırmacılara göre, bu üç ana değişim ekseninin ‘ulusal güvenlik’ anlayışını nasıl etkilediği ülkeden ülkeye ve durumdan duruma farklılıklar göstermekle birlikte, ortak bir etkileşim sürecinden bahsetmek mümkün gözükmemektedir. Dönemin bu global değişimleri, ‘ulusal güvenlik’ kavramının doğal kaynaklar, çevre ve demografi konuları da kapsayacak şekilde genişlemesini sağlamıştır. Bugün gelinen noktada, ‘askeri güvenlik’ hala ‘ulusal güvenlik’ kavramının anahtar ölçütlerinden biridir; ancak zaman içinde ekonomik, enerji ve çevresel güvenlik ölçütlerine oranla önemi azalmıştır. ABD’nin Soğuk Savaş sonrası ‘ulusal güvenlik’ yaklaşımından örnek verilecek olursa, Panama ve Irak müdahaleleri akla gelmektedir. Her iki müdahalenin de askeri olmayan nedenleri vardır: Panama müdahalesinde uyuşturucu, Irak müdahalesinde ise petrol belirleyici rol oynamıştır.

‘Ulusal güvenlik’ kavramında Soğuk Savaş sonrasında gözlenen bir başka temel değişim de, ülkelerin ‘ulusal güvenlik’ siyasetlerini uluslararası sistemden daha az etkilenecek, ‘yerel çıkar ve tehdit değerlendirmeleri’ çerçevesinde tanımlamalarıdır. Bu değişim aynı zamanda, Soğuk Savaş döneminde geri plana atılan ‘iç tehdit algılamalarının, ‘ulusal güvenlik’ siyasetini oluşturma aşamasında önem kazanmasını sağlamıştır. Soğuk Savaş sonrası ‘ulusal güvenlik’ siyasetlerini ulusal güçlerin belirlemesi ve ‘iç tehdit algılamalarının ön plana çıkması, ülkelerin iç siyasetleri açısından önem taşımaktadır. Bu değişimin sonucunda herhangi bir ülkede ‘ulusal güvenlik’ siyasetini gerek belirleme, gerek uygulama aşamasında, ‘hangi kurumların söz sahibi olduğu’, ‘yetkilerinin neler olduğu’ ve ‘bu karar alma mekanizmalarının iç ve dış siyasette gündemi nasıl etkilediği’ gibi temel sorular önem kazanmıştır (ÜLMAN, <http://www.sbu.yildiz.dev.tr/burakyayinlar/makale2.htm> , 21/06/2006).

Varılan durum şudur, ülke güvenliği; vatandaş güvenliği silahlarla sağlanacak güvenlik kalkınma ve refah düzeyinin gelişmesiyle ulaşılan güvenlikte çoklu bir sinerji yaratmaktadır. Dünya çok küçülmüş, mesafece uzaklıklar önemini yitirmiş, ülkelerin

çıkarları ile uluslar arası çıkarlar yakın etkileşim konumunu almış, iç ve dış politikada atılacak adımlar birçok ülkeyi ilgilendirir duruma gelmiştir(KONA, 2005, s636).

İç ve ulusal güvenlik kavramlarının varlığı birbiriyle ilişkilidir. Özellikle ulusal güvenliğin ortadan kalkması durumunda iç güvenliği mevcut durumunun devamı söz konusu değildir. Ulusal güvenlik potansiyel dış tehdit veya gerçeğin içinde insanların değerlerini desteklemek; politik bağımlılık ve bölgesel bütünlüğünü sürdürmek ve hayatta kalmak için devletin gücü/güvenliğidir. Ulusal güvenlik kavramı birçok düşünür tarafından tanımlanmıştır. Bunlardan bir tanesi; devlet, ekonomik ve bölgesel güvenliğin, güvenlik, süreklilik ve sağlamlığın sağlayıcısı ve verilen hukukun en yükseğidir. Buradan şu anlaşılmaktadır ki devletlerin ayakta kalması için güvenliğin anahtar bir önemi olduğu görülmektedir. Genellikle göz önünde tutulan dışsal saldırganlıktan politik, kültürel ve sosyal varlık ve özgürlük gibi devletlerin ayakta kalmasını sağlayabilmek güvenliğin hazırlayacağı bir durum olarak görülmektedir.

Ulusal güvenlik için kabul edilecek başka bir tanım ise fiziksel güvenliktir ve devletin politik otoritesi, ulusal amaçları, kurumları ve öz değerlerinin korunmasıdır. Devlet verilen fiziksel bölgede insan ve kaynakları üzerinde ki kontrol derecesince ülkeseldir. Devlet ayrıca verilen ülkede güvenliği sağlamak ve düzen kurabilme derecesinde bağımsız ve kanuna uygundur (CHA, 2001, s.400). Ulusal güvenlik hükümet politikasının hayati ulusal değerlerin mevcut ve potansiyel hasımlara karşı korunması ve geliştirilmesi için uygun, ulusal ve uluslararası koşulların yaratılmasını hedef alan parçasıdır.

Devletin varlık bütünlüğünün ve bu devlet mekanizması içerisinde yaşıyarak, organik anlamda ona hayatiyet kazandıran ülke vatandaşlarının özgürlük ve bağımsızlıklarının teminatı için takip edilecek iç ve dış politikanın formülasyonunda “ulusal güvenlik” anahtar role sahiptir.

Güvenliğin teminatı aranırken, her memleketin hissiyattan, peşin fikirlerden ve akademik spekülasyonlardan tamamıyla sıyrılarak, siyasi askeri gerçekleri ve vakaları göz önüne alınarak durum sorgulanmaktadır. Bu sorgulama da temel prensip mümkün olan ölçüde ulusal güvenliğin tesadüflere bırakılmamasıdır.

Ulusal güvenlik kavramının siyasal, hukuksal ve askeri yönleri bulunmaktadır. Ulusal güvenlik kavramı, milli savunma ve askerlik ile ilgili konuları kapsamakla birlikte bundan daha geniş bir anlam da taşımaktadır. Ulusal güvenlik sadece dıştan gelecek saldırı ve tehlikelere karşı değil; aynı zamanda içte çıkabilecek olay ve kargaşalıklar dolayısıyla da savunma ve korunmayı gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında devletin iç ve dış güvenliği olarak algılanmaktadır. Savaşta ve barışta dış ülkelerden gelen tehlikelere karşı devlet tüzel kişiliğinin korunması dış güvenlik olarak; devletin silahlı ayaklanma ve yıkıcı eylemlere karşı korunması ise iç güvenlik olarak anlaşılmaktadır.

Ulusal güvenlik kavramı ulusal savunma kavramından daha geniş niteliktedir ve milli savunmayı da içerisine almaktadır. Milli savunma hizmeti modern devletlerde özel olarak bu görevi yerine getirmek için kurulmuş olan düzenli ordular tarafından yürütülmektedir (HAKYEMEZ, 2003, s 286–287).

Uluslararası konjoktür içerisinde yer alan ulus devlet, mevcut siyasal, askeri, kültürel, ekonomik, sosyal, teknolojik, psikolojik ve etnik yapısı itibariyle, statükocu ve revizyonist akımların oluşturduğu sürekli ve dinamik bir tehditler bütünü baskısı altındadır. Dış ortamda devletlerarasındaki metodolojinin varlığını zorunlu kılmaktadır. Bir başka ifade ile ulusun siyasal ve fiziki anlamdaki varlık bütünlüğü ve bağımsızlığının devamını temin edebilmek için, ulusun sahibi bulunduğu gücün potansiyel kudretini ortaya koymak, takip edilecek politikanın maksimum ve minimum boyutlarını belirlemede temel referans teşkil etmektedir.

Ulusal güvenlik bir ülkenin hem sınırları içinde hem de sınırları dışındaki tüm politikalarının kurgulanmasında, işlevlendirilmesinde ve meşrulaştırılmasında ilişkilendirilebilen bir olgudur.

Ulusallık bir ulusa özgün nicel ve nitel değerlerin, davranış biçimlerinin genel toplamıdır. Ulusal sınırlar için de kurulmuş olan devlete ise ulus devlet denmektedir. Bu bağlamda içeride ve dışarıda sürdürülen iç ve dış politikaların uluslararası hukuka, çağdaş normlara, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne dayalı, laik, demokratik sosyal nitelikte pozisyon alması daha doğrusu refahı gözetilen ulusal ve uluslar arası güvenlik sistemi içinde bulunması gerekmektedir (KONA, 2005, s.633–634).

Dış güvenlik bir ülkenin önemli ve ulusal bir politikası olup, uluslararası ilişkilerin yürütülmesi ile yakından ilgilidir. Uluslararası platformda ülkeler, diğer ülkelere karşı ulusal güvenliklerini uluslararası ilişkiler yolu ile sağlamaktadırlar. Ayrıca dış güvenlik kavramı, devletin uluslararası alandaki diplomatik ve askeri ilişkilerini de tanımlamaktadır. Devletlerin ordular kurarak çeşitli harcamalar yapması, ulusal güvenliklerinin sağlanması amacıyla yöneliktir. Ulusal güvenlik sadece ülke sınırları dışında değil, ülke sınırları içine dışarıdan gelebilecek ve ülke için tehlike oluşturabilecek her türlü tehditlere karşı tedbirlerin alınması ve yıkıcı faaliyetlerin önlenmesi anlamını da taşımaktadır.

Ulusal güvenlik, başka devlet ve kuruluşların emir, gözetim ve denetimi altında olmama, yabancı devlet saldırı ya da saldırı tehditlerinden uzak bulunma ve bunlara karşı korunma olarak da algılanmaktadır. Küresel ve bölgesel değişimlerin etkisi özellikle ulusal güvenlik anlayışı üzerinde etkili olmakta, çevrenin sürekli izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. İzlenen dış güvenlik politikaları iç güvenlik politikalarına göre daha uzun sürelidir. Uluslararası dayanışma ve destek birlikteliğini de beraberinde getirmektedir. Bir ülkenin ulusal güvenliği dış politika ve ulusal savunma politikası kavramlarıyla birlikte değerlendirilmektedir. Tarihi, coğrafi ve politik etmenler ulusal amaçlarla birlikte ülkenin savunma ve güvenlik politikalarını, stratejilerini oluşturmaktadır.

Ulusal güvenliğin amacı, ülkeyi ve ulusu her türlü tehlikeye karşı koymak için hazırlamak, hazırlıklı bulunmak ve gerektiğinde savaşmak olarak ifade edilebilmektedir. Tanımdan da anlaşıldığı gibi güvenlik kavramı, çevrenin izlenmesine ve değişen çevre koşullarına uygun savunma stratejilerinin geliştirilmesine dayanmaktadır.

Ulusal güvenlik kavramı geleneksel olarak, korunması gereken değerler olan siyasal bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü içermektedir; fakat bazen diğer değerler de dâhil edilmektedir. Örneğin, Amerikan Savunma Eski Bakanı Harold Brown, ulusal güvenlik kavramına, dünya ile makul şartlarda ekonomik ilişkilerin sürdürülmesini dâhil etmektedir (ASAM, 2004, s.15).

Sonuç olarak baktığımızda bir ulus devletin gücü asla tek başına silahlı kuvvetlerinden değil, ekonomik ve teknolojik kaynaklarından, dış politikasını yürütürken gösterdiği

ustalıktan, uzak görüşlülükten ve kararlılıktan, toplumsal ve politik teşkilatlanmasından da gelmektedir. En çok da ulusun kendisinden, halkından gelmekte; onların becerilerinden, enerjilerinden, hırslarından, disiplinlerinden, inisiyatiflerinden, inançlarından, ümitlerinden ve hayallerinden gelmektedir. Ayrıca tüm bu etkenlerin birbirleriyle olan bağlantılarından da gelmektedir. Dahası ulusal güç tek başına, salt kapsamı ile değil, devletin ülke dışındaki ve devletle ilgili yükümlülüklerine kıyasla ele alınmalıdır; öbür devletlerin gücüne kıyasla ele alınması gerekmektedir.

Ulusal güvenlik kavramı tüm ülkelerin siyasal yapılanmaları içerisinde öncelikli öneme haiz olmakla birlikte, doktrinde, farklı terminolojik tanımlamalara konu olabilmektedir. Nitekim “ Grand Strategy- büyük strateji”, “Ulusal Güvenlik Stratejisi” veya “ ulusal strateji” bu konuda rağbet gören yaklaşımlardır.

13. Ulusal Güvenlik Siyaseti Ve Stratejisi

Siyaset bir insan topluluğunu istenen bir davranışa getirmek, onları belli bir hedefe doğru yöneltmek için söz ve eylemle yapılan girişimlerin toplamıdır. Siyasetin önce halkı inandırma sonrada dediklerini yapma gibi iki boyutu vardır. Ancak ulusal güvenlik bağlamında kullanılan siyaset kelimesi daha değişik anlamlar içermektedir. Bu değişik anlamları ifade eden siyasete, diğerinden farklı oluşunu göstermek için “yüksek siyaset” de denilmektedir. Ulusal güvenlikle ilgili olarak kullanılan siyaset ulusal güç unsurlarının geliştirilmesi, ulusal hedef ve menfaatlerin temini istikametinde kullanılması maksadıyla uygulanabilecek hareket tarzlarının tespiti ve bu hareket tarzlarından uygun olanların tatbiki için yapılan faaliyetlerin bütünüdür (TEZKAN, 2005, s.215).

Ulusal güvenlik teriminin yasada geçen tarifinde tehdit, iç tehdit ve dış tehdit olarak ikiye ayrılmaktadır. Dış tehdit kavramı anlaşılabilir bir anlama sahiptir. Ülkenin dışında ulusal menfaatlerine zarar verecek her türlü eylem ve eylem niyeti, maddi imkân ve vasıtalara sahip olma şartlarını taşıyorsa dış tehdit tanımına girmektedir ve bu tehdidi oluşturan kişi, örgüt veya devletler bazı istisnaları ile düşman olarak tanımlanmaktadır. İç tehdit ise ülkenin içinde oluşmaktadır. Şüphesiz iç tehdit olarak değerlendirilen eylemlerin yabancı ülkelerle bağlantısı olabilmektedir. Nitekim iç tehdidi meydana getiren kendi ülke

vatandaşlarıdır. Bir ülkenin kendi ülke vatandaşlarını düşman olarak nitelemesi çok ciddi bir olaydır. Bu bakımdan iç tehdit değerlendirmesi yapılırken, tehdidi oluşturanların niyet ve amacı ile sahip oldukları imkân ve vasıtalar hesaba katılmaktadır. Nitekim sonuçta siyasi ve sosyal sorunlarla karşı karşıya kalınabilmektedir.

Her ülkenin tehdit algılaması farklıdır. Bir ülke için tehdit kabul edilen bir olay başka ülke tarafından tehdit olarak değerlendirilmeyebilmekte ya da olay henüz tehdit olarak algılanacak bir boyuta ulaşmış olarak görülmeyebilmektedir.

Ülkeler arasındaki tehdit algılamaları farklarına bir örnek olarak ABD'nin ve Rusya'nın tehdit algılamaları gösterilebilir. Hem bu farkları gösterebilmek ve hem de tehdit kavramına biraz daha açıklık getirmek amacıyla bu ülkelerin tehdit olarak kabul ettikleri hususlar şunlardır;

ABD'nin ulusal çıkarlarına yönelik tehditler şöyle sıralanmaktadır:

Bölgesel veya devlet merkezli tehditler

Uluslararası tehditler (terörizm, uluslararası suçlar, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kontrol dışı mülteci akını, çevreye verilen zararlar)

Tehlikeli teknolojilerin yayılması (kitle imha silahları, bu silahların uluslararası kurallara uymayan devletlerin eline geçmesi)

Yabancı istihbarat örgütlerinin faaliyetleri

Halkları için temel yönetim, hizmet ve imkân sağlamayan başarısız devletler

Rusya'nın ulusal çıkarları için tehdit olarak gördüğü hususlar:

Menferit devletlerin, devletlerarası birliklerin, özellikle BM ve AGİT'in mevcut uluslararası güvenliği sağlama mekanizmalarının rollerini en aza indirme gayretleri

Rusya'nın dünya üzerindeki siyasi, ekonomik ve askeri nüfuzunun zayıflama tehlikesi

Askeri politik blok ve birliklerin kuvvetlenmesi ve her şeyden öte NATO'nun doğuya doğru genişlemesi

Rusya sınırlarının hemen yakınlarında yabancı askeri üslerin ve büyük askeri birliklerin görünme ihtimali

Kitle imha silahlarının ve bunların atma vasıtalarının yaygınlaşması

Bağımsız devletler topluluğu içindeki bütünleşme sürecinin yaygınlaşması

Rusya'dan toprak talep edilmesi

Diğer devletlerin Rusya'nın çok kutuplu bir dünyada nüfuz merkezi olmasını engellemesi

Ülkenin ulusal çıkarlarının yerine getirilmesinin engellenmesi

Rusya'nın Avrupa, Ortadoğu, Kafkaslar ötesi, Orta Asya ve Asya Pasifik bölgelerinde durumunun zayıflatılması

Tehdit değerlendirmesi çok hassas ve uzmanlık isteyen bir faaliyettir. Bu değerlendirme esnasında siyasetçilerle uzmanlar çalışmaktadırlar. Ancak son kararı siyasetçiler vermektedirler (ÖNDER, 2004, s. 211–214).

Bir strateji uzmanı olarak ünlenen Liddel Hart yüksek stratejiyi şu şekilde anlatmaktadır: yüksek strateji, savaş hedeflerini belirlemesi gereken üst derecedeki temel politikadan farklı olarak savaşın yönetimine esas olan siyasetle hemen hemen aynı anlama geldiği gibi uygulama halindeki siyaset manasını da taşımaktadır. Çünkü yüksek stratejinin görevi bir milletin veya milletler grubunun bütün imkânlarını, temel politikanın tanımladığı amaç olarak, savaşın siyasal hedeflerinin elde edilmesi için koordine etmek ve yönetmektir.

Yüksek strateji silahlı kuvvetleri desteklemek için, milletlerin ekonomik imkânlarını ve insan gücünü hem hesaplamalı hem de geliştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Bu durum moral gücünü de kapsamaktadır. Çünkü halkın moral duygularının canlı tutularak yükseltilmesi çok defa daha belirli kuvvet kaynaklarına sahip olmak kadar önemlidir. Yüksek strateji silahlı kuvvetlerin kendi aralarında olduğu gibi, bu kuvvetlerle sanayi arasındaki güç bölümünü de düzenlemelidir. Savaşma gücü yüksek strateji araçlarından sadece biridir. Bu strateji düşmanın azmini zayıflatmak için kendi mali, ekonomik, ticari ve bunlar kadar önemli moral baskı gücünü de hesaba katmalı ve uygulamalıdır.

Stratejinin ufku savaşla sınırlandığı halde, yüksek strateji, bakışlarını savaşın ötesine aşırarak, savaşı izleyecek barışa da yönelmektedir. Ayrıca yüksek strateji çeşitli araçları yalnız birleştirmekle kalmaz, gelecek barış durumuna emniyet ve refah yönünden bir zarar vermeyecek biçimde bunların kullanımını da düzenlemektedir. Birçok savaştan sonra görüldüğü üzere, bir barışın her iki taraf için acı sonuç verdiği görülebilmektedir. Yüksek

strateji alanı, stratejinin aksine büyük kısmı ile bilinmeyen bir sahadır. Bu nedenle hala incelenme ve anlaşılma ihtiyacındadır.

L. Hart'ın bu açıklaması savaşa ve savaş sonrası barışa yapılan vurgulamadan arındırıldığı takdirde, ulusal güvenlik siyaseti tanımı ile benzeşmektedir. Bu bakımdan ulusal güvenlik siyasetine bazı ülkelerde ulusal güvenlik stratejisi de denilmektedir (TEZKAN, 2005, s. 215–217).

Kısaca yukarıdakileri tanımlarsak strateji, yakın zamana kadar özellikle savaşın sevk ve idaresi ile ilgili kavramlar için kullanılan bir terimdir. Bu çerçevede strateji, harbin hedefine ulaşmak için orduların sevk ve idaresi veya harbin amacına göre muharebelerin kullanılması ya da politik amaçlara ulaşmak için askeri imkanları tahsis ve kullanma sanatı şeklinde tarif edilmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi stratejinin ilgi alanları savaştır. Ancak, son zamanlarda strateji kelimesi farklı anlamlarda ve alanlarda, bir gayeye ulaşmak için takip edilen yol; uygulanacak usul, tercih edilen hareket tarzı kavramlarını ifade etmek üzere de kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra strateji kelimesi siyaset kelimesinin karşılığında bu kelime yerine de kullanılmaktadır. Bu anlamda kullanılması daha ziyade ABD dokümanlarında görülmektedir. “ulusal güvenlik stratejisi” dokümanları tehdit değerlendirmesi ile birlikte ABD'nin ulusal hedeflerine ulaşmak için ulusal güç unsurlarının kullanılması esaslarını genel bir çerçeve içinde vermektedir (TEZKAN, 2000, s.11).

Topluluklar yaşamlarının bir gereği olarak devletleşmeye başladıkları andan itibaren kendi varlığına yönelik, bağımsızlığını ulusal birlik ve toprak bütünlüğünü hedef alan iç ve dış tehditlere karşı politikalar üretme çabası içindedirler. Ancak bu politikalar yapılırken ulusal, bölgesel ve uluslararası konjonktürdeki değişimler ve gelişmeler dikkate alınmalıdır. Bunun yanı sıra önceden belirlenmiş olan ulusal çıkar ve ulusal hedefin veya hedeflerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ülkenin ulusal çıkarlarını zedelemeyen, fakat değişikliklere ve gelişmelere açık ve ona göre şekillendirilmiş bir ulusal güvenlik siyasetinin belirlenmesi, akılcı bir yöntemle yapılmalıdır.

Ulusal güvenliğin sağlanması ve ulusal hedeflere ulaşılması için hareket tarzlarına ait esasların tespiti, yeni ulusal güvenlik politikasının belirlenmesi; çok büyük araştırma,

değerlendirme isteyen, idari sistem içinde işbirliği ve koordinasyonu ve mutlaka çok özel ihtisas birikimi gerektiren; gizliliği olan, çeşitli baskı gruplarının, özellikle siyasi grupların etkisine maruz kalmaması gereken konular olduğu için, hazırlık ve takip bakımından özel bir sisteme bağlanmış bulunmaktadır.

Ulusal güvenlik siyasetinin tespitinde birinci adım ulusal çıkarların tanımının doğru yapılmasıdır. Gerek ulusal menfaat tanımının yapılmasında gerekse bu menfaatlerin sağlanması için uygun hareket tarzlarının tespitinde uluslararası ortam ve ülke içi ortamla ilgili etkenler dikkate alınmaktadır. Uluslararası ortamla ilgili etkenler şunlardır:

Ülkenin taraf olduğu ittifaklar ve bu ittifakların getirdiği yükümlükler Birleşmiş Milletler, Avrupa İşbirliği ve Güvenlik Teşkilatı, Avrupa İnsan hakları Mahkemesi gibi ülke tarafından yetkisi tanınmış uluslararası kuruluşların aldığı kararlar ve bu kararlara uyma yükümlülüğü

Uluslararası hukukun bağlayıcı hükümleri

Teknolojideki yenilikler

Jeopolitik değerlendirme

Tehdit ile ilgili istihbarat

Ülke içi ortamla ilgili faktörler de, ulusal güç analizi dâhil şöyle sıralanabilmektedir:

Ülkenin ekonomik bünyesinin güçlü ve zayıf tarafları

Siyasi yapı ve siyasi gücün değeri

Bilimsel ve teknolojik güç yeteneği

Ülke halkının beklentileri ve bu beklentilerin karşılanması ile ilgili faaliyetlere karşı tutum ve davranışı

Medyanın ulusal çıkarlar karşısındaki hassasiyeti ve kamuoyu oluşturmadaki etkisi

Bürokrasinin çalışma hızı, siyasi iktidarla uyum içinde çalışabilmesi

Anayasa dâhil ülkenin kendi iç hukukundaki kısıtlayıcı hükümler (TEZKAN, 2005, s.216).

Bu faktörler dikkate alınarak hazırlanan bir ulusal güvenlik siyasetinin üç boyutu bulunmaktadır. Ayrıca dünya ülkelerinin ulusal güvenliklerini oluşturmada bu üç önemli noktanın varlığından bahsedilmektedir.

Hegemonya politikası

Teknoloji politikası

Politik-kültürel etkenler

Ulusal güvenlik kavramı tüm ulus devletlerin dış politika oluşturma sürecinde dayanak olarak alınan en önemli unsurlardandır (PRIYEV, <http://habuslu.com/ozet39.htm>, 06/07/2006).

Ulusal güvenlik siyasetinin uygulanmasında değişik vasıtalar kullanılmaktadır. İki ülke arasındaki spor amaçlı bir ilişki dahi zamanı geldiğinde bir uygulama aracı olabilmektedir. 1970'li yılların başında ABD ile Çin arasında diplomatik temasların başlamasında ABD masa tenisi takımının Çin'e gitmesi bir araç olarak kullanılmıştır. Buna benzer bir şekilde zamana ve uluslararası ortamdaki konjonktüre uygun olan ve akla gelebilen ve uygulanma niteliğine sahip olan her hareket bir araç olarak kullanılabilir. Ulusal güvenlik siyaseti araçlarının etkiye göre sıralaması şu şekilde yapılabilir:

Diplomatik ilişkiler

Bilimsel ve kültürel değişim programları

İnsani amaçlı yardımlar

Teknik yardımlar

Enformasyon ve propaganda

Ekonomik ve mali yardım

Borçlandırma

Uluslararası kredi kuruluşlarını kullanma

Askeri yardım

Örtülü hareketler

BM Güvenlik Konseyi kararları

Ticari ambargo ve ekonomik kısıtlamalar

Askeri güç gösterileri

Havadan, karadan ve uzaydan keşif faaliyetlerinin arttırılması
Diplomatik ilişkilerin askıya alınması veya kesilmesi
Karantina, ambargo; limanların mayınlanması
Konvansiyonel askeri gücün yeniden konuşlandırılması
Konvansiyonel askeri gücün bölgesel ve kısıtlı olarak kullanılması
Ön alıcı darbe
Kısmi seferberlik
Askeri gücün kullanılması
Topyekün savaş (TEZKAN, 2005, s. 215-218).

Ulusal güvenlik politikasının bir yüzü de sivil-asker ilişkisidir. Ulusal güvenlik politikasının amacı, bir ulusun toplumsal, iktisadi ve siyasi kurumlarının güvenliğini, diğer bir bağımsız devletten kaynaklanan tehditlere karşı arttırmaktadır (HUNTINGTON, 2004, s.4-5).

Amerikan yönetimi, Amerika'ya yönelik tehdit oluşturduğunu düşündüğü hedeflere önleyici saldırılarda bulunma hakkını kullanacağını, yayınladığı 35 sayfalık bir metinle ilân etmiştir. 2002 yılının Eylül ayında The National Security Strategy of the United States başlığıyla yayınlanan George W. Bush imzalı yeni Amerikan ulusal güvenlik stratejisi uluslararası ilişkileri hem teorik hem de pratik olarak değiştirecek radikal unsurlar içermektedir. Doktrinin en çarpıcı noktasını şu cümle oluşturmaktadır: “ABD, haydut devletleri ve onların terörist dostlarını, bizi ve müttefiklerimizi kitle imha silâhlarıyla tehdit eder hâle gelmeden önce durdurmaya hazır olmalıdır.” Diğer bir deyişle, Amerika kendisine yönelik doğrudan bir saldırı olmadan da tehdit olarak algıladığı hedefleri vurma hakkını kendinde görmektedir. Bu ABD'nin soğuk savaş yıllarından beri yürüttüğü, sadece saldırıya uğradığı anlarda karşı saldırı hakkını kullanma stratejisinden kesin bir dönüşü temsil etmektedir. “Düşmanlarımızın bize saldırmasını bekleyemeyiz” cümlesi bu yeni stratejinin temel duruşunu ifâde etmektedir (KÖSEBALABAN, <http://www.2023.gen.tr/kasım02/yeniAmerikadoktrini.htm>, 03/08/2006).

Askeri güvenlik politikası ulusun kurumsal ve toprak sınırları dışında faaliyet gösteren herhangi bir silahlı kuvvetlerin, söz konusu ulusu yok etme veya zayıflatma çabalarını asgari düzeye çekmek veya etkisiz hale getirmek için tasarlanan faaliyetler programıdır.

İç güvenlik politikası, yıkıcı tehditle yani devleti kurumsal ve toprak sınırları içinde faaliyet gösteren güçlerle zayıflatma veya yok etme tehdidiyle mücadele etmektedir.

Durumsal güvenlik politikası ise devletin göreceli gücünü azaltma eğilimi gösteren uzun vadeli toplumsal, iktisadi, demografik ve siyasi koşulların yol açtığı aşınma tehdidiyle ilgilidir.

Bu üç politika biçiminin her birimi işlevsel ve kurumsal düzeyleri bulunmaktadır. İşlevsel politika, güvenlik tehdidini karşılamaya yönelik mevcut vasitalardan meydana gelmektedir. Kurumsal politika ise işlevsel politikanın formüle edilme ve uygulanma şekliyle ilgilenmektedir.

Bir ulusun sivil-asker ilişkilerinin düzenlenme biçimi askeri güvenlik politikasının temelini oluşturmaktadır. Herhangi bir toplumun askeri kurumları iki güç tarafından şekillenmektedir. Toplumun güvenliğine yönelik tehditlerden kaynaklanan işlevsel zorunluluk ve toplumda başat durumdaki toplumsal güçlerin, ideolojilerin ve kurumların yol açtığı toplumsal zorunluluktur. Sadece toplumsal değerleri yansıtan askeri kurumlar askeri işlevlerini ortaya koymada yetersiz kalabilmektedirler (HUNTINGTON, 2004, s.4-5).

Kısacası devletin hayati öneme sahip değerlerinin korunması ve kollanması, iktidarlara düşen başlıca görev olmaktadır. Bu görevin yerine getirilmesinde gizlilik ihlali, gerileme, engelleme gibi durumlar telafisi devlete ve millete çok pahalıya mal olan ve bazen imkânsızlaşan ulusal kayıplara yol açabilmektedir. Bu nedenle ulusal güvenliğin korunması ve kollanması maksadıyla araştırma, inceleme, değerlendirme, karar alma, uygulama vb. işlemlerinin; demokratik düzen içinde ve fakat daha kısa yoldan gizliliğine zarar gelmeyecek tarzda ve özelliği dolayısıyla ihtisas kuralına daha fazla uymayı sağlayan bir sistemle oluşturulması gerekmektedir. İşte bu sistem Ulusal Güvenlik sistemi olmaktadır.

131.Ulusal Güvenlik Politikasının Belirlenmesi Konusundaki Kuruluşlar

Bir ülkenin ulusal güvenlik politikasının ancak o ülkede bulunan tüm kurum, kuruluş ve bireylerin ortak katkı ve çabaları ile olgunluğa erişeceği açıktır. Güvenlik politikaları ve bu politikaların sonucunda atılması gereken adımlar her şeyden önce kamu kuruluşlarının öncelikli görevleri arasındadır.

Bilişim Teknolojileri alanındaki gelişmeler de kamunun önceliğinde yönlendirilmelidir. Ülke güvenliği açısından önemli olan konular özellikle ARGE görevi olan kurumlar ve üniversitelerde ön biçim, olurluk, uygulanabilirlik açılarından ele alınmalı, başarılı olan ön biçimlerin ülke endüstrisi kuruluşlarınca üretilmesi özendirilmelidir (TULUNAY ve diğeri, harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/09%20Prof%20Dr%20Ersin%20Tulunay.doc, 18/06/2006).

Devletler kendi ulusal güvenlik politikalarını oluşturma ve yürütme konusunda özellikle dayanışma niteliğinde çeşitli örgütler kurmuşlardır. Burada öncelikle ayırt edeceğimiz konu politikanın belirlenmesi ve yürütülmeleri aşamalarıdır.

Ulusal güvenlik politikasının belirlenmesi ve takip edilmesi yani uygulanması bu politikanın siyasal yönüyle yakından ilişkilidir. Demokratik ülkelerde devletlerin ulusal güvenlik politikasının takip edilmesi seçimle gelen ve siyasal sorumluluğu bulunan yürütme organının görevidir. Birçok ülke anayasasında devletin ulusal güvenlik politikasının sağlanmasında hükümetlerin sorumlu olduğu belirtilmektedir.

Hemen hemen bütün ülkelerde ulusal güvenlik politikalarının uygulanması ve bunun kontrolü yürütmenin elindedir. Yürütme organı parlamenter rejimlerde ulusal güvenlik politikasının yürütülmesinden dolayı yasama organına karşı sorumludur (HAKYEMEZ, 2003, s.289-293).

Ulusal güvenlik politikasının belirlenmesi konusunda gelişmiş demokrasilerde bu noktada pek fazla sorun ortaya çıkmazken, özellikle ülkemiz gibi silahlı kuvvetlerin iç politikaya çok fazla karışabildiği ülkelerde, devletlerin ulusal güvenlik politikasını

belirlemede yetkili organ ve kişiler konusunda teoride ve uygulamada bazı sorunlar söz konusu olabilmektedir.

Modern devletlerde ulusal güvenlik politikasının belirlenmesinde silahlı kuvvetlerin etkisinin de olduğunu göz önünde tutmak gerekmektedir. Dolayısıyla bu noktada devletin ulusal güvenlik politikasının belirlenmesiyle ilgili olarak ordunun üst düzeyinde bulunan komutanların da hükümete yardımcı olmak üzere kurulan danışma niteliğindeki bir kurula katılıp, kendi görüşlerini belirtmesine imkân tanıyan bir mekanizmanın oluşturulması gerekmektedir. Nitekim silahlı kuvvetler daima sivil siyasetçilerin otoritesi altında olmalıdır. Nasıl ki Genel Kurmay Başkanlığı yürütme organına bağlanmakta, aynı biçimde başkomutanlık da prensip olarak yürütme organının en üst merci tarafından temsil edilmektedir (HAKYEMEZ, 2003, s.289-293).

Bu durum 1776 tarihli Virginia İnsan Hakları Beyannamesinin 13. Maddesinde ordunun her durumda sivil otoritenin emri altında bulunması ve sivil otorite tarafından yönetilmesi gerektiği belirtilmiştir (GÖZE, 2000, s.221).

Ulusal güvenliğin resmî olarak kurumsallaşması II. Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika'da gerçekleşmiştir. 1947 yılında Amerika'da National Security Agency (NSA) ve bununla birlikte CIA kurulmuştur. Bunların kurulmasıyla; "Daha isabetli bilgiyi nasıl elde edebiliriz ve elde edilen bilgiyi nasıl yorumlarız?" sorularına cevap verilmeye çalışılmıştır. Burada amaç salt bilgiyi değerlendirmek değil, 240'ın üzerindeki enstitünün çalışmalarını da yorumlamaktır. Bu konu başkanın kendi başına, yanındaki sınırlı kadro ile gerçekleştireceği bir şey değildir. ABD için kendi ulusal çıkarları önemlidir. Amerika'nın ulusal güvenliğinden, ulusal stratejisinden bahsederek, Amerikan çıkarlarının belirlenmesinde dikkatlerimizi son 10-15 seneye yoğunlaştırmamız gerekmektedir. Bu dönemde özellikle çıkarların yorumlanmasında, Amerikan çıkarlarının yöneldiği noktalar bakımından bazı değişimler gözlemlenmektedir. Amerikalıların klâsik güvenlik anlayışı birtakım hasımlara karşı, Batı dünyasının liderliğini üstlenmek ve belirli idealleri ki bunlar demokrasi kavramı etrafında birleşme, korumak şeklinde gelişmektedir. Liberal bir demokrasi, insan hakları gibi kavramların korunması öncelik hâline dönüşmüştür. Zaten Amerikan çıkarlarının temelinde kültürden gelen, göçmen atalarının yarattığı değerler, görüşler, inançlar vardır. Kurucu üyelerinin belirttiği ana temalar bugüne kadar devam

ederek gelmiştir. Bunlar bir Amerikan kimliği oluşturmaktadır. Bu kimliğin korunmasına uluslararası ortam da uygun bir zemin hazırlamaktadır. Bugün Amerikan ulusal çıkarları olarak tarif edilen hürriyet, eşitlik, liberalizm, sınırlı devlet, özel girişim gibi değerlere belli odaklardan yavaş yavaş tehditler gelince, Amerika’da bir çeşit sosyo-psikolojik polarizasyon süreci ortaya çıkma eğilimi göstermiştir (OKMAN, <http://www.2023.gen.tr/kasım02/söylesicengizokman.htm>, 18/06/2006).

Birçok devlet ulusal güvenlik politikasını belirleme noktasında yürütme organına yardımcı olmak üzere değişik örgütler kurmuşlardır. Bunlar “Ulusal Güvenlik Kurulu” ya da “Ulusal Savunma Kurulu” biçiminde adlandırılmaktadır. Bu kurullar ulusal güvenlik politikasını belirlemede yürütme organına yardımcı olmaktadır. Yani bunlar “danışma” organı konumundadırlar.

Bu organlar hemen hemen bütün ülkelerde vardır. Bazı ülkeler bu kuruluşlara Anayasal düzeyde yer verirken, bazı ülkeler ise yasal yolla böyle bir kurulun kurulmasını gerçekleştirmişlerdir. En açık örnek bu konuda ABD’dir. ABD anayasasında ulusal güvenlik politikasının belirlenmesi ve bu konuda bir organın oluşturulması konusunda bir düzenleme bulunmaktadır. Ancak yasal dayanak olarak 1947 yılında çıkarılan Ulusal Güvenlik Kanunudur. Bu kanunla bir Ulusal Güvenlik Kurulunun kurulması öngörülmektedir. Ayrıca bu kanunla üç alanda gerçekleştirilmiştir (HAKYEMEZ, 2003, s. 295-298).

Birincisi, silahlı kuvvetleri bir arada tutup idare etmeyi, tüm askeri faaliyetleri koordine etmeyi ve denetlemeyi amaçlayan Savunma Bakanlığı örgütü kurulmuştur.

İkinci olarak, ABD’nin ulusal güvenliği ile ilgili temel politikalarını oluşturma ve inceleme görevi ile görevlendirilmiş Ulusal Güvenlik Kurulu getirilmiştir.

Üçüncü olarak ise, hükümetin çeşitli alanlardaki haber alma işlevini tek elden yerine getirecek merkezi Haber alma Örgütü (CIA) kurulmuştur. Böylece ulusal güvenlik politikasını belirlemek için önemli bir örgüt ve bu örgüte gerekli bilgileri sağlayacak istihbarat organı kurulmuştur.

Fransa'ya baktığımızda “Ulusal Savunma Yüksek Kurulu” adını taşıyan bir kurul bulunmaktadır. Ülkenin ulusal güvenlik politikasının belirlenmesinde yürütme organına yardım etmektedir.

İngiltere’de Savunma Komitesi adı altında bir kurul oluşturulmuştur. Bu kurul Birleşik Krallığın bütününde ve diğer ülkeler arasında, kendi ülkesinin güvenlik politikasını belirlemede hükümete yardımcı olmaktadır. En yüksek yürütme organına bağlı olan bu kurul bir danışma kuruludur.

Tüm bu incelediğimiz ülkelerde ortaya çıkan temel sonuç, bu biçimdeki kurulların tamamen danışma niteliğinde görev yapmalarıdır. Bu noktada asıl yetkili örgüt siyasal sorumluluğu bulunan yürütme organıdır (HAKYEMEZ, 2003, s. 295-298).

Sonuç olarak ulusal güvenlik politikasının oluşturulmasında kullanılan kurumlar ve bürokratik mekanizmalar her ülkede farklı isimlerle bilinse de siyaset/stratejinin yönlendiricisi, sorumlusu ve uygulayıcısı, yürütme organıdır (TEZKAN, 2005, s. 218).

İKİNCİ BÖLÜM

20. KÜRESELLEŞMENİN ULUSAL GÜVENLİĞE ETKİSİ

21. Küreselleşme Süreci

Günümüzde, uluslararası ilişkiler alanında gözlemlenen değişimleri açıklamada anahtar kavram olarak küreselleşme kullanılmaktadır. Küreselleşme gerek uluslararası sistemde yer alan devletlerin birbirleriyle ilişkilerini açıklamada gerekse devletlerin içyapılarında yaşanan gelişmeleri incelemeye, araştırmacılar için bir başlangıç noktası olduğu söylenebilmektedir. Üstelik kavramın kullanımı akademik alanın dışına taşarak, günlük yaşama da girmektedir. Küreselleşme hala daha devam eden bir süreç olarak kabul edilmektedir (WORSTHRONE, 1992, s.5). Küreselleşme özellikle doğu bloğunun yıkılması ve kapitalist sistemin zaferini ilan etmesinden sonra giderek daha fazla dünya gündemine oturan ve dünyamızın bu gününü ve geleceğini etkileyecek bir süreç olarak algılanmaktadır (Karabulut, 2003, s.38).

Küreselleşme, tarihin başlangıcından beri vardır. Ancak son yıllarda hız kazanmıştır. Küreselleşmenin, modernleşme ve kapitalizmin gelişmesi ile yaşıt olduğu kabul edilmektedir. Küreselleşmenin dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşmasını sağladığı da ifade edilmektedir. Ulaşım ve iletişim teknolojilerinde ki değişim küreselleşmenin maddi temelini oluşturmaktadır. Tek bir küresel kültür, egemenliği sermayenin tekelinde olan bir tek küresel Pazar anlayışı, küreselleşmenin pratiksel hedeflerini oluşturmaktadır. Politik düzeyde ise küreselleşme demokratik olarak ulus devlet üzerinde bir hegemonya siyaseti uygulama, ulus devlet oluşumunu zayıflatma bilincine dönük olduğu düşünülmektedir. Ulus devlet olgusunun meşruiyet kaybını dünya düzeyinde büyük dönüşümler sonucu ortaya çıkan bunalımlara ve dolayısıyla küreselleşmeye bağlamak, küreselleşmenin tanımı gereği zorunlu kabul edilmektedir.

Çünkü küreselleşme, doğrudan ekonomik güçler hâkimiyetinin uluslar üstü sermaye gücünün bunalımdan çıkmak için toplumsal, siyasal, kültürel ve teknolojik alanlara yeni anlamlar katma, dünyayı tek bir Pazar haline dönüştürme çabalarıyla ilintilidir. Bunalımdan çıkmak için değişik senaryolar geliştirmeye başlanmıştır. Bunlar, sanayi toplumundan bilgi toplumuna Fordist üretim biçiminden esnek üretim biçimine, moderniteden postmoderniteye, ekonominin ulus ötesi bir ekonomiye doğru başkalaşma geçirmesini sağlamaktır.

Sosyal güvenlik politikaları ve uygulamaları çerçevesinde çalışma hayatı da küreselleşmeden etkilenmektedir (KARACIK, 2001, s.193–199).

Küreselleşme kavramını, “özellikle 1990’lı yıllarla birlikte bilgi ve iletişim teknolojisinin hızla yaygınlaşması, dünyada mal, hizmet, sermaye ve fikir hareketlerinin serbest ve hızlı dolaşımı çerçevesinde bütün ülkelerin başta ekonomi, güvenlik ve kültür olmak üzere çeşitli alanlarda birbirlerine daha bağımlı hâle gelmeleri sonucunda küresel sorunlar karşısında ortak değer, yaklaşım ve tavırlar benimsemeye zorlanmaları” şeklinde tanımlamak yerinde olmaktadır.

Küreselleşmeyi tanımlamaya yönelik çalışmalar tek bir noktada birleşmektedir. Bu da “değişim” olgusu şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle, soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte dünyamız, çok hızlı bir değişim sürecine girmiştir. Hepimizin yakından takip ettiği üzere, uluslararası güvenlik ortamı son derece değişken ve öngörülerini zorlaştıran bir hâl almıştır. İşte bu değişim sürecini doğru algılayabilen toplumlarla algılayamayan veya yanlış algılayan toplumlar kendi geleceklerini olumlu veya olumsuz yönde etkileyeceklerdir.(<http://savaskarsitla1.org/arsiv.asp?arsivTipID=1&ArsivAnaID=14152,B> UYUKANIT,07.05.2007)

Küreselleşme bölgeler ve kıtalar arasında insan etkisini arttırmada ve birbirine bağlı insan ilişkilerinin örgütlenmesinde bir dönüşümü sağlayan değişimin uzun süreli işlemlerini kapsamaktadır. Ayrıca küreselleşme zıt yönleri olan bir süreç olarak da kullanılmaktadır. Küreselleşme sadece bir alanda değil hemen hemen tüm alanlarda etkisini göstermektedir. Küreselleşmeyle birlikte hareket eden her bir boyut etkili hedefler

ve yeni şekiller almaktadır. Bu hareket hâkimiyet, otonomi, bölgesellik ve güvenliğin kavramının eski anlamını değiştirmiştir.

Küreselleşme yakın geçmiş zaman ve yeni bir fenomen olarak algılanmamalıdır. Farklı tarihi dönemlerde karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki; geçmiş dönemlerde İngiliz imparatorluğu için” güneşin batmadığı imparatorluk” terimi kullanılmıştır. Bu söylemde küresel bir kıtalar arasılık, küresel ağlar, küresel bir akıntının hızının artması gibi farklı küreselleşme türleri karşımıza çıkmaktadır. Bu farklı küreselleşme türlerini Ken Booth tanımlamıştır; ona göre, tarihin ilk yıllarında kiliseye ait küreselleşme, daha sonra tek tanrıcı inançların küreselleşmesi, sonra kapitalizmin küreselleşmesi, modern devletlerin küreselleşmesi ve son olarak da tüketici demokrasilerin küreselleşmesi gerçekleşmiştir. Tüm bu sınıflandırmadan sonrada kısaca şöyle diyebiliriz ki hayatın her alanında ve her döneminde belli şekillerde küreselleşme karşımıza çıkmıştır. Yani küreselleşme sadece artan ekonomik ilişkilerle sınırlı değildir. Aynı zamanda çevre, siyasal, toplumsal, kültürel, askeri, güvenlik alanlarda da gözlemlenmektedir. Bu sebeple, kavramın doğru bir tanımını yapmanın ve kavramı incelemenin kolay olmadığı kabul edilmektedir.

Küreselleşme dünyamızın artık adeta bir tek ülkeymiş gibi düşünülmesi, mevcut sınırların ve devlet kısıtlamalarının yokmuş gibi kabul edilmesi, her türlü ekonomik ve sosyal temasların engel tanımadan ve serbestçe yürütülmesi ve geliştirilmesi felsefesi ve uygulanması olgusu olarak tanımlanabilmektedir. Tanımdan da anlaşılacağı gibi, küreselleşme kavramı ile dünya adeta tek bir devlet gibi algılanmaktadır. Bu noktadan hareketle, mevcut devlet yapılarının ve ulusal sınırların, küreselleşme süreci önünde engel teşkil ettiği düşünülebilmektedir. Küreselleşme ile uluslararası sorunların devletler üstü bir şekilde çözümünün amaçlandığı uluslararası sisteme bir atıf yapıldığı ileri sürülebilmektedir. Kısacası küreselleşme ile bütün bir uluslararası sisteme etki eden bir değişim ve entegrasyon sürecine işaret edilmektedir (ÖNDER, 2004, s.18). Bunun yanı sıra dünya meselelerinin belirsiz, kuralsız ve kendi başına buyruk doğasının olduğu söylenmekte ve küreselleşmenin bir merkezinin, bir kontrol masasının, bir yönetim kurulunun ve bir idari bürosunun olmadığı vurgulanmaktadır. Böylece küreselleşme esnek, akışkan, kırılğan ve bir o kadar da kesinlikten yoksun çelişkili bir süreç olarak bizi kuşattığı kabul edilmektedir (SARIBAY, 2004, s.17).

Küreselleşme süreci, dünya üzerindeki farklı coğrafyaların karşılıklı bağımlılığını ve daha önce birbirlerinden bağımsız gibi görünen sorunların birbirleriyle ilişkisini arttırmıştır. Yoğunlaşan ve karmaşıklaşan ilişkiler ağıyla bağlantılı olarak, eskiden yerel olarak değerlendirilen ve çözüm aranan sorunlar, artık dünya ölçeğinde etkilere neden olmaktadır. Bu nedenden dolayı, uluslararası sistemde rol oynayan aktörlerin otonomilerinin zayıfladığı düşünülebilmektedir. Tüm aktörlerin birbiriyle bağlantılı olduğu bir dünyada, yerel sorunları geleneksel ulus devlet sınırları ve imkânlarıyla çözebilmek giderek zorlaşmaktadır. Bu yoğun ilişkiler ağında yerel sorunlar küresel sorunlar haline gelebilmektedir. Günümüzde uluslararası sisteme etki eden, ekonomik gelişme, çevre ve insan hakları gibi sorunların tek bir devlet veya sektörün inisiyatifiyle çözülemeyeceği savunulmaktadır. Bu konuda en bilinen örneklerden birisi uluslararası terörizmdir. Belirli bir yerel coğrafyaya yönelik talepler içerse bile, terörist gruplar günümüzde dünyanın farklı alanlarında örgütlenebilmektedirler. Bu sebeple, terörist gruplara karşı mücadelenin tek bir devletin gücünü aştığı öne sürülmektedir. Bu sebeple, uluslararası sorunların devletler üstü bir yapı içerisinde ele alınması ve bu sorunların çözümüne yönelik yerel kısıtlamaların aşılması giderek artan bir biçimde savunulmaktadır. Küreselleşmenin diğer bir boyutu da, mevcut devletlerin izin ve yönlendirilmesine bağlı kalmaksızın, toplumlararası doğrudan ilişkiler kurulabilmesidir.

Küreselleşme soğuk savaş sonrası dönemin bir ürünü değildir. Uluslararası sisteme hakim olan iki kutuplu yapının sona ermesi sayesinde, küreselleşmenin daha kolay işleyebildiği öne sürülmektedir. Ancak, diğer büyük toplumsal dönüşümler gibi, küreselleşme de tarihsel bir arka plana sahiptir. Küreselleşme üzerine yapılan çalışmaların bir kısmında, küreselleşmenin, tarihsel arka planı olan bir süreç olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu tarz bir yaklaşımı kabul eden çalışma ise Thomas Freedman'nın *Lexus ve Olive Tree: Understanding Globalization* isimli kitabıdır. Freedmana göre, günümüz küreselleşmesinin, aslında 19.yüzyılda ulaşım alanındaki büyük maliyet düşüşü sonucu, ilk küreselleşme sürecinin işlenmesi olanaklı hale gelmiştir. Ancak bu süreç, I. Dünya Savaşı, SSCB'nin kurulması ve ABD'de büyük bunalımın yaşanması ile kesintiye uğramıştır. Soğuk savaş döneminde daha önce görülmemiş ölçüde gelişen iletişim teknolojileri sayesinde, ikinci küreselleşme sürecinin alt yapısı oluşmuştur. Soğuk savaş sonrası dönemde ise, küreselleşme sürecinin etkileri açık bir biçimde ortaya çıkmıştır. Küreselleşmenin tarihsel süreçte daha önce gözlemlenmesinden ziyade, etkilediği

coğrafyalar arasındaki ilişkinin yoğunluğunun önemine dikkat çekilmiştir. Küreselleşmenin tarihsel arka planına dikkat çeken Freedman, günümüz küreselleşmesini, öncekinden ayıran unsurun dünyanın tek ve küreselleşmiş bir Pazar halinde birbirine kenetlenmesinin derecesi ve yoğunluğu olduğunu öne sürmektedir.

Günümüzde küreselleşme sürecini incelemede karşılaşılan en önemli problemin, kavramın ideolojik eksenli bir tartışmanın merkezine oturtulması olduğu öne sürülmektedir. Küreselleşme savunucuları, küreselleşmenin ekonomik refahın sağlanması ve demokratikleşme sürecine olumlu etki edeceğini savunmaktadır. Küreselleşme karşıtları ise, sürecin, toplumsal yapılara yönelik yıkıcı etkisine ve üçüncü dünya aleyhine sonuçlar doğurabileceğine dikkat çekmektedir (ÖNDER, 2004, s.18). Bunun yanı sıra küreselleşme ekonomik, siyasal, kültürel... vb. olumlu değerlerin, özgürlüklerin ve zenginliğin ulusal sınırları aşarak bütün dünyaya yayılması anlamını taşımaktadır. İşte küreselleşmeye olumsuz bakanlar bu sürecin sömürünün ve emperyalizmin küreselleşmesi anlamına geldiğini düşünmektedirler (KARABULUT, 2003, s.41).

Küreselleşmeye yönelik eleştirilerden biri de, küreselleşmenin aslında uluslararası sisteme yönelik etkisinin sınırlı olduğuyla ilgilidir. Özellikle küreselleşmenin ekonomiyle olduğu kadar, kültür, siyaset ve ahlâkla da ilişkisi olduğunu ve insanî bir küreselleşmenin mümkün olduğunu savunan Richard Falk, “yeni-liberal tanrı” olarak nitelendirdiği küreselleşmenin, sosyal boyutu ihmal ettiğini ve ideolojik bir içe kapanma yaşadığını, bu ideolojik kapanma atmosferinin ise “tepeden-küreselleştirmenin” aşırılıklarından kaynaklanan ciddi sosyal ve çevresel zararlara yol açtığını belirtmektedir. Tepeden-küreselleşmenin yol açtığı bu olumsuz etkilerin, ancak, “aşağıdan-küreselleşme” ile giderilebileceğini söyleyen Falk’a göre, bu dönüşüm sürecine, kontrol edilmesi zor olan ve düşük maliyetle kullanılabilen internet önemli bir katkıda bulunabilecektir (<http://www.2023.gen.tr/mayıs05/4.htm>, TURGUT, 16/05/2006). Küreselleşme en iyi modern iletişimin-internet, medya, hava ulaşımı ve benzeri-doğası, hızı itibariyle olanaklı kıldığı bir süreç olarak görülmektedir. Buna rağmen, bazıları küreselleşmenin belirli gerçek durum yapılarını tanımladığı konusunda ısrar etmektedir. Onlara göre Batı veya ABD yeni emperyalizm için yeni bir terim olarak küreselleşmeyi kullanmaktadırlar. Bu formülde küreselleşme; demokratikleşme, serbest Pazar ve serbest ticaret ile ilişkilendirilen belirli ekonomik ve politik değerlerdir. Bu yaklaşımda küreselleşme, gücünün diğerlerine

kendi politik ve ekonomik çıkarları için empoze etmeye ve en azından adapte etmeye çalıştığı bir ideoloji, değerler kümesidir.

Küreselleşmenin içeriğinin anlaşılabilmesi için sorulması zorunlu olan sorulardan biri de; küreselleşmeyi sürükleyen sebeplerin neler olduğudur. Bu konuda, üç büyük gelişmenin etkin rol oynadığı öne sürülebilmektedir. Bu gelişmelerin; iletişim kurma, haber alma ve yatırım yapma imkânlarında ki değişimler olduğu kabul edilmektedir. 20. yüzyılın ikinci yarısında iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmelerle birlikte daha önce hayal edilemeyecek ilerlemeler yaşanmıştır. Uydu teknolojileri vasıtasıyla dünyanın her yanından karşılıklı iletişim kurmak olanaklı hale gelmiştir. Üstelik teknolojiye erişebilme konusunda görece farklılıklarda olsa, az gelişmiş bölgelerin dahi gelişmiş iletişim teknolojilerinden yararlanabilme fırsatı bulunabileceği kabul edilmektedir. Ekonomi alanında ise, küresel bir ticari ilişkiler ağının kurulabilmesini sağlayacak teknolojik altyapının hızla oluşmakta olduğu öne sürülmektedir. Farklı coğrafyalarda, eşzamanlı ekonomik işlemler yapılabilmesi mümkün hale gelmiştir. Yerel üreticiler, uluslararası piyasada ürettikleri malları satabilme imkânına kavuşmuştur. Karmaşıklaşan ekonomik ilişkiler ağı, günümüz insanının, dünyadaki diğer bölgelere yaşanan siyasal ve sosyal gelişmelere duyarlı olmasına sebep olmuştur. Süreç içinde haber almanın önemi artmıştır. Uluslararası ve ulusal düzeyde haber alma imkânı gelişmiştir. Sonuç olarak, küreselleşmeyi olanaklı kılan temel faktörün, teknoloji de yaşanan gelişmeler olduğu söylenebilmektedir. Tüm bunlar ışığında küreselleşme bağlamındaki bu gelişmeler devletlerin güvenliklerini etkilemektedir.

Küreselleşme süreciyle birlikte, daha önce askerî imkânlar ve ekonomik kapasite gibi parametreler vasıtasıyla belirlenen güç kavramının artık bilgiye ulaşabilme ve bilgiyi kullanabilme yeteneğini ifade etmesi dikkat çekmektedir. Bunun nedeni, küreselleşme sürecinde insan faktörünün ön plâna çıkmış olmasıdır. İnsan kaynaklarından azamî ölçüde istifade edebilme imkân ve kabiliyetine sahip ülkeler diğer ülkelerin siyasî uygulamalarını, ekonomik politikalarını ve güvenlik stratejilerini etkiler hâle gelmişlerdir. (<http://savaskarsitlari.org/arsiv.asp?arsivTipID=1&ArsivAnaID=14152,BUYUKANIT,07.05.2007>)

211.Bilgi Toplumu

Geride bıraktığımız 20. yüzyılın, toplumsal hayatın her alanında büyük değişimlerin gözlemlendiği bir dönem olduğu söylenebilmektedir. Ancak değişimin sadece belirli bir zaman periyoduyla sınırlı kaldığı düşünülmemektedir. Tüm toplumların, dinamik ve değişmez bir biçimde değişime uğradıkları öne sürülmüştür. Birbirleriyle ve çevreleriyle etkileşim içinde olan toplumlar, kendi içyapıları ve çevrede olabilecek gelişmelerden etkilenebilmektedirler. Ancak, yaşanan değişimin hızının, farklı toplumlar arasında veya bir toplumun iç yapısında aynı olmayacağı ileri sürülmektedir (ÖNDER, 2004, s.21-22).

Modern toplumların çeşitli zayıf noktaları bulunmaktadır. Teknolojik ve ekonomik olarak altyapılar; iletişim, enerji, taşımacılık, sosyal ve politik olarak ise algı yönetimi (medya) ve politikalar bu zayıf noktalardır. İstihdam ve korumanın sağlanabilmesi için teknolojik ve politik güçlerin varlığını gerektirmektedir.

Çağımızda bilgi aynı zamanda; hem silah, hem araç, hem süreç ve hem de hedeftir. Bundan dolayı insan faktörleri ile bilgi teknolojilerinin sinerjisi gerekmektedir. Bugün bilgi, ulusal güç ve operasyonel ortamın (harp sahası) bir elemanı kabul edilmektedir.

Bilgi çerçevesinin yapısal ve bilişsel boyutları bulunmaktadır. Yapısal ya da fiziksel çevre Siberuzay / Euzay olarak tanımlanabilmektedir. Burası elektronik bağlantı alanı ve fiziksel uzay olup etkinliği gittikçe artmaktadır. Bilişsel ya da bağlamsal alan ise tüm bu etkinliklerin oluşturulduğu boyuttur. Bu boyut etki/algı uzayı (bilişsel uzay) olarak da tanımlanabilmektedir. Buradaki savaş kaybedilirse, diğerlerinin kazanılmasının anlamı olmayacaktır.

Bundan dolayı bilgi içerik ve teknolojileri, devletler, devletler üstü organizasyonlar ve toplumların küresel davranışını, uzun dönemde ulusal güvenliği desteklemek üzere, politik, ekonomik, askeri ve kültürel güçleri şekillendirmede, stratejik unsurlar olarak kullanılmaktadır. Bir ulusal güç unsuru olarak ulusal bilgi gücü, askeri ve sivil yeteneklerin, küresel bilgi çevresinin kullanımı ve stratejik bağlamın egemen kılınmasında en geniş şekilde kullanımı olarak tanımlanabilmektedir.

Bilgi teknolojileri 1950'lerden beri gelişirken, yalnızca teknolojik bir dönüşüme neden olmamış, aynı zamanda “uygarlık” düzeyinde bir dönüşümün de tetikleyicisi olmuştur. Gerçekten de bilgi çağı, gerek toplumsal altyapı ve üstyapı unsurları ve gerekse de kültürel boyutta oluşturduğu etkiler ile postmodern bir uygarlığın doğuşunu vurgulamaktadır (<http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20doc.dr.nazife%20baykal.doc> BAYKAL, 18/06/2006).

Bilgi teknolojileri, ekonomik, siyasal, teknolojik, sosyokültürel, ekolojik, demografik ve organizasyonel düzeylerde değişimlere yol açarken, bunun doğal sonucu olarak “devlet” kavram, rol ve etkinliği yeniden tanımlanmaktadır.

Bilgi teknolojilerinin yol açtığı temel değişim, global sistemde ve bunun alt unsuru olan ulusal ölçekte bireyler arası etkileşimi arttırarak kontrol edilebilirliği hızla azaltmaktadır. Bu kadar hızlı ve dramatik dönüşümlerin insanlık tarihi boyunca mevcut dengeleri bozucu etkisi defalarca, açıkça görülmüştür. Bu dönüşüm ulusal güvenlik kavram ve kapsamı üzerinde de değişikliklere yol açmıştır. Artık, bir yandan konvansiyonel “tehdit” unsurları niteliksel olarak büyürken, bir yandan da yeni olası “tehdit” unsurları ön plana çıkmaya başlamıştır.

Günümüzde sanayileşmiş modern toplumların, yeni bir toplum biçimine dönüşme süreci içinde olduğu ileri sürülmektedir. Oluştugu düşünülen yeni toplum biçiminin; yaygın olarak bilgi toplumu veya bilgi merkezli toplum olarak adlandırıldığı ifade edilmektedir. Bu noktada, kabul edilen değişim sürecini yönlendiren faktörlerin neler olduğu sorusu akla gelmektedir. Toplum yapısının oluşmasında etkili olan faktörlerden hangisi veya hangilerinde gerçekleşen gelişmeler, toplumsal değişimde belirleyici rol oynamaktadır. Toplumsal değişmeyi biçimlendirenin insan-doğa çelişkisinin belirlediği teknoloji ile insan-insan çelişkisinin belirlediği ideoloji arasındaki etkileşim olduğu ileri sürülebilmektedir. Toplumsal değişimde, toplum veya toplumların sahip oldukları maddi ve manevi tüm kültür birikiminin rol oynadığı söylenebilmektedir. Değişimi sürükleyen itici faktörün ne olduğu konusunda ise farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşe göre; değişimi etkileyen faktörler birbirleriyle karmaşık etkileşim içerisindedir ve bu sebeple, hangisinin baskın olduğunun analizinin yapılabilmesi güçtür. Ancak bazı faktörlerin, toplumsal değişmeyi sürüklemeye daha etkili rol oynadığını savunan görüşlerde vardır. Bu

görüşlere göre; değişmeyi yönlendiren itici gücün teknoloji olduğu kabul edilebilmektedir. Teknolojide yaşanan gelişmelerin değişimi başlatmakta öncü rol oynadığı ve süreç içerisinde diğer kültür öğeleriyle etkileşim içine girdikleri söylenebilmektedir. Ancak teknolojinin toplumsal değişimi sürükleyici rolünün, tamamen belirleyicilik olarak algılanmamasını ve sosyal etkenlerle etkileşiminin incelenmesine de dikkat çekilmektedir. Bilgi toplumu üzerine yapılan çalışmalarda, teknolojinin değişimi sürükleyici rolünün, ön planda incelendiği ileri sürülmektedir (ÖNDER, 2004, s.21-22). Küreselleşmenin temel belirleyicilerinden biri olarak kabul edilen bilginin bugüne kadar görülmemiş bir hızla üretilmesi ve iletilmesi söz konusudur. Bu durum bilginin en önemli güç olduğunu ve en etkili sermaye olduğunu kabul ettirmektedir (KARABULUT, 2003, s.41).

Küreselleşmeyi yeni ve iletişimin hızının ortaya çıkardığı bir fenomenmiş gibi düşünmek olguya dar bir çerçeveden bakmak anlamına gelmektedir. Arz üzerinde öteden beri var olan turizmi, ticareti, mübadeleyi, üretimi, dini, ideolojiyi, siyaseti küresel bir boyutun dışında görmek mümkün değildir. Bu olgular insanlıkla var olduğuna göre, küreselleşmede insanlıkla başlamaktadır. Marx ve Engels birlikte bundan yaklaşık 160 yıl önce şöyle ifade etmişlerdir: sürekli artan üretim için pazarını geliştirme gereksinimi, burjuvaziyi bütün küreye yaymıştır. Burjuvazinin dünya pazarına bu yayılışı vasıtasıyla her ülkede tüketim ve üretime kozmopolitan bir karakter vermiştir. Eski yerel/ulusal ve kendi kendine yeterliliği yerine, bizi her yönden müdahaleler ve ulusların evrensel karşılıklı bağımlılıklarına sahip duruma getirmiştir. Madde üretiminde olduğu gibi entelektüel üretimde de ulusal tek yönlülük ve dar görüşlülük gitgide daha imkânsız hale gelmektedir. Çok çeşitli ulusal ve yerel literatürden bir tek dünya literatürü yükselmiştir (YENİÇERİ, 2002, s.8-9). Buda bilginin evrimiyle gerçekleşmiştir.

Bilgi toplumunun tarihsel arka planına baktığımızda; bilgi toplumu üzerine yapılan tartışmaların aslında 20. yüzyılın sanayileşmiş modern toplumlarında gözlenen değişimleri inceleyen çalışmaların devamı olduğu öne sürülebilmektedir. Bu konu üzerine yapılan çalışmaların geçmişi soğuk savaş dönemine kadar uzanmaktadır. Genel olarak, 1960 ve 1970 yılları arasındaki dönemde, sanayileşme sonrası toplum fikrinin olumlu bir sürece işaret ettiği kabul edilerek incelendiği öne sürülmektedir. Ancak endüstri sonrası topluma ilişkin çalışmaların 1970'li yıllarda kesintiye uğradığı söylenebilmektedir. Söz konusu kesintinin, yaşanan petrol krizleri sonrası, kapitalizmin geleceğinin olumsuz anlamda

yoğun incelenmesinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Petrol krizlerinin sarsıcı etkilerinin atlatılmasından sonra, sanayi toplumlarında yaşandığı düşünülen değişime yönelik ilgi tekrar canlanma göstermiştir. Üstelik oluştuğu düşünülen yeni toplum, daha farklı bir isimle adlandırılmaya başlanmıştır. Bu dönemde, sanayi toplumlarını dönüşeceği yeni biçimi adlandırmak amacıyla, bilgi toplumu kavramının kullanıldığı söylenebilmektedir. Ancak, bilgi toplumu kavramının yanı sıra, küreselleşme ekseninde bilgiye dayalı şebekeler arasındaki karşılıklı yoğun ilişkiye atıf yapan, şebeke toplumu kavramı da kullanılmaktadır (ÖNDER, 2004, s.23).

Küreselleşmenin tarihi bilgisayar ve iletişim devrimleriyle başlatılmaktadır. Küreselleşmenin alt yapısını iletişimde yaşanan olağanüstü gelişmeler oluşturmaktadır. Bu sayede dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen olaylar, siyasal, ekonomik... vb. gelişmeler çok kısa bir süre zarfında bütün dünya tarafından öğrenilmektedir. Binlerce kilometrelik mesafeler sıfıra inmekte, fiziksel engeller, siyasal sınırlar fiilen ortadan kalkmaktadır. Bu durum neticesinde uydu, internet ve bilgisayarların var olduğu bir dünyada insanları gerçeklerden ve bilgilerden uzak tutmak, kontrol ve manipüle etmek kolay değildir (KARABULUT, 2003, s.38).

Ancak bilgi çağına girişe yol açan gelişmeler salt bilgisayarın ve internetin gündelik uygulamaya girişi ile sınırlı görülmemektedir. Bilgi teknolojileri gündelik yaşantıda halkın kullanımına yönelik boyutuyla oluşturduğu etkilerin yanı sıra, asıl şok edici ve devrimsel etkisini hesaplama (computing) teknolojilerindeki devrimsel nitelikli katkıları ile sağlamaktadır. Buna bir de hesaplama konusunda yeni geliştirilen teknoloji ve yöntem bilimleri de eklenirse, aslında bir devrimin daha başlarında bulunduğu rahatlıkla söylenmektedir. Şu an dünya bilgi toplumu ile sanayi toplumu arasındaki geçiş evresindedir. Bu dönemde, özellikle internet kullanımı bir yandan bireysel özgürlük kavramı ve bilgi edinim koşullarını olumlu yönde etkilerken, bir yandan da dezenformasyon ve psikolojik savaş aracı olarak da ön plana çıkmaya başlamaktadır (<http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20doc.dr.nazife%20baykal.doc>; BAYKAL, 18/06/2006).

Bilgi öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, bilgi olarak tanımlanabilmektedir. Bilginin her dönemde başarıya ulaşabilmek için önemli bir faktör

olduğu kabul edilmektedir. Yönetimde, ticarete ve savaş yapmada, bilgiye erişebilmenin önemi geçmişten günümüze kadar bilinmektedir. Öyleyse, sanayileşmiş modern toplumların dönüşüm süreci içinde oldukları öne sürülen yeni yapının, bilgi toplumu olarak adlandırılması için bilginin mahiyetiyle ilgili kökten bir değişimin yaşanması gerektiği düşünölmektedir. Yeni toplum biçiminin, bilginin, elde edilmesi, işlenmesi ve dağıtılması alanındaki yeni metotlar sebebiyle, bilgi toplumu olarak adlandırıldığı öne sürölmektedir. Giderek artan işlem ve iletim kapasiteleri, bilgi işlem teknolojilerinin gündelik hayatta daha fazla kullanım bulmasına sebep olmuştur. Bu sürecin bir sonucu olarak bilgi devrimini yaşadığı kabul edilmektedir.

Bilgi devriminin temel karakteristiğinin; bilgi aktarma alanında yaşanan büyük maliyet düşüşü olduğu öne sürölmektedir. Bunun sonucu olarak bilgi aktarma imkânı uluslararası sistemde ki tüm aktörler için olanaklı hale gelmiştir. Bilgi teknolojilerinin gelişmesini ve kitleler tarafından kabul edilmesini kolaylaştırdığı ileri sürölmüştür. Bu etkinin sebebinin bilgi devriminin bir diğer özelliği olduğu kabul edilmektedir. Bilgi teknolojilerinde ki gelişme, sadece kullanıcıları etkilememekte, aynı zamanda bir geri besleme döngüsüyle, kullanıcılar tarafından da etkilenmektedir. Bu boyut bilgi teknolojilerindeki gelişmenin oldukça dinamik bir süreç içinde gelişmesine neden olmuştur (ÖNDER, 2004, s.27).

ABD de 1960'larda birbirine bağlı bilgisayarlarla bir ağ oluşturma çalışmalarıyla ilk adımları atılan internet, ABD'nin federal araştırma programlarının bir parçası olmuştur. Hükümet kurumları, araştırma merkezleri ve üniversitelerle sınırlı olan bu ağları birleştirme düşüncesi, 1980'lerde kişisel bilgisayar kullanımındaki patlamanın da etkisiyle, coğrafi yada siyasi sınırlamalar olmaksızın yeryüzünün her yerindeki bilgisayarlar arasında veri ve bilgi akışına olanak sağlayan dünya ölçekli bir ağın oluşturulmasıyla sonuçlanmıştır (ALPKAYA, 2005, s.295).

Bilgisayar ağları ve özellikle internetin yaygınlaşması, adeta sinir hücrelerinin tüm vücudu birbirine bağlaması gibi tüm dünyayı birbirine bağlamıştır. Güncel bilgi kaynaklarına kolay ve hızlı erişimin bir sinerji oluşturacağı görölmektedir. Ancak bu kadar güçlü bir enformasyon aracı olan internetin, aynı zamanda bir psikolojik savaş unsuru ve dezenformasyon aracı olması da kaçınılmazdır.

Artık ülke yurttaşları, çok farklı bölge ve kültürlerle mensup kişilerle etkileşime girmektedir. Bu durum özgün kültürün ve anlayışın yozlaşması gibi bir riski de ardında getirmektedir. Kültürel bilinç, sorumluluk ve anlayışın yozlaşmaması ve hatta tersine bir güç unsuru olarak kullanılmasının bütüncül, sistematik ve bilimsel bir çaba gerektirdiği açıktır(<http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20doc.dr.nazife%20baykal.doc>: BAYKAL, 18/06/2006).

212. Ekonomik Küreselleşme

Küreselleşme süreci özellikle iktisadi ilişkiler alanında yaşanan gelişmelerin gözlemlenmesi sonucu anlaşıldığı ileri sürülmektedir. Bundan dolayıdır ki; öncelikle karmaşıklaşan ve yoğunlaşan ekonomik ilişkilere vurgu yapılmaktadır. Öyle ki küreselleşme süreci aslında daha geniş kapsamda bir süreç olan market ekonomisine geçişin bir parçası olduğu da öne sürülmektedir (ÖNDER, 2004, s.27). Küreselleşme dünya konjonktürünü devletlerden pazarlara doğru çevirmiştir. Gelişmenin sınırsız bir dünyaya doğru olduğu söylenmektedir. Ancak bu sınırsız dünya gelişmekte olan ülkelerin güvenliğini allak bullak etmektedir. Gelişmekte olan ülkeler yabancı teknolojiye, enerji kaynaklarına ve yabancı sermayeye bağımlı olarak varlıklarını sürdürmektedirler. Teknolojiye olan bağımlılık hepsinden önce gelmektedir. Yeni teknoloji üretemeyen ülkeler yeni ürünler piyasaya süremedikleri için uluslararası ekonomi içinde önemli bir yer tutamamaktadırlar. Petrolü olan az gelişmiş ülkelerin dışında kalan bütün gelişmekte olan ülkelerin ekonomik güvenlikleri tehdit altındadır. Ancak bu ülkelerin çoğu jeopolitik tehdit algılamaları içindedir (KARABULUT, 2003, s.33). Küreselleşme sürecinin ekonomik gelişmeler merkezinde anlaşılmasının sebepsiz olmadığı kabul edilmektedir. Çünkü, küreselleşmenin etkilerinin günlük hayata öncelikle ekonomik yapıda gözlenen değişimler çerçevesinde yansıdığı öne sürülmektedir (ÖNDER, 2004, s. 27).

Günümüze baktığımızda ülkelerin ulusal güçlerinin temelinde ekonomik güç yatmaktadır. Rekabette öne geçmek ve maliyetleri minimize etmek bakımından ucuz işgücü ve değeri düşük ulusal para yerine ileri teknoloji ve yüksek verimliliğe yönelmek kaçınılmazdır. Bölgesel ve küresel aktörler arasında yer alabilmenin ön şartı gelişen teknolojiyi kullanmak, yeni teknolojiler üretmek ve kayda değer bir ekonomik güç haline

gelmektir (KARABULUT, 2003, s. 47). Çünkü ancak böyle bir etkin role sahip olduğunda ülke güvenliğini sağlamada daha başarılı olunacaktır.

Günümüzde küresel düzeyde bir ekonomik ilişkiler ağının var olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir. Dünya üzerindeki farklı coğrafyalar arasında, ulusal sınırlarla ilgili kısıtlamalar olmaksızın karşılıklı serbest iktisadi ilişkiler kurulabilmektedir. Üstelik devlet dışı aktörler de, rahatlıkla küresel ekonomik ilişkiler ağına katılabilmektedir. Buradan, küresel bir ortak pazarın oluşmasıyla sonuçlanacak bir trendin var olduğu kabul edilmektedir. Aslında, uluslararası ekonomik ilişkilerin serbestleşmesi ve kurallara bağlanması amacıyla yürütülen çalışmaların II. Dünya savaşı sonrasında başladığı söylenebilmektedir. GATT(Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Antlaşması) çerçevesinde uluslararası ekonomik ilişkileri korumak ve kurallara bağlamak amacıyla çalışmalar yapılmıştır. Ancak serbest ticaretin, tüm devletler tarafından istenmediği söylenebilmektedir. 1960 ve 1970'li yıllarda özellikle gelişmekte olan devletler, ekonomik kalkınmayı sağlamak amacıyla ekonomik korumacılığa başvurmuşlardır. Petrol krizlerinin etkisiyle gelişmiş devletlerin de ekonomik korumacılık anlayışını olumlu bir yöntem olarak değerlendirdikleri öne sürülmektedir. Ancak, GATT sistemi çerçevesinde uluslararası ticaretin ve yatırımın artması ve bu sisteme entegre olan üçüncü dünya ülkelerinin ekonomik yapılarının bu gelişmeden olumlu etkilenmesi sebebiyle, serbest ekonomik ilişkiler kurulmasına yönelik eğilimin güçlendiği öne sürülmektedir. Küresel düzeyde bir ekonomik yapının kurulması yönündeki asıl engelin, soğuk savaşın sona ermesi sonucu ideolojik rekabetin sona ermesiyle kalktığı ifade edilmektedir.

213.Siyasal-Toplumsal-Kültürel Küreselleşme

Teknolojide yaşanan gelişmelerin etkisiyle ekonomik yapıda gerçekleşen değişim, süreç içerisinde siyasal, toplumsal ve kültürel yapıyı da etkilemiştir. Küreselleşme sürecinin doğru anlaşılabilmesi için küreselleşme ekseninde siyasal ve toplumsal yapıda gözlenen gelişmelerin incelenmesi gereklidir. Siyasal ve toplumsal küreselleşme, uluslararası sistemde ki merkez aktör olarak kabul edilebilecek ulus devletin iç yapısına ve genel sistem düzeyine yönelik etkiler oluşturmaktadır (ÖNDER, 2004, s. 31). Küreselleşme iç ve dış politika alanlarının aralarındaki farkları azaltmaktadır. Burada

yerel, ulusal ve bölgesel devletleşme süreçlerinin küresel çapta yaşandığı da iddia edilmektedir. Yani ilk devletin oluşum sürecinin daha karmaşığının günümüzde küresel tek bir devlet için yaşandığı da söylenebilmektedir (<http://www.usakgundem.com/makale.php?id:7,LAÇİNER,01/05/2006>).

Soğuk savaş sonrası dönemde, demokratikleşme ve serbest piyasa ekonomisine yönelik bir trendin var olduğu öne sürülmüştür. Bu yaklaşımın dayanak noktası; soğuk savaşın karakteristik özelliği olan ideolojik rekabetin sona ermesi ve bu rekabeti kazanan tarafın; demokrasiyi ve serbest piyasa rejimini benimsemiş Batı devletleri olduğu kabul edilmektedir. Üçünü dünya devletleri süreç içinde serbest piyasa ekonomisini benimseyerek küresel ekonomik ağa entegre olmaya çalışmaktadırlar. Dış dünya ile serbest ilişkiler kuracak olan bu devletler, demokratik açık toplumlar olma yolunda bir dönüşüme görebilmektedirler. Anlaşılacağı gibi küreselleşme bu değişim sürecinin benimsenmesinde önemli bir faktör olmaktadır. Küreselleşmenin, geri kalmış devletleri demokratikleşme ve dünyanın geri kalanı ile ilişki kurmaya yönelttiği kabul edilmektedir. Ancak dikkat edilmesi gereken husus, söz konusu sürecin sorunsuz ve çatışmasız bir şekilde gerçekleşmeyeceğidir. Var olan toplumsal yapıların bu süreç içinde değişime uğraması gerekecektir. Demokratikleşme ve açık toplum olma yolunda değişim, söz konusu toplumlar açısından olumlu bir aşamaya geçiş süreci olarak kabul edilse bile, küreselleşmenin siyasal-toplumsal kültürel yapıyı yıkıcı etkileri olabileceği kabul edilmektedir (KEYMAN, 2000, s.27).

Gelişmiş ülkeler; sahip oldukları ekonomik refahı, ülkeleri içinde sosyal barışa ve sosyal refaha dönüştürmüş durumdadırlar. Bu ülkelerde ülke içi sosyal bir çatışma, güvenliklerini tehdit eden mikro milliyetçilik, ayrılıkçılık ve terörizm tehlikeleri yoktur. Ancak, ne gariptir ki bazı gelişmiş ülkeler; gelişmekte olan ülkelere, etnik farklılıkları istismar etme, sosyal gruplar arasındaki çatlakları büyütme ve sosyal istikrarı bozma istikametindeki sistematik politikaları, küreselleşme adı altında istismar etmeye çalışmaktadırlar. Ancak; ulusal kimlikleri, refah seviyelerine paralel olarak giderek artan uluslar, gelişmekte olan ülkelere bu yaklaşımı göstermekte biraz hasis davranmaktadırlar. Daha öte; bu ülkelerdeki ulusal davranışları, küreselleşmeye aykırı görmekte ve mikro-etnik hareketlere destek vermekte de bir sakınca görmemektedirler. Bu yaklaşım, aynı

zamanda güçlü ülkelerin gelişmekte olan ülkelerin ulusal yapılarına karşı olumsuz bir yaklaşımı olarak da algılanabilmektedir.

Bu bağlamda gerek dünya vatandaşlığı, evrensel kültür adları altında dünya çapında tek kültürlülüğün savunulması gerekse alt kimlik, üst kimlik ayrımları ile desteklenen mikro milliyetçilik akımları yoluyla ulusal kimliklerin erozyona uğrıtılmaya çalışılması uluslararası ortamda güven bunalımını besleyen diğer kaynaklardır. Küreselleşmenin siyasi boyutunun ulus devlet ve egemenlik kavramlarını zedelemesinin yarardan çok zarar getirebileceğidüşünülmektedir.

Soğuk savaşın sona ermesinin ardından ya daha önce hiç var olmayan ya da geçmişte unutulmuş olan yeni tehditlerin nitelik değıştirerek ortaya çıkması, devletlerin tehdit tanımlarını ve algılamalarını gözden geçirmelerine ve bunları bertaraf etmeye yönelik etkili güvenlik yapılarını oluşturma çabalarını hızlandırmalarına neden olmuştur. (BUYUKANIT,<http://savaskarsitlai.org/arsiv.asp?arsivTipID=1&ArsivAnaID=14152>,Kür eselleşme ve Uluslararası Güvenlik)

Küreselleşme olgusu da yine bilgi teknolojilerinin de etkisi ile, üretim, tüketim, dağıtım ve paylaşım süreçlerinin yeniden tanımlanmasına yol açmaktadır. Ekonomik düzeyde başlayan küreselleşme, internet ve medyanın etkisi ile kültürel bir küreselleşme olgusunu da peşinde getirmektedir(<http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20doc.dr.nazife%20baykal.doc> BAYKAL, 18/06/2006).

22.Küreselleşmenin Özelliğı

Küreselleşmenin en önemli özelliğı “etki yaratma” yeteneğı, ülkeleri ve toplumları etkileme yeteneğidir. Küreselleşme günümüzde teknolojik gelişmenin yol açtığı bir yaşam biçimi olmuştur.

Küreselleşmenin güvenlik alanına etkisi bulunmaktadır. Küreselleşme karşısında devlete yönelik tehlikeler ve riskler çeşitlenmiştir. Askeri tehditlerin yanında, çevre

sorunları, kitle göçü, suç örgütleri ve terör örgütleri yeni riskler ortaya çıkarmıştır. Başka bir deyişle, güvenlik sorunlarıyla ilgili gündem genişlemiştir.

Tüm bu yeni riskler ve tehlikeler büyük ölçüde uluslararası hatta uluslar üstü bir niteliğe sahip oldukları için uluslararası tedbirlere ihtiyaç göstermektedir. Yani geleneksel ulusal güvenliğin sınırlarının ötesine geçerek düşünmek ve stratejiler geliştirmek gerekmektedir. Bu açıdan bakınca, tek bir devletin veya belli devletlerin güvenliği değil, tüm uluslararası toplumun güvenliği söz konusu olmaktadır. Örneğin, transnasyonal bir terör örgütünün etkinliğini uluslararası işbirliğine girmeden sona erdirmek çok güç hatta imkânsızdır. Aynı şey mülteci sorunları ve çevre sorunları içinde söylenebilmektedir.

Bu bağlamda çok taraflılık, karşılıklı bağımlılık ve işbirliğine dayanan teşkilatlanmalar gündeme gelmektedir. Uluslararası ya da bölgesel “ güvenlik işbirliği tertipleri” önem kazanmaktadır.

Aynı şekilde, transnasyonal düzeyde çeşitli milletlere mensup sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliği de ön plana çıkmaktadır. Böyle bir işbirliği süreci zamanla bir takım ortak temel normların ve değerlerin gelişmesine ve yerleşmesine yol açabilmektedir. Ancak sürecin bu şekilde gelişmesi, başlangıçta asgari bir ortak ahlaki temelin mevcudiyetine bağlanmaktadır. Örneğin, “insanlığa karşı işlenen suçlar” ın gerektiğinde askeri kuvvet kullanılarak önlenmesi böyle bir durumdur. Bosna ve Kosova olayları vesilesiyle başlayan uluslararası işbirliği bunun en çarpıcı örnekleri arasındadır (www.msb.gov.tr/prsglayim/ayim.makaledetay.asp?/dno:52,KARAOSMANOĞLU,02/09/2006).

Şöyle ki burada küreselleşmeye ayak uydurma yeteneği karşımıza çıkmaktadır. Bazı ülkeler küreselleşme ile baş etmede çok daha becerikli ve başarılı olabilmektedirler. Gerçekte çok az sayıda ülke küreselleşmenin ortaya çıkardığı imkânları yönlendirebilmektedir. Ancak küreselleşmeye ayak uyduramayanlar sürekli bir hassasiyet duygusu geliştirmekte ve küreselleşme ve küreselleşmenin temsil ettiği değerlere karşı bir “savunmaya dayalı refleks” geliştirmektedirler.

Küreselleşmenin bir özelliği de geri dönmemesidir. Küreselleşme geriye döndürülemez. Çünkü bilinçli, intizam doğal bir süreçtir. 11 Eylül 2001'den sonraki döneme bakıldığında küreselleşmenin ekonomik ve finansal etkileri geri döndürülmüştür. Bu BM Güvenlik Konseyinin kararıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kararıyla El Kaide hareketinin finansal kaynaklarını ortadan kaldırmaya çalışmıştır. El Kaide örgütünün finansal yeteneklerinin gelişmesi küreselleşme sonucunda ortaya çıkmış bir olgudur. Ama BM Güvenlik Konseyinin aldığı bir kararla bu süreç geri döndürülmüştür. Yine de ortak bir görüş vardır ki bu da asıl önemli olan küreselleşmeyi nasıl geri çevireceğimiz ya da nasıl etkisiz hale getireceğimiz değil, küreselleşme ile nasıl baş edileceğidir.

Küreselleşmenin bir diğer özelliği de devlet dışı aktörlerin ön plana çıkmış olmasıdır. Bu durum hem ulusal hem de uluslararası düzeyde gerçekleşmektedir (Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt başkanlığı Yayınları, 2003, s.1). Devletin yetki alanını gittikçe daraltmaktadır. Devletin egemenliği hem içte hem de dışta yıpranmaktadır. Ulusun ötesinde bir takım ortak değerler ortaya çıkmakta ve ulusun altında da bir takım birimler etkinlik kazanmaktadır. Bunlar arasında sivil toplum kuruluşları, transnasyonal bağlantıları olan suç örgütleri ve terörist örgütlerde bulunmaktadır (www.msb.gov.tr/prsglayim/ayim.makaledetay.asp?/dno:52, KARAOSMANOĞLU, 02/09/2006).

Günümüzde güvenlik çalışmaları içerisinde ele alınan en büyük sorunlardan biri de değişim süreçlerini ve bu süreçlerin küresel ilişkiler içinde oluşturabildikleri belirsizlikleri içermektedir. Güvenlik genellikle genel kontrol ve istikrarın bir tezahürü olarak anlaşıldığından mevcut düzenin korunması, önetilmesi ve bu düzene adapte olunması uluslararası sistemdeki aktörlerin önde gelen amaçlarından biri haline gelmektedir. Değişen şartlar ve bunun sonucunda ortaya çıkan istikrarsızlıklar güvenlik çalışmaları için önde gelen araştırma konuları olmuştur. Aynı zamanda değişim küreselleşmeyle ilişkili bir etken olarak da görülmektedir. Küreselleşmenin tanımlarından hangisi seçilirse seçilsin (meselâ: tarihî yönelimlerin hızlanması ve sıkışması; bazı dünya değerlerinin ve geleneklerinin evrenselleşmesi ve yayılması veya hızla artan ve eşit olmayan sınırlar arası mal, servis, insan, para, teknoloji, bilgi, fikir, kültür, suç ve silah akımları) neticede değişim küreselleşme sürecinin temel bir karakteridir. Böylece küreselleşme soğuk savaş sonrası dönemdeki güvenlik çalışmalarına ilham veren değişim ve belirsizliğin sabit bir kaynağı olarak kabul edilmektedir. Küreselleşme nedeniyle güvenlikte meydana gelen

değişimler çalışılarak dünya olayları hakkındaki araştırmalar gelişebilmekte ve bunlar hakkında genellenebilmekte, bilgi toplanıp, mümkünse politika önerilerine de ulaşılabilmektedir(AYDINLI, Avrasya Dosyası, 2003, s. 40-41).

Ulusal boyutta sivil toplum örgütleri giderek artan bir önem kazanmıştır. Uluslararası boyutuna baktığımızda sivil toplum örgütleri uluslararası sahnede, çok önemli bir rol üstlenmişlerdir. Sivil toplum örgütleri iyi ve meşru kurumlardır. Bunların yanı sıra bunlara benzer çıkar grupları da artık uluslararası düzeyde faaliyet göstermeye başlamışlardır. Bunlar geleceğe yönelik güvenlik tehditleridir.

Küreselleşmenin sonuçlarından bir tanesi jeopolitiğin önemidir. Klasik jeopolitik, determinist bir perspektiften ulusal güvenliğin coğrafyasına yaklaşmaktadır. Coğrafya sabit bir alt yapı olarak görülmüştür. Genellikle sınırlar şeklinde tanımlanmış ve dış ve güvenlik politikası olarak ifade edilmiştir. Bugün ulusal güvenliğin dış sınırı sabit değildir. Hatta her yerdedir denilebilmektedir. Bu konuda göze çarpan bir örnek uluslararası terörizm tehdididir. Terörizm ile mücadele alanı uluslararasılaşmış ve sivilleşmiştir. Sivil toplum, iki taraftan birbirinde mücadeleye dâhil olmuştur. Nüfusun çeşit arz ettiği ülkelerde kesin bir zafer mümkün değildir. Üstelik günümüzde, bir devletin jeopolitik önemi, sadece onun coğrafi konumuna değil, ama aynı zamanda, o devletin demokratik yapısı ve kendisinin ve diğer devletlerin dış ve güvenlik politikalarının amaçları gibi, coğrafi olmayan faktörlerin kombinasyonuna bağlıdır. Bir devletin veya bölgenin jeopolitik önemi sezgi ve algılamalar tarafından belirlenmektedir. Bir Amerikan bilim adamının, bütün ulusal güvenlik stratejilerinin, dünyanın zihinsel tasarımı ile başladığı iddiası oldukça yerindedir (KARAOSMANOĞLU, www.msb.gov.tr/prsglayim/ayim.makaledetay.asp?/dno:52,02/09/2006).

Bu dönüşüme rağmen, devlet güvenlik çalışmalarından ve politikalarından dışlanmanın çok uzağındadır. Tersine, topraksal bütünlük ve devletin bağımsızlığı öncelikli güvenlik konuları olmaya devam etmektedir. Bununla birlikte, küreselleşme tarafından üretilen yeni güvenlik konsepti, mümkün olduğunca, önceden var olan güvenlik nosyonu ile entegre edilmiş ve onu artan bir şekilde uluslararası ve transnational bir hale sokulmuştur. Çağdaş devlet, sınırı geçen silahlı saldırı olasılığından çok daha kaygı verici risklerle karşı karşıyadır. Birçok durumda, devlet tümüyle ulusal boyutlarda olan güvenlik önlemlerinden daha çok, uluslararası ve hatta transnational işbirliklerine kredi veren politikalar

aracılığıyla en iyi şekilde korunabilmektedir. Sivil toplumu koruyacak ve onun güvenliğini sağlayacak ve küreselleşmenin ortaya çıkardığı diğer risklerle baş edebilecek, devletten daha iyi donatılmış bir diğer kurum yoktur. Örneğin, devlet küreselleşmiş pazarın risklerinin yönetilmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Bu yapı, özellikle Avrupa’da ve diğer birçok ülkede, liberal ve sosyal politikaların temel direğidir.

Christopher Coker’a göre “ küreselleşmeyi içinde çalıştığı peyzajın, politik özelliklerini ve kurumlarını yok etmeyen bir transformasyon süreci olarak görmektedir.” Küreselleşme, hala karmaşık devletlerarası ilişkilerde bir arada var olan bölgesel coğrafyanın veya bölgeselliğin veya supra-bölgeselliğin sonunu getirmemiştir. Küreselleşme, devlet ve ulusun sosyal yapısını değiştirmiş ama ne devletin ne de ulusun yerine yeni bir şey koymuştur.

İnsan güvenliği, bireysel güvenliğe yönelik, global terörizmden kaynaklanan riskleri azaltan, önleyici hamleyi gerekli kılmaktadır. Terörist ağların eliminasyonu ve terörist faaliyetlere karşı önceden müdahale gibi önleyici tedbirler, sadece, devlet ve devletlerarası işbirlikleri ile etkili bir şekilde uygulanabilmektedir.

Rolleri küreselleşme tarafından azaltılmış olsa da, devlet, halen uluslararası ilişkilerin en önemli aktörlerindedir. Bu nedenle, küresel olmanın en önemli kriteri güvenlik politikası değil, devlet merkezli olup olmamaktır (KARAOSMANOĞLU, www.msb.gov.tr/prsglayim/ayim.makaledetay.asp?/dno:52,02/09/2006).

Özellikle küreselleşmenin etkisi ile klasik anlamda devlet kavramı değişmeye başlamıştır. Kurumsal yapıların bilgisayar ve bilgi sistemlerini yaygın halde kullanmaya başlaması ile pek çok hizmet elektronik ortamda ve bilgisayar ağları ile sağlanmaya başlanmıştır. Bunların bütününün entegrasyonunu amaçlayan e-DEVLET projesi, bir yandan zaman ve para maliyetini azaltırken, bir yandan da bugüne kadar karşılaşılmayan güvenlik problemleri karşımıza getirmektedir. Tüm dünya ile bütünleşmiş e-DEVLET kavramı, bilgi çağı döneminin devlet anlayışı haline gelmiştir (BAYKAL, <http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/ sempozyum/11%20doc.dr.nazife%20baykal.doc> , 18/06/2006).

Kürselleşme sürecinin dayattığı gerçeklerden bir tanesi günümüzde tehdit algılamalarının değişmekte olduğudur. Tehditlerin neler oldukları, kimler tarafından tanımlandıkları ve de onlarla nasıl baş edilmesi gerektiği konusu daha fazla değişkenlik arz eder hale gelmiştir. Soğuk Savaş zamanında bu konularda bir basitlik ve kolay anlaşılabilirlik durumu vardır. Devletin güvenliği esastır. Mesela bir A devletinin temel güvenlik kaygısı diğer devletlerden kendi toprak ve ulusal birliğine yönelebilecek saldırılardır. İkinci olarak bu tehditler genelde askeri olarak tanımlanmaktadır ve genelde şiddetleri ölçülebilen ve yönleri önceden kestirilebilir niteliktedirler. Yapısalcı gerçekçilik bakış açısıyla uyumlu olarak herhangi bir devletin elindeki gözlemlenebilen ve de ölçülebilen askeri ve ekonomik imkânlarda bir artış olursa o devlet potansiyel olarak tehdit olarak görülebilmektedir. İdeolojik ve kimliksel faktörler tehdit değerlendirilmelerinde öncelikli bir konuma henüz kavuşmamışlardır. Tehditlerin tanımlanması sürecinde aktif olan unsurlar ülkelerinin askeri ve siyasi elitleri olduğundan diğer toplumsal aktörlerin bu sürece katılımları oldukça sınırlıdır. Tehditler genelde askeri nitelikli olarak tanımlandıkları için onlarla baş etmenin en ideal yolu yerli askeri imkânları arttırmaktan geçmektedir. Askeri güvenlik kaygıları diğer bütün güvenlik kaygılarından daha öncelikli konumdadırlar. Soğuk Savaş boyunca askeri tehditler genel anlamda simetrik bir düzlemde tanımlanmaktadır. Tanka karşı tank, uçağa karşı uçak, piyadeye karşı piyade ve de balistik füzeye karşı balistik füzedir.

Güvende olabilmek için iki temel strateji mevcuttur. Ya yerel imkânlarla askeri kabiliyetler arttırılacak ya da yerel imkânların yeterli olmadığı durumlarda üçüncü taraflarla askeri ittifak ilişkileri içerisine girilecektir. İçeride güçlü bir ordu dışarıda ise askeri dengeleme politikaları güvenliği sağlamada en önemli unsurlardır. Orduların temel fonksiyonları ülkelerin toprak egemenliklerine bir saldırı olduğunda onları sınırda karşılamak ve olabildiğince büyük bir hızla onları yok etmektir. Saldırılmadan saldırma, tehditleri dışarıda karşılama gibi kavramlar henüz stratejik planlamalarda öne çıkan unsurlar değildir. Güvenlik-özgürlük ilişkisi denkleminde güvenlik daha ağır basmakta, kimin güvenliği sorusuna cevap verilirken ulus devletin güvenliği daha bireysel bazda tanımlanan toplumsal güvenlikten önde gelmektedir (OĞUZLU, <http://www.liberal-dt.org.tr/indexxphp?lang:tr&message:article&art:451>, , 12/10/2006).

Aynı zamanda karar alıcıların rasyonel olduklarına inanılmaktadır. Yani caydırıcılık teorisi geçerliliğini sürdürmektedir. Rasyonel olarak düşünen insanlar eğer karşı tarafın askeri imkânlarının kendilerini yok edebilecek seviyede olduğunu görürlerse caydırılabilir olmaktadır. Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki barışın ve istikrarın temel dayanak noktasının ‘karşılıklı garanti edilmiş yıkım’ düşüncesi olduğu düşünülürse rasyonel düşüncenin nasıl bir caydırıcılık işlevi gördüğü net bir şekilde anlaşılabilir. Yukarıdaki paragrafta izah etmeye çalıştığımız güvenlik anlayışının küreselleşme sürecinin çok fazla gelişmediği, insanın zaman ve mekân ile olan ilişkisinin daha fazla yerellik bazında tanımlandığı bir düzlemde geçerli olduğunu gözden kaçırmamak gerekmektedir. Ulus devlet anlayışının kutsallığını koruduğu, devletlerin birbirlerinin iç işlerine karışmaması gerektiği anlayışının saygı gördüğü, ulus-aşırı toplumsal hareketlerin göreceli olarak sınırlı kaldığı bir ortamda temel güvenlik anlayışının yukarıda tanımlandığı şekilde olması şaşırtıcı değildir.

Bu bağlamda ortaya çıkan bir önemli konu da küreselleşmenin savaşın doğasını ve savaşların nasıl yapıldıklarını ne yönde değiştirmekte olduğudur. Küresel ortam savaş ile politika arasındaki ilişkide ikincisinin birincisini kullanma olasılığını arttırmıştır. Clausewitz’in ‘savaş politikanın diğer şekillerde devamıdır’ sözü günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır. Artık savaş hiç olmadığı kadar siyasetin bir aracı durumuna gelmiştir. Hatta denilebilir ki savaşın kendisi artık siyasi bir mantık kazanmış adeta politik istek ve arzuların en doğru ve etkili şekilde aktarılmasının aracı olmuştur. Küreselleşme aynı zamanda günümüz savaşlarındaki ‘düşmanlık’ ögesini inanılmaz ölçülerde arttırmıştır. ‘Sınırlı savaş’ teorisinin öngördüğü kontrol edilebilir düşmanlık ve yıkım anlayışı artık geçerli değildir. Bir yandan teknolojik imkânlar siyasi liderlere toplumlarını düşmanlarına karşı kolayca bilemek imkânını verirken, diğer yandan da aynı gelişmiş olanaklar günümüz savaşlarını artık bir ölüm-kalım mücadelesine dönüştürmektedir. Terörizme karşı yürütülen savaşın bir ideolojik ve kimlik mücadelesi olduğunu düşünürsek ki sonuçta iki taraf da nihai anlamda birbirlerinin hayat felsefelerini tamamiyle yok etmeye çalışmaktadırlar, bu mücadelede ortaya çıkan yıkımın boyutu da artmaktadır. Siyasi anlamda uzlaşma zeminleri kapalı oldukça savaşın da şiddeti ve yıkım gücü artmaktadır. Küreselleşme ayrıca savaşların alanlarını da genişletmiştir. Günümüz savaşları artık birden fazla zeminde/mekânda birden fazla şekilde sürdürülmektedir. Bu alanlardan birisi bir toprak parçası olabilirken, diğerleri internet ortamları ve finansal marketler

olabilmektedirler. Küreselleşmenin savaşların yıkım gücünü arttırmasında kitle imha silahlarının artık eskisine göre daha ulaşılabilir olmasının da payı vardır. Sınırlar arası geçirgenliğin arttığı ve teknolojik hareketlerin daha mobil bir karakter kazandığı günümüzde bu çok doğaldır. Mesela Amerikan Hükümeti her sene önemli miktarda bir parayı Sovyet silah teknolojisinin ve imkânlarının tehlikeli ellere geçmemesi için harcamaktadır (<http://www.liberal-dt.org.tr/indexxphp?lang:tr&message:article&art:451>, OĞUZLU, 12/10/2006).

23.Küreselleşme Ve Güvenlik

Küreselleşme sürecinin hızlanması ve de iki kutuplu dünya anlayışının Sovyetler Birliği'nin yıkılması sonucu ortadan kalkması ile güvenlik algılamalarında ve tehdit değerlendirmelerinde önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. Soğuk Savaş ortamının sunduğu basitlik ve kolay anlaşılabilirlik yerini yavaş da olsa belirsizliğe ve kafa karışıklığına bırakmaya başlamıştır. Sınırların hızlı bir şekilde daha fazla geçirgen olmaya başlaması, sınır-aşırı sermaye, işgücü, mal, hizmet ve teknoloji hareketlerini hızlandırmış, bu da güvenlik algılamalarının yeniden tanımlanmasına sebep olmuştur.

Bu anlamda ilk değişiklik güvenliğin artık daha fazla karşılıklı bağımlılık ilişkileri çerçevesinde tanımlanıyor olduğudur. 'Benim güvenliğim senin güvenliğinden ayrı tanımlanabilir' anlayışı artık yerini 'benim güvenliğim senin güvenliğinden ayrı tanımlanamaz' anlayışına bırakmaya başlamıştır. Yani bir bakıma 'kolektif savunma' anlayışından 'kolektif güvenlik' anlayışına geçilmiştir. Dünyanın herhangi bir yerinde olan bir gelişme büyük bir hızla diğer yerlerdeki güvenlik denklemlerini etkilemeye başlamıştır. Yani küresel söylemle ifade etmek istersek dünya her geçen gün daha fazla küçüldükçe ve de tek bir siyasi birim haline gelmeye başladıkça farklı devletlerin güvenlikleri daha fazla birbirlerine bağlı olmaya başlamıştır.

Küreselleşme aynı zamanda 'kimin güvenliği' sorusuna verilen cevapların niteliğinde de değişmelere yol açmıştır. Dünya üzerindeki devletler giderek daha keskin bir şekilde 'post-modern', 'modern' ve de 'pre-modern' diye sınıflandırıldıkça farklı güvenlik algılamaları da beraberinde gelmiştir. Post-modern ülkeler dediğimiz, daha çok Avrupa

Birliği'ni oluşturan lkeler, Sovyetler Birliği'nin yıkılması neticesinde farklı devletlerden sınırlarına yonelebilecek askeri tehditlerden kurtulmuşlardır. Avrupa Birliği için asıl tehdit entegrasyon sürecinin yavaşlaması durumunda birleşmiş bir Almanya'nın komşularına eskiden olduğu gibi realpolitik pencereden bakmaya başlaması ve böyle bir durumun eski denge politikası anlayışını yeniden ortaya çıkarabilmesidir. Yani AB için asıl tehdit unutulmaya çalışılan geçmişin yeniden ortaya çıkmasıdır. Bu bağlamda düşünüldüğünde entegrasyon sürecinin devamı en önemli güvenlik politikası olarak görülmüştür (OĞUZLU, <http://www.liberal-dt.org.tr/indexxphp?lang:tr&message:article&art:451,12/10/2006>)

Küreselleşme ve güvenlik kavramları, direkt ve dolaylı olarak, birçok çalışmada birlikte düşünülmüştür. Örneğin, pek çok çalışma küreselleşmenin güvenlik gündemini daha karmaşık ve sorunlu hale getirdiğini iddia ederek bu kavramın olumsuz sonuçlarını kuvvetle vurgulamıştır. Bu listeye Kugler ve Frost'un üç ciltlik çalışmasındaki birçok makale eklenebilmektedir. Genel anlamda küreselleşme yanlısı olan Friedman'ın "Lexus ve Zeytin Ağacı" kitabı bile küreselleşmenin birleşme ve düzeni her zaman teşvik etmediğini kabul etmekte ve vurgular niteliktedir. Küreselleşme ve güvenlik kavramlarını genel olarak bir şekilde birlikte tartışan çalışmalar üç ana başlıkta toplanabilmektedir; politika üretimine ynelikler, sosyoekonomik olanlar ve uluslararası ilişkiler disiplini alışmaları. Politika üretimine yönelik çalışmalar büyük oranda günümüz güvenlik/güvensizlik sorunlarına cevap olarak üretilmiştir. Bu, genellikle devlet destekli kurumlar tarafından talep edilmiş çalışmalardır ve yeni güvenlik tehditlerinin gelişen küreselleşmenin sonucu olduğunu varsayar görünmektedirler. Böylece, bu çalışmalar yeni güvenlik tehditleriyle başa çıkmak için politikalar ve devlet stratejileri geliştirmeye çalışmaktadırlar. Ayrıca bu araştırma grubunda günümüz uluslararası sisteminin gelişmesinde teknolojinin oynadığı rolü inceleyen çalışmalar bulmak da mümkündür (AYDINLI, Avrasya Dosyası, 2003, s. 37).

İnsanın en temel ihtiyaçlarından bir tanesi, kişisel güvenliğinin garanti altına alınmasıdır. Bu sebeple, güvenlikten söz edildiğinde, en temel düzeyde bireylerin can güvenliğinin korunması anlaşılmaktadır. Ancak diğer bireylerle etkileşim içinde yaşayan insanın, daha geniş kapsamlı bir güvenlik gereksinimine ihtiyaı vardır. İnsanın bir toplum içinde yaşaması, güvenlik ihtiyaını sadece kişisel boyutlu olmaktan çıkarmakta ve

kollektif hale getirmektedir. Genel bir kabul olarak güvenlik sorunsalının temel değerlere yönelik tehditlerin olmaması görölmektedir. Güvenlik sorunsalı kapsamındaki konular genişledikçe, güvenliğin evrensel bir iyi durum olarak algılanabileceği öne sürölmektedir.

Güvenlik sorunsalının yeni dönemin koşullarına adapte edilmesi yönündeki çalışmalarda iki konunun öne çıktığı görölmektedir. Bu konulardan ilki, güvenliğin kim tarafından ve kime göre belirleneceğidir. Geleneksel anlayış çerçevesinde, güvenliğin incelendiği temel alan ulusal devlet düzeyidir ve güvenlik kapsamına giren hususlarda ulus devletin ihtiyaçları çerçevesinde belirlenmektedir. Ancak devletin güvenlik alanındaki belirleyici rolüne karşı çıkmıştır. Küreselleşme süreci ekseninde ihtiyaçlarının ve taleplerinin öne çıktığı kabul edilen bireylerin, güvenlik konularının belirlenmesinde daha etkin rol alması gerektiği savunulmuştur. Güvenlik sorunsalının kapsamını ulusal devlet düzeyinden, uluslararası sistem düzeyinde incelenmesi de konuya yönelik yeni bir açılım olmuştur (ÖNDER, 2004, s. 35-37).

Küresel güvenlik kavramı geleneksel olarak kabul edilen devletlerin güvenliği kavramından çıkarak kişilerin güvenliği ve evrenin güvenliği konusunu kapsar bir biçimde genişletilmiştir. Şöyle ki bu genişlemeyle ilgili, yapılan birçok anlaşmaya belli ilkeler konulmuştur. Bunlar;

Herkesin, her devletin olduğu gibi, varlığının ve güvenliğinin korunmasına hakkı vardır ve her devlet bu hakkı korumak zorunluluğundadır.

Küresel bir güvenlik politikasının esas amacı çatışma ve savaşları önlemek, çevrenin bütünlüğünü korumak ve dünya üzerinde yaşamı tehdit eden ekonomik, sosyal, çevresel, siyasal ve askeri koşulları ortadan kaldırmaktır. Bu tehditlerin insanların ve dünyanın güvenliğini zorlamasını önlemek ve buhranları silahlı çatışmaya dönüştürmeden durdurmak olmalıdır.

Askeri güç meşru bir siyasal araç değildir. Ancak meşru müdafaa durumunda veya BM'nin gözetiminde yapılan eylemlerde meşruluk kazanmaktadır.

Ulusal savunmanın gereksinimleri ötesinde askeri güç geliştirmekte veya BM'nin eylemlerine mani olmak kişilerin güvenliğine karşı potansiyel bir tehdittir.

Kitle imha silahları meşru ulusal savunma araçları değildir.

Silahların üretimi ve ticareti uluslar arası toplum tarafından denetlenmelidir.

Bu belirtilenler, klasik güvenlik anlayışına göre birçok devletin güvenliği için bazı sorunlar yaratacak hususlardır. Çünkü küreselleşme ortak paydalar yaratırken yeni yapılanmalara uyamayacak olan devletlerin yapılarını parçalayacak, toplumları atomize edecek unsurları da beraberinde getirmiştir. Nitekim küreselleşmenin etkilerinden biri, bir yandan birleşme öte yandan bölünmeyi, küreselleşmeyi ve bölgeselleşmeyi bir araya toplanmayı ve çatışmayı getirmesidir.

Güvenlik alanında ABD başta olmak üzere gelişmiş ülkeler kendileri için bilgi-yoğun, hassas güdümlü silahlar üretirken üçüncü dünya ülkelerine geçmiş dönemin endüstri-yoğun tank, top, uçak gibi silahlarını satmaktadırlar. Gelişmekte olan ülkelerin bu silah sistemlerine sahip ülkelerle başa çıkmaları imkânsızdır. Gelişmiş kuzey ülkelerinin bilgi-yoğun silahları karşısında çaresiz kalan üçüncü dünya ülkelerinde transnasyonal terörizm ve radikal akımlar baş göstermektedir. Batı dünyası kendi yarattığı transnasyonal terörizmi yeni düşmanı olarak ilan etmek zorunda kalmıştır. Üçüncü dünya ülkeleri de Batının üstün güçleriyle baş etmek için kitle imha silahları üretimine yönelmişlerdir (KARABULUT, 2003, s.29-33).

Bireysel güvenliğin yanında toplumun kültür ve değerlerinin de korunmasını içine alan toplumsal güvenlikte vurgulanarak devlet ve sivil toplum arasındaki etkileşim ve karşılıklı bağlılık çoğalmıştır. Bireyler ve toplumlar arasındaki küresel bilinci artmıştır. Bunların yanı sıra devlet dışı oluşumlar hükümetler arası ve hükümet dışı organizasyonlara nazaran dünya siyasetindeki devletlerin öneminin ilişkilendirilmesini getirmiştir. Ayrıca küreselleşme, insan haklarının korunması, hukukun üstünlüğü gibi ulusal sınırları aşan belirli ortak normların ve değerlerin kabul edilmesini ve yayılmasını sağlamaktadır. Ancak küreselleşmenin bu yönü, Irak'a karşı yapılan Körfez Savaşı'nda tartışıldığı gibi kabul gören standartları karşılamada yetersiz kalan devletlere yönelik tek taraflı yada keyfi müdahale riskini taşımaktadır. Yakın bir zaman öncesine kadar devlet, güvenlik çalışmalarının ana temasıdır. Sonuçta güvenlik sorunu kesin anlamı çerçevesinde bölge ve

rejim güvenliği olarak algılanan “ulusal “ güvenlik kavramıyla ortaya çıkmıştır. Günümüzde bu yaklaşım, küreselleşmenin bir sonucu olarak büyük revizyonlara tabi tutulmaktadır.

Uluslararası güvenlik kesin olarak ulusal güvenlikten daha önde yer almaktadır. Çünkü bir devletin güvenliği, tüm uluslararası sistemin güvenliğine bağlıdır. Artan karşılıklı bağımlılık bilinci, büyük tehdit algılamalarının ve silahlanmanın yeni dengesizliklere ve istikrarsızlara yol açacağı ve sonuç olarak sistem içindeki tüm devletlerin güvenliğini zaafa uğratacağı inancındadır. Bu durum güvenliğin yalnızca herkesin kendini bağlamaması aynı zamanda rakip çıkarlarını da içermesi gerektiği düşüncesini ortaya koymaktadır. Üstelik terörizm ve kitle imha silahlarının yaygınlaşması gibi çağımızın en büyük tehditleri milletlerin ötesinde bölgesel olmayan bir niteliğe sahiptir. Bu nedendir ki ortak güvenlik kavramı ortaya çıkmıştır.

Ortak güvenlik kavramı soğuk savaşın son bulmasından bu yana yaygınlaşmaktadır. Devletleri savaşa sürükleyebilecek tehditlerin azaltılıp onların kontrol altına alınması ve onlarla mücadele edilmesi için devletlerin ortak düzenlemelere gitmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak ortak güvenlik proaktiftir. Yani toplu savunma ve toplu güvenlikten daha farklıdır.

Küreselleşmenin yarattığı etkilerden ikincisi ise güç dağılımı üzerinde neden olduğu değişimlerdir. Teknolojik gelişmeler ve ideolojik engellerin ortadan kalkmasıyla birlikte ülkeler arasındaki ilişkilerin yürütüldüğü düzeyler eskiye oranla daha da çeşitlenmiştir. Bu çeşitlenme, iç ve dış politika arasındaki ayrımı da gittikçe daha belirsiz bir hale getirmiştir. Yalnızca diplomasi değil, şirket, örgüt ve hatta bireyler düzeyinde bile yürütülen bir uluslararası ilişkiler ortamı ortaya çıkmıştır. Bu ilişkiler o kadar yoğunlaşmış ve hız kazanmış ki, bazı gözlemciler, ulus devletin artık kontrolü kaybetmekte olduğunu, bu ilişkilere yön verme yeteneğinde azalma meydana geldiğini tartışmaya başlamışlardır. Örneğin sınırlar arasındaki hareketlilik o kadar arttı ki, bu hareketlerin kontrolü için yüksek teknolojiler ve daha fazla kaynak aktarımına gereksinim duyulmaya başlanmıştır. Bazı gözlemciler, daha da ileri giderek ulus devletin sonunun yaklaşmakta olduğunu tartışmaya başlamışlardır (ÖZDEMİR, <http://web.ttnet.net.tr/ozdemirler/makale.htm>, 12/06/2006).

Ortaya çıkan yeni soruların, ülkelerin tek başlarına çözemeyeceği ve aralarında kurumsal işbirliğini gerektiren türden sorunlar (çevre, uluslararası göç, uluslararası terörizm ve kaçakçılık, ülkeler arasındaki gelişmişlik farklarından kaynaklanan sorunlar vs.) olmasının bunda büyük payı vardır. Hatta Avrupa Birliği (AB) gibi uluslar üstü bir örgütün ortaya çıkması, ulus devletlerin aslında alternatifsiz siyasal yapılanmalar olmayabileceğini akla getirmiştir. Başka bir deyişle küreselleşme, siyasal gücün bir kısmını ulus devletlerden alarak uluslararası ve uluslar üstü örgütlenmelere yani bir üst seviyeye taşımıştır. Ulus devletlerin sonunun yaklaştığı yönündeki iddialara temel oluşturan ikinci süreç ise, özellikle medya, iletişim ve seyahat alanlarındaki teknolojik gelişmelerin, ulusların kendi içlerinde yer alan farklı alt gruplara, uluslararası alanda kendi varlıklarını daha fazla hissettirebilme olanağı vermesi olmuştur. Bu gruplar, başka ülkelerdeki değişik gruplarla ittifaklara girerek veya medya yoluyla seslerini uluslararası alanda da duyurmaya, askeri alanları da içine alan pek çok konuda yüksek teknoloji ürünlerine erişim sağlamaya ve bir anlamda kendi devletlerinin kontrolü dışına çıkmaya başlamışlardır. Başka bir deyişle küreselleşme, siyasal gücün bir kısmını devletlerden alarak ulusların içerisindeki küçük gruplara veya azınlıklara yani bir alt seviyeye taşımıştır. John Train, güçlenen bu grupları devletin kontrol etmesinin çok güç olduğunu, hatta ABD’de ortaya çıkacak çok büyük bir terörist saldırının, bu grupları izleyebilecek yüksek teknolojiye rağmen ABD’deki terörist gruplar tarafından gerçekleştirilebileceğini ileri sürmektedir. Yukarıda söz edilen ve küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan bu gelişmelerle siyasal güç, ulus devletlerden uzaklaşarak hem bir üst seviyeye ve hem de bir alt seviyeye kaymaya başlamıştır (ÖZDEMİR, <http://web.ttnet.net.tr/ozdemirler/makale.htm>, 12/06/2006).

Savaş teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerin, insan kayıplarını kat kat artıracak kapasiteye erişmesi nedeniyle, devletlerin doğrudan doğruya birbirleri ile savaşa girişmelerinin taşıdığı riskler geçmişe nazaran çok daha fazladır. Savaş teknolojilerindeki gelişmeler, her iki dünya savaşından beri bu yönde bir endişeye neden olmakta, ancak özellikle kimyasal silahların gittikçe yaygınlaşması ve nükleer silahlara sahip olan ülkelerin sayılarının da artmasıyla birlikte savaşın yol açabileceği tehlikeler çok daha farklı boyutlara taşınmaktadır. Bu nedenle, çağımızda ülkelerin birbirleriyle doğrudan savaşa girmekten mümkün olduğunca kaçınmaya çalıştıklarını ileri sürebilmektedir. Bu sav,

yüksek teknolojiye dayalı silahların caydırıcılığı (“deterrence”) ile ilgili tezlerle de örtüşmektedir. Ancak caydırıcı silahların yaygınlaşması, tabii ki savaşların sonu anlamına gelmemektedir (ÖZDEMİR, <http://web.ttnet.net.tr/ozdemirler/makale.htm>, 12/06/2006).

Soğuk savaş sonrası dönemde, ulusal güvenlik anlayışı, yeni tehdit kaynakları dikkate alınarak gözden geçirilmesi gerektiği öne sürülmektedir. Küreselleşme süreci, bilgi devrimi gibi, tüm uluslararası sisteme yönelik etkiler doğurduğu kabul edilebilecek olguların, 21.yüzyılın yeni güvenlik ortamının oluşmasında etkili olduğu kabul edilmektedir. Bu olguların etkisiyle, güvenlik sorunlarının içeriği ve çözümü karmaşıklaşmıştır. Ulus devletin çözülmesine etki eden ve küresel etkileşimi artıran bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ve bunların yaygınlık kazanması da yeni düzenin şekillenişinde temel etkiye sahiptir. Bilişim sistemlerinin etki alanları ve karmaşıklığı, haberleşmenin sınırlandırılmasını imkânsız kılmaktadır. Bu aynı zamanda, ulusal kültürün bölgesel kültürlere karışmasına ve küresel kültürün ortaya çıkmasına da zemin hazırlamaktadır (KARABAĞ, 2002, s.18).

Yeni dönemde, iki süper güç arasındaki rekabetin bitmesiyle, bölgesel güçlerin önem kazanacakları savunulmaktadır. Bunların yanı sıra, küreselleşme süreci ve bilgi devriminin etkisiyle, devlet dışı aktörlerin güç kazanması söz konusu olmaktadır. Bu gelişmelerin bir sonucu olarak, uluslararası sistemde gücün yeniden dağıldığı ve sistemde yer alan aktör sayısı ve aktör tipinin arttığı kabul edilmektedir. Bu noktadan hareketle, ulus devletin güç ve otoritesinde bir azalma yaşandığı ve bireylerin taleplerinin önem kazandığı kabul edilmektedir. Ayrıca küreselleşme sürecinin etkisiyle ulus devletin çözmesi gereken sorunların ulusal sınırları aşarak küresel hale gelmesi olduğu öne sürülmektedir.

Kısacası günümüz güvenlik sorunları, güvenlik anlayışında bir değişim yaşanmasını zorunlu kılmaktadır. Güvenlik sorunları, ulus devletin kapasitesini aşmıştır ve günümüz dünyasının koşullarının etkisiyle karmaşıklaşmıştır. Yeni güvenlik anlayışının, bireylerin taleplerini gözeterek ve uluslararası işbirliği esas alınarak oluşturulması gerektiği öne sürülmektedir. Yeni güvenlik anlayışı sadece askeri meseleler çerçevesinde düşünülmemeli ve ekonomik, siyasal, sosyal meseleler, güvenlik analizine eklenmelidir. Uluslararası yeni terörizm ve bilgi savaşı operasyonları gibi yeni tehdit kaynakları, yeni bir güvenlik

anlayışının geliştirilmesi gerektiği karşımıza çıkmaktadır (AYDINLI, Avrasya Dosyası, 2003, s. 43).

Küreselleşme çalışmalarının gelişmesiyle birlikte Uluslararası İlişkiler araştırmacıları geleneksel devlet merkezli sistem ile aynı anda var olan ve gelişmekte olan çok merkezli sistemden oluşan bir çifte yapı gözlemlemektedirler. Güvenlik ve güvenlik çalışmaları devlet merkezli dünyanın açık yansımalarını ortaya koyarken, küreselleşme çok merkezli dünyayı vurgulayıp incelemeye çalışmaktadır. Belki de bu formülasyon için en önemli gözlem, küreselleşmenin ve ortaya çıkmakta olan çok merkezli dünyanın, devlet merkezli dünyanın geleneksel yapılarının yerine geçmemiş olmasıdır. Aslında günümüzde birçok araştırmacı, açık veya üstü kapalı olarak, bu iki dünyanın bazen iş birliği, genellikle çatışma ve her zaman etkileşim içinde bir arada var olduğunu öne sürmektedir. Mittleman'ın ifade ettiği gibi Uluslararası İlişkiler çalışmaları 'eskinin ya da yeninin hüküm sürmediği' bir döneme girmiştir. Güvenlik açısından bakıldığında küreselleşme ve ortaya çıkmakta olan çok merkezli dünya geleneksel jeopolitik kaygıları ve kavramsallaştırmalarını ortadan kaldırmamıştır. Bu kaygılara örnek olarak devlet çıkarlarının önceliği, devletlerarası ittifak ilişkileri, tehditlere ve kolay kolay yok olmayan coğrafya, askerî güç ve etnisite üzerine çıkan jeopolitik çatışmaya karşı dengeleme verilebilmektedir. Öte yandan, küreselleşmenin gelişmesi ve çok merkezli dünya geleneksel güvenlik kavramlarında birçok boyutta çeşitli değişiklikler yaratmıştır. Kısaca, hem kavramsal hem de politik konularda, istikrar ve güvenlik çifte yapıli dönemde araştırma sorunları olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çifte yapıli dönem çeşitli yaratıcı terminolojilerle tanımlanmıştır. Örneğin, 'fragmegration' (eşzamanlı dağılma-birleşme), 'glocalization' (küresel yerelleşme) veya 'chaord' (kaotik düzen). Hoffmanbu tanımlamalardan birine dayanarak 1990'ları başarısızlığa meyilli veya başarısız olmuş devletlerin dağılmasının ve kâr tarafından teşvik edilen ekonomik, kültürel ve politik entegrasyon arasındaki tansiyonların hükmettiği bir dönem olarak görmüştür. Hoffman 11 Eylül'ü, devletlerarası ilişkiler ve küresel toplumdaki oluşan iki dünya arasındaki etkileşimi 'kanlı bağ' olarak tarif etmektedir. Devlet analizi niçin küreselleşme ve güvenlik çalışmaları içine dâhil edilmelidir Devam eden tartışmalar, küreselleşme ve değişim süreçleri, gücün yeniden biçimlendirilmesi ve sistematik çifte yapılar arasında olası bağlar olduğunu ortaya atmıştır. Aynı şekilde, devletin kendisi bu üç süreçle olan etkileşimi

çerçevesinde bu resmin içine dahil edilebilir, hatta bu etkileşimin tam ortasındaki temel aktörlerden biri olduğu gözlenmektedir(AYDINLI, Avrasya Dosyası, 2003, s. 43).

231. Bilgi Toplumunun Güvenliğe Etkisi

Bilgi toplumuna dönüşüm süreci, uluslararası sisteme ve devletlerin içyapılarına yönelik etkiler içermektedir. Bilgi devriminin öncelikle, uluslararası sistemde varolan aktörler arasındaki güç dengesini etkilediği ve gücün mahiyetinde bir değişimin yaşandığı öne sürülmektedir. Bilgi devriminin, görece güçsüz devletler için, asimetrik metotlardan yararlanarak güçlü hasımlarına zarar verme imkânı sağlayabileceği öne sürülmüştür. Ve bu durumun günümüzde de örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Ancak bilgi devriminin devletler açısından çift taraflı bir etki yarattığına dikkat çekilmiştir. Bilgi devriminin, güç dağılımını eşitleyici etkileri olsa bile, ekonomik büyüklük, askeri gücün büyüklüğü gibi güç sahipliğinin geleneksel unsurlarının hala belirleyici olduğu ileri sürülmektedir.

İletişim devrimi sonucunda, gücün devlet dışı aktörler özellikle bireyler lehine yeniden dağıldığı öne sürülmüştür. Bireyler çok uluslu şirketler ve sivil toplum kuruluşları gibi; devlet dışı aktörlerin, bilgiye erişebilmeleri kolaylaşmıştır. Üstelik bilgi aktarma alanındaki gelişmeler sonucu devlet dışı aktörlerin, sadece bilgiye erişebilmeleri değil, bilgi yaratabilme imkânları da artmıştır. Uydu iletişimi ve internet'in getirdiği haberleşme özgürlüğü sonucu, devletlerin toplumları üzerindeki kontrolü azalmıştır. Bu gelişmenin bir sonucu olarak dış politika alanının artık devletlerin tekelinde olmayacağı öne sürülmektedir. Bilgi toplumunda, bireyler ve sivil toplum kuruluşlarının dış politika davranışlarının belirlenmesinde daha etkili rol oynayacağı düşünülmektedir (ÖNDER, 2004, s.25).

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler yeni bir çağ yaratmıştır. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu çağda ekonomide ve sosyal yaşamda klasik paradigmlar yetersiz kalmakta; teknolojik gelişmeler yeni yapılar, yaklaşımlar yaratmaktadır. Bu nedenle, bilgi güvenliğine ilişkin ulusal bir politika oluşturmanın temel koşullarından birisi, bilgi ve iletişim teknolojilerinde gözlenen gelişmelerin bilinmesidir. Bu noktada, söz konusu teknolojik gelişmelerin ne olduğunu ve ne yönde olacağını doğru anlamak

ve içeriğini doğru belirlemek son derece önemlidir (<http://www.stradigma.com/turkce/kasim2003/makale-08.html>, ERSOY, 12/06/2006).

19. ve 20. yüzyıllardaki gelişmeler ülkeler arası ilişkileri çok daha girift ve çok boyutlu hale getirmiştir. Daha önce daha çok devletlerarası ilişkiler şeklinde cereyan eden ve belli konularla sınırlı gibi görünen ilişkiler teknolojik gelişmelerin de etkisiyle bireyler düzeyine kadar inmiştir. Ayrıca adeta her konu ilişkilerin konusu haline almıştır. Ulaşım ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucunda aralarında haftalar, aylar bulunan mesafeler anlık mesafelere dönüşmüştür (LAÇİNER, www.usakgudem.com/makale.php?id:7, 30/07/2006).

Bilgi devriminin sadece bireylerin lehine etkiler yapacağı da düşünülmemelidir. Artan elektronik iletişim ve ticaret sayesinde devletin ve devlet dışı aktörlerin, bireylerin davranışlarını alışkanlıklarını daha rahat ve fark edilmeyecek bir şekilde izleyebilecekleri ve kontrol edebileceklerine dikkat çekilmiştir. Elektronik ortamda gerçekleştirilen faaliyetlerin sürekli olarak izlenebilmekte ve kaydedilmektedir. Finans alanı başta olmak üzere özel sektör kuruluşları da bu bilgilere sahip olabilmektedir. Bu sebeple, bilgi devrimi ve küreselleşmenin etkisiyle, gücün yeniden dağılımının ulus devlete ve devlet dışı aktörlere fırsatların yanı sıra yeni riskler de sunduğu öne sürülmektedir (ÖNDER, 2004, s. 25).

Küreselleşmenin bir sonucu olarak ulaşım ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler toplumlar arasındaki bilgi alışverişini kolaylaştırıp hızlandırdığı için, bu durumun devletler tarafından kontrolünü imkânsızlaştırmıştır. Küresel gelişmeler resmi olmayan ilişkileri resmi ilişkilerin önüne geçirmiş ve siyasi sınırları da etkisiz bir konuma indirgemıştır (YENİÇERİ, 2002, s.8).

Artık dünya küçük bir köy haline gelmiştir. İnsan, organizasyon ve hükümetler elektronik dijital bağlantısı (küresel ve anında) iletişim içerisindedir. Böyle bir ortamda, iletişimi sağlayan kritik alt yapının korunması oldukça önemlidir. Bu iletişim ortamı, hem uygarlık düzeyinde bir sıçrama potansiyeli taşıması ile bir tehdit, hem de bu alt yapının çökme ve tahrip olma riskinden ötürü bir tehdittir. Bu konu özellikle gelişmiş toplumlar için kritik önem arz etmektedir.

Bu küresel ortam, ekonomiyi entegre bir sistem üzerinden işlemeyi sorunlu kılmaktadır. Artık eş zamanlı ve 24 saat izleme ve takip olanakları bulunmaktadır. Küresel bir toplum oluşmakta ve kültürel farklılıklar eskisine göre azalmaya doğru gitmektedir. Tüm bu gelişmelerin diplomatik, askeri ve ekonomik alanlarda da etkileri olması kaçınılmaz olmaktadır(BAYKAL, [http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20doc.dr. nazife%20baykal.doc](http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20doc.dr.%20nazife%20baykal.doc) 18/06/2006).

Bilgi toplumunda gücün mahiyetinde bir değişimin yaşandığı ileri sürülmektedir. Artık askeri güce sahip olmanın ve askeri güç kullanmanın, bilgi toplumunda uygun karşılanmadığı öne sürülmektedir. Bu sebeple, bilgi çağında devletlerin, yumuşak güce sahip olmaları gerektiği öne sürülmüştür. Bilgi toplumunda güçlü olmak isteyen bir aktörün, diğer aktörler nezdinde meşruiyetini koruması gerekmektedir. Yumuşak güce sahip olmak isteyen bir aktörün; uluslararası normlara uyması, geniş iletişim kanallarına sahip olması ve uluslararası alanda ve iç politika performansı ile bunu kanıtlaması gerektiği savunulmaktadır. Bilgi toplumu çerçevesinde gücün mahiyetinin değişimi ile ilgili bir diğer hususun, demokratikleşme süreci ile bağlantılı olduğu kabul edilmektedir. Bilgi toplumunun, sosyal ve demokratik değerlerin yayılması ve güçlenmesini olumlu yönde etkileyebilecek bir potansiyele sahip olduğu öne sürülmektedir.

Bilgi toplumu olma yolunda dönüşüm süreci yaşayan toplumlar, yeni güvenlik sorunlarıyla karşılaşabilmektedirler. Bilgi toplumu ekseninde, ulusal güvenlik anlayışında bir değişim yaşanması gerektiği de öne sürülmektedir. Güvenlik sorunları askeri tehditlerin dışına çıkarak, çeşitlilik gösterebilmektedirler. Bilgi teknolojilerini yoğun olarak kullanan devletler, bilgi sistemlerine ve dolayısıyla bilgi sistemlerine dayalı ekonomilerine yönelik, asimetrik tehditlerle vurulabilmektedirler. Bu sebeple, bilgi toplumuna dönüşmekte olan toplumları, yeni fırsatların yanı sıra, yeni güvenlik sorunlarının da beklediği kabul edilmektedir.

232.Ekonomik Küreselleşmenin Güvenliğe Etkisi

Küresel bir ekonomik yapının oluşması, ulus devlet merkezli uluslararası politik sistem ile resmi devlet sınırları tarafından sınırlanmayan gelişen küresel ekonomik sistem

arasındaki uyumsuzluğa sebep olmuştur. Küresel ekonomik sistemde yer alan devlet dışı aktörler, küreselleşme sürecine uygun olarak, ulus devletlerden kaynaklanan kısıtlamalardan kurtulmak istemektedirler. Oysa ulus devlet, ülkenin iç ve dış dengeleri doğrultusunda ekonomik yapıyı düzenleyebilmektedirler. Küreselleşme süreci ve ulus devlet merkezli uluslararası politik sistem arasındaki uyumsuzluk, ekonomik küreselleşme sürecinin aşması gereken bir sorundur (ÖNDER, 2006, s. 28-29).

Ekonomik gelişmelerde yaşanan niceliksel ve niteliksel gelişmeler toplumları birlikte hareket etmeye itmiştir. Ulusal sanayiler diğer ülkelerdeki pazarlara bağımlı hale gelirken şirketler tek bir ülke sınırları içinde duramaz hale gelmişlerdir. Artık ulusal ekonomi stratejileri yetersiz kalmakta, bölgesel, kıtasal, hatta küresel stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır. AB, NAFTA, ASEAN gibi girişimler gelinen bu ihtiyacın bir ürünüdür. Karasal sınırlar elektronik dalgalar, telefon hatları...vb. ile hızla aşındırılmaktadır, nüfus hareketler sınırları anlamsızlaştırmaktadır (LAÇİNER, www.usakgundem.com/makale.php?id:7, 30/07/2006).

Bir başka etki olarak bölgesel ekonomik krizlerin, küresel düzeyde yıkıcı etkiler oluşturabilecek potansiyele sahip olduğudur. Uluslararası sistemde yer alan aktörler arasındaki ekonomik ilişkilerin artması ve derinleşmesi, aynı zamanda bu aktörlerin içyapılarında görülebilecek krizlerin, diğer aktörlere yönelik etkilerini arttırabilmektedir. Aslında Güney Doğu Asya merkezli böyle bir küresel ekonomik krizin yaşandığı söylenebilmektedir. 1997 yılında bir Güneydoğu Asya ülkesi olan Tayland'da başlayan ekonomik kriz, 1998 yılı içinde Güney Kore, Malezya, Endonezya, Rusya, Brezilya gibi ülkeleri etkilemiş ve küresel bir ekonomik kriz görünümü almıştır. Bölgesel bir ekonomik krizin, küresel düzeyde etki yaratabilmesinin sebebinin, gelişen küresel ekonomiden kaynaklandığı öne sürülmektedir. Dış sermaye girişi özellikle gelişmekte olan ülkelerin, ekonomik yapılarını kalkındırmak için tercih edebilecekleri bir yatırım kaynağıdır. Ancak dış sermaye girişleri, küreselleşme süreci sayesinde kolaylıkla başka pazarlara yönelebilmektedir. Bu durum özellikle, dış sermaye girişine dayalı büyüyen gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik yapıyı olumsuz etkileyebilmektedir.

Küreselleşme ülke içinde varolan ekonomik yapıyı değişime yönlendirdiği için yerleşik ekonomik ilişkilerin çözülmesine yol açabilmektedir. Küreselleşmenin ulusal

ekonomik yapıya yönelik etkisi uzun vadede olumlu olsa bile, yerleşik ekonomik ilişkilerin çözülmesi, ulusal krizlere sebep olmaktadır. Ekonomik küreselleşmenin sağlıklı devam edebilmesi için, küreselleşmenin uluslararası sistemi oluşturan unsurlara yönelik olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkilerde doğurabileceğinin kabul edilmesinin gerektiği öne sürülmektedir. Uluslararası politik sistem ile küreselleşen dünya ekonomisi arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi ve uluslararası sistemde gelirin daha adaetli dağıtılabilmesi, ekonomik küreselleşmenin sağlıklı işleyebilmesi için, öncelikle çözülmesi gereken sorunlar olarak görülmektedir (ÖNDER, 2004, s.33).

233.Siyasal-Toplumsal-Kültürel Küreselleşmenin Güvenliğe Etkisi

Küreselleşmenin etkilediği toplumlardaki yerleşik kimlik ve değerler ile oluşmakta olduğu öne sürülen küresel üst kimlik arasında bir çatışma yaşanıp yaşanmadığı olduğu kabul edilmektedir. Fuat Keyman, küreselleşmenin kendisi de uzamsal ve zamansal olan modernitenin bir parçası olduğunu öne sürmüştür. Modernitenin bir parçası olan küreselleşme böylelikle Batı değerlerini içermektedir. Buradan yola çıkarak, küreselleşme sürecinin içerdiği evrensellik iddiası ile farklılığını korumak isteyen kimlik ve mekânlar arasında bir çatışma çıkabileceği öne sürülmektedir. Özellikle medeniyetler savaşı tartışmalarının yaşandığı günümüzde, küreselleşme süreci ekseninde yaşanabilecek kimlik problemleri büyük önem taşımaktadır. Küreselleşme sürecinin sorunsuz işleyebilmesi için, yerel kimlik ve değerlerden kaynaklanan farklılıkların küreselleşme süreci ile uyumlu kılınması gerekli görülmektedir. Aksi taktirde küreselleşme sürecinin etkilediği toplumsal yapılarda, farklı toplum kesimleri arasında, küreselleşme sürecini benimseyenler ve benimsemeyenler olarak yeni bir farklılaşma doğmaktadır (ÖNDER, 2004, s.33).

Küreselleşmeyle birlikte dünya toplumları birbirleriyle ilişkilerini arttırmışlardır. Ancak, artan ilişkiler neticesinde farklı toplumların, geçmişe göre birbirlerinden daha haberdar olmaları olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu olumsuz etkilerden biri ulus devlet ve aidiyetindeki vatandaşlar arasındaki ilişkilerde görülebileceği öne sürülmektedir. Bu çelişkinin, küreselleşme süreci kapsamında vatandaşların daha fazla sosyal güvenlik talep etmesi ve ama aynı zamanda ulus devletin bu talepleri karşılayabilecek imkânlardan yoksun olması sebebiyle oluştuğu ileri sürülmektedir. Küresel iletişim ağı vasıtasıyla

haberdar olunan gelişmiş toplumların yaşam standartları geri kalmış devletlerden beklenmektedir. Ancak, devletlerin bu talepleri karşılayacak imkânları azalmaktadır. Bu durum ulus devletlerin iç siyasi ve toplumsal yapılarında sorunlara yol açabilmektedir (ÖNDER, 2004, s.33).

Küreselleşme devletlerin yapısında ve rollerinde değişimi gündeme getirmektedir. Şöyle ki küreselleşme sonrası dönemde otoriter ve totaliter sistemlerin varlıklarını devam ettirmeleri eskiye göre daha güç olmaktadır. Bilgiye ulaştıkça ve dünyayı tanıdıkça daha fazla özgürlük, daha fazla ekmek talep edilmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle devletler ve toplumlar bu yeni düzene ayak uydurmak için yeniden kendilerini yapılandırmaktadırlar (KARABULUT, 2003, s. 40).

234.Ulus Devlet ve Güvenlik

Modern ülkeler olarak tanımlanabilecek ülkeler küreselleşme ortamında hem geleneksel/konvansiyonel güvenlik endişelerini yaşamaya devam etmişler hem de yeni tip güvenlik problemleriyle meşgul olmuşlardır. Yani bu tip devletler bir tehdit enflasyonu yaşamaya başlamışlardır. Modern devletlerde tehditlerin yöneldiği temel adres yine devlet olmaya devam etmiştir. Devletin güvenliği sorunu hala önemlidir. Ekonomik sorunlar olsun, kitle imha silahları olsun, terörizm olsun, organize suç odakları olsun, yozlaşma ve ahlaki erozyon olsun, sınır kaçakçılığı olsun, bu tip tehditler ağırlıklı olarak devlete yönelmişlerdir. İlginç olan bu tip tehditlerle mücadelede askeri yöntemlerin azalmak bir yana daha da artmış olmasıdır. Bu durum post-modern AB ülkelerindeki pratiklerle kıyaslandığında bir tezat oluşturmaktadır.

Modern ülkeler için bir diğer güvenlik sorunu ise rasyonel düşüncenin irrasyonel düşünce ile yer değiştirmesi sonucu klasik caydırıcılık ve çevreleme politikalarının geçerliliklerini yitirmeye başlamışlardır. Bunun en bariz örneği 11 Eylül saldırılarını arkasında yatan mantıktır (OĞUZLU, [http://www.liberal-dt.org.tr/indexxphp? lang:tr& massage:article&art:451](http://www.liberal-dt.org.tr/indexxphp?lang:tr&massage:article&art:451), 12/0/2006).

Küreselleşme sürecinde ulus devleti güçsüzleştirici politika ve stratejilerin uygulamaya konulması, ekonomik ve sosyal eşitsizlikleri derinleştiren programların dayatılması, sosyal

adaletin ve sosyal devletin tartışma gündemine getirilmesi; dış dünya dinamiği açısından, ulus devletin bugünü ve geleceğini tehdit eden boyutları değerlendirmeye olanak sağlayacaktır(CILGA, <http://www.sosyalhizmatuzmani.org/küresellesmevekamu.doc>, 12/06/2006).

1789'dan sonra dünyada ulus devletler yaygınlaşmaya başlamış ve bunların sayısı 1910'da sadece 15 iken 1989'da 159'a 1996 'da ise 185'e yükselmiştir. Etnik ve bölgesel politikadaki ani artışla birlikte, ulus devletler içerde merkezde güçlerin baskısına maruz kalmışlardır. Ulusçuluğa ilginin artması, iktisadi ve kültürel küreselleşme bağlamında, homojenleştirici ulus anlayışının artık anlamlı bir kolektif kimlik ve toplumsal aidiyet sağlamaya haiz olmadığını göstermiştir. Bütün ulus devletlerin bir ölçüde kültürel çeşitlilik içermesi karşısında, etnik türdeşlik politikası ulus devletler için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır (ERDOĞAN, 2004, s.354).

Ulusal güvenlik ilk defa ortaya atıldığında bir devletin savaş alanında güvenliğinin korunması olarak değerlendirilmiştir. Bu sınırlı algılama kapsamında tüm hazırlıklar, savaşın cephede kazanılıp kaybedileceği yaklaşımı ile silahlı kuvvetlerin savaşa hazır olma yeteneğini arttırmaya yönelmiştir. Ulusal güvenliğin evrensel boyut kazanması ise I. Dünya savaşıyla başlayıp II. Dünya savaşı ve sonrasında belirginleşmiş ve bu belirleme ile ulusal güvenlik politik, sosyal, askeri, ekonomik güçler arasında sinerji üretmeyi amaçlayan devlet yönetiminde vazgeçilmez bir yere sahip olmuştur. Bu aşamayı takiben ülkeler, küresel ve bölgesel boyuttaki çıkarlarını korumak ve kollamak üzere bölgesel ve küresel dayanışma örgütlerinde yer almayı ulusal güvenliği sağlamanın bir yöntemi olarak algılamaya başlamışlardır.

Ülke güvenliği, vatandaş güvenliği, silahlarla sağlanacak güvenlik, kalkınma ve refah düzeyinin gelişmesiyle ulaşılan güvenlik çoklu bir sinerji yaratmaktadır. Dünya çok küçülmüş mesafece uzaklıklar önemini yitirmiş, ülkelerin çıkarları ile uluslararası çıkarlar yakın etkileşim konumu almış, iç ve dış politikada atılacak adımlar bir çok ülkeyi ilgilendirir olmuştur (KONA, 2005, s.635-636).

Coğrafya sürekli olarak dış sınırlarla tanımlanmakta ve dış güvenlik politikalarına güvenlik kazandırmaktadır. Günümüzde ulusal güvenliğin coğrafi sınırları sabit değildir.

Bu sınırlar her yerdedir. Uluslararası terörizm bunun çarpıcı örnekleridir. Terörizmle yapılan mücadele alanı milletler ötesi bir nitelik kazanmalı ve sivilleştirilmelidir. Sivil toplum bu mücadelenin içinde yerini bu veya şu şekilde almaktadır. Devlet bu tür bir nüfuz temeli üzerine oturtulmazsa kesin zafer kazanılması imkânsızdır. Üstelik bir ülkenin jeopolitik önemi sadece jeopolitik konumuna değil aynı zamanda demokratik önceliklerine, kendisinin ve diğer ülkelerin dış ve güvenlik politika hedefleri gibi coğrafi olmayan etkenlerin birleşimlerine bağlıdır.

Bu değişime rağmen, devlet güvenlik çalışmaları ve politikalarından yoksun bırakılmamaktadır. Diğer yandan devletin bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü temel güvenlik meselesi olmaya devam etmektedir. Ancak konu küreselleşmenin ortaya koyduğu yeni güvenlik kavramlarının daha önceki ulusal güvenlik görüşü ile etkileşim içinde olması ve bunu uluslararası ve milletlerin ötesinde bir mesele olasılığından daha tehlikeli risklerle karşı karşıyadır. Sivil toplumların korunup güvenliğinin temin edilmesi ve küreselleşmenin doğurduğu diğer tehditlerin kontrol altına alınması için devletten daha donanımlı bir kurum bulunmamaktadır.

Bireysel güvenliğe yönelik olan ve küresel terörizmden kaynaklanan risklerin azaltılması maksadıyla insan güvenliği engelleyici bir eylemi gerekli kılmaktadır. Engelleyici önlemler, terörist şebekelerin ortadan kaldırılması ve terörist faaliyetlerin etkisiz hale getirilmesi sadece devlet ya da devletlerarası iş birliği ile mümkündür. Devletin yalnızca silahlı kuvvetleri tekelinde bulundurma ve ulusal düzeyde yasa koyma yetkisi bulunmaktadır.

Ulus devletlere yönelik pek çok da dış tehdit vardır. İlk olarak, savaş teknolojisindeki ilerlemeler dünya barışının uluslar üstü ve uluslararası kurumlarca(BM) sağlanması taleplerini ortaya çıkarmıştır. İkincisi iktisadi hayatın gitgide artan ölçüde küreselleşmesidir. Piyasa artık dünya piyasalarıdır, sanayi kuruluşları ulusları aşan şirketler haline gelmiştir. Sermaye dünyada hızla hareket etmektedir. Bu durum ise ulusal hükümetlerin kendi iktisadi kaderlerini kontrol etmelerini son derece zorlaştırmaktadır. Üçüncü olarak, küresel çevrenin korunması ihtiyacı ve kimi yeraltı kaynaklarının üzerindeki örtüşen ulusal iddiaların çözülmesi uluslararası ölçekte ortak işbirliği ve karar alma mekanizmalarının tesisini gerektirmektedir. Bütün bu faktörler “küresel karşılıklı

bağımlılık”ın gelişmesini uluslararası alanda bir ihtiyaç haline getirmektedir. Nitekim uluslar arası hayatta küresel bir kültürün ortaya çıkması, ulus devletlerin ayırt edici vasıflarından olan aynı ulusal kültürler ve gelenekleri zayıflatmaktadır. Bir yandan uluslararası turizm öbür yandan iletişim teknolojilerindeki gelişme bunu kolaylaştırmaktadır (ERDOĞAN, 2004, s. 354-355).

Küreselleşme düşüncesinin savunucuları olarak gelişmiş ülkeler, uluslar üstü şirketler ve uluslararası kurumlar vasıtasıyla ulusal devletler üzerinde etkili olmakta, onları yapısal reformlar yapmaya zorlayarak toplumsal bunalımlara sebep olmaktadır.

Devleti felsefi bir söylem olarak ilk defa değinenlerden bir olan Platon’a göre devlet, filozof-kralın bilgisinin ve insan ruhunun ideal bir form halinde somutlaşması; Aristo için bireyin siyasi olarak mensup olduğu organik yapıyı; Hobbes için insanın varlığını güvence altına alan siyasi güç; Hegel’de Tanrının yeryüzüne yansımasıdır. Marx devleti radikal bir biçimde, egemenlerin baskı aracı olarak tanımlamıştır. Heidegger devleti tarihsel bir yazgı olarak görmüş ve Nietzsche, ateşten kelimesiyle yalanların en büyüğü olarak nitelemiştir. Nitekim modern dünyanın şekillenmesinde, en büyük katkıya sahip temel kurum yine devletin kendisi olmuştur.

Bugün ulus devletin dayanağı millettir. Küresel hegemonyanın kendisinin genişlemesine engel saydığı ulus devletler üzerindeki tehdidi en fazla hissedenler, milletleşme aşamasını tamamlayamamış olan ülkelerdir. Bunlar dış etkilerle yıllarca süren iç savaş ya da sınır savaşları yüzünden ekonomik yönden tamamen emperyalist güçlerin etkisi altına girmişlerdir.

Küresel hegemonya, kuzeyin kalkınma ve küresel siyaset alanında Güney’den gelebilecek siyasi ve entelektüel meydan okumaları parçaladığı ve etkisizleştirdiği başlıca aygıtlardan biri olarak ortaya çıkmıştır. Amacı güneyin entelektüel ve siyasi savunmasını ortadan kaldırarak, küresel yapılarda dikkati uzaklaştırarak ve bütünüyle güneyin kendi iç sorunlarına, çatışmalarına, gerçek yada iddia edilen yetersizliklerine yönelerek gelişmekte olan ülkeleri ve hükümetleri ulusal işlerinde, uluslararası alanda bağımsız inisiyatif yada direnme yeteneğine sahip olmayan zayıf yapılar haline getirmektedir. Ulus devletler sürekli olarak suni gündemlerle meşgul edilirken, diğer taraftan da milletin değer

yapılarına yönelik saldırılar artarak devam etmektedir (Fırat Üniversitesi Yayınları, 2004, s. 518-519). Kısacası günümüzde küreselleşme özellikle ulus devletlerin işlevlerini yok etmeye yönelik gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkeler üzerinde sömürsünün yeni adı olarak görülmektedir (KARACIK, 2004, s.198).

Son yıllarda ulus aşırı güçler ve özelde küreselleşmiş piyasa ekonomisi ve hem iç hem dış politikada devletlerin serbestliğini kesin biçimde sınırlamıştır. En genel düzeyde devletin belirli stratejik yeteneklerinin kesinlikle zayıfladığından söz edilmektedir.

I. Dünya Savaşının sona erişinden bugüne kadar ulus devlet, siyasi bağımsızlığın tartışmasız kurucu ilkesi olarak kabul edilmiştir. Günümüzde ortaya çıkan bazı durumlar ulus devletin rolü ve öneminin radikal bir biçimde değiştiğini göstermektedir. Küreselleşme ile sınırların mutlak anlamdaki geçit vermezliği bütün devletler için sona ererken, silah teknolojisinde meydana gelen gelişmeler süper devletleri bile saldırıya açık duruma getirmiştir.

Küreselleşmenin ulus devleti bitirdiği siyasal olarak ilgisizleştirdiği ve ulusal egemenliği sadece boş bir kabuktan ibaret bıraktığı söylenmektedir. Mcgrew bu noktada, küreselleşmenin modern ulus devletin otoritesini, özerkliğini, doğasını ve yeterliliğini tehlikeye attığına dikkat çekmektedir (YENİÇERİ, 2002, s.9–10). Bunların yanı sıra küreselleşmenin, ulusal hükümetlerin bağımsız politikalar uygulamalarını zorlaştırdığı da kabul edilmektedir. Şöyle ki; bugün bir şirketin herhangi bir yere yatırım yapma kararı, ya da herhangi bir ürünü üretme kararı yalnızca belli bir yöreyi ya da belli bir ülkeyi değil, tüm dünyayı etkileyen bir anlam taşımaktadır. Örneğin; Çinliler, Hintlilere ve Korelilere baktığımızda; oralardaki şirketlerin aldıkları kararlar bizi burada etkilemektedir. Burada aldığımız kararlarda onları etkilemektedir (KATIRCIOĞLU, 2005).

Devletler uluslararası alanı anarşik bir yapı olarak algıladıkları için güvenlik konusu uluslararası alanda öncelikli bir husus olarak önemini sürdürmüştür. Devletler birbirlerini rakip ve düşman olarak görmeye devam etmişlerdir. Ancak, son 20 yıl içinde devletlerin birbirlerine bağımlı hale gelmesi uluslararası işbirliğinde yeni bir tavrın ortaya çıkmasını gerektirmiştir (KARABULUT, 2005, s.26–28).

Küreselleşme ulus devletin rolünü arka plana iterek politik-ideolojik eğilimi ve toplumların karşılıklı bağılıklarına dayanan bir ağın vücut verdiği “dünya toplumu” gibi sosyolojik bir oluşumda resmetmektedir (SARIBAY, 2004, s.19).

Ulus devlet küreselleşme karşısındaki değişimlerden sonra eski ulus devlet olarak kalmamıştır. Adı aynı olmakla birlikte işlevleri, gücü, gücünü kullanma, yol ve yöntemleri birbirinden oldukça farklıdır. Dünya her parçası ile bir bütün olmaya doğru ilerlemektedir. Bu hızlı dönüşüm içinde değişimi en iyi kavrayan ve ona ayak uydurabilen karlı çıkabilecektir. Yenedünyanın her parçası birbirine ihtiyaç duymaktadır. Birey daha güçlü, hatta devletlerin sahip olduğu araçlara sahip olan bir dünya vardır (LAÇİNER, www.usakgundem.com/makale.php?id:7, 30/07/2006).

Devlet geleneksel olarak birçok uluslararası olaya bir bütün (unitary) bir aktör olarak cevap verebilmişken küreselleşme böyle cevapları gittikçe daha az olası hale getirmektedir (hatta bu yetersizlik kendi başına çalışılmaya değer bir güvenlik sorununu ortaya koymaktadır). Büyük ihtimalle tek bir bütünden gelen cevaptan ziyade devletlerin ve hükümetlerin çeşitli organlarından farklı tepkiler çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle, ulus devletin çeşitli bölümlerinde meydana gelen küreselleşme süreçleri iç güç kaymaları ve yeniden biçimlendirmelerine neden olan farklı tepkiler uyandırmaktadır. Örneğin, bir devletteki iş sektörü küreselleşmeden yararlanacak ve onun şampiyonluğunu yapacak ve devletin politik bölümlerine karşı güç kazanacaktır. Tabi bu da farklılaşan küreselleşme algılama ve politikalarına aynı devlet yapısı içinde yer vermiş olmaktadır. Küreselleşmeyi yönetebildiği ve ona en iyi şekilde adapte olabildiği farz edilen en gelişmiş ülkelerde bile bu olgu görülmektedir. Örneğin, ABD hükümeti söz konusu olduğunda, küresel dönemin sorunlarıyla başa çıkmada önemli olan güvenlik, ekonomi, bilim, teknoloji ve kanun uygulama politikaları büyük oranda hâlâ birbirinden ayrı şekilde ve ayrı oranda küresel vurgu yapılarak oluşturulmaktadır (yakın geçmişte kurulan Ulusal Güvenlik Bölümü böyle bir değişim ihtiyacının farkına varıldığını göstermektedir. Bu durum az gelişmiş ülkeler söz konusu olduğunda daha da sorunlu bir yapı arz etmektedir. Burada devletin çeşitli bölümleri arasında daha da açık farklar görülebilmektedir. Bu yüzden Rusya, Çin, Türkiye ve İran gibi gelişmekte olan ülkelerin dış işleri bürokrasisinin ve iş çevrelerinin, silahlı kuvvetlerden küre-selleşmenin çeşitli boyutlarıyla daha fazla alâkadar olmaları şaşırtıcı değildir. Hatta bireysel boyuta indirgeyip bakıldığında küreselleşmeyle ilişkinin çeşitli

kategorilerinin sayısı büyük oranda artabilmektedir. Bazı insanlar daha çok lokal durup küreselleşmeye direnen bir tutum izlerken bazıları hem lokal durup hem de küreseli benimseme eğilimi göstermekte, bir kısmı ise tamamen küreseli benimseyip lokali bir kenara itme eğilimi göstermektedir (AYDINLI, Avrasya Dosyası, 2003, s. 42-45).

Eğer devlet kurumsal olarak kendini dönüştürmeye ve küreselleşmeye adapte olmaya hazır değilse politik ve ekonomik istikrar bundan zarar görebilmekte ve bu da yolsuzluğa, rüşvete ve hatta suç şebekelerinin büyümesine yol açabilmektedir. Rusya'daki durum buna bir örnek olarak verilebilir. Daha agresif birimler, gizli suç şebekeleri gibi, küreselleşmeden yararlanmakta ve siyasi otorite tarafından kontrol edilmeyen ya da idare edilemeyen küreselleşmeye açılmayı manipüle etmektedirler. Bu grupların dikkat çekme kabiliyeti küreselleşmenin bu gruplara daha az şiddet yanlısı gruplardan daha fazla fayda sağlayabileceği izleniminin oluşmasına yardım etmektedir. Bunun sonucunda devlet küreselleşmenin yönetilmesi için gerekli olan odaklanmadan alıkoynulabilmektedir. Bütün bunlar gösteriyor ki devletler bu yeni küreselleşen dünyada (ki bu dünya bazı devletlerin genellikle hazır olmadıkları bir yer izlenimi veriyor) en azından belli bir miktarda dönüşüm gerektirmektedir; bu da gittikçe güvensizlik kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden yaygın bir kontrolü kaybetme duygusu olabilmektedir. Üstelik eğer devletler direkt olarak bu olumsuz sorunlara karşı koymaya ve onların üstesinden gelmeye iyi hazırlanmamışlarsa bu olumsuz sonuçların maliyetinin büyük olacağı gittikçe belirginleşmektedir. Örneğin, 11 Eylül olayları ve terörizmin küresel ortaya çıkışı devletlerin ve devlet sisteminin bu tip meydan okumalara (çok merkezli dünyadan bir aktörün saldırısını beklemiyorlardı) hem kavramsal hem de pratik olarak hazır olmadıklarını göstermiştir (AYDINLI, Avrasya Dosyası, 2003, s. 42-45).

Araştırma Perspektifleri varol an küreselleşme, güvenlik ve ulus devlet çalışmalarını gözden geçirdiğimizde üç bakış açısı ortaya çıkmaktadır. Bu bakış açıları yapıla gelmiş çalışmaları sınıflandırmada ve gelecek çalışmalar için yol haritası sağlamada yararlı olabilmektedir. İlk bakış açısı bütün Uluslararası İlişkiler paradigmalarının, özellikle devlet merkezli sistemin merkeziliği üzerindeki oydaşmalarıyla, temelde aynı kaldığını iddia etmektedir. Uluslararası İlişkiler paradigmalarının perspektifinden bakınca küreselleşme uluslararasılaşmadan çokta farklı algılanmamaktadır. Bu perspektif küreselleşmeyi geleneksel devlet merkezli dünya meselelerinin bir ürünü olarak görmektedir.

Küreselleşme devlet merkezli dünya ile bağdaştırılabilecek ve bu dünya içine dâhil edilebilecek bir şey olarak değerlendirilmektedir. Bu bakış açısına göre devlet dönüşümlere kolay adapte olabilecek esnekliğe hatta direnebilecek ve şartları kendi tabiatına uydurabilecek kapasiteye sahiptir ve devlet uluslararası ilişkiler analizinde başlangıç noktası olarak yerini hala korumaktadır (AYDINLI, Avrasya Dosyası, 2003, s. 42-45). Bu anlayıştan çıkabilen başka bir temel sonuç ise devlet güvenliğinin toplum ve çevre gibi diğer güvenlik çalışmaları referans noktaları karşısındaki önceliğini ve belirleyiciliğini korumasıdır. İkinci yaklaşıma göre yeni bir, çok merkezli dünya ortaya çıkmakta ve devlet merkezli dünya aleyhine kuvvetlenmektedir. Devletin uluslararası ilişkilerdeki lider pozisyonunu kaybettiği düşünülmektedir. Yeni güvenlik sorunları devlet güvenliğinden daha öncelikli hale gelmiş görülmektedir. Örneğin, bu anlayışa göre, insan güvenliği devlet güvenliğinden daha önemlidir ve daha belirleyici ve kapsayıcıdır. Yani diğer topluluk çeşitlerinin yükselişi vurgulanırken devlet düşüşte görünmektedir. Küreselleşme yüzünden hiçbir şey sadece ulusal veya yerel görülmez (AYDINLI, Avrasya Dosyası, 2003, s. 42-45).

“Ulus devlet” veya “ulusal güvenlik” gibi kavramlara modası geçmiş muamelesi yapılmaktadır. Bu iki bakış açısı arasında üçüncü, çifte yapıli dünya görüşü gelişmiştir. Bu perspektifte devlet merkezli ve çok merkezli dünyalar bir arada var olup birbirlerini etkilemektedirler. Yeni ve eski güvenlik gündemleri bazen tamamlayıcı bazen çatışan şekilde iç içe geçmekte ve sonuç olarak ta yeni ve eski dünya gündemleri arasında birbiriyle çekişen ilişkiler ortaya çıktığı görülmektedir. Bu çifte yapı sonucu ortaya çıkan güvenlik sorunları dinamik olarak görülmekte; çünkü bunların içinden çıktığı bağlamlar da etkileşim içinde olan ve gelişen süreçlerden oluşmaktadır. Devlete bu perspektiften bakış devleti dönüşüm içinde görmektedir. Bu dönüşüm sürecinde devlet yapıları devlet merkezli ve çok merkezli dünyayı bölen çeşitli ve değişen çizgilerle birlikte başkalaşım içindeymiş gibi algılanmaktadır. Bu tür transformasyonlar içinde bulunan ya da ikili dünya yapısına aynı anda cevap vermeye çalışan devlet yapıları ki, bunların pek çoğu dünyanın daha çok çatışmalı bölgelerinde yerleşmiş olan ve aynı zamanda devlet ve toplum tecrübeleri ile küreselleşmenin etkilerine hem açık ola gelmiş, hem de bir dengeli yanıt vermeye çalışan ülkelerdir. Çin, Rusya, İran ve Türkiye bu tür ülkelerdir ve sanki küreselleşme ve güvenlik arasındaki gitgelleri sık sık yaşayan, bunun çatışmalı etkilerini hem iç hem de dış politikalarında sık sık tecrübe eden memleketlerdir. Bahsi geçen ülkeler ve onların temsil

ettiği güvenlik küreselleşme-ulus devlet kategorisinin çalışılması sadece dönüşüm çalışmaları olması itibariyle akademik olarak (özellikle teorik açıdan) ilginç ve değerli olmakta, aynı zamanda küresel güvenliğin bir nevi aynası olacak çapta ve konumda oldukları içinde, küresel güvenlik politikalarının üretilmesi açısından çok hayati sonuçlar üretebilmektedir. Bu yolda en başta yapılması gereken şeylerden biri küreselleşme ve güvenlik arasında sıkışmış izlenimi veren önemli ülkelerin bu kavramlar birlikteliğini nasıl anlayıp ne tür tartışmalar yaşadığının anlaşılması olmalıdır (AYDINLI, Avrasya Dosyası, 2003, s. 42-45).

2341.Ulusal Güvenliğı Zedeleyen Etkenler

Küreselleşme toplumsal ve bireysel güvenlik kavramlarını ön plana çıkararak ulusal güvenliğin anlamını değiştirmektedir. Ulusal güvenlik her şeyden önce ülke topraklarının, devletin egemenliğinin korunması anlamına gelmektedir. Bugün artık “ulusal güvenlik” sınırların ve devletin korunmasının yanında sivil toplumun ve tek tek bireylerin korunmalarını da kapsamaktadır. Hatta gerektiğinde bunların temel hak ve özgürlüklerinin devlete karşı korunmalarını da gerektirmektedir. Bu noktada devleti denetlemek maksadıyla uluslararası kuruluşlar ve transnasyonal sivil toplum kuruluşları da devreye girebilmektedir (KARAOSMANOĞLU, 2000, s19).

23411. Küresel Kültür

Küreselleşme, teknolojinin yol açtığı iletişim imkânlarının toplumlar arasındaki sınırları kaldırdığı ve bütün toplumların ister istemez birbirlerine benzeyerek aralarında farklılığın kalmayacağına sebep olmaktadır. Bilgi ve iletişim çağında kültürel etkileşimin çok fazla olacağı bir gerçektir. Fakat bu etkileşim sadece tek taraflı kültürel egemenlik şeklinde popüler Amerikan ve Batı kültürünün lehinde olacağının öngörüldüğü gözlenmektedir.

Kültürel alanda öne sürülen küreselleşme, Batı-Amerikan kültürünün dünya egemenliği kurarak bütün toplumlarda homojenlik sağlama eğilimini göstermektedir. Homojen

toplumlar birbirine benzemenin ötesinde kendileri olmaktan çıkarak, etkilerine girdikleri hâkim kültürün kötü kopyaları olmaktadır. Kendi kültürel kodlarını, kimliklerini ve karakteristik özelliklerini kaybetmekle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu toplumların kendine özgü özellikleri, ulusal değerleri ve hedefleri kalmamaktadır. Kültürel hegemonya milletler arasındaki farklılıkları kaldıracığı için, her milletin fertleri benzer tarzda davranış kalıplarına girerken, kendi kültürleri canlılık ve gelişmeyi sağlayacak dinamiklikten mahrum kalmaktadır.

Küresel hareketler karşısında milliyetçi hareketlerin ve yerelleşme eğilimlerinin canlandığı ve dikkate değer boyutta güçlendiği görülmektedir.

Ortaçağın evrenselci kilise ve toplum yapısından sonra ulusal devletlerin ve kültürlerin yükselmeye başlaması, 19. yüzyıldaki yine evrenselci anlayışların karşısında ulusal kültürler ve medeniyetlerin sosyal gerçekliği açıklama birimi haline gelmesi ve ulusal devletlerin güçlenmesi, 20. yüzyılın başlarında diğer devlet ve kültürleri yok etmeye yönelik gelişmelerden sonra, ırkçılığa kadar varan gelişmeler ve son dönemlerde evrenselci bir siyasal sistemin çökmesi sonrasında bastırılmış milletlerin “biz yok olmadık ayakta” tarzında tarih sahnesine tekrar çıkmaları milliyetçiliğin ara ara yükseldiğini göstermektedir. Bu bakımdan küreselleşme dünyada milliyetçilikleri ateşleyen bir akım olarak tarihsel rol oynamaktadır. Eğer milletler güçlü ve köklü kültürlere sahipse bu hareketler hız kazanacak, değilse küresel sürecin akımına ayak uydurarak yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklardır (ATASOY, 2002, s. 64-68).

Artan mikro milliyetçilik ulus devletinin postmodern bir durum kazanmasını beraberinde getirmiştir. Bölünmez bütünlüğü ve birliği doğasının olmazsa olmaz koşulunu gören ulus devlet, meydana çıkmış heterojenliklerin konjonktürel olarak değişen özelliklere göre birinden birine dayanma eğilimi kazanmıştır.

Zizek’in ulus devlete ilişkin güncel teşhisine baktığımızda; ulus devlet, toplumsal hayatın “doğal” birliği, dengeli bir çerçeve önceki bütün gelişmelerin ona doğru yaklaştıkları. Tikel bir etnik şeyle(vatanseverlik, vatan uğruna can verme vs...) kurulan ilişki ile piyasanın evrensel işlevi arasındaki durum istikrarsız geçici dengedir.

Ulus devleti parçalayan küreselleşme ulusçukları da doğal olarak parçalamaktadır. Artık ulusçuluğun nihai amacı paradoksal olarak ulus devlet inşa etmek değildir. Bazen bir etnik topluluğu, bazen bir kültürü, bazen bir din ve bazen de bir medeniyeti meşrulaştırmaktır. Bu anlamda günümüzde ulusçuluktan değil, ulusçuluklardan söz edilmektedir. Bu çerçevede önem kazanan önemli bir olgu, ulusçuluğun hem Batıda hem de Doğuda dinsel bir söylemle karşımıza çıkmaktadır. Jergensmeyer'in çalışmasında işaret edildiği gibi, çağımızın ulusçulukları içinde en dikkate değer olanı, seküler devletlerin "tehdit unsuru" olan dinsel ulusçuluktur (SARIBAY, 2004, s.62).

Kişiler ya da gruplar fikirlerini yaymak ve dünya çapında protestolar yapmak için en modern iletişim araçlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Küresel dünyanın uymacı kültürüne karşı verdikleri savaşta dayanışmayı sergilemek için benzer inanç sistemi, giyinme tarzı ve benzer kültürel algılamaları olmayan sayısız ülke ve farklı kültürden kişiler küresel olarak iletişim kurmaktadır.

Ulusal kimliklere baktığımızda; ulusal kimlikler zaten ayırt edici değildir. Bölgesellik, dini ilişkiler, siyasi ideolojiler ve ekonomik gerçekler çoğunlukla ayırt edici olduğu varsayılan ulusal kimliğe müdahale etmiş ve onu zayıflatmıştır. En etkili devletlere baktığımızda dahi halklarına mutlak bir güvenlik sağlayamamaktadırlar. Bu küreselleşme sonucunda oluşan bir durumdur.

Batı kültür unsurlarının hemen hemen her devlete hızlı tesiri, yerel kültürleri bozmakta, değiştirmekte ve kültürler arasındaki farkları da azaltmaktadır. Ülkeler arasında meydana gelen gönüllü veya gönülsüz büyük göçler de, kültürel ayrılıkları etki yapmaktadır (KARABAĞ, 2002).

Küreselleşme, teknolojinin yol açtığı iletişim imkânlarının toplumlar arasındaki sınırları kaldırdığı ve bütün toplumların ister istemez birbirlerine benzeyerek aralarında farklılığın kalmayacağına sebep olmaktadır. Bilgi ve iletişim çağında kültürel etkileşimin çok fazla olacağı bir gerçektir. Fakat bu etkileşim sadece tek taraflı kültürel egemenlik şeklinde popüler Amerikan ve Batı kültürünün lehinde olacağının öngörüldüğü gözlenmektedir.

Kültürel alanda öne sürülen küreselleşme, Batı-Amerikan kültürünün dünya egemenliği kurarak bütün toplumlarda homojenlik sağlama eğilimini göstermektedir. Homojen toplumlar birbirine benzemenin ötesinde kendileri olmaktan çıkarak, etkilerine girdikleri hâkim kültürün kötü kopyaları olmaktadır. Kendi kültürel kodlarını, kimliklerini ve karakteristik özelliklerini kaybetmekle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu toplumların kendine özgü özellikleri, ulusal değerleri ve hedefleri kalmaktadır. Kültürel hegemonya milletler arasındaki farklılıkları kaldıracağı için, her milletin fertleri benzer tarzda davranış kalıplarına girerken, kendi kültürleri canlılık ve gelişmeyi sağlayacak dinamiklikten mahrum kalmaktadırlar.

Küresel hareketler karşısında milliyetçi hareketlerin ve yerelleşme eğilimlerinin canlandığı ve dikkate değer boyutta güçlendiği görülmektedir (Atasoy, 2002, s. 64-65). Küreselleşmenin siyasal boyutunu oluşturan iki eğilim, ulus devleti etkileyen gelişmeler olarak dikkat çekmektedir; ulus-üstücülük veya üst milliyetçilik (supra-nationalizm) ve ulus-altıcılık veya alt milliyetçilik (infra-nationalizm)dir. Bu açıdan, küreselleşmenin içeriğine bakıldığında, ulus devletin mevcut egemenliğine karşılık vardır. Çünkü küresel oluşumlarla, iki ayrı siyasi tepki ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle, aynı anda hem küresel, hem de yerel oluşumlar baş göstermektedir. Dolayısıyla, ulus devletlerin, ulusal ekonomilerin, ulusal kültürel kimliklerin egemenliği döneminden, yeni bir döneme geçişin iki yüzü vardır: Küresel ve yereldir. Bu noktada devlet, bir yandan bütünleşmeye doğru giden oluşumlarla, diğer yandan da parçalanma ve ayrılıklarla karşı karşıya kalmaktadır (KARABAĞ, 2002).

23412. İçteki Güçlerin Artışı

Günümüz devlet yapısı ulus devlet temellidir. Dolayısıyla devletle ilgili tartışmalar ulus devlet yapısına yöneliktir. Ulus devletle ilgili tartışmalar, 1990'lı yıllardan sonra artmıştır. Küreselleşme ulus devlet tartışmaları devletin egemenliği, işleyişi, gücü, biçimi ve sorunları çözmedeki yeterliliği üzerine yoğunlaşmıştır. Tartışmaları başlatan en önemli gelişmeler, ulaşımın ve iletişimin çok hızlı sağlanması, sermayenin serbest dolaşımı, pazar şartları ve ulus devlet sınırlarının rahatlıkla aşılması ile küresel örgütlerin yaygınlaşmasıdır. Çünkü yeni pazar ve sermaye şartları ile ulaşım ve iletişimde meydana

gelen hızlı değişimler, devletin etkisini ve egemenliğini sorgulanır hale getirmiştir. Bugün birçok konuda, hem içte hem de dışta devletin egemenliği sınırlanmakta ve başka örgütler devletin egemenlikleri üzerinde inisiyatife sahip olmaktadır (KARABAĞ, 2002).

Küreselleşme olgusu, ulus devlet bütünlüğünü parçalamakta, hem ulus devletin dayandığı siyasal topluluğun sosyolojik mahiyetini hem de bu topluluğun meşru kıldığı egemenliği dönüştürmektedir. Ayrıca küreselleşme uluslararası ve uluslar üstü ilişkiler devlet iktidarını aşındırdığı gibi, siyaseti de devlet veya devletlerarası mesele olmaktan çıkarmıştır. Held'in saptadığı gibi, karmaşık uluslararası sistem ve ilişkiler, hem devletin otonomisini sınırlamakta, hem de ona kendi egemenliğini dayatmaktadır. Bu bağlamda, egemenliğin bölgesel, ulusal ve uluslararası bölünmüşlüğü gündeme gelmektedir (SARIBAY, 2004, s. 75).

Küreselleşme ulus devlet egemenliğini artık giderek daha fazla zorlamaktadır. Yeni ittifaklar ortaya çıkmaktadır. Yani ulusal bilinçten başka ittifaklar ortaya çıkmakta ve bunlar daha çok etnik, ideolojik ve dini nitelikte olmaktadır. Dolayısıyla hükümetlerin egemenliği bir yerde erozyona uğramaktadır. Bu süreç son derece tehlikelidir, çünkü iyi yönetim yoksa ve tüm bu merkez kaç kuvvetler bir anda ön plana çıkacak olursa o zaman bu beraberinde gerginlik ve sürtüşmeyi getirmekte ve bu da küreselleşmenin etkileri nedeniyle çok daha geniş bir alana yayılabilmektedir. Bu etki gelecek kuşaklar üzerinde de görülebilmektedir. İşte tam bu güçlükler, bölgesel ittifakların etkisi, medyanın gelişmesinin etkisi giderek büyümekte uluslararası boyuta ulaşmakta ve daha da yaygın etkileri olmaktadır. Bugün bu gibi bölgesel sorunlarla baş etmenin önemi giderek artmaktadır. Bölgesel sorunlar, kötü yönetim ve bunların tüm kötü sonuçları ile baş edebilmek için uluslararası toplumun görevi ve sorumluluğu artmaktadır. Bu bağlamda yeniden tesis etmek ve yerel gerginlik unsurlarını yeniden kaldırmak gibi konularda bir sorumluluğu ve görevi doğmaktadır. Yani iç dinamikler bunları yapmadığı takdirde görev uluslararası topluma düşmektedir. Bunlar arasında NATO, BM, AB....gibi örgütleri sayabilmektedir.

Artık günümüz dünyasında devlet başta olmak üzere tüm alanlarda karşılıklı bağımlılık söz konusudur. İlişkilerin bu denli iç içe geçtiği bir dünyada devletlerin mutlak egemenliğinden söz etmek oldukça zordur. Devletler artık diğer ülkelerin kendi toprakları

üzerinde faaliyet göstermelerine izin vermek durumunda kalmaktadırlar (YENİÇERİ, 2002, s. 10).

Terörizmin en önde gelen hedefleri bireylerin can güvenliğini ve sivil toplumu yıpratarak devleti zayıflatmaktadır. Bu tür mücadele de en etkili araçlarla donatılmış olan kurum, devlettir. Ancak devletin risk yönetiminde başarılı olabilmesi, demokratik olması ön koşuluna bağlıdır. Otoriter devlet küreselleşen dünyada bu görevi yürütememektedir. Sivil topluma ve bireye karşı kendisi risk ve tehlike teşkil edeceği için uluslararası topluluk içinde bir meşruiyet sorunu ile karşılaşmaktadır. Mücadeleye zayıf başlamak zorunda kalır ve bu zaaf devleti gittikçe yıpratmaktadır. Bu tür bir zaaf özellikle terörizmle mücadele de büyük sakınca doğurmaktadır (KARAOSMANOĞLU, 2000).

Ulus devletin güç yitirmesi ve devlet dışı aktörlerin taleplerinin önem kazanmasıyla paralel olarak, geleneksel egemenlik anlayışının da değişime uğradığı kabul edilmektedir. Geleneksel güvenlik anlayışına göre, ulus devletlerin birbirlerinin içişlerine ilke olarak karışmayacağı kabul edildiği söylenebilmektedir. Ancak günümüzde, iç işlerine karışmama ilkesinin değişikliğe uğradığı öne sürülebilmektedir. Bir devletten kaynaklanan tehdit algılaması, insan hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla, bir ulus devlet diğer bir ulus devlete müdahale edebilmektedir (ÖNDER, 2004, s. 39).

1945'ten beri egemen devletlerin sayısı inanılmaz bir artışla elliden iki yüze çıkmıştır. Bu artış küreselleşme ile paralel gelişmiştir. Bir kurum olarak devletin küreselleşme ile oldukça uyum içinde olduğu görülmektedir. Öte yandan bunlar sadece resmîyette egemen devletler idi; bir uluslararası kimlik, yaşama alanı, halk ve bir hükümettir. Bunlar bağımsızlıklarını ve güvenliklerini korumak açısından egemen devlet değillerdir. Bu hükümetlerin halkla ilişkisi korku ve baskı üzerine kuruludur. Bu ülkelerde alt yapı sistemi asgari ölçüde geliştirilip devam ettirilmektedir. Ekonomik refah olmadığından eşitsizlik yoğunlaşmaktadır. Bu devletler dış güvenlik tehditlerinden kendini koruyamamaktadırlar ve gerçekte, var olan rejimler çoğu enerjisini kendi halkından korunmaya ayırmaktadır.

Küresel süreçte iktidarlar büyük ölçüde diktatörlerin ya da seçilmişlerin elinden kayarken, yaşamda bireylerin iradelerine tâbi bir süreç olmaktan giderek çıkmaktadır. Dünya ölçeğinde ekonomik ve siyasî süreçleri, çalışma dünyasını, aile hayatını değiştirerek

yaşamları biçimlendirenler gerçekten küresel gücü kullanan bir avuç şirket ya da kurumun başındaki oligarklardır. ABD, AB ve Japonya merkezli bir avuç dev şirket liderliğinde dünya daha önce hiçbir imparatorluğun ya da ulusal devletin başaramadığı ölçüde bir küresel erki ele geçirerek küresel bir bütünleşme meydana getirmişlerdir. Çıkarları gereği birleşmiş olan şirketler “Birleşmiş Milletler”den çok daha büyük projelere imza atar hâle gelmiştir. Küreselleşme denilen şey de temelde küresel şirketlerin dünyanın her yanına aynı anda servis yapar hâle gelmesidir.

Günümüzde dünyayı birleşik bir bütün olarak görüp, onun her yanına etkinliğini taşımaya çalışan ulus üstü, devlet ötesi kuruluş ve şahıslar türemiştir. Onların sahip oldukları, her an her yerde olma yetenekleri tarih boyunca hiçbir insanoğluna nasip olmamıştır. Güçlü iletişim ve ulaşım araçları, fonksiyonel bilgi ve muazzam sermaye gücü onları daha önceki imparator ya da krallardan farklı kılmaktadır. Dünya daha önce denenmemiş ilginç ve yeni yapılarla bugün karşı karşıyadır (YENİÇERİ, <http://www.2023.gen.tr/mayıs05/4.htm>, 03/12/2006).

Tarihsel süreçte değişen faktörlere bağlı olarak devletin şekli ve işlevleri de değişmiştir. Ulus devlet de bugünkü egemenliğini ve görevlerini zamanla kazanmıştır. Günümüzde de ulus devletin, ulusal sınırlar içindeki yönetim ve yapılanması değişime uğramaktadır. Bu çerçevede, devlet ulus altı ve uluslar üstü birimlerle ortak hareket etmekte ve işbirliğine gitmektedir. Ulus devlet yapısı teknolojik ilerlemeler, küresel pazarın oluşması, küresel vatandaşlık hakları ve devlet vatandaş ilişkisinde değişime zorlanmaktadır. Dolayısıyla devlet, sadece biçim açısından değil, sorumlu tutulduğu insan hakları konusunda olduğu gibi, fonksiyon olarak da değişmektedir. Bu açıdan devletin egemenliği ve rolü, kısmen uluslararası düzen tarafından belirlenmektedir. Böylece devletin amaçları ve uygulamaları, yalnızca ulusal sınırlarının veya çıkarlarının korunmasıyla sınırlı olmaktan çıkarak, daha büyük ve kapsayıcı bir sisteme bağlı hale gelmiştir. Bu nedenle devlet, giderek dışa açılmakta, ulusal sınırlar da akışkan, esnek bir nitelik kazanmaktadır.

Herhangi bir devletin küresel siyasal düzendeki etkisi, o devletin ekonomik gelişmişliği ile doğrudan bağlantılı olmakla beraber, aslında devletler güçlerini egemenlik yetkilerinden almaktadırlar. Devletler ekonomik fonksiyonlarından öte, topraklarını

başkalarından koruyan, ulusal kültürlerini geliştirmeye çalışan, diğer devletlerle stratejik-jeopolitik ilişkilere giren, küresel sistemde aktör olarak etkinlik göstermek gibi farklı egemenliklere sahiptir. Ancak, küreselleşmeye bağlı bu egemenlikler aşınma uğramaktadır. Dolayısıyla küreselleşme bağlamında esas tartışılan, devlet egemenliğinin giderek sınırlandırılmasıdır.

Devletin uluslararası arenada egemenliğinin azalmasında etkili olan faktörleri Held, devlet ve dünya sistemi arasındaki çelişki olarak nitelirmektedir. Küreselleşmenin, devlet egemenliği ile ekonomik, siyasal ve kültürel yaşam arasında ciddi boşluklar ve çelişkiler yaratan bir süreç olarak ortaya çıktığını savunan Held, modern egemen devlet ile 21. yüzyıla giren dünya arasında çelişkiler olduğunu belirtmektedir.

Özellikle hızlı sermaye, haber ve bilgi akışlarıyla ortaya çıkan etkileşim devlet egemenliğini azaltmıştır. Dördüncü olarak da kültür ve sosyal açıdan, NGO'ların gelişimine imkân veren ulusal ve uluslar ötesi yapılanmalar devleti sınırlandırmaktadır. Bu gelişmeler devletlerarasındaki işbirliğini ve bağımlılığı artırmakla birlikte, ulus devlet yapısının güçlenmesini de gerektirmektedir (KARABAĞ, 2002).

Ulus devletin güç yitirmesi ve devlet dışı aktörlerin taleplerinin önem kazanmasıyla paralel olarak, geleneksel egemenlik anlayışının da değişime uğradığı öne sürülebilmektedir. Geleneksel güvenlik anlayışına göre, ulus devletlerin birbirlerinin içişlerine ilke olarak karışmayacağı kabul edildiği söylenebilmektedir. Ancak günümüzde, iç işlerine karışmama ilkesinin değişikliğe uğradığı öne sürülebilmektedir. Bir devletten kaynaklanan tehdit algılaması, insan hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla, bir ulus devlet diğer bir ulus devlete müdahale edebilmektedir (ARIBOĞAN, 2001, s.257).

23413 Yasa Dışı Faaliyetlerin Uluslararası Hale Gelmesi

Küresel dönemde dünden farklı olarak tehdit aynasına örgütlü suçlar ve küresel terörizm yansımaktadır. Bu urumda mücadele alanını devletler değil, çoğu defa farklı toplumlar, gruplar ve bireyler oluşturmaktadır. Daha önceden tehdit olarak bir ülkeye yönelik topyekun bir savaş söz konusu olabilirken bugün bu durum tam tersidir. Mücadele

ettiğimiz terör örgütünün birçok üyesi en yakın müttefik ülkelerimizin vatandaşları olabilmektedir. Nitekim 11 Eylül saldırılarını gerçekleştiren 19 teröristten 15'i ABD'nin yakın müttefiki olan Suudi Arabistan vatandaşıdır. İşte bunun için yeni bir mücadele stratejisi gereklidir (MİROĞLU, <http://www.radikal.com.tr/ek-haber.php.ek:r2@haberno:5343>, 11/12/2005). Uluslararası yeni terörizm ve bilgi savaşı operasyonları gibi yeni tehdit kaynakları, yeni bir güvenlik anlayışının gerekli olduğunu savunmak amacıyla incelenmektedir. Ancak yeni bir güvenlik anlayışının geliştirilmesi gerektiğine işaret edebilmek amacıyla incelenecek geniş kapsamlı bir örneğin; asimetrik savaş olgusu olduğu öne sürülebilmektedir. Çünkü asimetrik savaş günümüz dünya koşullarında bir sonucu ve yeni terörizm, düşük yoğunluklu çatışma gibi farklı tehdit biçimlerini kapsayan bir mücadele şekli olarak değerlendirilmektedir (ÖNDER, 2004, s. 41).

Daha önceki savaşlarda cisminin farkına dahi varılmayan, devlet dışı faktörler savaşa aktif ve etkin aktörler olarak katılmaya başlamışlardır. Küresel dünyanın üretim biçimi transnasyonel (devlet üstü) örgütlenmede şimdi bu mikro savaş birimleri de kullanılmaktadır.

Planlama, eğitim, strateji üretimi ve hedef tayinini tamamen merkezi örgütleyen ama yerel ihtiyaçlara da çok duyarlı olan bu örgütlenme biçimi, örneğin Nike gibi bir ayakkabı şirketinin yöntemi olduğu kadar artık El Kaide gibi bir terör örgütünün de yapısı haline gelmiştir.

Bu örgütlenme yapısı da daha önce fazla etkin olmayan mikro savaş birimlerini hem çok etkin, hem de çok güçlü hale getirmiştir.

3. dünya savaşında bazı devletler de hasım devletlere karşı transnasyonel terörü taşeron olarak kullanmaya, yönlendirmeye, kışkırtmaya başlamışlardır. Hasımlarına doğrudan saldıramayan devletler bu yöntemi kullanmaktadırlar. Bu devletler Pakistan, Suudi Arabistan gibi teröre yataklık etmiş veya eden devletler, yahut terörü ideolojik nedenlerle arkadan kışkırtan veya kışkırtmış İran, Suriye, Libya gibi devletler kadar yeniden paylaşım savaşında dünyadaki enerji payını artırma veya kaybetmeme derdine

düşen Almanya, Fransa, Japonya, Rusya, Çin ve hatta Hindistan gibi 21. yüzyılda çok iddialı devletler de olabilmektedirler.(ÜLSEVER, 2004, Hürriyet)

234131. Asimetrik Savaş

Asimetrik savaş gayri nizami savaşı, şiddetin ve terörizmin her türlü kullanımını, kitle tahrip ve kitlesel etki silahlarının kullanılmasını, masum sivil halkın istismarını, sivil itaatsizliği ve halkı göçe zorlamayı içeren ve kişi, örgüt, şebeke...vb. gibi devlet dışı aktörlerin bir devlete veya devletlere karşı yürüttüğü bir mücadele şeklidir. Savaşın veya tehdidin asimetrik oluşu, tarafların kullandığı silahlar, yöntemler, hukuki statüleri, devletler hukukundaki yerleri, güçleri, amaçları ve mücadele sonunda etmeyi düşündükleri hedefler bakımından birbirlerine benzer, eşit, denk, orantılı olmayışlarıdır.

Asimetri farklı düşünmek, akla gelmeyeni düşünmek, farklı örgütlenmek, farklı hareket etmek demektir. Çok bilinen ve söylenen bir örnek de asimetri, Afganistan'ın bir köyünde oturup ABD'de ikiz kulelere ve Pentagon'a yolcu uçakları ile saldırmayı planlamak ve icra etmektir (ÖZCAN, <http://www.suc.gen.tr/index.php?pid=43&page=view&id=247>, 17/12/2006). Bu nedenle 11 Eylül Terör saldırıları birçok açıdan yenidir ve dünyada güvenlik analizlerini yeniden yapılandırmasını sağlayacak kadar da önemli bir yere sahiptir. Bu saldırıları gerçekleştiren bir ülkeyi göstermek mümkün olmamıştır. Nitekim bu savaşın kuralları tanımlanmamıştır. Düşmanın kimliği hala gizlidir.

Daha önceki dönemlere göre, küreselleşme dönemindeki terör eylemlerinin niteliğinde meydana gelen değişim, "asimetrik tehdit" kavramının da güvenlik literatüründe giderek daha fazla vurgulanmasına yol açmıştır. Asimetrik tehdit, temelde, "saldırganın, muhatabı karşısındaki zayıflığına karşılık göreceli biçimde üstünlüklere sahip olması" şeklinde tanımlanabilmektedir.

Bir başka ifadeyle, asimetrik tehdit kavramını, "yarattığı anî ve hazırlıksız durum nedeniyle, ülkelerin politik, sosyal ve ekonomik sistemlerinde istikrarsızlıklara neden olan

düşük seviyede kuvvet ve teknoloji kullanarak etkin olmayı amaçlayan faaliyetler” olarak tanımlamak mümkündür. Bu itibarla, asimetrik saldırılar genellikle muhatabın zaaflarından yararlanılarak gerçekleştirilmektedir. Sivil halkın korkularını kullanarak yönetim unsurlarına olan desteğini azaltmayı hedefleyen, bu yolla muhatabında politik ve ekonomik istikrarsızlıklar yaratmayı amaçlayan asimetrik saldırılarda, küreselleşmeyle birlikte kolay erişim imkânı bulunan kitle imha silâhları da kullanılabilir. Yine, bilgi teknolojilerinin de yardımıyla, çok küçük terorist grupların, boylarıyla ölçülemeyecek kadar büyük tahribata yol açan saldırılar gerçekleştirmesi mümkün olmaktadır. Bu nedenle, asimetrik tehdit kavramı, terorizmin yanı sıra kitle imha silâhlarının yayılmasını ve bilgi harbini de içine almış durumdadır. Asimetrik tehdit kavramının, sahip olduğu elâstikiyet nedeniyle, önümüzdeki dönemlerde içerik olarak değişikliklere uğraması ihtimal dâhilindedir.

Ancak, batılı ülkelerce asimetrik tehdit algılaması her ne kadar “güçsüzdü güçlüye” yönelik bir tehdit olarak tanımlanmaktaysa da; günümüzde görülen birçok örnekte olduğu gibi “güçlüden güçsüze” doğru yönelen, farklı biçimdeki bir asimetrik tehdit algılamasının varlığından da söz etmek mümkündür. Çünkü bir ülkeyi zayıflatmak için kullanılan askerî seçenekler artık tercih edilmemektedir. Bazı güçsüz ülkeler terorizm ve kitle imha silâhlarının sağlayacağı caydırıcılıktan faydalanma yoluna gitmekte; güçlü ülkeler ise ayrılıkçı hareketlerin desteklenmesi ve bilgi harekâtının kullanılması, ekonomik saldırı gibi asimetrik stratejileri ön plâna çıkarmaktadır. Terorizm ne kadar uluslararası hukuka aykırı bir sorun ise, ayrılıkçı hareketlerin desteklenmesi suretiyle bir ülkenin egemenlik haklarının çiğnenmesi de o kadar tehlikeli ve hukuka aykırıdır.

11 EYLÜL 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşanan terorist saldırılar göstermiştir ki artık düşmanın kim olduğunu, ne zaman, nerede, hangi vasıtayla, ne yapabileceğini tahmin edebilmek, hiçbir zaman bugünkü kadar zor olmamıştır. Üstelik bu olay, terör örgütlerine zor eylemleri de gerçekleştirebilmelerinin mümkün olabileceği fikrini aşlamış ve onlara maceracı bir cesaret vermiştir(BUYUKANIT,<http://savaskarsitla1.org/arsiv.asp?arsivTipID=1&ArsivAnaID=14152>, 07.05.2007).

Asimetrik savaş kavramı, düzensiz militan gruplar (teröristler veya gerillalar gibi) tarafından devletlere ve onların ordularına karşı yürütülen bir savaş durumunu anlatmaktadır. Asıl endişe verici olan ise, savaşın, sivil-savaşan ayrımı yapmaksızın ve ahlaki veya hukuki hiçbir kurala bağlanmaksızın yürütüldüğü asimetrik savaş durumlarında dünyanın en büyük askeri güçlerinin bile savunmasız olmasıdır. Bu tür stratejilere başvurulmasının nedeninin taraflar arasındaki güç farklılığı olduğu daha önce belirtilmiştir. ABD’de bir savunma yetkilisi, “bir zamanlar savaşı kaybetmekten korkardık, ancak şimdi büyük bir üstünlükle kazanmaktan korkuyoruz” derken aslında bu güç farklılıklarının ve klasik anlamdaki askeri zaferlerin asimetrik stratejilere yol açabileceğini belirtmektedir. Bu gibi durumlarda hem askeri hem de sivil hedeflerin terörist saldırılara karşı savunmasız olduğu açıktır. Saldırının nereden, ne zaman ve hangi hedeflere yönelik olarak geleceği bilinemediği için savunma da olanaksız hale gelmektedir. Örneğin 11 Eylül’de, sivil yolcu uçakları içindeki insanlarla birlikte birer roket olarak kullanılarak hem askeri hem de sivil hedeflere isabet ettirildiler. Saldırıları düzenleyenler açısından, füze teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanılmasından çok daha ucuza mal olan bu yöntem asimetrik bir saldırı örneğidir. Füze saldırılarında hava savunma sistemlerine takılma riski ve saldırının kaynağının saptanarak misilleme yapılması olasılığı nedeniyle sivil yolcu uçaklarının kullanılması teröristler açısından daha garantili bir yöntemdir. Bu tür stratejilere karşı savunma güçlüklerine değinen emekli bir Federal Havacılık Örgütü (“Federal Aviation Agency” – FAA) yetkilisi, “düşman havayolları” diye bir kategori bulunmadığını, dolayısıyla yapılan saldırının beklenmedik ve önlenmesinin çok zor olduğunu söylemektedir (BAL, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?type=1&id=199>, 24/12/2006).

Asimetrik savaş kavramı, taraflar arasındaki hem güç farkını, hem de yapısal bazı farklılıkları vurgulamaktadır. Taraflardan birinin bu savaşı ordularıyla yürütürken diğerinin böyle bir orduya sahip olmamasının yanı sıra taraflardan biri (devlet) uluslararası hukukun genel kural ve ilkeleriyle bağlı olduğu halde diğeri (terörist grup) hiçbir kural veya ilke ile bağlı değildir. Ünlü Alman devlet adamı Otto Von Bismarck, “zayıfın güçlü, ve güçlünün ahlaki tereddütleri nedeniyle zayıf olduğu şaşırtıcı bir dönemde yaşıyoruz ve zayıf olan taraf, kural tanımazlığı yüzünden güçleniyor” derken aslında sanki içinde yaşadığımız dönemleri anlatmaktadır. Terörizm de hiçbir ahlaki kural veya ilkeye sahip olmaksızın yürütülen şiddete dayalı siyasal bir yöntem olarak tanımlanabilmektedir. Örneğin ABD,

Afganistan'da yürütülen askeri operasyonda bölgedeki sivil halka zarar vermeme yükümlülüğü altındadır (kendisine yöneltilen saldırıda böyle bir ayırım gözetilmemiş olsa bile). Asimetrik savaşın terör örgütleri tarafından yürütüldüğü durumlarda savaşın diğer tarafı da bir devlet olduğu için bu yapısal farklılık daha açık olarak göze çarpmaktadır. Bu tür savaşlarda taraflar arasındaki bir diğer farklılık da, kendi kimlik ve yerleri belli olduğu halde devletlerin, bazen “kimliksiz” veya kimliği belli olsa bile hedef olarak saptanıp saldırılması çok güç gruplarla karşı karşıya olmasıdır. 11 Eylül saldırılarından sonra Başkan Bush'un “kimliksiz düşman (“faceless enemy”)" kavramını kullanmasının nedeni de budur. Bütün bu farklılıklar, asimetrik bir savaşın, geleneksel savaşlardan farklı yöntemlerle yürütüldüğünü de gözler önünde sermektedir (BAL, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?type=1&id=199>, 24/12/2006).

Bu tür savaşlar, ilan edilmemiş savaşlar olarak da görülebilmektedir, çünkü ortada kendisine karşı savaş ilan edilebilecek somut bir muhatap yoktur. Taraflardan biri somut hedeflere sahipken diğeri bu tür açık bir hedefe sahip değildir. Örneğin son terörist saldırıda teröristlerin amacı, somut bir hedefin (ABD) çok daha somut merkezlerini hedef almaktadır. New York'taki Dünya Ticaret Merkezi ABD'nin ekonomik gücünü ve merkezini, Pentagon onun askeri merkezini ve üçüncü hedef olduğu iddia edilen Camp David veya Beyaz Saray da siyasal merkezini temsil etmektedir. Oysa ABD'nin karşı karşıya olduğu terörizmin, yukarıda verilen örneklerdeki gibi somut bir hedef olmadığı açıktır. Saldırıyı planladığı iddia edilen Bin Laden'in yakalanmasının veya öldürülmesinin ve hatta örgütünün çökertilmesinin bile, uluslararası terörizme karşı ilan edilen bu savaş açısından çok büyük bir önemi yoktur.

Asimetrik savaş stratejilerinin gelecekte daha da yaygınlaşacağı, dayanaksız bir öngörü değildir. NATO Daimi Konseyi'nin tarihinde ilk kez bu tür bir olay karşısında 5. maddeyi gündeme getirmesi bunun bir göstergesi olabilmektedir. 5. maddenin öngördüğü koşulların varlığına karar verilmesi, uluslararası ilişkilerde, askeri bir ittifakın teröre karşı mücadelesini ifade eden yeni bir boyutu daha simgelemektedir. Bu gelişmeyle birlikte terör kavramı uluslararası güvenlik sorunları kapsamına alınmış, dolayısıyla uluslararası politikadaki rolü resmen tanınmış olmuştur. Bu bağlamda, 13 Eylül'de gerçekleştirilen NATO-Rusya Ortak Konsey toplantısı, devlet ve organizasyonlar düzeyinde uluslararası teröre karşı bir ittifakı vurgulamaktadır. Uluslararası terörizme karşı ilan edilen savaş, yine

geleneksel olmayan bazı yöntemlerle yürütölmek zorundadır. Bu nedenle, savaşın bir parçası olarak Bin Laden'in Batılı ölkelerdeki ekonomik malvarlıkları dondurulmuştur. Görönen o ki, 21. yüzyıl savaşlarında doğu, batı, kuzey ve güney gibi coğrafi cepheler değil, diplomatik, ekonomik, siyasal, sosyal ve internetteki cepheler gibi daha soyut cepheler olacaktır (BAL, <http://www.usakgudem.com/yazarlar.php?type=1&id=199>, 24/12/2006).

Terörün yeniden yazılımı küresel terör olmuştur. Bu yazılım; karşı tarafa maksimum ve yok edici zarar verme, her türlü olanağı hiçbir din, ahlak, hukuk ve etik kaygısı duymadan uygulamak, sınırsız nefreti aşılamak, toptan retçi nihilist bir yaklaşım şeklinde tanımlanabilmektedir. Bu yazılım; şok edici, kahredici, sürpriz saldırılar düzenleme yeteneğini birbirinden bağımsız küçük gruplara aşılamayı amaçlamaktadır (MİROğLU, <http://www.radikal.com.tr/ek-haber.php.ek:r2@haberno:5343>, 11/12/2005).

Asimetrik savaşta bir tarafta toplumun güvenliği ve refahından sorumlu bir devlet vardır. Diğer tarafta ise yeri yurdu belli olmayan kişiler, çeteler, örgütler, şebekeler vardır. Böyle bir durum olunca savaş ile barış arasındaki farkı anlamak güçtür. Çünkü savaş, devletler hukukunun alışılmış kurallarına göre yürütölmektedir. Bu savaşta, olağanüstü hal, seferberlik, ateşkes, müzakere hali mevcut değildir. Nitekim sakin geçen bir gün ölkeden aniden bir belirsizliğin, çaresizliğin, yıkılmışlığın içine düşebilmektedir.

Kitlesel imha silahları ulus devletleri tehdide açık hale getirmektedir (ÖZCAN, <http://www.suc.gen.tr/index.php?pid=43&page=view&id=247>, 17/12/2006). Özellikle kitle imha silahlarına ilgisi olan devletler herkesin hissettiği evrensel bir tehdit olmasa da bir güvenlik tehdidi oluşturmaktadır. Hem kitle imha silahları teknolojisi hem de bu silahların dünya için yarattığı tehdit küreselleşmenin belirtileridir. Bu konular bölgesel yada küresel açıdan çok taraflı olarak veya ABD tarafından tek taraflı olarak ele alınabilmektedir. Pek çok devlet de kendilerini geleneksel güvenlik tehditleriyle, örneğin toprak bütönlüğü tehdidiyle karşı karşıya bulabilmektedir. Yine Arap-İsrail anlaşmazlığı ya da Keşmir konusundaki Hindistan-Pakistan çekişmesi gibi dünyadaki en sürekli çatışmalardan bazıları bu anlamda gelenekseldir. Küreselleşen dünyada, enerji temin etme endişesi nedeniyle yada terör tehdidinin yoğunlaşmasından kaçınma veya kitle imha

silahları kullanılarak yapılan bir savaşın küresel olmasa bile bölgesel ekosferde tahrip edici bir etkiye sahip olabileceği için diğer ülkeler de bu çatışmalarla ilgilenmektedir. Kısacası küreselleşen dünyada gelenekselde olsa çatışmalar çıkacak ve bu sistem çatışmalardan etkilenmektedir.

Bu silahların kullanılması değil, kullanılma ihtimali dahi insanları paniğe, yılgınlığa, yönetimlere güvensizliğe sürükleyebilmektedir. Şarbon mikrobu karıştırılmış 125 kg.lık herhangi bir tozun ABD'nin başkenti üzerine serpilmesi sonucu üç milyon kişinin öleceğinin hesaplanması bile paniğe yol açabilmektedir. Daha çok psikolojik etki yapan silahlara Kitlese Etki Silahları(KES) denilmektedir. Nitekim küreselleşen dünyanın asimetrik savaşta hedeflerin tahrip veya imha edilmesinden çok bu hedeflere yapılacak saldırının toplum üzerinde bırakacağı etki önemlidir. Bu bakımdan seçilecek hedeflerin simgesel anlamı olmalıdır. 11 Eylül saldırısında ABD'nin askeri gücünü temsil eden Pentagon ve ekonomik gücünü temsil eden Dünya Ticaret Merkezinin hedef seçilmesi boşuna değildir (ÖZCAN, <http://www.suc.gen.tr/index.php?pid=43&page=view&id=247>, 17/12/2006).

Asimetrik savaş sivil haklı hedef alan bir savaş türüdür. Haliyle doğrudan bu doğrudan devlete karşı olan güvenle bağlantılıdır. Şöyle ki 11 Eylül saldırısı sonucunda şöyle bir durum ortaya çıkmıştır. Halk ABD gibi en güvenli ülke içinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Nitekim artık en güvenli ülkede tehditlere açık hale gelmiştir. Bu durum haklin psikolojisini etkilemekle birlikte devlete karşı olan güveni de zedelemektedir (MİROĞLU, <http://www.radikal.com.tr/ek-haber.php.ek:r2@haberno:5343>, 11/12/2005).

Modern öncesi devletler ise tamamen kendilerine özgü tehdit algılamaları ile yaşamaktadırlar. Bu tip ülkelerde devletin meşruiyeti tartışmalı olduğu için devlet ve toplum arasında bir bütünlük yoktur. Devlet içi tehditler had safhadadır. Farklı etnik, dini ve toplumsal grupların devleti ele geçirme mücadeleleri devam etmektedir. Sömürgeleşme sürecinin sona ermesiyle dışsal egemenliklerini kazanan bu devletlerin çoğu içsel egemenliklerine sahip değildir. Bu devletler ya 'zayıf devlet' ya da 'başarısız devlet' olarak adlandırılmaktadırlar. Soğuk Savaşın iki kutuplu askeri denge düzeninin gözlerden saklanmış olduğu bu anormallikler son on beş yılda olanca hızıyla su yüzüne çıkmışlardır.

Balkanlarda, Afrika'da ve de Kafkaslarda yaşanan iç mücadeleler bu oluşuma en güzel örnekleri sunmaktadırlar. Bu tip devletler aynı zamanda çevrelerine de tehlike arz etmektedirler, zira toplumsal huzursuzlukları ve çatışmaları sınırlarını aşarak komşularını da etkilemektedir. Küreselleşme süreci bağlamında önemli olmaya başlayan bir konu da simetrik savaş kavramının yerini asimetrik savaş kavramına bırakıyor olmasıdır. Nereden geleceği belli olmayan ve de kitle imha silahlarının kullanılabilceği saldırılarla mücadelede klasik askeri yetenekler ve planlamalar yeterli olmamaktadır. İnandığı dava uğruna en değerli varlığı olan hayatını bile gözden çıkarabilen radikal terörist gruplar ses getirici eylemler düzenlerlerken, geleneksel ordular bunlarla mücadelede çok etkili olamamaktadırlar. Düşmanın amacı korku toplumu yaratarak hedef kitlenin psikolojik dayanma sınırlarını ortadan kaldırmak olunca simetrik savaş anlayışı yeterli bir güvenlik garantisi olamamaktadır (OĞUZLU, <http://www.liberal-dt.org.tr/index.php?lang:tr&message:article&art:451>, 12/10/2006).

23414. Bilim ve Teknoloji

Oldukça gelişmiş ulaşım ve iletişim, bireyler, gruplar ve hükümetlere alternatif oluşumlar meydana getirme, uluslararası sınırları göz ardı edebilen bağımsız kuruluşlar oluşturma imkânı tanımaktadır. Denizin ve uzayın kullanımı, çok karmaşık ve pahalı hale gelmiştir. Bu nedenle, hiç bir devlet tek başına gelişmiş komplike faaliyetler yapamamaktadır. Bir devlet görevlisinden veya seçilmiş bir görevliden daha fazla etkili hale gelen bilgisayar, doğal olarak devlet yapılarında aşındırıcı etkiye sebep olmaktadır (KARABAĞ, 2002).

Günümüzde, kullanılan dizgelerin "Bilgi Teknolojisine" olan bağımlılığı günden güne artmakta ve çok hızlı bir değişim göstermektedir. Bunun sonucu olarak, ülke güvenliğinin değişen teknoloji ve koşullara göre sağlanması gerekmektedir. Ulusal güvenlik politikaları, ulusal bilim ve teknoloji politikaları ile çok büyük koşutluklar sergilemektedir. Ulusal bilim ve teknoloji politikaları da ülke geleceğinin tasarımılanmasında bilim ve teknolojiden en büyük yararı sağlayabilme yollarının araştırılması olarak özetlenebilecek olan Teknoloji Kestirim (*Forecast*) verilerine dayanılarak oluşturulmaktadır(TULUNAY ve

diğeri,harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/09%20Prof%20Dr%20Ersin%20Tulunay.doc, 18/06/2006).

İnternetin dünya çapında yaygınlık kazanması ile mekân kavramı bir anlamda ortadan kalmış, kıtalararası iletişim ve bilgi aktarımı bir tuşa basmaktan ibaret haline gelmiştir. Teknolojideki bu gelişmelerden toplumlar pozitif anlamda yararlandıkları gibi, organize suç örgütleri ve terör örgütleri de gelişen bu teknolojiyi yakından takip ederek, hem kazançlarını katlamakta, hem de geleneksel suç türlerinin dışında yeni suç türleri geliştirmektedirler.

Devletlerin iç güvenliklerini tehdit eden ve hedefine ulaşmada hiçbir sınır tanımayan suç örgütleri, bilgisayar teknolojisi yardımıyla uluslararası suç trafiğine yeni bir boyut kazandırmıştır. Küreselleşme olarak adlandırılan bu gelişme huzuru, barışı ve ulusal güvenliği ciddi şekilde tehdit etmektedir.

Devletin en önemli kurumlarının internet siteleri “hacker” lar tarafından çökertilmesi 21. yüzyılda bilişim sularının, ulusal güvenliği tehdit eden en önemli suç türleri arasında yerini almaktadır (ÖZCAN, www.bilgisayarpolisi.com/index.php?option=com_content&task=view&id=143&Itemid=29, 24/12/2006).

Bilginin, bilgi denetiminin, bilgi güvenliğinin ve iletişimin önemi artmaktadır. Geleceğin silahlı kuvvetleri, bilgi dizgelerinin kullanımı ve hızlı iletişim yoluyla etkinliklerini artıracaklardır. Bilgi harbi önemli bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede, ulusal güvenlik ancak ulusal bilgi paylaşım alt yapısının düzenli korunmasıyla sağlanabilmektedir. Ulusal bilgi paylaşım altyapısının korunması, yalnızca devletin değil bu alt yapıyı kullanan kurumların, üniversitelerin ve özel kuruluşların ortak çabasını gerektirmektedir. Bu amaçla bu kuruluşlar düzenli bir araya gelerek gerekli eşgüdüm sağlanmalıdır. Kuruluşların bu konudaki kaygılarını bir araya getiren, yorumlayıp çözüm üretecek örgütlenme gereklidir(TULUNAY ve diğeri,

harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/09%20Prof%20Dr%20Ersin%20Tulunay.doc, 18/06/2006).

Bilgi teknolojileri açısından ulusal güvenlik politikalarının temel hedeflerinden birinin belgelerin hazırlandığı ulusal bir ofis platformu oluşturulması olmalıdır. Bu yazılımların ulusal olmaması derin bir dış bağımlılık getirmektedir. Diğer bir çekince de söz konusu dış kaynaklı yazılımların internet ortamı üzerinden, kullanıcının haberi ve onayı olmadan bilgi aktarılmasında kullanılabilmesidir.

Günümüzde veriler küresel bilgisayar ağları ile paylaşılmakta, istenen yere iletilebilmektedir. Ancak işletim dizgelerinin tasarımcısı olmayan ve bu ağları tasarımı olmayan ülkeler için bilgilerin güvenilir ortamlarda tutulması gittikçe güçleşmektedir. Günümüzde hemen her türlü teknolojik, resmi ve askeri işin bir biçimde bilgisayar ve ağ tabanlı çalışması bu bilgi ve dizgelerin ulusal güvenlik açısından korunmasını gerektirmektedir.

Özetle günümüzde yeryüzünü, enerji için hatlar çekilmiş, iletişim için bağlar sağlanmış, bilişim ve yönetim için ağlarla sarılmış ve uydulardan hizmet alan bir uzay gemisine benzetilebilmektedir. Yüksek teknolojiye dayalı dizgeler çevre koşullarına çok duyarlı duruma gelmiştir. Bu nedenle uzay havası (*space weather*) etkilerinin de önemle göz önüne alınması bilgi sürekliliği ve güvenliğinin kaçınılmaz bir bileşeni olmuştur(TULUNAY ve diğeri, harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/09%20Prof%20Dr%20Ersin%20Tulunay.doc, 18/06/2006).

21. yüzyılın en önemli güç kaynağı hiç şüphesiz “bilgidir”. Bilgiyi elinde bulunduran gücüde elinde tutmuş olmaktadır. Bilginin gücüyle teknolojik alandaki gelişmeler tüm yaşamımızı olumlu yönde etkilemektedir. İnternet, bilgisayar, uydular, cep telefonları... Ayrıca bilginin gücünü kullanarak aynı araçlar birer silaha dönüşerek karşımıza çıkmaktadır. Bu yeni kavramada siber savaş ve siber terör denilmektedir (ÖZCAN, <http://www.suc.gen.tr/index.php?pid=43&page=view&id=247>, 17/12/2006).

FBI, Siber terörizm'i şu şekilde tanımlamaktadır;

Gizli ajanlar yada ulus-altı gruplar tarafından,
Muharip olmayan hedeflere karşı zor kullanma ile
Kasıtlı ve politik amaçlı olarak,
Bilgi, bilgisayar sistemleri, bilgisayar programları ve verilere yapılan saldırıdır.

Siberterörizmin normal "hack" işlemi ile arasındaki fark "politik" bir amaç taşımamasıdır (BAYKAL,<http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20doc.dr.nazife%20baykal.doc> 18/06/2006).

İhsan Bal, politik terörü, politik talep ve dürtülerle örülen şiddet veya şiddet tehdidi içeren siyasal hareketler olarak tanımlamaktadır. Terörün amacı hedef olarak seçtiği kişileri veya eşyalara verdiği zararın ötesinde topluma ve devlete yönelik mesajlar içermektedir. Politik terörün amacı tek başına şiddet değil, bu şiddet yolu ile kamuoyunda oluşturmak istediği baskı ortamı ve bu ortamın sağladığı korku ve yılgınlık ile kendisine taraftar bulmaktır. Şiddet ve baskının temel hedefi, güvenlik güçleri ve devleti temsil eden kişiler olmakla birlikte hiçbir ayırım yapmadan her canlı hatta hayvanlar ve tarladaki ürünler bile bu şiddetin mağduru olabilmektedir.

Terörizm ise şiddetin veya tehdidin sistematik olarak belirli bir amaç için kullanılmasıdır. Terörizm bir grup veya ferdi baskı altında tutması için kullanıldığı bir araç haline gelebilmektedir.

Terörizmin başka bir tanımına baktığımızda belirli bir siyasal hedefe ulaşmak veya siyasal bir davayı yüceltmek amacıyla ve genelde kurulu düzeni değiştirmeye veya konusu siyasal davaya boyun eğmeye mecbur etmek için başvuru zorlayıcı ve şiddet içeren davranışlardır(ÖZCAN,www.bilgisayarpolisi.com/index.php?option=com_content&task=view&id=143&Itemid=29, 24/12/2006).

Siber terör, teknolojik olarak gelişmiş Batı toplumları için öncelikli tehlike olsa da bu gelişmekte olan ülkeler için tehlike arz etmez anlamına gelmemektedir. Batının bu terör olgusu ile karşılaşmasından sonra vereceği tepkilerin ne olacağı ABD'ye yapılan saldırının

ardından ortaya çıkmaya başlamıştır. 11 Eylül saldırılarını bir siber terör olayı olarak kabul edilmesi belki zorlama bir yorum olacaktır ama, Pentagon'un kırılmaz denilen güvenlik şifrelerinin kırılması, hava radar sistemlerinin devre dışı bırakılması, düşen uçakların pilotlarından kaçırılma sinyalleri alınmaması gibi unsurlar üst üste gelince bu saldırıların en azından teknoloji yoğun bir saldırı olduğu konusunda ortak bir görüş oluşmuştur. Siber terör belki bu saldırılardan çok daha ağır sonuçlar doğuracak niteliklere sahiptir (KAYA, www.usakgundem.com/makale.php?id:36, 01/10/2006).

Siber terör yeni yüzyılda terörizmin yeni yüzü olarak karşımıza çıkmaktadır. Teröristlerin elektronik bir saldırı yaparak bir barajın kapaklarını açabilecekleri, ordunun haberleşmesine girip yanıltıcı bilgiler bırakabilecekleri, kentin bütün trafik ışıklarını durdurabilecekleri, telefonları felç edebilecekleri, elektrik ve doğal gazı kapatabilecekleri, ulaşım ve su sistemini allak bullak edebilecekleri, bankacılık ve finans sektörünü çökertebilecekleri, acil yardım, polis, hastaneler, itfaiyenin çalışmalarını engelleyebilecekleri, hükümet kurumlarını alt üst edebilecekleri, sistemin birden durmasına neden olabilecekleri ihtimaller dâhilindedir.

Siber terörizm ise belirli bir politik ve sosyal amaca ulaşabilmek için bilgisayar ve bilgisayar sistemlerinin bireylere ve mallara karşı bir hükümeti veya toplumu yıldırma, baskı altında tutma amacıyla kullanılmasıdır.

Siber terörizmi klasik anlamda terör eylemlerinin bilgisayar ve bilgisayar sistemleri kullanılarak yapılması olarak tanımlanmaktadır. İngiltere Terörizm Yasası 2000'de Siber terörizmi "hükümeti etkilemek ya da toplumu korkutmak amacıyla elektronik sistemlerin içine izinsiz girmek veya bu sistemleri bozmak" olarak tanımlamaktadır.

Terörizmde felsefi olarak köklü bir değişimden söz etmek güçtür. Ancak yöntemler ve araçlar önemli değişimler geçirmiştir. Siber terörizm araçları bakımından ileri teknoloji ve bilgiyi kullanarak klasik terörizm tanımlamasının yeni şekliyle devamıdır denilebilmektedir.

Ancak şöyle bir fark bulunmaktadır siber terörist kendi yaşamını hiç tehlikeye atmadan oturduğu yerden ülkenin toplumsal yaşamına ciddi zararlar verecek eylemlerini gerçekleştirmektedir.

Bilgisayar teknolojileri sayesinde bir terörist büyük bankaların, finans kurumlarının ve borsaların bilgilerini ve iletişimini alt üst edebilmektedirler. Bunların yanı sıra tek bir hareketle bir devletin tüm sitelerini hatta elektrik ve su dağıtım şebekelerini çökeltilebilmekte ve bu durum o ülke ve şehirde yaşayan insanları doğrudan etkileyebilmektedir. Terör örgütleri interneti daha çok propaganda aracı olarak kullanmaktadırlar(ÖZCAN, www.bilgisayarpolisi.com/index.php?option=com_content&task=view&id=143&Itemid=29, 24/12/2006).

Genel olarak bilgi çağının tehdit unsurları arasında; ulus ötesi aktörler, terörizm, çatışma ve karışıklıklar, kitle imha silahları ve bunların teröristlerce kullanılma riskleri, yeni silahlar geliştirilmesi, barışı koruma operasyonları ile ülkelerin birbirlerinin yönetim ve iç işlerine daha rahat müdahale edebileceği bir ortam ve bilgi harbi sayılabilmektedir.

Bunları sınıflandıırırsak askeri tehditler (konvansiyonel tehditler, kitle imha silahları, katastrofik teknolojiler), terörizm (uluslararası terörizm, dinsel ve ayrılıkçı terör, siberterörizm, biyoterörizm), ekonomik ve sosyal yapı ile ilgili problemler (ekonomik problemler, sosyal ve etik yapı problemleri, artan suç oranları, uyuşturucu vs), bölgesel instabilite (Kuzey Irak), etnik ve dinsel kalkışmalar ve asimetrik tehdit olarak ifade edilebilmektedir.

Asimetrik tehdit kavramı; yarattığı ani ve hazırlıksız durum nedeni ile ülkelerin siyasi, sosyal ve ekonomik sistemlerinde istikrarsızlıklarına neden olan, düşük seviyede kuvvet ve teknoloji kullanarak etkin olmayı amaçlayan tehdit algılaması olarak ifade edilebilmektedir. ABD 'de gerçekleştirilen 11 Eylül İkiz Kuleler eylemi, klasik bir asimetrik tehdit örneğidir. Bu eylem sonucu ABD tüm güvenlik konseptini yeniden ele alarak asimetrik tehdiye karşı "Department of Homeland Security" adlı birimini oluşturmuştur(BAYKAL, <http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20doc.dr.nazife%20baykal.doc> 18/06/2006).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

30. TÜRKİYE

31. Türkiye'nin Güvenlik Anlayışı

Türkiye, Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğu ilk yıllardan itibaren uluslararası olaylara ve ortak güvenlik ilişkilerine “Yurtta barış, Dünyada barış” doktrini ile yaklaşmıştır. Dünyada ve özellikle Avrupa’da yaşanan sıcak gelişmelere karşı aktif bir politika izlememiştir.

Soğuk savaş sonrası dönemde birçok olgu ve kavram gibi güvenlikte önemli bir değişim geçirmiştir. Bununla birlikte, kavramın temel niteliğini yitirdiği söylenememektedir. İlk olarak, güvenliğin belirleyici unsurları olarak jeopolitik ve jeostrateji, soğuk savaş sonrası dönemde de önemini korumaktadır.

Soğuk savaş sonrası dönemde Türkiye'nin ulusal güvenlik anlayışı “kolektif”ten “ulusal”a, “evrensel”den “bölgesel”e dönüşmüştür. Kolektif/evrensel güvenlik anlayışı tümüyle terk edilmemekle birlikte, ulusal/bölgesel anlayışı ağırlık kazanmıştır (KOÇER, 2002, s. 41-43).

Türkiye soğuk savaşın bitimi ile ortaya çıkan hızlı gelişmeleri bir anda önünde bulmuştur. Türkiye'nin soğuk savaş dönemindeki içine kapanık, temkinli ve geleneksel barışçıl güvenlik yaklaşımı (ki bu yaklaşımdan istifade eden PKK/KADEK Terör Örgütü, Türkiye'ye 20 senelik bir emeğe, 30 bin şehide ve milyarlarca dolarlık askeri harcamaya sebep olmuştur), doksanlı yıllar sonrasında zihnen ve stratejik olarak hazır giren ülkelerin uluslararası güvenlik yaklaşımlarının algılanmasında gecikmeler yaşanmasına neden olmuştur. Bu durum Türkiye'nin ulusal güvenlik ve savunma politikalarında ciddi kapsamlı dönüşümleri zorunlu kılmıştır. Soğuk savaş koşullarının ortadan kalkması sonucu, Türkiye'nin ilgi ve etki alanı genişlerken, güvenlik riskleri ve tehdit

algılamalarında da önemli değişiklikler olmuştur. Bir anlamda Türkiye, soğuk savaş sonrasında kendini, sıcak savaşa varan yeni bir soğuk savaş ortamında bulmuştur. Jeopolitik ve jeostratejik konumu itibariyle dünyanın en istikrarsız, belirsiz ve önceden ne yapacakları tahmini zor ülkeleriyle komşu olan Türkiye, bir anda birçok tehdit alanı ile karşı karşıya kalan cephe ülkesi haline gelmiştir.

Türkiye'nin güvenlik sorunları soğuk savaşın sona ermesiyle çok boyutlu olmaya devam etmiştir. Şöyle ki Türkiye'ye ABD'nin terörizmi destekleyen ve genelde ABD amaçlarına düşman politikaları teşvik eden ülkeler listesindeki üç ülkeyle (İran-İrak-Suriye) birden sınır komşusudur. Bu üç ülkenin özellikle İsrail'in sahip olduğu kitle imha silahlarına karşılık olarak bu silahları elde etme çabaları, Türkiye'nin güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir (KOÇER, 2002, s. 43).

Soğuk savaş sonrası dönemde çevresindeki ülkelerin Türkiye'yi tehdit alanı göstererek Türkiye aleyhine gerçekleştirdikleri ittifaklar ve ortaya sorun olarak çıkartılan problem alanları Türkiye'yi ulusal güvenlik politikası geliştirmekte de sıkıntıya sokmaktadır. Ancak Türkiye diğer yandan yeni alternatifler geliştirerek bölgesel askeri ve savunma işbirliklerine öncelik vermeye bir yandan da ülkesine yönelik askeri tehditleri tek başına etkisiz kılabilecek askeri güce ve yeteneklere sahip olmaya çalışmıştır. Türkiye Düşük Yoğunluklu Çalışma olarak 1980'lerden itibaren mücadele verdiği terörizm ile askeri yapılanmasını modernize ederek ileriden savunma anlayışı ile algılanan tehditlere karşı daha ön cephede tedbir alma şeklinde güvenlik anlayışını değiştirmiştir. Ayrıca, bölgesinde hızla değişen ve gelişen cephelere karşı koyabilmek ve alternatif stratejiler geliştirebilmek için de uluslararası ve bölgesel ortaklıklara yönelmiştir.

Bugün güvenliği sadece siyasi ve askeri terimlerle ifade etmek mümkün değildir. Dünya sürekli değişmekte, yeniden şekillenmektedir. Bu durum, haliyle Türkiye'yi de etkilemektedir. Bu değişim çerçevesinde güvenliği salt ulusal sınırlar içinde düşünmek artık yanılığ olmaktadır. Milletimizi, Cumhuriyetimizi yüceltmek halkın refahını arttırmak için ulusal hedef ve menfaatlerimizin yeniden tarifi ve belirlenmesi, bunlara uygun hareket edilmesi gerekmektedir.

Soğuk savaş sonrası dönemde, Türkiye'yi büyük bir istikrarsızlık kuşatmıştır. İki kutuplu uluslararası sistemin sona ermesi ile beklenen barış gerçekleşmemiş ve Türkiye'nin yakın geleceğe ilişkin güvenlik ve buna eşlik eden barış tahminleri de yanıltıcı olmuştur. Türkiye, bu dönemde evrensel arayışlardan daha çok bölgesel arayışlara girmiştir. Bu anlamda, Türkiye bölgesel güvenliğini arttırmak amacıyla birçok oluşuma öncülük yapmıştır. Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Tugayı, bu anlamda bir oluşumdur. Türkiye'nin öncülüğüyle ve Güneydoğu Avrupa da bölgesel güvenlik ve istikrara katkıda bulunmak ve bölge ülkeleri arasında iyi komşuluk ilişkilerini geliştirmek amacıyla kurulan Tugayda, Türkiye ile birlikte Arnavutluk, Bulgaristan, Makedonya, İtalya, Romanya ve Yunanistan katılımcı, ABD ve Slovenya gözlemci olarak yer almaktadır (KOÇER, 2002, s.37).

Eğer 21. yüzyılda Türkiye sadece bölgesel politikada değil aynı zamanda küresel politikalarda varlığı hissettirmek ve kendi geliştirdiği politikaları uluslararası topluma dayatmak için her şeyden önce sahip olduğu potansiyeli harekete geçirmektedir. Küresel davranışlar sergileyebilmesi için de öncelikle kendi içyapısını düzene sokmalıdır.

311. Türkiye'nin Genişletilmiş Güvenlik Anlayışı

Soğuk savaşın sona ermesi ile birlikte Türkiye, son yıllarda Güneydoğu Avrupa, Ortadoğu ve Kafkasya'da ABD'nin yanında yeni roller üstlenmeye başlamıştır. Bu kapsamda 1991 yılında "genişletilmiş ortaklık" adı altında ikili ilişkilerin çeşitlendirilmesi çalışmaları başlatılmıştır. Bu alandaki girişimler, 1997 yılında dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz'ın Washington ziyareti esnasında daha da somutlaştırılmıştır. İki ülke arasındaki ilişkilerin "5 maddelik gündem" altında geliştirilmesi öngörülmüştür. Söz konusu gündemde; enerji, ekonomi-ticaret, Kıbrıs, savunma ve güvenlik yatırımları ve bölgesel işbirliği alanları yer almıştır. 1999 yılında Süleyman Demirel'in ve Bülent Ecevit'in Washington ziyaretleri ile ABD Başkanı Bill Clinton'un Ankara ziyareti ve son olarak 2002'deki Bülent Ecevit'in Washington ziyareti ile Türkiye-ABD ilişkilerinde yeni bir döneme girilmiştir. "Stratejik Ortaklık" şeklinde telaffuz edilen bu ilişkilerin konsepti; ticaretin geliştirilmesi ve enerji konularını, Kriz yönetiminde işbirliğini, bölgesel çatışmaların kontrolünü, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesini, terörizmle

mücadeleyi, Kıbrıs konusunda işbirliğini, Avrupa-Kafkasya-Ortadoğu ve Orta Asya'da çok yönlü ve çok katımlı işbirliğini kapsamaktadır. Türkiye 21. yüzyılın ilk yıllarında geçmiş yılların hatalarını telafi etmeye çalışırken ve sıcak çatışmaların yaşandığı bölgesindeki gelişmelere yönelik stratejik alternatiflerini oluşturmaya çalışırken, son yıllardaki en büyük müttefiki ABD ile birlikte Körfez Savaşında, Bosna-Hersek'de, Kosova'da, Somali'de, Afganistan'da ve Irak Harekâtı sonrasında Irak'daki işbirliği ile "stratejik ortaklık" güvenlik anlayışı devam ettirmektedir (ÖZCAN ve diğeri, 2000, s.101).

Türkiye, ABD ile stratejik ortaklık ve ikili ilişkilerini sürdürürken, kuvvetlendirmeye çalışırken ya da iki ülke birbirine muhtaçken, Avrupa ülkeleri ile aynı bağı kuramamıştır. Uluslararası ilişkilerde dost tanımlaması yapmak ve güvenilir olmak yoktur, ne kadar çıkar birlikteliği varsa o kadar iyi dostunuz anlamına gelmektedir. Her ülke kendi toplumu için gereken azami çıkarı sağlamaya çalışmaktadır. Bu anlamda güçlü ülkeler için, kendi güvenlikleri aleyhine gelişen her türlü tehdide müdahale hakkı en üst düzeyde meşrudur. ABD'nin hiçbir yayın organına ABD karşıtı bir yayın ve konuşmaya izin verilmezken, Türkiye'de özgürlük ve demokratikleşme adına her türlü devlet karşıtı olaya ve yayın organına müsaade edilmektedir. Ayrıca bunlar Batı tarafından Türkiye'ye baskı unsuru olarak kullanılmaktadır. Bu anlamda Türkiye'yi bölmek ve bağımsız bir Kürt Devleti kurmak için mücadele eden PKK terör örgütünün resmi yayın organı olan MED/Medya TV senelerdir Avrupa ülkelerinin desteğiyle Türkiye'ye karşı yayın yapmaktadır. Buna engel olunamamaktadır.

312. Türkiye'nin Değişen Çıkar Ve Hedefleri

Küreselleşme tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de stratejik tehdit algılamalarında köklü değişimlere yol açmıştır. Örneğin, askeri yetkililer doksanlı yılların başlarında, geleneksel tehdit kavramının değişerek bölgesel ve etnik çatışmalar, kitle imha silahları ve uzun menzilli füzelerin yayılması, köktendincilik, uyuşturucu ve her türlü silah kaçakçılığı, uluslararası terörizm şeklinde ortaya çıkan yeni tehditler ve riskleri kapsadığını belirtmişlerdir. Ancak Türkiye ulusal güvenlik anlayışında değişiklik zemini hazırlayan temel olgu, Türkiye'nin NATO'nun bir kanat ülkesi olma durumundan çıkarak bir cephe ülkesi konumuna gelmesidir. Bu olaydan sonra ulusal güvenlik siyaseti yeni tehdit

algılamalarına, özellikle iç tehditlere öncelik verilerek belirlenmeye başlamıştır (ÖZCAN ve diğeri, 2000, s.101-102).

Soğuk savaş sonrasında tehdidin nereden geleceğinin belirsizliği üzerine Batı tarafından gerçekleştirilen ve ülkemiz içinde bulunduğu coğrafyanın dinamiklerinden etkilenerek ister istemez içinde olacağımız bazı tehditler de güvenlik anlayışımızı ve dış politika stratejimizi etkilemektedir. Güvenlik anlayışımıza etki eden bu riskler; Etnik çatışmalar, ekonomik güçlükler, teknoloji, Doğu'dan ve güneyden Batı'ya göç, düzensiz şehirleşme, terörizm, mafya, çetecilik, uluslararası organize suçlar, dini çatışmalar ve aşırı dinci akımlar, çevre kirlenmesi, nükleer kirlilik, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kitle imha silahlarının üretimi ve yayılması, vb. gibi riskler olarak sıralamak mümkündür.

Türkiye, aktif veya pasif olarak uyguladığı “Yurtta Barış, Dünyada Barış” politikasından “kendi güvenliğine direkt bir müdahale veya saldırı olmadığı müddetçe” vazgeçmeyecek bir ülkedir. Ayrıca kendi istemediği barış, egemenlik, tam bağımsızlık unsurlarını, eşit bir dünya için diğer devletler adına da istemekte ve desteklemektedir. Bu nedenle, güvenlik tehditlerinin ve sorun alanlarının Türkiye açısından anlamı, diğer devletlerin bakış açıları noktasında keskinleşmektedir. Tehditlerden en önemlilerini ise dini ve etnik çatışma bazlı ortaya çıkacak “terör” ve buna bağlı” Kitle İmha silahlarının kullanımı olarak belirlemek mümkün olabilmektedir. Bilindiği gibi Türkiye'ye yönelik terörist faaliyetler, Türkiye'ye karşı kullanılan yeni ama çok etkili olan bir çıkar birlikteliğini sağlamıştır. Türkiye'ye yönelik olarak kullanılan bu terör kartını, en az seviyede kullanan PKK terör örgütü olup, bu kartı en etkili şekilde kullananlar ise başta ABD olmak üzere AB devletleri ve komşu ülkelerimizdir. Ülkemizde olan bir etnik kimlik mücadelesinden kaynaklanan terör hareketi ile neredeyse tüm devletler “ekmek” yemektedirler. Çünkü genelde terörist faaliyetler, ülke içinde azınlık konumunda olan grupların çoğunluk hiyerarşisine karşı hak elde etme ve yönetimi ele geçirme maksatlarını taşımakta ve bu amaçla da kullanılan yöntem ve şiddet konusunda sınır tanımamaktadırlar. Yasal hiçbir zemini tanımayan terör örgütlerinin amaçları, hangi yolla olursa olsun hedeflerine ulaşmak ve mücadelelerini siyasi zemine taşıyarak meşrulaştırmak olduğundan, ellerine geçirdikleri her türlü silah ve teçhizatı tereddüt etmeden kullanabilmektedirler. Bunlar kitle imha silahları ve 11 Eylülde kullanılan “canlı bomba” tarzındaki silahlar olabilmektedir.

Güvenlik; insanların en temel yaşama hakkı ülkelerinde; benimsendiği kuralların ve değerlerin korunmasıdır. Güvenliği tehlikeye düşüren tehdittir. Tehdit ise birinin gözünü korkutmak, tehlike meydana getirmektir. Tehdit için iki unsurun ortaya çıkması lazımdır. Bunlardan birisi kabiliyet diğeri de niyettir (ŞİMŞEK, 2002, s. 113).

Türkiye, tarihi süreci ile birlikte ulusun ve kaderin kendisine yüklediği sorumluluk adına uzun ve zorlu bir mücadelenin içinde olmuştur. Bu mücadelede başarılı olmak ve ulusuna özgürlük, refah ve barışı kazandırmak ve korumak noktasında daima kendini yenileyen bir yapılanmanın bilincinde olmuştur. Türkiye'nin ulusal güvenlik stratejisi bu yenilenmenin gerektirdiği reformları gerçekleştirmede önemli ödevler üstlenmiştir.

Güvenliğin sağlanması, istihbarat unsurlarının geliştirilmesi ve yeterli seviyede tutulması, silahlı kuvvetlerin sayısal, yapısal ve nitelik olarak gerekli seviyede bulundurulması ile ihtiyaca uygun yeni yapılanma safhasından geçmiş iç güvenlik birimlerinin oluşturulması mümkün olmaktadır.

Türkiye'nin eko-stratejisi yakın zaman zarfında büyük değişiklikler göstermektedir. Aynı çerçevede yeni siyasi yapıların ortaya çıkması ve yeni bölgesel sorunların ortaya çıkması da değişiklikler arasındadır. Soğuk savaşın bitimi ile başlayan yeni süreç daha belirsiz bir gelecekte evrimleşen bir global güvenlik ekolojisini ortaya çıkarmaktadır (Demir, s.51-66).

Güvenlik şartlarının değişiminde en önemli belirleyicilik jeopolitik kaymaların yarattığı etki olmuştur. Jeopolitik kaymalara en yakın ve önemli örnek, Sovyetler Birliğinin yıkılması ve ardından meydana gelen değişikliklerdir. Bu kaymalar neticesinde ülkelerin askeri kuvvetleri ve kullanılan askeri yöntemleri üzerinde ciddi değişimler oluşturmaktadır.

Beklenmedik ve sürpriz niteliklere sahip jeopolitik kaymalar ve paradigma kaymaları karşısında, geleceğin belirsizliğine karşı hazırlıklı olmayı sağlayan bir güvenlik çevrenin oluşturulması kaçınılmazdır. Güvenli çevre muhtemel durumlar karşısında izlenecek ulusal güvenlik siyaseti ve uygun harekât tarzlarına ilişkin verileri de tanımlamaktadır. Sürekli değişen koşullar karşısında Türkiye'nin hangi büyüklükte, hangi koşullarda, ne zaman ve

nerede, nasıl tehditlere ve saldırılara maruz kalacağı tam olarak bilinmektedir (DEMİR, s.51-66).

—Yeni jeopolitik ortam ile birlikte, küresel ve bölgesel koşullar belirsiz ve dinamik bir hale gelmiştir. Bölgesel ve küresel yönetim koşullarını belirlemede yeni politik eğilimler daha fazla öne çıkmaktadır.

—Siber uzay ortamında meydana gelen hızla değişimler ile birlikte, sessizliğin yarattığı tanımsız düşman ve gizli davranışların kaynağının tanımlanmaması sonucu; ticari faaliyetler, bilgi hareketleri, dağıtım şebekeleri içinde yer alan transferler ile askeri nitelikteki hareketlerin kontrolünü sağlamak amacıyla yeni ve yoğun rekabet ortamının doğduğu gözlenmektedir. Siber uzay ortamında meydana gelen değişimler ile ülkeler için kritik bilgi alt yapılarının stratejik önleyici tedbir sahaları da daralmaktadır.

—Yeteri kadar iyi tanımlanamayan düşman davranışları ile asimetrik tehdit unsurlarının gözden kaçan boyutları yüzünden yakın ve orta gelecekte sürpriz saldırı potansiyeli artmaktadır.

—Coğrafi korunma refleksi artık önemini tamamen yitirirken, dağ, nehir ve toprak yapıları ile birlikte nüfuz büyüklüğü temel savunma araçları olmaktan çıkmaktadır. Etkin menzillere sahip balistik ve diğer füzelere sahip potansiyel saldırgan devletlerin Türkiye üzerinde baskı uygulayan tehditleri bulunmaktadır. Yeni sivil yaşam formları üzerinde hareket eden serbest veya bağımlı terörist grupların sızma ve saldırı amaçlı yöntemleri de değişmektedir.

—Balistik füzeler ve Bio-kimyasal ve yeni sürüm yüksek patlayıcı silahlar giderek artmakta ve kontrolsüz bir şekilde yaygınlaşmaktadır.

—Yeteri kadar kontrol yeteneği olmayan veya açık saldırgan tutumlar besleyen devletlerden kaynaklanan tehditler devam etmekte olup, özellikle Güneybatı Asya'dan Orta Doğu'ya kadar geniş bir alana yayılmış bulunmaktadır. Türkiye bu yaygınlığın coğrafi merkezinde yer almaktadır (DEMİR, s.51-66).

Türkiye için küresel güvenlik terazisi, batı kafesinde Avro-Atlantik alan, doğu kafesinde Çin, Rusya Federasyonu ve Asya'nın olduğu alan olarak şekillenmektedir. Geleneksel olarak jeopolitik çerçevenin biçimi aynı kalmakla birlikte, içeriğinde yani kapsanan ülkeler ve unsurlar açısından bir değişim yaşanmaktadır.

Türkiye için bölgesel güvenlik terazisi, batı kafesinde Doğu Akdeniz ve Balkanların bulunduğu alan ile, doğu kafesinde Güneybatı Asya ile Kafkasların bulunduğu alan olarak şekillenmektedir. Ayrıca, kuzey kafesinde Rusya ve Ukrayna ile güney kafesinde Orta Doğunun bulunduğu alan olarak şekillenmektedir.

Türkiye için yakın çevre ve soruna dayalı güvenlik terazisi ise, kuzey kafesinde Gürcistan, Çeçenistan; güney kafesinde Kuzey Irak, Irak ve Filistin; batı kafesinde Kıbrıs, Ege ve Yunanistan ile doğu kafesinde Ermenistan ve İran bulunmaktadır. Türkiye'nin stratejik güvenlik ekolojisini değiştiren bu terazinin ağırlık ayarları, Avrupa Birliği, ABD Rusya, İsrail, NATO ve BM ile alt bölgesel ilişkilerin yön ve değişken unsurlarıdır (DEMİR, s.51-66).

ABD'nin sahip olduğu ekonomik, siyasi, askeri ve diplomatik asimetrik gücü ile dünyanın "artık çok kutuplu, çok bölgeli, ayrık ve ayrışık bir bölge olmadığı Kore'den Küba'ya, Alaska'dan Yemen'e kadar tüm dünyaya "küresel bir köy" olarak baktığı, ABD çıkarları ile geri kalan tüm insanlık çıkarlarının özdeşleştirildiği 21. yüzyıl başlangıcındaki dünya ve Türkiye için, tehdit alanlarını pasifize etmek, geleceği şekillendirmek ve uluslararası güvenlik politikaları üretmek kolay olmamaktadır.

Soğuk savaş sonrasında değişen ve farklılaşan güvenlik anlayışı ile kaynağı belli olmayan tehdit alanları ve algılamaları, ekonomik kaynakların kullanımını garanti altına almak isteyen güçleri sıkıntıya düşürmekte dünyanın yeni çatışma ve mücadele alanı olarak da Avrasya Merkez ya da Ortadoğu bölgesinin "sıcak alan" olarak ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (ÇANKAYA, 2003, s. 221).

32.Küreselleşmenin Türkiye'nin Güvenliğine Anlayışına Etkileri

Türkiye'nin küreselleşme sürecine dahil olması aslında 1947 tarihli Truman Doktrini ile başlamaktadır. Türkiye o günkü ifade ile "dünya meselelerine", bugünkü ifadeyle "küresel sorunlara" daha önceleri ilgi duymamıştır. Ancak Truman Doktrininden sonra sırasıyla Kore Savaşına katılması, NATO'ya üye olması, Balkan ve Bağdat Paktlarını kurması ve son olarak AB'ye tam üyelik için "resmen aday olması" Türkiye'nin küresel güçlerle beraber olmada ve küresel trendlere ayak uydurmada kararlı olduğunu göstermektedir.

İki kutuplu dünya düzeninin yıkılmasından sonra Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya ve Orta Doğu bölgelerinde ortaya çıkan güç boşluğu, küresel belirsizliği arttırmış ve bu bölgelerde jeopolitik boşluk alanlarının oluşmasına neden olmuştur. Bu jeopolitik boşluk alanlarında yaşanan çatışma ve krizler ile 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika'da yaşanan terör eylemlerinin ardından, asimetrik tehditler dünya gündemine taşınmıştır. Kuzey Osetya'da yaşanan okul baskını, asimetrik tehdidin en belirgin şekli olan "terörizm"ün boyutlarının nerelere varabileceğini dünya kamuoyuna göstermiştir (http://www.tsk.mil.tr/genel_konular/savunmapolitikasi.htm, ana sayfa, 25/11/2006).

Bu kapsamda, Türkiye'nin güvenlik kaygıları temel olarak;

Terörizm

Uzun menzilli Füzeler ve Kitle İmha Silahlarının yayılması

İrticai Faaliyetler ve Bölgesel çatışmalardan kaynaklanmaktadır.

Jestratejik konumu itibariyle dünyanın en istikrarsız bölgeleri olan Balkanlar, Kafkasya ve Orta Doğu'nun ortasında yer alan Türkiye'nin Savunma politikası; ülkenin ulusal bağımsızlığını, egemenliğini, toprak bütünlüğünü ve hayati çıkarlarını korumak ve muhafaza etmek esaslarına dayanmaktadır.

Bu bağlamda Türkiye'nin savunma politikasında;

Bölgesinde bir güç ve denge unsuru olmayı,

Çevresinde bir "Barış ve Güvenlik Kuşağı" oluşturmayı

Bölgesinin barış ve güvenliğine katkıda bulunmayı ve bunu geniş bölgelere yaymayı

Bulunduğu bölgeye ve ötesine yönelik strateji ve güvenlik üreten bir ülke olmayı
Ülkelerle iş birliği, yakınlaşma ve olumlu ilişkiler geliştirmek için girişimlerde
bulunmayı hedef olarak seçmiştir
(http://www.tsk.mil.tr/genel_konular/savunmapolitikasi.htm, ana sayfa, 25/11/2006).

Soğuk savaş sonrasında Batıda ordunun yetkilerinin zayıflatılmasına rağmen PKK sorunu ve politik istismarın büyümesi neticesinde Türkiye’de orduya yetki verilmiştir. Çünkü Türkiye’nin güvenlik riskleri dış tehditleri de kapsamaktadır. Bunlar İran, Irak, Suriye, Ermenistan ve Rusya gibi ülkelerdir. Bu komşulara karşı ulusal güvenliği sağlamak ve karşı koymak için Türkiye’nin ulusal güvenlik sisteminin hazır ve yeterli tutulduğu da söylenmektedir (CIZRE, 2002).

Soğuk Savaşa damgasını vuran "Ortadoğu Meselesi", Soğuk Savaş sonrası dönemde çok boyutlu çelişkiler taşıyan daha da karmaşık bir nitelik kazanmıştır. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Ortadoğu-Bankanlar eksenli bir dünya devletinin büyük güçlerin müdahil olduğu etnik çatışmalarla kaybedildiği bir tarihi tevarüs eden Türkiye Ortadoğu’ya dönük politikasında jeopolitik parçalanmanın risklerini en aza indiren, jeoekonomik parçalanmanın kaynak dağılımı üzerindeki etkilerini denetim altında tutan ve jeokültürel parçalanmanın çözücü etkilerini yok eden bölgesel politikalar geliştirmek zorundadır. Özellikle bu parçalanmanın kesişim alanları üzerinde uzun dönemli projeksiyonlara dayalı, stratejik koordinasyonu ve taktik kademelendirmesi iyi yapılmış politikalar geliştirme ihtiyacı vardır (DAVUTOĞLU,2001, s.450-451).

Türkiye'nin Soğuk Savaş sonrasında hızlı ve nostaljik bir atmosfer ile başlayan, daha sonra kısmi bir rasyonelliğin devreye girdiği Orta Asya politikası, geçen yaklaşık on yıllık süre içinde kazanılan tecrübeler ışığında soğukkanlı bir şekilde yeniden değerlendirilmek zorundadır. Böylesi bir değerlendirme Orta Asya’nın uluslararası konumunu etkileyen faktörler, Türkiye'nin genel dış politikası içinde Orta Asya’nın yeri, Orta Asya’da yaşanan hızlı dönüşüm, bu dönüşümün Türkiye ile olan ilişkilerde oynadığı rol ve diğer küresel ve bölgesel güçlerin Orta Asya politikalarının gelişim seyri konularında yoğunlaşmak zorundadır.

Soğuk Savaş döneminin bitmesinin doğrudan etkilediği bölgelerin başında Orta Asya gelmektedir. Çift kutuplu sistemin çözülmesi ve SSCB'nin dağılması Orta Asya'nın uluslararası güç yapılanması ve Avrasya dengeleri içindeki yerini radikal bir şekilde değiştirmiştir. Çift kutuplu sistemin öngördüğü statik kutuplaşma Orta Asya'nın kendine has coğrafi ve tarihi parametrelerinin devreye girmesini engellemektedir. Bu statik yapının dağılması bölgenin siyasi sınırları ile jeopolitik, jeoekonomik ve jeokültürel alan ve havzalar arasındaki uyum problemini beraberinde getirmektedir. Bölgenin gerek kendi gerekse Avrasya dengeleri içinde sahip olduğu özellikler bu hat ve havzalar arasındaki geçişenliği ve karşılıklı etkileşimi arttırmıştır. bu yeni konumun ana parametrelerinin belirlenmesi Türkiye'nin bölgeye yönelik stratejisinin ana unsurlarının tanımlanmasını da kolaylaştırmaktadır (DAVUTOĞLU, 2001, s.455).

Soğuk Savaş sonrasında yaşanan değişimlerle beklenmedik bir şekilde tekrar özgürlüklerine kavuşan bölge ülkeleri çelişkili ve karmaşık bir dönüşüm süreci içine girmişlerdir. Türkiye, bu dönüşüm sürecinin bölge halklarını ortak kader anlayışına yönelten tarihi ve jeokültürel temelini güçlendiren bir strateji ile bütünleştirmesi halinde, Avrasya derinliğindeki jeokültürel boyut ile stratejik rasyonaliteyi birlikte değerlendirebileceği bir manevra alanı oluşturabilmektedir. Aksi takdirde jeokültürel derinliği süreli vurgulamak Avrasya stratejisi üzerinde etkin diğer aktörleri tedirgin ederken, jeokültürel derinliği göz ardı eden bir yaklaşım bu bölge haklarını ortak bir stratejik paydaya yöneltebilme kabiliyetinde zaafllara yol açabilecektir(DAVUTOĞLU, 2001, s.461).

Türkiye'nin bulunduğu konum bölgesel politikalar arasındaki koordinasyon ihtiyacını dış politika oluşumunun en temel meselesi haline getirmektedir. Türkiye'nin müdahil olduğu bölgeler arasındaki jeopolitik, jeoekonomik ve jeokültürel ayırım çizgilerinin Soğuk Savaş sonrası dönemde gittikçe anlamsızlaşmaya başlaması ve bölgelerarası etkileşimin büyük bir hız kazanması bu koordinasyon ihtiyacını daha da arttırmıştır. Türkiye'nin Orta Asya politikası kimi zaman bu koordinasyon eksikliğinden olumsuz yönde etkilenmiştir.

Özetle Türkiye'nin Orta Asya politikasında psikolojik, teorik ve kurumsal hazırlıksız, mikro strateji ve makro strateji arasındaki uyum, bölgelerarası etkileşimin öne çıktığı

alanlardaki kademelendirme problemi, kurumlar arası koordinasyon ve dinamik şartlara uyum sağlamanın asgari şartı olan taktik-strateji bağlantısı konularında önemli sayılabilecek zaaf lar gözlemlenmiştir. Bu geçiş döneminde Türkiye’de yaşanan siyasi istikrarsızlığı da beslediği dış politika önceliklerini tanımlamada yaşanan gelgitler, bu zaaf ların kısa dönemde dış politika açmazlarına dönüşmesine yol açmıştır. Türkiye’nin bu zaaf ları diğer aktörlerin manevra alanını genişletmiştir(DAVUTOĞLU, 2001, s.490-491).

AB- Türkiye ilişkileri Ortadoğu bölgesi söz konusu olduğunda da girift stratejik ilişki ağlarını bünyesinde barındırmaktadır. AB ile Türkiye arasındaki çelişki potansiyeli taşıyan bölgesel ölçekli stratejik farklılaşmalar Ortadoğu bölgesi söz konusu olduğunda, Balkanlar ve Kafkasların aksine, soğuk savaş dönemine kadar uzatılabilecek unsurlar taşımaktadır. Ortadoğu’da sömürge geçmişi olan Fransa ve İngiltere gibi ülkeleri de bünyesinde barındıran AB bir bütün olarak ve birliğin üyesi ülkeler olarak soğuk savaş süresince Ortadoğu’da çift kutuplu yapının barındırdığı statik dengelerin dışında daha özerk politikalar geliştirmeye özen göstermişlerdir. 1980’li yılların başında Ortadoğu’da daha etkin bir politika oluşturma çabası içine giren Türkiye de Ortadoğu’da dönemsel dalgalanmalar gösteren politikalar takip etmiştir.

Türkiye’nin Soğuk Savaş sonrası dönemde seksenli yıllarda takip ettiği politikalar dan uzaklaşarak İsrail ile iyi ilişkileri de aşan stratejik yakınlaşmaya dayalı bir politika benimsemesi ile gündeme gelen ABD-İsrail-Türkiye eksenli senaryolar AB ve Türkiye arasında Ortadoğu’ya dönük politikalarda söz konusu olan stratejik farklılaşmayı açık bir şekilde ortaya koymaktadır. AB, bugün Ortadoğu’da ABD ve Türkiye’nin en problemleri ilişkilere sahip olduğu İran ve Suriye gibi ülkelerle yakın ilişkilerini sürdürmektedir. Türkiye’nin Ortadoğu politikasında yeni açılımlara girmemesi ve ABD-İsrail eksenine katı bir şekilde sadık kalması durumunda AB ile Türkiye’nin ortak bölgesel strateji geliştirmesi çok güç olmaktadır ve bu durum bölgede çıkabilecek farklılaşmalar neticesinde tarafların ilişkilerini ve entegrasyon sürecine bakış açılarını da etkileyecektir(DAVUTOĞLU,2001, s.525-526).

321. Ulusal Güvenlik Kavramı

Ulusal güvenlik kavramının tanımı 1982 anayasasında yapılmamıştır. Kavramı açık tanımı, Anayasanın Milli Güvenlik Kuruluna (MGK) dair 118. maddesine uyularak çıkarılan 2945 sayılı MGK ve MGK Genel Sekreterliği Kanununda yapılmıştır. Bu kanun ulusal güvenliği şu şekilde tanımlamıştır. Ulusal güvenlik, devletin anayasal düzeninin, milli varlığının, bütünlüğünün, milletler arası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dâhil bütün menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü iç ve dış tehditlere karşı korunması ve kollanmasını ifade etmektedir (ÖZCAN, 2000, s. 101–102). Türkiye’de ulusal güvenlik kavramının tanımı ulusal güvenlik siyaseti belgelerinde bulunmaktadır. Milli Güvenlik Sekreteryası tarafından hazırlanan ve MGK tarafından kabul edilen bu belgeler daha sonra hükümet siyasetine dönmüştür (CİZRE, 2002).

Küreselleşme ile birlikte ulusal güvenlik kavramı içerik ve kapsam değişikliğine uğramıştır. Günümüzde ulusal güvenlik kavramı artık ekonomik ilişkileri de kapsamaktadır. Nitekim dış politikamızın ilgi alanlarına baktığımızda henüz Türkiye’nin dış ekonomik ilişkilerinin ciddi olarak ele alındığı, Türk işadamlarının dışarıda karşılaştığı sorunları çözmeye yönelik veya dışarıda iş alabilmeleri için yoğun bir çaba gösterildiği söylenmemektedir. Oysaki batılı büyük devletlerden gelen iş adamlarının, kendi devletlerinin gücünü arkalarında hissettikleri ve hatta ihaleleri alabilmek için doğrudan devreye devletlerini sokabildikleri herkes tarafından bilinmektedir. Ancak Türkiye açısından böyle bir durumun olmaması büyük bir eksiklik olarak kabul edilmektedir.

Ulusal güvenlik kavramı, devletimizin geleceğini sağlamlaştırıcı her adımın engelleyicisi konumuna getirilmiştir. Türkiye’de değişimin anahtarı, ulusal güvenlik kavramında saklıdır. Bu sendromdan kurtulunmalıdır. Ulusal güvenlik kavramının muhtevası ve gerekleri kamuoyunun tartışmasına açılmalıdır. Değişime adım atmanın, rotamızı Avrupa’ya çevirmenin şartı ulusal güvenlik kavramının kapsam ve sınırlarını belirlemektir. Yılmaz 2001 yılında yaptığı konuşmasında ulusal güvenlik üzerindeki tabunun kaldırılması gerektiğinin zamanının geldiğini vurgulamaktadır (ÖKE, 2004, s. 318).

Ulusal güvenlik bir ülkenin hem sınırları içinde hem de sınırları dışındaki tüm politikalarının kurgulanmasında, işlevlendirilmesinde ve meşrulaştırılmasında ilişkilendirilebilen bir olgudur.

Ulusal güvenlik; anayasamızda yer alan tanımıyla devletin anayasal düzeninin, varlığının ve bütünlüğünün uluslararası alandaki tüm çıkarlarının ve ahdi hukukunun her türlü iç ve dış tehditlere karşı korunması ve kollanmasıdır.

Ulusal güvenlik ilk defa ortaya atıldığında bir devletin savaş anında güvenliğinin korunması olarak değerlendirilmiştir. Bu sınırlı algılama kapsamında tüm hazırlıklar, savaşların cephede kazanılıp kaybedileceği yaklaşımı ile silahlı kuvvetlerin savaşa hazır olma yeteneğini arttırmaya yönelmiştir. Ulusal güvenliğin evrensel boyut kazanması ise I. Dünya Savaşı ile başlayıp II. Dünya Savaşı ve sonrasında belirginleşmiş ve bu belirleme ile ulusal güvenlik politik, sosyal, askeri, ekonomik güçler arasında sinerji üretmeyi amaçlayan devlet yönetiminde vazgeçilmez bir yere sahip olmuştur. Bu aşamayı takiben ülkeler, küresel ve bölgesel boyuttaki çıkarlarını korumak ve kollamak üzere bölgesel ve küresel dayanışma örgütlerinde yer almayı ulusal güvenliği sağlamanın bir yöntemi olarak algılamaya başlamışlardır. Bundan böyle birlikte daha etkili olmak, tehdit ve risklere karşı koymak için çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Bu bağlamda politik, sosyal, ekonomik araçların ortak etkisini sağlamak üzere birlikte hareket edebilen, uluslararası hukuk ve meşruiyet zemininde örgütlenmeler dönemi başlamıştır.

Uluslararası sistem yeniden yapılanmaktadır. Karşı tarafın kaybı benim kazancımdır anlayışı geride kalmaktadır (KONA, 2005, s. 635-636). Ulusal Güvenlik Siyaset belgelerinin en sonuncusu 29 Nisan 1997 yılında meydana getirilmiştir. Bundan önceki 18 Kasım 1992 yılında ulusal güvenlik siyaseti belgesinde devlete ilk güvenlik tehdidi olarak PKK terörist hareketler vurgulanırken, 1997 belgesi bu hareketlere İslami hareketleri ve Kürt ayrılıkçılığını da eklemiştir (CİZRE, 2002).

21. yüzyılda ulusal güvenlik, acımasız bir rekabete dayanan çevrede gelişme ve özgürlük gibi tanımlanabilmektedir. Güvenlik sadece askeri teçhizatla sağlanmamış, küresel alanda rekabet etmek için eğitilmiş insan gücüne ve sivil alt yapıyı sağlamkla başarılmaktadır. Ergüvenç'e göre bunun için askeri alana daha çok yatırım yapılmalıdır.

Özellikle Türkiye gibi konumu itibariyle önemli bir noktada buluna ülkede yatırım için askeriye daha çok pay ayrılmalıdır.

İsmail Hakkı Karadayı 1998 Ocak'ta bir ifadesinde yeni güvenlik kavramsallaşması altında tehdidi iki alanda ifade etmiştir. İlk alanda ki tehditler, ilaç ve silahların karaborsacılığı, kitle imha silahlarının çoğalması, bağımsızlık savaşı altında terörizmin artması ve uluslararası terörizmdir. İkinci alanda ise, göç şeklinde insan ticareti, ayrılıkçı ve radikal milliyetçilikler, hoşgörüsüzlük ve etnik zıtlasmalar olarak ifade etmiştir. Karadayı bu yeni riskleri çok tehlikeli olduklarını da vurgulamıştır. Çünkü bugün tek bir düşman yoktur. Tehlikenin nereden ve kimden geleceği tam olarak önceden kestirilememektedir (BİLGİN, 2005, s. 6).

Küreselleşme süreci kapsamı içine giren sahaları artık ulus devletler denetlenmeyeceklerdir. Ulus devlete yönelen bütün tehditlere rağmen ulus devlet sistemi zayıflamış ama önemli bir aktörü olarak kalacağı tahmin edilmektedir. Uluslararası kuralları koyan tek güç şimdilik ulus devlettir. Çatışmaları çözmek için ve çatışmalara hala son sözü söyleyebilmektedir. Ancak hiçbir ulus devlet tam anlamıyla bağımsız olmayacaktır (KARABULUT, 2003, s.37).

Jeopolitiğin öneminin göreceli olarak azalması küreselleşmenin sonuçlarının değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken önemli bir gelişmedir. Klasik jeopolitik ulusal güvenlik coğrafyasına kesin bir bakışla yaklaşmaktadır. Coğrafya sabit bir alt yapı olarak düşünülmüştür. Sürekli dış sınırlarla tanımlanmakta ve dış ve güvenlik politikalarına güvenlik kazandırmaktadır. Günümüzde ulusal güvenliğin coğrafi sınırları sabit değildir. Bu sınırlar her yerdedir. Uluslararası terörizm bunun en çarpıcı örneklerindedir.

322. Bölgesel Bütünleşme Hareketleri

Güvenlik tehditlerini artık devletlerarasındaki savaşlar biçiminde ele almak mümkün görünmemekte; bunlar kendilerini daha ziyade terör eylemleri, iç savaşlar ve sivil nüfusa yönelik katliamlar biçiminde gösterilmektedir. Söz konusu tehditler çoğunlukla ekonomik

kaosa ve ulusal yönetimlerdeki zaafllara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlarla başa çıkmak, uluslararası askeri müdahale ihtiyacını daha fazla ve sık gerekli kılmaktadır. Fakat acil nefsi müdafanın ötesine geçen herhangi bir uluslararası askeri harekâtın meşru olabilmesi, geniş bir uluslararası onayı gerektirmekte; meşruiyeti olmayan harekâtlar da başarısızlığa mahkûm kalmaktadır.(DERVİŞ, 2004, Radikal)

Türkiye'nin güvenlik sorunları soğuk savaşın sona ermesiyle çok boyutlu olmaya devam etmiştir. Şöyle ki Türkiye bulunduğu jeostratejik konum ve çevresindeki ülkelerin amaçları açısından problemlı bir bölgede bulunmaktadır. Bu durum Türkiye'nin güvenliğini olumsuz etkilemektedir.

Türkiye, “güvenlik üreten ülke” kimliği iddiasını destekleyici bazı askeri girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimler bazen Somali, Bosna-Hersek ve Arnavutluk örneklerinde olduğu gibi çokuluslu askeri girişimlere katkı, bazen de çevre ülkelerle ikili askeri işbirliği uygulamaları biçiminde gerçekleşmiştir. Bu arada NATO ittifakının yeni bir işlev arayışlarına koşut olarak Türkiye özellikle, Barış için Ortaklık(BİO) kapsamında değişik düzeyde yeni sorumluluklar üstlenmiştir (ÖZCAN, 2000, s. 132).

Türkiye'nin dünyanın jeopolitik merkezinde yer alması Türkiye'yi dünya imparatorluğu kurmak isteyenlerin ortak hedefi konumuna getirmektedir. Türkiye bu açıdan genel bir tehditle karşı karşıyadır. Bu durum Türkiye açısından önemli bir güvenlik sorunudur. Türkiye'nin varlığı açısından bu sorunun giderilebilmesi için dünyanın en güçlü silahlı kuvvetlerinden birisine Türkiye'nin sahip olması kaçınılmazdır. Ancak böyle büyük bir ordu ile Türkiye dünyanın merkezi kalesinde ayakta kalabilmekte ve bu kaleyi ele geçirmek isteyen güçlere karşı kendisini savunarak güvenlik sorununu aşabilmektedir (KONA, 2005, s. 120).

Genelkurmay başkanı Orgeneral Torumtay 1990 yılında “daha hareketli, komuta kontrol düzeni çok yeterli, vurucu gücü yüksek, daha küçük bir ordu” hedefini dile getirmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin yeni askeri önceliklerini de tanımlamıştır: Türkiye kuvvetlerini her yöne göre tertiplemek zorundadır. Avrupa'da barış sağlandığı takdirde dikkatlerin Ortadoğu ve diğer bölgelere kayması doğaldır (ÖZCAN, 2000, s. 133).

Küreselleşme ile birlikte belli bölgelerdeki devletlerin kendi güvenliklerini korumak amacıyla bir araya gelerek, bölgesel birlikler oluşturma çabası içine girdikleri görülmektedir. Avrupa ortak pazarı bir kıtasal birliğe yönelirken, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin de bölgesel birlikleri gündeme getirdiği görülmektedir.

Bölgesel birliklerin süper gücün dünya hegemonyasına karşı ortaya çıkması ile beraber Türkiye'nin merkezinde yer aldığı dünyanın merkezi bölgesinin ne olacağı önemli bir sorun haline gelmiş ve Türkiye'yi doğrudan doğruya tehdit etmeye başlamıştır.

Türkiye'nin varlığı ve güvenliği tek kutupluluk ile çok kutupluluk arasında cereyan eden çekişmeye bağlıdır. Çünkü Türkiye'nin güvenliği bu yeni sistemde hep hassas bir noktada olmaktadır. Avrupa Birliği bir kutup oluşumu olarak Türkiye ve yakın çevresiyle ilgilenmekte ama dünyanın merkezindeki çekişmeden ortaya çıkan sorunların Avrupa kıtasına taşmasına izin vermemekte ve bu nedenle de Türkiye'yi bekleme odasında kontrol altında tutmaya devam etmektedir. Türkiye'yi kendi içerisine almayan Avrupa, Türkiye'yi kendi haline bırakmadan, dünya merkezine yönelik politikalarını Türkiye üzerinden sürdürmektedirler (KONA, 2005, s. 126-128).

Türkiye bu dönemde evrensel arayışlardan daha çok bölgesel arayışlar içine girmiştir. Bu anlamda bölgesel güvenliği arttırmak amacıyla bir çok oluşuma da öncülük yapmıştır. Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü bu anlamda bir oluşumdur. Türkiye'nin öncülüğüyle ve Güneydoğu Avrupa'da bölgesel güvenlik ve istikrara katkıda bulunmak ve bölge ülkeleri arasındaki iyi komşuluk ilişkilerini geliştirmek amacıyla kurulan tugayda, Türkiye ile birlikte Arnavutluk, Bulgaristan, Makedonya, İtalya, Romanya ve Yunanistan katılımcı; ABD ve Slovenya Gözlemci olarak yer almaktadırlar.

Blackseafor (Karadeniz deniz İşbirliği Görev Grubu) ise Türkiye'nin girişimiyle oluşturulan bu anlamda en yeni örnektir. 2 Nisan 2001'de İstanbul'da imzalanan anlaşmayla, Türkiye ile birlikte Bulgaristan, Gürcistan, Romanya, Rusya ve Ukrayna bu oluşum içerisinde yer almaktadırlar. Blackseafor Karadeniz ülkeleri arasında işbirliği ve diyalogu geliştirmek, bölgesel istikrarı ve iyi komşuluk ilişkilerini güçlendirmek amacıyla, arama-kurtarma, insani yardım, çevre koruma, mayın karşı tedbirleri ve liman ziyaretleri gibi insani boyutu ön planda olan görevlerde fiilen rol alması amaçlanmaktadır.

Yine Türkiye'nin önerdiği ancak henüz gerçekleştirilememiş olan Kafkas İstikrar Paketi çerçevesinde ağırlıklı olarak Gürcistan'a özel bir önem verilmektedir. 1994 yılında Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Türkiye'nin güvenlik arayışlarını ifade ettiği bir konuşmasında "Türkiye, içinde Mısır, İsrail, Suudi Arabistan ve Ukrayna'nın bulunduğu bir güvenlik hattı oluşturabilir." demiştir.

Türkiye'nin yeni bölgesel güvenlik politikasının öne çıkan bir boyutu da, NATO dışındaki ve Batılı olmayan ülkelerle de ortak eğitim ve tatbikatlara ağırlık vermesidir. Bu faaliyetler, hem askeri yakınlaşmaya zemin hazırlamakta, hem de TSK'nın değişik iklim ve coğrafyalar koşullarında hazırlanmasına yardımcı olmaktadır (KOÇER, 2002, s. 35-37).

Türkiye tarihin ve içinde bulunduğu jeostratejik ve jeopolitik konumun kendisine yüklediği görev ve sorumluluklarının bilincinde olarak, bölgesinde ve dünyada barış ve istikrarın temin edilmesi ve yaygınlaştırılması çabaları çerçevesinde BM ve NATO'nun Barışı koruma görevlerine Somali'de, Bosna-Hersek'te, Arnavutlukta, Kosova'da, Gürcistan'da, el-Halil'de ve daha birçok yerde aktif olarak katılmaktadır. Aynı anlayış çerçevesinde Balkanlarda Güney Doğu Avrupa Barış Gücü kurulması yönündeki çabalara öncülük etmektedir (KULOĞLU, 2001, s. 67).

Türkiye NATO'nun Barış için Ortaklık (BİO) programlarına katkıda bulunmakta, BİO'nun bölgedeki askeri ve deniz tatbikatlarına katılmaktadır. Ankara bir Barış için Ortaklık Eğitim Merkezi kurmuştur. Dahası Türkiye BİO hedeflerini yakalamak için Azerbaycan ve Gürcistan da eğitim ve öğretim programları uygulamaya başlamıştır. BİO'nun amacı sadece askeri işbirliğini geliştirmek ve karşılıklı operasyon imkânını ve NATO üyeleri ile ortak ülkeler arasındaki şeffaflığı sağlamak değildir. NATO'nun genişleme süreci gibi, Türkiye'nin nihai hedefi güç politikası dengesi yerine ortak güvenlik anlayışını getirerek doğuya istikrar aşılmasıdır.

Türkiye BİO'yu Balkan, Kafkas ve Orta Asya ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmede bir uluslararası bir ortam olarak gördüğünden desteklemekte ve aktif olarak bu faaliyetlere iştirak etmektedir. Bu ortamdan istifade ederek Türkiye, BİO Eğitim Merkezi açmış ve Güney Doğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü girişimlerine öncülük etmiştir. Türkiye'nin

ulusal olarak öncülük ettiği diğer önemli bir proje de Karadeniz işbirliği Görev Grubu (BLACKSEAFOR) dur. Karadeniz de barış ve istikrarın temini, BİO çerçevesinde bölgesel işbirliği faaliyetlerinin artırılması, iyi komşuluk ilişkilerinin ve şeffaflığın geliştirilmesine yönelik olarak oluşturulan çok uluslu barış gücü gelecekte daha etkin ve verimli olması beklenmektedir (Kona, 2005, s. 174).

Tarihi ve jeopolitik koşulları sebebiyle Türkiye küreselleşmeden büyük ölçüde etkilenmiştir. Türkiye zor bölge koşullarına rağmen kendini küreselleşen güvenliğe adapte etme bakımından belirli bir yol alabilmiştir. Bu yöndeki çabaları özellikle kuzey komşularıyla ilişkilerinde ve barış güçlerine katılımında göze çarpmaktadır.

11 Eylül saldırısının ardından tehdit ve savaşın niteliği konusunda tahmin edilenden daha fazla yeni seçeneğin olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, yeni ekonomik ve politik sürecin ortaya çıkardığı işbirliği ve ortaklıklar, yeni uluslararası ilişkilerin biçimi konusunda da ciddi değişiklikler meydana getirmiştir.

Küreselleşme sonucunda ki yeni dönemde artık uluslar için tek başına güvenlik ve barış mümkün değildir. Barış ve güvenliğin sağlanmasında bölgede ve tüm dünyada işbirliği temel bir zorunluluktur. Çünkü bir ulusun barış ve refahı diğer ulusların barış ve refahıyla mümkün olmaktadır. Ulus devlet için barış ve refah anlayışı bir dünya devleti olması ve vatandaşlarının da bir dünya vatandaşı olmaları ile gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle toplumların ve devletlerin gelecekleri bir birleriyle yapabileceği işbirliği modelleri ile doğrudan orantılıdır. Çıkarların korunması adına yürütülen sert rekabete karşın aynı anda ortak çıkarlar için işbirliği ve ortaklık içinde olmak denklemini kurulmak zorundadır.

Hızlı ve kontrolsüz küreselleşme ile birlikte ortaya çıkabilecek güvenlik endişeleri karşısında, önceliği barış ve refah olmak üzere bir tepki verme mekanizmasının kurulması için tüm ülkelerin üzerine ciddi bir sorumluluk düşmektedir (KULOĞLU, 2001, s. 67).

Soğuk savaş sonrası dönemin değişken ve dinamik şartları küresel nitelikli uluslararası rekabetin hassas bölgesel kuşaklara hemen ve doğrudan yansması sonucu doğurmaktadır. Her yansımada küresel uluslararası tercihler ile bölgesel politikalar arasında esnek ama süreklilik arz eden bir ilişkinin kurulmasını ve bu ilişkinin belirli dönemlerle yeniden

ayarlanmasını gerekli kılmaktadır. Mesela Türkiye'nin AB'den dışlanması ve ABD-İsrail eksenli bir genel stratejik tercihe yönelmesi hem Ortadoğu'daki hem de Balkanlardaki politikaları doğrudan etkilemektedir. Bu noktada küresel strateji esnekliğini azaltan her adım bölgesel politikalarda da bir tıkanma meydana getirmektedir.

Böylesi bir konjonktür stratejik esnekliğini arttıran ülkeler için önemli dış politika avantajları oluştururken, bu esnekliği kaybeden ülkelerin risklerini arttırmaktadır. Bu anlamda Kosova'da gerilim 1998 başlarında tırmanırken, dönemin başbakanı Mesut Yılmaz'ın Lebensraum kavramını, teorik olarak haklı bir çerçevede olsa bile, maksadını aşan bir şekilde kullanarak Almanya ile yersiz bir polemik içine girmesi zamanlama itibariyle bir zaaf oluşturmuştur(DAVUTOĞLU,2001, s.314).

Türkiye, bölgede sahip olduğu tarihi ve coğrafi derinlik ile jeopolitik, jeokültürel ve jeoekonomik parçalanmanın yol açabileceği bunalımları önceden görebilen ve soğukkanlı bir şekilde değerlendirebilen aktif bir bölge politikası gerçekleştirmek zorundadır. Bu parçalanma karşısında edilgen bir tutum takınmak Türkiye'nin bölgesel etkinliğini yok etmek yanında iç ve dış güvenliği ile ilgili ciddi risklerde doğurabilmektedir. Böylesi bir parçalanmanın aktörlerinin ve sonuçlarının sıradan bir seyircisi olarak kalmak ise mümkün değildir. Soğuk savaş sonrası dönemin dinamik konjonktürü, statik ve edilgen tavır geliştiren ülkeleri kısa sürede diplomatik sürecin devre dışına itmektir.

Bölgenin son jeopolitik, jeokültürel ve jeoekonomik bütünlüğünün tarihi mirasçısı olan Türkiye, bu jeopolitik, jeokültürel ve jeoekonomik parçalanmayı aşabilen ve bölgeyi bir bütün olarak kuşatabilen bir stratejik yaklaşım geliştirmek ve bu yaklaşımı taktik bir esneklik içinde kademeli bir şekilde uygulamaya koymak zorundadır. Böylesi bir stratejik yaklaşım, Türkiye'nin sadece bölge üzerindeki etkinliğini arttırmakla kalmayacak, aynı zamanda, küresel dengelerle bölgesel dengeler arasında hiç bir aktörün göz ardı etmesi mümkün olmayan bir işlev üstlenmesini de sağlamaktadır.

323. Yıkıcı ve Ayrılıkçı Hareketler

Küreselleşmenin olumsuz sonuçlarından birisi olan yıkıcı ve ayrılıkçı hareketlerin de devletler gibi güçlenme ve uluslararası alanda etkinlik kazanma şansına kavuşmasıdır. Bu nedendir ki Türkiye bu hareketler karşısında uzun bir süredir uluslararası destek bulmakta zorlanmaktadır.

Özellikle Türkiye bu dönemde Huzur ve Kuzeyden Keşif gibi harekâtlar yapma gereği duymuştur. Ancak Türkiye'yi tek taraflı davranmaya sevk eden değişimin en önemli sebebi uluslararası alanda teröre karşı bir işbirliğinin olmaması ve Kürtistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi(KADEK) Kürtistan İşçi Partisi(PKK)nın terör eylemleridir. Türkiye'yi zorlaştıran sebep bu terör örgütünün diğer Avrupalı devletlerce desteklemeleridir. Türkiye KADEK(PKK)'e mücadelesinde ABD haricinde hiçbir komşu devletten destek görmemiştir. Terörizme karşı işbirliği olmamasından dolayı, Türkiye'nin tek başına hareket etmekten başka da bir şansı yoktur.

11 Eylül terörist saldırısı sonucunda özel kuvvetlerin oluşturulması gereği ortaya çıkmıştır. Terörle mücadele eden ülkeler bütçelerinden bu güce daha fazla pay ayırırken, kara kuvvetleri, jandarma ve polis birimlerine anti-terör eğitimi verilmeye, silahlara ek sistemler ilave edilmeye başlanmıştır. Geliştirilen modernizasyon programlarında ABD, Fransa, İngiltere, Almanya ve Rusya başı çekmektedir. Devletler kendi askeri güçlerini en son askeri araçlarla yeniden yapılandırmaya başlamışlardır (Ulusal Strateji, sayı:27, 2002, s.13).

Türkiye'de 1947 yılından beri faaliyette olan bir Amerikan askeri bürosu vardır. Amacı Türkiye'nin güvenliğine yardımcı olmaktır. 2002 yılında bu askeri birimin yöneticisi Tümgeneral Quentin Peterson "terörizme karşı yapılan küresel savaş zor ve uzun olacak ama mutlaka kazanacağız." demiştir. Bu savaşta Türkiye'den çok yaralanacaklarını çünkü terörle mücadele deneyimleri ABD için oldukça faydalı olacağı vurgulanmıştır. Soğuk savaşın sona ermesi ve komünizmin yıkılmasından sonra bölgesel çelişkiler ortaya çıkmıştır. Onun ifadelerine göre Terörizm arttı ve artık teröristler üniforma giymiyorlar, bir ülkeyi temsil etmemektedirler. Politik açıdan yaklaşarak kendilerine doğru yolu göstermek

istediğinizde görüşebileceğiniz bir liderleri de yoktur. Dünya Ticaret merkezine yapılan saldırıda 70 farklı ülkeden insan ölmüştür ve yapılan bu savaşlar doğrudan kişiye yöneliktir (Ulusal Strateji, sayı:27, 2002, s.21-22).

324. Yerel Kùltürler Ve Kimlikler

Küreselleşme ile yerel kùltürlere ve kimliklere atfedilen önem artmıştır. Bu Türkiye için yeni bir tehdit algılamasıdır. 11 Eylül Newyork saldırılarını ustaca kullanan Rusya yoğun bir diplomatik atakla birçok devlet yetkilileriyle görüşmüş ve Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü tehdit eden bir politikayı yürürlüğe koymuştur. Rusya Müslüman olmalarına rağmen, Abhazyalı silahlı grupları Gürcistan devletine karşı korumayı ve muhtemelen yakın bir gelecekte Gürcistan'dan koparıp Rusya'nın bir özerk bölgesi haline getirmeyi planlamaktadır. Devlet sınırlarının yeniden değişip toprak bütünlüklerinin yeniden bozulduğu bir çağa girmek, Türkiye için yeni bir tehdit algılamasına neden olmaktadır.

Küreselleşme sebebiyle ulus devlet yapılarının parçalanması için etnik kimlikçilik, cemaatçilik, kültürel farklılık gibi alt kimlikleri kaşıyan politikalar kasıtlı olarak geliştirilmekte olup, Türkiye gibi ulusal toplum ve devlet yapılanmaları dağıtılmaya parçalanmaya çalışılmaktadır. Günümüz şartlarında Türkiye'nin en büyük sorunu bu parçalanma gayretleri doğrutusunda gösterilen çabalardır. Türkiye'ye dayatılan şartlar psikolojik bir baskı altında yapılmaktadır. Örneğin AB'ye giremezsek küreselleşme sürecinden kopacakmışız gibi bir atmosfer altında cereyan etmektedir.

Etnik/dinsel kimlik arayışlarının küresel ilgi gerektiren yeni terörizme eklenmesi karşısında, uluslararası sistemin güvenliği sağlamakla bir yerde sorumlu bölgesel/küresel örgütlerinin yetersiz ve etkisiz kalması rahatsızlık vermektedir. Ulrich Beck'in "globalizm" dediği dünya Pazar ekonomisinin alternatifsiz hâkimiyetini ifade etmektedir. Bazıları bu hâkimiyetin nihai olarak bir dünya devleti inşa edici yeni bir milliyetçilik formu olduğunu söylemektedirler ki, bu da Batı-dışı toplumların politik olarak kışkırtılmasına yol açıcı etken olarak kendini dayatmaktadır. Çünkü milliyetçiliğin yeni bir formu olarak küreselleşmenin, "Batı" kültür kodlarını geniş bir şemsiye altında toplayarak söz konusu dayatmaya yönelmesi, hem diğer milliyetçiliklerin kışkırtılmasına, dolayısıyla alternatif bir "pan" milliyetçiliğin oluşmasına katkıda bulunacak, hem de politik çatışmaların alanını

çok fazla genişletmektedir. Sadece farklı dünyalar arası çatışmalar değil, o dünyaların kendi içinde ki çatışmalarda gündeme gelmektedir.

Türkiye'nin küreselleşme karşısındaki konumu kendine özgü bir konumu olmadığı gibi, gelecekteki kaderi de diğer bütün ülkeler gibi belirsizdir. Çünkü Stuart Hall'un deyişiyle küreselleşme garantisiz tarihlere dair bir olgudur (SARIBAY, 2004, s. 98-99).

325. Bilgi Teknolojisi

Birbiriyle iç içe olan bu üçlü bağımlılık Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin geleceği üzerinde ciddi bir kısır döngü ve tehdit oluşturmaktadır. Teknoloji üreten Türkiye olmadıkça bu üçlü bağımlılık hep devam edecektir.

Devletler uluslararası alanı anarşik bir yapı olarak algıladıkları için güvenlik konusu öncelikli bir husus olarak önemini sürdürmüştür. Ancak son 25 yıl içinde devletlerin birbirlerine bağımlı hale gelmesi uluslararası işbirliğinde yeni bir tavrın ortaya çıkmasını gerektirmiştir. Konvansiyonel savaş korkusu bazı bölgelerden silinmiş ve jeopolitik yaklaşımın yerini jeoekonomik yaklaşımlar almıştır (KARABULUT, 2003, s. 28).

ABD de 1960'larda birbirine bağlı bilgisayarlarla bir ağ oluşturma çalışmalarlarıyla ilk adımları atılan internet, ABD'nin federal araştırma programlarının bir parçasıdır. Hükümet kurumları, araştırma merkezleri ve üniversitelerle sınırlı olan bu ağları birleştirme düşüncesi, 1980'lerde kişisel bilgisayar kullanımındaki patlamanın da etkisiyle, coğrafi ya da siyasi sınırlamalar olmaksızın yeryüzünün her yerindeki bilgisayarlar arasında veri ve bilgi akışına olanak sağlayan dünya ölçekli bir ağın oluşturulmasıyla sonuçlanmıştır (ALPKAYA, 2005, s.295).

Çağımızın en önemli ve yıkıcı silahı son dönemlerde üzerinde çok durulan kitle imha silahları değil, bilgidir. Bilgi olmaksızın, üretmeye ve bilgiyi değerlendirecek insan gücüne ulaşamayacağı gerçeğinden hareketle çağımızın olmazsa olmazının bilgi olduğu bir gerçektir. Bu bilgi birikim ve donanıma sahip olmadığı takdirde, çağımızın yönlendiren ve yöneten bilgisayar-uydu korelasyonunu, bu korelasyonun ulusal güvenliğinin

sağlanmasındaki vazgeçilmezliğini özümsemek ve karşı önlemler geliştirmek mümkün değildir. Bilgi her zaman insanlığın gelişmesi ve yaşam kalitesinin artırılması yönünde kullanılan, sürekli olumluluk ifade eden bir kavram değildir. Bilgi aynı zamanda belli görüş ve amaçlara sahip ulusların diğer uluslara, kendi çıkarlarını dayatmada gereğinde ekonomik, siyasi ya da askeri açılardan egemenlikleri altına almaların da kullandıkları en önemli silahlardan birisidir.

İstanbul'da 2005 Kasım ayında meydana gelen dört patlamanın, daha basit bir çerçevede de olsa aynı aşamaları izlediği yerine ilginç bir şekilde sadece sonucun yıkıcılığına odaklanılmıştır. Bir savaş gemisinden ateşlenen füzenin hedefinin belirlenmesi için gerekli çalışma ile patlayıcı yüklü bir kamyoneti hedefe sürmenin aynı aşamalardan geçtiğini düşündüğümüzde bilginin ve bu bilginin kimlerce nasıl kullanıldığının bilinmesinin önemi bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Çünkü İstanbul'daki saldırıları düzenleyenlerde hedef saptamışlardır, bu hedeflere ilişkin bilgi edinmişlerdir.

Teknolojinin vardığı boyutları belirleme açısından uydular aracılığı ile düşman ülkenin kaç tankı, kaç uçağı olduğunu, tip ve modellerinin belirlenmesi artık çok kolaydır. Ayrıca görüntünün uygun olmadığı ortamlarda o aracın yaydığı ısıyla ne tür yakıt kullandığını saptayıp kaç tank olduğunu ve tipleri bulunabilmektedir. Ancak bu araçları kullananların beyinlerini okumak mümkün değildir. Bu aşamada istihbarat önem kazanmaktadır. İstihbaratta kullanılan birçok yöntemler bilgisayarla yapılmaktadır. Hatta akıl almaz bir değişim söz konusudur. Ancak bu tekniklere sadece istihbarat örgütleri değil bu programları ve yazılımları elinde bulunduran herkes sahip olmaktadır. Bugün yaygın bir deyimle hacker olarak adlandırılan, bilgisayar programlarını çökerten ya da gizli programlara sızan amatör ve profesyonellerin dışında bilgi ve becerilerini parasını ödeyenlere satan ve “yazılım askerleri” olarak adlandırılan yeni bir paralı asker sınıfı doğmuştur. Sanal âlemin yeni katılımcıları olan ve ücretlerinin ödenmesi halinde hizmetlerini terörist örgütlere satmakta tereddüt etmeyen sanal teröristler artmaktadır.

Siber terörizm bugün bilgisayarla elektronik olarak kontrol edilen bir barajın kapaklarını açabilme, orduların haberleşme sistemlerine girerek yanlış bilgiler yükleyebilme, devlet arşivlerini silebilme... gibi birçok eylem yapabilmektedirler. Ancak Türkiye teknolojik açıdan çok fazla gelişmediği için henüz ileri ülkeler düzeyinde bir risk

altında değildir. Ancak henüz bu düzeyde olmamız, bu konuda önlemler geliştirip kendimizi geleceğin terörist saldırılarından nasıl koruyabileceğimiz konusunda çalışmalarımızın önünde bir engel olmamalıdır.

Küreselleşme, bireyin denetimsiz bir biçimde özgürleşmesini ve yaşadığı topluma yabancılaşarak ayrışmasını öngörüyor ya da küreselleşme böyle bir çerçevede algılanıyor ve anlaşılıyorsa korkudur ki bu demokrasi yerine nihilizm ve anarşizm yeni formlarda karşımıza çıkabilecektir. Anarşizm ve nihilizm teorisyenlerinden Bakunin'in öğrencilerine aşıladığı temel öğretisi şudur: "Yerleşik düzenin her noktasına saldırın ve yıkın, öylesine yıkın ki ancak işe yarayan kısımlar ayakta kalabilsin."

Küreselleşmenin etkisiyle artan belirsizlik, düzensizlik ve istikrarsızlık neticesinde artan silahlanma Türkiye'yi tehdit eder duruma gelmiştir. Bunların yanı sıra Türkiye'nin savunma ve istikrarsızlığına, daha önce var olmayan, yeni unsurlar eklenmiştir.

3251. Asimetrik Savaş

Terörizm şiddettir, tehdittir, suçtur. İçeriğinde politika, tiyatro, propaganda ve savaş vardır. Her an, her yerde farklı şekillerde uygulanabilen bir şiddet planıdır. Ancak önceden teşhisi zordur. Değişik hükümetler ve gruplarca desteklenmektedir (KOÇER, 2002, s. 38).

Nitekim terörizmin bir türü olarak kabul edilen Asimetrik savaş şöyle tarif edilmektedir: Aralarında konum, biçim ve belirli bir eksene göre ölçü uygunluğunda büyük farklar olan iki düşman kuvvetin çatışması... Asimetrik savaş türü hakkında ciddi araştırmalar yapılmaktadır. Daha önce ismini duyduğumuz, Bilgi Harbi, Siber Savaş ve Doğrusal Olmayan Dinamikler artık daha kapsamlı irdelenmektedir. Bunların yanına birde, "Asenkronize koşullarda savaş" teriminin eklendiği görülmektedir.

- Asimetrik savaşta, esenkronize pek çok faaliyet vardır. Asimetrik savaşı yönetenler, birbirleri ile koordine olmamış gruplara değişik görevler verip, olayların gelişmesine bağlı olarak, onlardan icraat beklemektedirler. Bu koşullardaki bir savaşa karşı koymanın yaratacağı paranoya, planlayanların en önemli kazançlarıdır. Senkronize olmamış

tehlikelerin hepsine birden tedbir almaya çalışmak hiç de akılcı sayılmamaktadır. Klasik savaşta şöyle bir kural bulunmaktadır. “Cephenin her yerinde aynı derecede kuvvetli olmaya çalışmak, hiçbir yerde yeterli kuvvet bulunduramamak demektir.” Bu nedenle karmaşık ve özel savaş ortamında başarılı olabilmek için bazı sahalarda “siklet merkezi” oluşturmak gerekmektedir.

- Sözü edilen bu tehditlere karşı yoğunlaşabilecek iki saha vardır. Bilgi savaşını kazanmak için, bilginin artan öneminin kavranması gerekmektedir. Devlet güçleri kurallara bağlı kalarak, her türlü serbesti içerisinde hareket eden düşmana karşı koymayı öğrenmelidir. Siber savaş için ABD'nin yapabileceği pek çok husus vardır. İnternet ortamı dahil olmak üzere her türlü elektronik iletişim ve işlem ağlarının kontrolü için tedbirler alınmalıdır.

Düzenli ordularda yapılacak mücadelenin şekil ve koşulları bugüne kadar tatbikat ve savaşlarla defaca denenmiştir.

Teröristlerin en etkili silahlarından birisi olan “propaganda” şehirlerde çok etkili ve acımasız bir şekilde kullanılabilir. Basın ve halk kriterleri de bunun en iyi araçlarıdır.

Basının bilerek veya bilmeden üretmeye başlayacağı komplo teorileri, güvenlik güçlerinin sürekli peşinde olmaları şehir teröristlerinin işini kolaylaştırmaktadır. Şehir terörizmi yaratanlar, bu ortamdan yararlanarak birbirleriyle veya diğer terörist gruplarla daha kolay iletişim kurabilmekte, halkı daha kolay etkileyebilmekte ve daha kolay kamufle olabilmektedirler. Fakat teröristin yakalanabilmesi için uygulanacak bilgi harbinin koşulları güvenlik güçleri için ağırdır.

Son zamanlarda “siber savaş”a hâkim olabilmek için ABD ve AB’de çok ciddi çalışmalar görülmektedir. Avrupa Parlamentosu, emniyet güçlerinin interneti denetleyebilmesi için iletişim ve internet şirketlerinin abone bilgileriyle görüşme kayıtlarının incelenebileceğine dair kararlar almaktadır.

Asimetrik savaş Türkiye'nin gündeminde de yer almaktadır. Uzun süre kırsal terör ve şehir terörüyle boğuşup büyük ölçüde bunların üstesinden gelen ülkemizde gelecekteki mücadele için yetişmiş kadro bulunmaktadır. Dolayısıyla, doğrusal olmayan dinamikler ve asenkronize koşullarda yapılacak asimetrik savaş için, önceden tedbir alma ve reaksiyon gösterme konseptimiz ve potansiyelimiz olduğu kabul edilmektedir. Ancak bilgi savaşı ve siber savaşa ne kadar hazırlıklı olduğumuzu yeniden gözden geçirmemiz gerekmektedir. Gerçi buna hazırlıklı hiçbir ülke bulunmamaktadır (Ulusal Strateji, sayı:16, s. 55-57).

40 yıllık Soğuk Savaş'ın ardından başlayan değişim strateji değiştirmemize neden oldu. 11 Eylül'ün ardından güvenlik kavramı tümüyle değişmiştir. Değişimi algılamayan toplumlar değişimi seyretmekle yetinmektedirler. Soğuk Savaş döneminde sade olan tehdit anlayışı günümüzde çok değişmiştir.

Tehditler devletten devlete olmaktan çıkarak asimetrik ve çok boyutlu hale gelmiştir. Bundan dolayı Soğuk savaş yerini karanlık savaflara bıraktığı düşünülmektedir. Karanlık Savaşlar şu yöntemlerle yürütülmektedir:

- * Ekonomik manipülasyonlar
- * Rejimleri yeniden tanımlamalar
- * Renkli başkaldırlara destek
- * Ülkelerin isimleri başına ekler getirmeler

Güvenliği tehdit eden unsurların başında terör yer almaktadır. Ancak bazı ülkeler sadece aşırı dinci grupları terörist olarak görmektedirler. Oysa etnik milliyetçi terör de tehdittir. Terörizmi bazı ülkeler dış politika malzemesi olarak kullanmaktadır. Terörün bir nedeni de enerji kaynaklarının sağlıklı kullanılamamasıdır. Enerji güvenliği ulusal güvenlikten ayrılmamaktadır.(<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/6618962.asp?gid:180>)

Enerji tedariki, ulaştırma altyapıları, iletişim ağları ve kamu sağlığı gibi güvenlik boyutu olan birbirinden farklı alanlar, Batı dünyası içinde ve küresel planda bir işbirliğini zorunlu kılmaktadır. 'Üçüncü Dünya' diye anılan ülkelerin kalkınma sorunları ve sosyal istikrarsızlıkları artık kalkınmış ülkelerin göz ardı edemeyecekleri bir boyuta ulaşmıştır. Batı'nın güvenlik ve savunmasından sorumlu olacak kapasitedeki yegâne kurum NATO

olmaya devam etmektedir. NATO açısından güvenlik, artık bir alan savunması olmaktan çok, siyasi ve askeri müdahale gücüne dönüşmüştür. Avrupa güvenlik alanının merkezi kıtanın doğusuna, sorunların odak noktaları 'geniş Ortadoğu'ya' doğru kaymıştır. Bu çerçevede, Avrupa açısından güvenlik düzeninin yeniden yapılanması sorunu gündemde ve Türkiye bu yönde bir çözümün önemli bir parçasıdır.(KALEAĞASI, 2003,Radikal)

3252. Siber Terör

Türkiye’de sanal ortama ve terör örgütlerinin kullanımına bakıldığında, bilgisayar teknolojisi internet ve diğer teknolojik gelişmelerin yakından takip edildiği ve amaçlar doğrultusunda etkin olarak kullanıldığı görülmektedir. Hatta bu amaçla teknik konularda ihtiyacı giderecek örgüt elemanları yetiştirilmektedir. İnternet üzerinden haberleşme, propaganda yapma, eğitim amaçlı CD’ler ve bildiriler hazırlama şeklinde faaliyetleri içinde oldukları bilinmektedir.

Yukarıda dünyadan örnekler verdiğimizde de görüldüğü gibi Türkiye’de de terör örgütleri internet ortamını öncelikle propaganda ve eğitim amaçlı olarak kullandıkları görülmektedir. Bölücü örgütler özellikle PKK, sıcak terör eylemlerini yapamaz hale geldikten sonra “siyasallaşma” sürecine girmiş ve konuda yoğun bir çaba göstermektedir. Bu alanda kullandıkları en önemli araç internet ortamıdır. Yüzlerce web sitesinden yoğun bir propaganda faaliyeti yürütmektedirler.

Terör örgütlerinin gelişen teknolojiyi kullanarak eğitim ve propaganda faaliyetlerinin yanı sıra bilişim teknolojisinden yararlanarak devletin kullandığı link hatlarına, bilgi işlem ve veri merkezlerine, bakanlıklara, PTT-Telekom, EGM ve TSK gibi önem arz eden birimlerin sistemlerine sanal saldırılarda bulunabilecekleri veya tahrip edici virüsler aracılığıyla bu sistemleri çökertmek için uğraş verdikleri konusunda istihbari bilgiler mevcuttur.

Terör örgütlerinin bu eylemlerine örnek vermek gerekirse örgütlerin terörün yeni yüzü ile tanışmada gecikmiş olmadığı görülmektedir. Örneğin 1998 yılında Denizli’de DHKP/C terör örgütüne yönelik olarak yapılan operasyonlarda yakalanan teröristlerin ifadelerinde;

komşu bir ülkede bulunan örgüt evinde eğitildikleri, kampta askeri ve siyasi eğitimin yanında, uydu telefonu internet üzerinden haberleşme ve şifreli görüşmeler konusunda eğitildikleri, örgütün üst düzey yöneticileri ile uydu telefonlarıyla haberleştikleri mesaj alışverişlerini internet aracılığıyla yaptıkları, cihazların şarj işlemlerini güneş ışığından enerji üreten solar sistemi ile sağladıkları anlaşılmıştır.

Emniyet kaynaklarına göre şu an ülkenin bütünlüğü aleyhine faaliyet gösteren zararlı internet sitesi sayısı yaklaşık 7000 civarındadır. Bu sitelerden 150 tanesi aktif olarak her gün ortalama 500–1000 kişinin ziyaret ettiği ve çoğunluğu yurtdışından yönetilen sitelerdir. Genelde com, org.net uzantılı olan bu siteler Amerika, Almanya, Hollanda ve diğer Batı Avrupa ülkeleri üzerinden yayın yapmaktadırlar.

Bu sitelere karşı güvenlik güçlerinin yapabileceği etkin mücadelenin uluslararası işbirliği olmadan yürütülmesi olası değildir. Ancak uluslararası işbirliği çabalarına olumlu yanıt almak hiç de kolay değildir. Almanya, Belçika ve Hollanda devletlerine Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla yapılan ve ülkelerinde Türkiye aleyhine faaliyet gösteren zararlı sitelerin kapatılmasını talep eden yazıların hiçbirine olumlu yanıt alınamamıştır. Fehriye Erdal olayında bile iadeye yanaşmayan ve işbirliği konusunda ayak direten bu ülkelerden özgürlüğün simgesi sayılabilecek sanal ortamda işbirliği beklemek belki de aşırı iyimserlik olacaktır (KAYA, www.usakgundem.com/makale.php?id:36, 01/10/2006).

Terör, asimetrik tehdit algılamasında çok önemli bir yer tutmaktadır. Terör olaylarına baktığımızda, bazı gerçekler ortaya çıkmaktadır:

Birincisi, terör, yaygın bir sosyal, ekonomik ve ideolojik tatsızlığın sonucudur.

İkincisi, terörde mutlaka, bir dış desteğin tetikleyici etkisi vardır.

Üçüncüsü, dış ülkelerden desteklenmeyen terör faaliyeti asla, uzun süreli olamaz.

Dördüncüsü, dış ülkelere desteklenen terörün iç dinamikleri ve destekleyicileri, terör faaliyetinin devamını sağlayan en önemli etkidir.

Beşincisi ise, küresel bağlamdaki evrensel değerler, gelişmekte olan ülkelerde terörün meşru bir dayanağı ve vasıtası olarak kabul görebilmektedir.

Terörizm, çevresel tehditler, uluslararası suç örgütleri, küresel salgın hastalıklar, kitle imha silâhlarının üretilmesi ve yayılması, etnik ve dinî tabanlı bölgesel çatışmalar, yasa dışı göçler ve tüm bunların komşu ülkeler ve uluslararası toplum üzerindeki etkileri bugün karşı karşıya olduğumuz tehditlerdir ve bu tehditler dünyamızı etkilemektedir. (BUYUKANIT, <http://savaskarsitlai.org/arsiv.asp?arsivTipID=1&ArsivAnaID=14152>, 07.05.2007)

3253.Türkiye'nin Ulusal Güvenliği Açısından Bu Hareketlerle Mücadelesi

1- Türkiye öncelikle küresel terörün kendisine yönelik bölümün tanısını iyi koyabilmeli, terör eylemlerinin gerekçelerini doğru teşhis edebilmeli ve terörün taban bulabilmesine yönelik söylem ve eylemlerden kesinlikle kaçınmalıdır.

2- Tanı koyulduktan sonra yapılması gereken, siyasi düşünce ve eğilimleri ne olursa olsun terörist eylemlerin sahiplerinin bağışlayıcı ya da hoş görülmesini kesinlikle terk ederek çok katı ve kesin bir duruş sergilemelidir.

3- Terör, uluslararası nitelikte olsa bile mutlaka yerel gerekçelerin arkasına saklanmak, eylemin konulduğu ülkenin hasta yönlerini sergileyecek, var olan sosyo-ekonomik çatlaklar, sosyal adaletsizlikler, dengesizlikler, siyasal görüş ayrılıklarından yararlanmak durumundadır. Yönetenlerin, ülkenin mevcut sorunlarına doğru teşhisler koyarak terörün yeşerebileceği ortamları elimine edici yönde planlı ve bilinçli bir çalışma başlatılmalıdır.

4- Türkiye günümüzde etnik ayrımcılık ve köktendinci akımlarla etkin bir mücadele yapılmadığı ve bu mücadele polisiye önlemlerin dışında da sürülmediği takdirde sonuç almanın son derece zor olduğu bilinmektedir. Çünkü bir veya birden fazla devletin desteğini arkasına alan ve haklı bir ideolojiden kaynaklanan terör

eylemeleri ve faaliyetleri ile baş edebilmenin hemen hemen imkansız olduğu bilinmektedir (KONA, 2005, s.140-165).

Türkiye'nin üzerinde bulunduğu Anadolu coğrafyasına ve bu coğrafya üzerinde yaşanan tarihe bakıldığında ve incelendiğinde şu sonuca ulaşılabilmektedir; Anadolu coğrafyası üzerinde ancak güçlü devletler varlıklarını sürdürebilmiş, güçsüzler ise kısa sürede tarih sahnesinden silinmiştir. Bu nedenle, bulunduğumuz coğrafya, birbirini tamamlayan ve destekleyen güçlü politik, ekonomik, sosyo-kültürel ve askeri güç unsurlarına sahip olmamızı gerektirmektedir.

Yakın çevremizde yıllardır cereyan eden olaylar dikkate alındığında, buna bir de küreselleşmenin sonuçları eklendiğinde, güçlü bir silahlı kuvvetlere olan ihtiyacın azalması bir yana, aksine arttığı görülmektedir. Ancak, değışen koşullar ve ortaya çıkan yeni görevlerin özellikleri dikkate alınarak, Silahlı Kuvvetlerin yeniden yapılandırılması da gerçek bir ihtiyaçtır.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin; konvansiyonel harp ile asimetrik harbi her üç kuvvetin müştereken birlikte icra edebileceğı, nitelikli, beka kabiliyeti yüksek, modüler, elastiki ve her türlü ortamda kesintisiz görev yapabilecek bir kuvvet yapısına sahip olması her zaman dikkate alınan bir hedefdir.

Bu hedeflere ulaşmak amacıyla; Türk Silahlı Kuvvetleri'ne tahsis edilen 2004 yılı savunma bütçesinin Gayri Safi Milli Hâsılaya oranı % 2,4; Devlet Bütçesine oranı ise % 6,6'dır.

Bu kaynakların en etkin şekilde kullanılması temel hedefdir. 14 Mayıs 2004 tarihinde yapılan Savunma Sanayii İcra Komitesi toplantısında alınan karar da, kaynakları en etkin kullanma istikametinde alınan bir karardır. Bilindiğı gibi, tedarik işlemleri yıllardır sürdürülen ancak olumlu sonuçlar alınamayan Modern Tank, Silahlı Helikopter ve İnsansız Hava Aracı Projelerine ilişkin tedarik modellerinin değıştirilmesine karar verilmiştir. Bu kararlara ilişkin teklif, Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ile Savunma Sanayii Müsteşarlığının birlikte yürüttükleri, yaklaşık 8 ay süren çalışmalar sonucunda oluşturulmuştur.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin söz konusu ihtiyaçları devam etmektedir. Bu nedenle, projelerin yeniden değerlendirilen harekât ihtiyaç adetleri ve yeni tedarik modellerine göre gerçekleştirilmesine yönelik çalışmaların ilgili makamlar tarafından yürütülmesine de aynı toplantıda karar verilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri, Cumhuriyet tarihinde her zaman çağdaşlığın ve ilericiliğin simgesi olmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri için; Avrupa Birliği üyeliği Atatürk'ün amaçladığı “çağdaş uygarlık düzeyine” varma doğrultusunda, önemli bir toplumsal iradeyi gerçekleştirme aracı anlamını taşımaktadır (BAŞBUĞ, <http://f27.parsimony.net/forum67368/messages/12240.htm>, 26/12/2006).

33. Stratejik Öngörü Geliştirmenin Faydaları

Yakın ya da uzak yarınların stratejik öngörü geliştirme vasıtasıyla tahmin edilmesi bir devletin güvenlik politikalarını, dış politika ve ulusal çıkarlar açısından tespit edilmesinde büyük önemi bulunmaktadır.(KULOĞLU, 2001, s. 67–68).

11 Eylül 2001'de ABD'de gerçekleştirilen “terörist” saldırılar, ulusal ve uluslararası güvenlik kavramlarını ve buna ilişkin politikaları yeniden değerlendirmeyi ve belirlemeyi amaçlayan yoğun çabaları gündeme getirmiştir. Terörizmin yeniden tanımlanması, kimlerin terörist olduğu, hangi ülkelerin terörist olduğu, bunlara karşı geliştirilecek politikalar tartışılmaya başlanmıştır. Tartışmalarda göze çarpan nokta “Ben” merkezli bir bakışla, ABD batı dışındaki tüm dünyayı “öteki”leştirmiştir.

Stratejik öngörü geliştirerek bir devlet gelecekte karşılaşılabileceği olası tehlikelerin şiddetini, etki alanlarını ve yıkım gücünü bugünden görebilme avantajına ve gerekli önlemleri almak için yeterli imkân ve zamana sahip olabilmektedir.

Kendi stratejik öngörülerini geliştiren devlet başka devletlerin kendi amaçları doğrultusunda geliştirdikleri stratejik öngörülerde bir “yönlendirilen unsur” olmak yerine kendisi “ yönlendirici unsur” durumuna gelebilmektedir. Böylece, yakın ya da uzak

çevrede diğer güçlerin etkisiyle meydana gelen gelişmelerin olumsuz sonuçlarına katlanmak yerine bu gelişmeleri etkileyip kendi dış politik ve güvenlik çıkarları doğrultusunda şekillendirilmektedir.

Stratejik öngörü geliştirerek bir devlet bilinmez sürprizlerle dolu, karmaşık ve tehditkâr bir geleceğe sürüklenmek yerine; gelecekte karşılaşılabileceği sürprizleri, karmaşayı ve olası tehditleri dengeleyebilecek planlı, programlı ve mantıklı tavır alabilmektedir.

Uluslararası siyasal ortamda beklenmedik olumsuz gelişmelerle yüzleşen devletler, geleceğe ilişkin sistemli, uzun ömürlü ve kalıcı stratejik öngörülerini olmaksızın, sadece o anda ortaya çıkan beklenmedik olumsuz gelişmenin üstesinden gelebilecek anlık, kısa süreli ve plansız önlemler alabilmektedirler. Güç, kaynak ve zaman israfından başka bir anlam taşımayan bu tür önlemlerse sağlıklı ve fayda sağlayan bir devlet politikası olarak nitelendirilmemektedirler (KULOĞLU, 2001, s. 67-68).

Terörizm teröristlerin ve terör örgütlerinin kullandıkları taktiğe verilen bir isimdir. Bu nedenle kavramsal olarak tehdit, terörizm değil, teröristler ve terör örgütlerinin kendileridir. İçinde bulunduğumuz küresel ortam ve bu ortamın karmaşıklığı dikkate alınır, ulusal güvenliğin terörizm bağlamında uluslararası güvenliğe doğrudan bağımlı olduğu açıktır.

Bu çerçevede BM Güvenlik Konseyi'nin 12 Eylül 2001 ve 28 Eylül 2001'de almış olduğu iki karara bakmakta yarar vardır. Bu kararlarla, bütün devletlerden; kendi ülke topraklarının diğer ülkelere ve diğer ülke vatandaşlarına yönelik terörist eylem yapan ya da yardım eden, planlayan ve finanse eden kişilerce kullanılmasının engellenmesi; terörizmin finansmanını yok etmesi ve önlemesi, terörist eylemlerin önlenmesi ve yok edilmesi konusunda işbirliği yapmaları ve bilgi alışverişinde bulunmaları istenmiştir. Görüldüğü gibi, bu kararların içeriğinde terörle mücadele için gerekli ana unsurlar bulunmaktadır.

Bugün bu konuda bazı gelişmeler olmakla birlikte, istenilen noktada olduğumuzu söylemek güçtür. Bu durumun da temel nedeni günümüzde hala terörizmin tüm ülkeler tarafından kabul edilen bir tanımının olmamasıdır. Bu tanımdan başlamak üzere, uluslararası terörle mücadelede BM'in etkinliğinin artırılması gerekmektedir. Ayrıca, tüm

ülkelerin de terörle mücadelede ortak bir noktaya gelmesi zorunludur. Bizim anlayışımıza göre terörün dini, milleti ve coğrafyası yoktur. Terörizmi sadece bir dine dayandırmak, onunla özdeşleştirmek doğru bir yaklaşım değildir.

NATO, 1949'da kurulan ve bugüne kadar dünyada barış ve istikrarın sağlanmasında önemli katkıları olan bir ittifaktır. Terörizmin öne çıkışıyla NATO içinde coğrafi sınırlara dayalı savunmayı öngören stratejik düşünceden coğrafi sınırlara bağlı olmayan güvenliğe dayalı stratejik düşünceye dönüşüm önem kazanmış ve NATO kendini bu doğrultuda değiştirme sürecine girmiştir. Türkiye, bugüne kadar NATO'nun önemine ve başarılı bir kuruluş olduğuna inanmış olup bundan sonra da NATO'nun öneminin ve gerekliliğinin korunmasına büyük önem vermektedir. Bu konuda karşılaşılan paradoks, güvenlik ile refah arasındaki rasyonel dengenin kurulmasında yatmaktadır. Elbette bu dengenin sağlanması ülkelere ait bir sorumluluktur. Ancak, terörizmle etkili mücadelede sadece politik söylemlerle sonuç almak mümkün olmamakta; bunun yanında, etkin, istenilen yer ve zamanda bulundurulabilecek imkân ve kabiliyetlere de gerek duyulmaktadır. Bugün ABD, gayri safi milli hâsılasının %3,5'na yakın bölümünü savunma harcamalarına ayırmaktadır. Bu oran ortalama olarak Avrupa ülkelerinde %2'nin altındadır. Bu oranlar da, ABD'nin ve Avrupa ülkelerinin güvenliğe verdikleri önem derecesini göstermektedir (BAŞBUĞ, <http://f27.parsimony.net/forum67368/messages/12240.htm>, 26/12/2006).

Nitekim bugünün dünyasında küreselleşmenin neticesinde böyle bir öngörüye sahip olmak belirsizdir. Şöyle ki bugün tehdidin nereden ve ne zaman nasıl bir şekilde geleceğini önceden kestirmek çok zordur.

331. İstihbaratın Önemi

Küresel çağda güvenlik, hedefleri, yetenekleri, varlıkları ve tehdit boyutları bakımından büyük değişimlere uğramaktadır. Yeni dönemde "güvenlik tehdidinin" görünür bir cephesi, sınırları ve orduları yoktur; yine karşımızda haritada sınırları tanımlanmış ülkeler de yoktur. Küresel dönemin ürettiği bu tehdit/suç gruplarının ortak noktası, dünyanın dört bir yanına yayılmış, birbirleriyle çıkar veya ortak düşman manifestosunda örtüşmeleridir. Bu yeni gurupların yarattığı tehdit ve tehlike, yeni bir güvenlik stratejisini ve istihbarat

anlayışını zorunlu hale getirmektedir. Küresel dönemden önceki istihbarat mantığının temelinde, düşmanların güçlerini, yeteneklerini ölçme, bitirme ve keşfetme yatmaktadır. Böylece, istihbarat çalışmaları sonucunda devletlerin geleceğe yönelik stratejik planları oluşur ve hükümetlerin karar verme başarıları, istihbaratın doğruluğuyla orantılı olarak artmaktadır. Soğuk Savaş dönemi güvenlik önlemleri ve istihbaratı, askeri güçlerin ve ülke yeteneklerinin olası saldırılar ve tehditler karşısında en verimli bir şekilde kullanılması ve bu doğrultuda ulusal güvenlik istihbaratının yapılması şeklinde cereyan etmektedir. Ancak, gerek düşman tanımlarındaki değişim ve gerekse dünyadaki güvenlik ve tehdit algılamalarındaki hızlı değişimi, güvenliğin aktörlerini, güvenlik sağlama olanaklarını, niteliğini ve istihbaratını da önemli ölçüde sorgulamakta ve değişime zorlamaktadır.

Ulusal güvenliğin sağlanmasında istihbarat yeri ve önemi kuşkusuzdur. Her ülkenin güvenliğinde en önemli kurumlar arasında istihbarat örgütleri gelmektedir. Bununla birlikte, istihbaratın çalışma şekli ve istihbarat örgütlerinin kontrol edilmesi gibi konular da sıklıkla gündeme gelmektedir. Bu bağlamda, 11 Eylül saldırıları dünyanın en ünlü istihbarat örgütlerinden CIA ve FBI'nın sorgulanmasına yol açmış ve hatta daha geniş kapsamda yeni dünya düzeni içerisinde istihbarat rolü tartışılmıştır(BAL, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?type=1&id=199>, 24/12/2006).

Devletlerin karşısında var olan tehditler bizzat kendi toplumlarında başlamak üzere dünyanın birçok yerinden gelmektedir. Bu yeni tehdiye karşı, "düşman" veya "suçlu", hangi kategoride tanımlanırsa tanımlansın, hedefte seçici, suç istihbaratını daha etkin yapabilen, eşgüdümlü çalışabilen ve hızlı hareket edebilen güvenlik birimleri gerekmektedir. Bu birimler tamamen yeni birimler değildir. Modern toplumla birlikte ortaya çıkan polislik profesyonelliği, son 100 yıldır, takip ettikleri suçlu patikalarını ve ulusal deneyimlerini uluslararası alana taşıması gereken kanun uygulayıcısı birimlerdir.

Küresel dönemde yeni tehdit algılamasına paralel olarak kriminal istihbarat ulusal güvenlik istihbaratı alanına yerleşmesi söz konusudur. Dünyanın gelmiş geçmiş en yıkıcı savaş silahı "nükleer silahlar" olup, büyük devletler bu alanda önemli tedbirler almışlardır. Ancak, tüm bu tedbirlerin askeri boyutlu soğuk savaş dönemine bağlı alınması yeni dönemde bu güvenlik şemsiyesinin yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. ABD ve benzeri ülkeler, Soğuk Savaş döneminde daha fazla nükleer tehditle karşı karşıya olduklarını

düşünmektedirler. Bu tehdidin nedeni yeni devletler ve bloklar değil terör örgütleridir. Bu bireysel örgütleri, dünyanın her yerinde takip edebilecek olan istihbarat ve güvenlik güçleri ise, suç organizasyonlarını niteliğine ve operasyonel yeteneklerine göre olmaktadır. Özellikle ulusal güvenliğin sağlanmasında, suç istihbaratının önleyici ve adli polislikle eşgüdümlü ve seri bir şekilde uygulanması, küresel terörle mücadelede önemli bir başarının kazanılması için son derece önemlidir. Nitekim yeni düşmanlar karşısında istihbarat örgütleri ve güvenlik birimleri sürprizlerle karşılaşacaklardır. Bunun önüne geçmek eski istihbarat anlayışıyla olamayacağı yönündedir. Bu başarının, sınırları aşar hale gelmesinin ve mücadelenin yerküreye yaygınlaştırılmasının temelini ise, uluslararası işbirliğinin BM çatısına taşınması oluşturmaktadır. Küresel tehditle mücadelede güvenlik güçlerinin en önemli dezavantajı olan ulusal sınırlara çarpma yaşanan yeni trajedilerle azalmaktadır (BAL, <http://www.kemalist.org/arhive/index.php?t-607.html>, 18/12/2006).

Dünyada ki tüm değerler ilişkiler, sistemler ve düzenler ister sosyal- ekonomik- siyasal, ister ahlaki dini olsun yeniden şekillenmekte ve tanımlanmaktadır. Yaşadığımız bu süreç aynı zamanda parçası olduğumuz uluslararası sistemin de kuralları, başrol oyuncularını ve figüranlarıyla mevcut olandan çok farklı bir boyutta yeniden belirlenmeye ve hatta doğmaya çalıştığı bir döneme kaynaklık etmektedir.

20. yüzyılın ikinci yarısında kurulan iki kutuplu dünya düzeninin uzun süre devam etmeyeceği önceden öngörülebilmekte bir olgu olmakla birlikte 1990 ve sonrasındaki sürece hazırlıksız yakalanılmıştır. Bunun en önemli nedeni, sistem içindeki yapılanmaların ve analizlerin statükocu yaklaşıma koyu bir muhafazakârlıkla sahip çıkmalarıdır. Bu nedenle de geleceğe yönelik tahminler bu katı kurala yaklaşım içinde başarısız olmuştur.

Bir değer devrimi de yaratan bu radikal değişim süreci sarsıcı bir hızla her şeyi etkisi altına almış, savunma ya da uyum mekanizmaları geliştirmeye imkân tanınmamıştır. Soğuk savaş döneminin ortaya çıkardığı katı kurallarla işleyen istihbarat teşkilatları da ortaya çıkan bu yeni ve inanılmaz derecede oynak ortam karşısında ister istemez yetersiz kalmışlardır.(Hürriyet, 6 /01/2007, s.15)

Ortodoks istihbarat döneminin dijital istihbaratla yer değiştirdiği, elektronik istihbarat, teknolojik istihbarat, siber casusluk gibi bir zamanlar abartılan görüşler ya da sadece bilim

kurgu filmlerinde olan kavramların yaşama geçtiği, örneğin telefon dinlemenin artık en basit materyale dönüştüğü çağımızın, bizlere sağladığı teknolojik olanaklar bilinmiyorsa, bu bilgilere erişim sağlayabilecek ve donanımlarını bu istikamette gerçekleştirecek küresel terör ağı ile mücadele ederek ulusal güvenliğimizi sağlayabilmemiz mümkün görülmemektedir. Örneğin, antropomorfize(insancıllaştırılmış) bilgisayar teknolojisi ve nano teknolojinin ulaştığı boyutlar hakkında bir bilgimiz yoksa bırakınız küresel terörle mücadele etmeyi, ulusal güvenliğimizin üçüncü ülkelere karşı geniş ölçüde savunmasız olduğundan söz etmemiz mümkün görünmemektedir.

Küresel kavramlar hakkında sınırsız bilgilere sahip olunması halinde George Orwell'in eseri Big Brother semptomunun egemen olduğu paranoid bir topluma dönüşme tehlikesi ile karşı karşıya kalma riski artmaktadır. Örneğin, cep telefonlarının açık bulunması halinde, nerede bulunduğumuzun koordinatlarının bir iki metrelik yanlgı payı ile saptanabileceği, telefon görüşmesi yapmıyor olunsa bile, telefonun açık bulunduğu mekânlardaki konuşmaların dinlenebileceği herkes tarafından bilinmektedir. Bu durum aktif olarak gerçekleştirilen bir dinleme yöntemidir.

Terör örgütleri de tıpkı bir istihbarat örgütü gibi hedef belirler, belirlediği hedefe ulaşabilmek için gerekli bilgileri klasik yollarla toplar, bunları değerlendirir ve eyleminde kullanılacak hale getirmektedir.

Küreselleşme ile başlayan etnik ve dinsel kaynaklı çatışmalar istihbarat uzmanlarına yeni görevler ve roller yüklemektedir. Ülkeler arasındaki mücadelelerin niteliği değişmiş, büyük çaplı savaş olasılığı yerini sınır savaşları ve düşük yoğunluklu çatışmalara bırakmıştır. Stratejik ve taktik istihbaratın kapsamı, bu gelişmeleri de içine alacak biçimde genişletilmek zorunda kalmıştır. Bu durum Türkiye açısından da MİT'in yeniden yapılanmasını gerçekleştirmiştir.

MİT'in ülkeler arası ilişkilerin niteliğine cevap verebilen bir yapıya kavuşturulması, devletimizin gelişme dinamiği bakımından hayati öneme sahiptir. Güvenlik, stratejik istihbarat konularının yanı sıra, organize suçlar ile terör tehdidinin önlenmesinde, ekonomik güvenliği sağlayıcı çalışmalarda gerekli yerini almak zorundadır. Türkiye'nin

bölgesel güç olarak yaratılmasında istihbaratın öncelikli katkısının sağlanabilmesi, istihbarat üretimini geliştirici çalışmalarımızın temel unsurudur.

Hiçbir ülke bağımsızlığını ve güvenliğini uluslararası dengelere bırakmamaktadır. Ancak zaman ve şartlar bazen bunu gerektirebilmektedir. Türkiye iç ve dış güvenliğini çağın şartlarına, değişen dünya dengelerine göre kendi inisiyatifiyle gerçekleştirmektedir. Kurulacak güvenlik sistemi ülkenin ihtiyaçlarına ve günün şartlarına uygun olmaktadır. Çünkü değişen dünya dengelerine ve teknolojiye paralel olarak güvenlik sistemleri de değişmiştir ve değişmektedir. Siyasi sınırlardan başlatılan fiziki engellere dayanan savunma sistemleri devrini tamamlamıştır. Güçlü bir askeri varlığa her zaman ihtiyaç olmuştur ve olmaktadır. Fakat coğrafi ve siyasi şartlar her zaman askeri güç kullanmaya elverişli olmamaktadır. Sınırlarımızın çok ötesinde bir devlet size karşı yürüttüğü faaliyetlerle güvenliğimizi tehdit edebilmektedir. Etnik ve dini farklılıklar bir ülkenin güvenliğini bozacak şekilde kullanılabilir. Ekonomik kaynaklar ve ambargolar da aynı şekilde birer diplomasi aracı olabilmektedir. Bu duruma bir an önce tedbir alınmalıdır. Bu karşı tedbirlerin planlı bir şekilde uygulanmasına Sınır ötesi Tahkim denilmektedir. Bu planın zaman ve şartlara göre sürekli bir şekilde kullanılması gerekmektedir. O halde öncelikle savunma doktrinimizde köklü değişiklikler yapılması gerekmektedir. Bu savunma doktrininin temeli, askeri güce ilave olarak bütün ulusal güç unsurlarının seferber edilmesine dayanmaktadır.

Türkiye'nin öncelikli siyasal ve ekonomik istikrarı, bir şekilde yakalaması gerekmektedir. Türkiye, komuta, kontrol, iletişim, bilgisayar ve bilgi üzerine kurulup işletilen yeni bir yönetsel yapıya kavuşmak zorundadır. Bilgiye verilen önem öne çıkarılmalı ve bilginin gereken yer ve zamanda, gerektiği şekilde kullanılmasına imkân ve fırsat verecek yeni bir yönetsel yapılanmaya gidilmelidir. Türkiye, uluslar arası ilişkiler alanında küresel ve bölgesel ölçekteki muhtemel gelişmelere hazırlıklı olmalıdır.

SONUÇ

Dünya üzerindeki ülkelerde siyasi, ekonomik ve sosyal değişimler yaşanmaktadır. İletişim teknolojisi sayesinde iyice küçülen dünyada bu değişimler global anlamda tüm dünyayı etkilemektedir. Yaşadığımız yüzyılın son yarısına baktığımızda bunu çok daha açık bir şekilde görmekteyiz. Herhangi bir ülkede meydana gelen değişiklikler günümüzde sadece o ülkeyi değil, öncelikle o bölgeyi olmak üzere bütün dünya ülkelerini etkilemektedir. Yenidünya düzeni adıyla ülkeler arasında kurulan ve kurulmakta olan ilişkiler o kadar hassas dengelere sahiptir ki bu dengelerden birinde yaşanan bir istikrarsızlık diğer dengeleri de etkisi altına almaktadır. Ülkeler arasındaki bu iletişim ile ekonomi, diplomasi, kültür vb. kurumlar çoğunlukla ulusallıktan uzaklaşmış ve ortak bir uluslar arası kurum ve anlayış sistemi ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda da etkileşim hızlanmış, o derecede de hassaslaşmıştır. Dünya borsalarından birinde meydana gelen bir krizin yansımaları, bütün dünya borsalarında hissedilmekte ve uluslararası düzeyde kriz ve hatta bunalım yaratabilmektedir. Bu bunalım sadece ekonomik anlamda değil, hemen hemen bütün alanlarda kendisini hissettirmektedir. Bilim çağı, dünyayı birbirine yakınlaştırdığı gibi, birçok sorunu da beraberinde getirmiştir.

Soğuk savaş döneminin bitmesinin ardından etkisini çok daha ciddi olarak hissettirmeye başlayan bu tür sorunlar karşısında önlem alma gereği duyan ülkeler, özellikle sanayileşmiş ülkeler 21. yüzyılda kendilerini bu tür sorunlardan korumak ve önlem almak için politikalar üretmeye başlamışlardır. Mümkün olduğu kadar geniş bir güvenlik ağı kurmak, temel düşünce olmuştur. Bu ağın kurulmasında da siyasi, ekonomik, psikolojik, ideolojik ve kültürel olmak üzere her türlü unsur kullanılmaktadır. Bu alanlarda işbirliği ve alternatif politikaların uygulaması için birçok uluslar arası kuruluş teşekkül ettirilmiştir ve bu kuruluşlar dünyanın dört bir yanında “güvenlik” sağlama uğruna görev yapmaktadır. Birbirine yaklaşan hatta adeta birbiri içine geçen bu kurumlar, “ortak güvenlik” anlayışı içinde hedef birlikteliği yapmışlardır. Öncelikle güvenlik sorunlarını oluşturan etkenler ve tehditler araştırılmış ve ortaya çıkarılmıştır. Güvenlik algılamaları; terörizm, teknoloji, aşırı dinci gruplar, göçmenler ve mülteciler, kontrolsüz şehirleşme,

uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı, çevre kirliliği, kitle imha silahlarının kullanımı ve yayılması, nükleer silah programları ve kullanma tehdidi, vb. gibi tehditlerden oluşmakta ve uluslararası barışa, güven ortamına ve istikrara mani olmaktadır. Bu tehdit algılamaları aslında tarihsel süreç içinde uzun zamandır yer almaktadır fakat taşıdıkları potansiyel tehlike eskiye oranla çok daha artmış durumda olduğundan devletlerin, uluslar arası kuruluşların ve örgütlerin bu tehditleri gidermeye yönelik çabaları yoğunlaşmıştır.

ABD ve diğer sanayileşmiş ülkelerin başı çektiği güvenlik ağı kurma çabalarında, öncelikle dünyanın bir güvenlik haritası çıkarılarak sorunlu bölgeler ve bu bölge ülkelerindeki sorunların analizi yapılmış ve yapılmaktadır. Orta Doğu; Latin Amerika , Balkanlar, Kafkasya, Uzak Doğu, Afrika vb. bölgeler masaya yatırılmış ve her alandaki sorunlar incelenmiştir. Krizlerin önlenmesinde her türlü diplomatik girişim, işbirliği, arabuluculuk ön planda tutulmaktadır. Askeri yaptırımdan daha çok ekonomik, siyasi, v.b. yaptırımlar söz konusu olmaya başlamıştır. Toplumların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi gelişimleri arttırılmaya çalışılmakta böylece insan kitleleri arasında doğacak hoşnutsuzluğun çıkar kitleleri tarafından kullanılarak yasadışı örgütlenmelere dönüşmesi engellenmeye çalışılmaktadır. Hükümetlerin vatandaşlara karşı uyguladığı baskıcı ve zorba politikalara karşı uluslar arası müdahalelerde bulunularak yaptırım uygulanmaktadır. İnsan hakları ihlallerine karşı uluslar arası düzeyde örgütlenmeler oluşturulmaktadır. Bunun yanı sıra gelişmekte olan ülkelerin özellikle ekonomik gelişimlerine yardımcı olunmaktadır. Yapılan işbirliği anlaşmalarıyla, ülkelerin hep birlikte hareket etmesi sağlanmakta, ortaya çıkan fikir ayrılıkları eşit ve özgür ortamlarda tartışılarak çözümlenmekte, bu da ulusların birbirine olan güveninin artmasına sebep olmaktadır.

Soğuk Savaş'tan bu yana uluslararası ilişkilerde sorunlar ve ittifaklar zaten büyük ölçüde değişmiştir. Buna en güzel örnek, ABD'nin, Sovyetler Birliği'ne karşı bir güç olarak yaratıp desteklediği Taliban ve Bin Laden gibi radikal İslamcılar ortadan kaldırmak amacıyla 11 Eylül saldırılarının ardından Rusya'yı kendi tarafına çekmeye çalışmasıdır. Son terörist saldırıların da gösterdiği gibi, uluslararası ilişkilerin artık eskisi gibi "dost" ve "düşman" gibi basit kavramlarla algılanması veya uluslararası güvenliğin yalnızca askeri anlamda yorumlanması olanaksızdır. Artık çok farklı bir dünyada yaşıyoruz. Uluslararası ilişkiler, eskisinden çok daha karmaşık ve anlaşılması çok daha zor bir yapıya bürünmektedir. Böyle bir ortamda ulusal dış politikalar üretilmesi ise, küreselleşme

sürecinin ortaya çıkardığı karşılıklı bağımlılık nedeniyle geçmişe göre çok daha yüksek riskler taşımaktadır. Bu risklerin azaltılması, yeni ortaya çıkan koşulların anlaşılacak bunlara uygun önlemlerin alınmasıyla mümkün olabilmektedir.

Ulusal güvenlik için gerekli Ulusal bilgi gücü geliştirimi için Sivil ve Askeri otoriteler ile akademik çevreler rol, sorumluluk ve yetenekleri paylaşmalıdır. Bilgi çağı ve ulusal güvenlik üzerine konuda uzmanlaşmış akademik, sivil, asker temsilcilerden oluşan bir üst birim oluşturulmalı ve ulusal bir güvenlik konsepti ve politikası belirlenmelidir. Ayrıca stratejik düzeyde karar vericiler bilgi çağında ulusal güvenlik konsepti üzerine eğitilmelidir. Bunun için Savunma ve Güvenlik Bilişimi programı ya da dersleri hazırlanması öngörülebilmektedir. Ulusal ve uluslar arası bir tepki stratejisi geliştirilmesi, siber uzay üzerinden gelebilecek tehditlere karşı yasal ve idari düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Teknik ve bilimsel düzeyde internetin ve iletişimin güçlendirilmesi, altyapının desentralizasyonu, zemindeki iletişim sisteminin güçlendirilmesi, VPN ile güvenlik arttırımı, internet protokolünün güçlendirilmesi, ISP ler ile ilgili düzenlemeler yapılması önemli konulardır. Bilgi alt yapısının fiziksel tehditlere karşı korunmasının sağlanması bir başka yaşamsal öneme sahip konudur. Ulusal güvenlik ile ilgili alanlarda ulusal yazılımlar geliştirilmesi ya da açık kod sistemleri kullanılması bir ilke olarak benimsenmelidir.

Siber terörizme, olası siber uzay tehditlerine ve gelecekte meydana gelebilecek siber savaşta kullanılacak yetenek ve özellikle personel yetiştirilmesi öncelikli bir konu olmalıdır.

Bu nedenle biliye sahip olmayan, teknoloji üretemeyen, başkalarının verdiği sınırlı ölçülerdeki teknolojilerle kendilerini kısıtlayan ülkelerin, günümüz ve gelecekte yönetenler değil yönetilenler safında yer alacaklarını, üretenler değil kendilerine dayatılan üretim planlamaları doğrultusunda ürettiklerini yönetenlerle paylaşanlar yani üretici olmaktan çok tüketici toplumlar sınıfında yer alacakları söylenebilmektedir.

Küreselleşmeye karşı koymak mümkün değildir. Sorunları iyi belirleyip doğru yaklaşımlarla gerçekçi sosyal politikalar ortaya koyarak ve ulus devlet olma sürecini tamamlayarak sorunlar iyileştirilebilir.

Küreselleşmenin çelişkilerinden biri olarak devletin devam eden önemi de ön plana çıkmaktadır. Çünkü hem bireyleri hem sivil toplumu küreselleşmenin risklerine karşı korumak için devlete yeniden ihtiyaç duyulmaktadır. Küreselleşmenin risklerini en iyi yönetecek imkânlarla sahip, en etkili kuruluş, demokratik olması koşuluyla devlettir. En liberal rejimlerde sahi, ekonomik güvenliği sağlamada, ekonomiyi düzenlemede ve riskler azaltıcı tedbirleri almada ve uygulamada devletin rolü büyüktür.

Hiçbir ülke bağımsızlığını ve güvenliğini uluslararası dengelere bırakamaz. Ancak zaman ve şartlar bazen bunu gerektirebilmektedir. Türkiye iç ve dış güvenliğini çağın şartlarına, değişen dünya dengelerine göre kendi inisiyatifiyle gerçekleştirmelidir. Kurulacak güvenlik sistemi ülkenin ihtiyaçlarına ve günün şartlarına uygun olmalıdır. Çünkü değişen dünya dengelerine ve teknolojiye paralel olarak güvenlik sistemleri de değişmiştir ve değişmektedir. Siyasi sınırlardan başlatılan fiziki engellere dayanan savunma sistemleri devrini tamamlamıştır. Güçlü bir askeri varlığa her zaman ihtiyaç olmuştur ve olacaktır da. Fakat coğrafi ve siyasi şartlar her zaman askeri güç kullanmaya elverişli olmamaktadır. Sınırların çok ötesinde bir devlet size karşı yürüttüğü faaliyetlerle güvenliği tehdit edebilmektedir. Etnik ve dini farklılıklar bir ülkenin güvenliğini bozacak şekilde kullanılabilir. Ekonomik kaynaklar ve ambargolar da aynı şekilde birer diplomasi aracı olabilmektedir. Bu duruma bir an önce tedbir alınmalıdır. Bu karşı tedbirlerin planlı bir şekilde uygulanmasına “Sınır ötesi Tahkim” denilmektedir. Bu planın zaman ve şartlara göre sürekli bir şekilde kullanılması gerekmektedir. O halde öncelikle savunma doktrinimizde köklü değişiklikler yapılması gerekmektedir. Bu savunma doktrininin temeli, askeri güce ilave olarak bütün ulusal güç unsurlarının seferber edilmesine dayanmaktadır.

Türkiye'nin öncelikli siyasi ve ekonomik istikrarı, bir şekilde yakalaması gerekmektedir. Türkiye, komuta, kontrol, iletişim, bilgisayar ve bilgi üzerine kurulup işletilen yeni bir yönetsel yapıya kavuşmak zorundadır. Bilgiye verilen önem öne çıkarılmalı ve bilginin gereken yer ve zamanda, gerektiği şekilde kullanılmasına imkân ve

fırsat verecek yeni bir yönetsel yapılanmaya gidilmelidir. Türkiye, uluslararası ilişkiler alanında küresel ve bölgesel ölçekteki muhtemel gelişmelere hazırlıklı olmalıdır.

Uluslararası terörizm ile sadece “canın yanması” ile değil, her zaman mücadele edilmeli, terörizm faaliyetleri AB ülkelerinde olduğu gibi siyasi ve yüksek çıkarlar uğruna alet edilmemeli, stratejik istihbarat ve insan istihbaratına büyük önem verilmelidir. Biz pasif kaldıkça bilmeliyiz ki ilk hamle karşıdan gelecektir. Ne zaman, önce biz politika üretirsek, uygularsak ve karşı tarafı sıkıştırırsak o zaman bu sorunlar körleşecek, inisiyatif ve hakimiyet bize geçecektir.

Ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleşen sağlam politikalar üretebilmek ve uygulayabilmek için ulusal güvenlik ve ulus devlet yapısına yönelik tehdit ve kaynakları iyi algılayabilmek, ulusun karşı karşıya olduğu fırsatları ve tehditleri öngörmek ve doğru analiz edebilmek ve uygun vasıtalar ile karşı koymak zorunluluğu her zamankinden daha hissedilir hale gelmiştir.

Türkiye gerek stratejik gerekse jeopolitik önemi nedeniyle kendisini hiçbir zaman olayların akışına bırakma ya da “bekle-gör-tavır al” taktiği ile sınırlama lüksüne sahip değildir. Uluslararası sistemi ayrıntılı ve isabetli bir tanımlama ile taktik, stratejik ve yüksek yüksek stratejik tutunumlara sahip olmak zorundadır. Yalnız savunma pozisyonunda olmak Türkiye’ye haiz şartlar nedeniyle kabul edilemez bir davranış olacaktır. Bu nedenle de Türkiye tüm kartlarını maksimum düzeyde bir verimlilikle değerlendirmek durumundadır. Elbette bunu gerçekleştirmek hiç de kolay değildir. Ulusal gücü sağlamanın ve korumanın en etkili yolu istihbarat fonksiyonlarının ulusal güvenlik politikaları ve ulusal çıkarları destekleyecek şekilde yapılandırılması ve geliştirilmesidir. Jeopolitik ve stratejik konumu itibarıyla oldukça zor bir coğrafya üzerinde bulunan Türkiye için güçlü bir ekonomi, kusursuz bir dış politika ve bir askeri yapılanma şeklinde adlandırabileceğimiz çok sağlam üçayağa sahip olmak bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

KİTAPLAR

ALPKAYA, Faruk/Gökçen : 20.yüzyıl Dünya ve Türkiye Tarihi, 1. Baskı, Tarih Vakfı, İstanbul,2005.

AKAL, Cemal Bali : Devlet Kuramı, 1. Baskı, Dost Kitabevi, Ankara, 2000.

ARİBOĞAN, Deniz Ülke : Globalleşme Senaryosunun Aktörleri: Uluslararası ilişkilerde Güç Mücadelesi, 3.Baskı, Der Yayınları, 2001

_____ : Kableden Küreselleşmeye/Uluslararası İlişkiler Düşüncesi, 1.Baskı, Yarmal Yayınevi, İstanbul, 1998

KARABULUT, Bilal : Küreselleşme Ekseninde Türkiye için Stratejik Öngörüler, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003

DAVUTOĞLU, Ahmet:Stratejik Derinlik/Türkiye'nin Uluslararası Konumu, 6. Baskı, Küre Yayınları, 2001

DEMİR, M. Faruk: 21. Yüzyılda Türkiye için Yeni bir Milli Güvenlik Siyaset, Stratejik Öneriler Belgesi, Yüksek Strateji Merkezi Yayınları, Ankara

ERDOĞAN, Mustafa: Anayasal Demokrasi, 6.Basım, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2004.

ERALP, Atilla(der.): Devlet, sistem ve Kimlik/ Uluslar arası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar, 2. Baskı, iletişim yayınları, İstanbul, 1997.

Elazığ Üniversitesi Yayınları, 9. Türkiye'nin Güvenliği Sempozyumu (Tarihten Günümüze Dış Tehditler) Elazığ 16-17 Ekim 2003, Elazığ, 2003.

Fırat Üniversitesi, IX. Türkiye'nin Güvenliği Sempozyumu (Tarihten Günümüze Dış Tehditler), Fırat Üniversitesi Basımevi, Elazığ, 2004.

Fırat Üniversitesi Yayınları, Türkiye'nin Güvenliği/Tarihten Günümüze İç ve Dış Tehditler/ Elazığ 2002

GÖZE, Ayferi: Siyasal Düşünceler ve Yönetimler, 9. Baskı, Bata yayınevi, İstanbul, 2000.

Genç işadamları derneği, 2000'li yıllara doğru Türkiye'nin önde gelen sorunlarına yaklaşımlar V-Güvenlik, Simge Matbaacılık, İstanbul. 1994.

Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt başkanlığı Yayınları, Birinci Uluslar arası Sempozyum Bildirileri (İstanbul, 29-30 Mayıs 2003) Küreselleşme, Uluslar arası Güvenlik, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 2003.

Huntington, Samuel P.: Asker ve Devlet Sivil- Asker İlişkilerinin Kuram ve Siyaseti, Çev. K. Uğur Kızılaslan, I. Basım, Salyangoz Yayınları, İstanbul, 2004

Harp akademileri komutanlığı yayınları, Milli Güvenlik Siyaseti ve Stratejisi, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 1996.

Harp Akademileri Komutanlığı yayınları, Milli Güvenlik Siyaseti ve Stratejisi, harp akademileri Basımevi, İstanbul, Mart 1996

KONA, Gamze Güngörmüş : Uluslar arası Çatışma alanları ve Türkiye'nin Güvenliği, 1. Baskı, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, 2005.

KEYMAN, Fuat : Küreselleşme, Devlet Kimlik/Farklılık: Uluslar arası İlişkiler Kuramını Yeniden Düşünmek, Çev. Simten Coşar, İstanbul, Alfa Yayınları, 2000.

KULOĞLU, Armağan : 21. yüzyılın Başlangıcında Türkiye'nin Değişen etki ve Alanları, Stratejik Analiz-ASAM Yayınları, Sayı:10, Şubat 2001.

MACHIAVELLI, Niccolo : Prens, Çev. Rekin Teksoy, 2, baskı, Oğlak Yayınevi, İstanbul, 2000.

ÖKE, Mim Kemal : Derviş ve Komutan,/Özgürlük- Güvenlik Sarkacında Türkiye'nin Kimlik Sorunsalı, 2. Baskı, İstanbul, Alfa Yayınları, 2004.

ÖNDER, Engin: Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Uluslar arası Güvenlik Anlayışında Yaşanan Değişim: Asimetrik Savaş Örneği, İstanbul, 2004.

ÖZCAN, Kut, Gençer, Şule: En Uzun 10 Yıl/ Türkiye'nin Ulusal Güvenlik ve Dış Politika Gündeminde Doksanlı Yılları, 2. Basım, Büke Yayınları, İstanbul, Mart 2000

SANDER, Oral: Siyasi Tarih 1918-1994, 9. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2001.

SARIBAY, Ali Yaşar: Modernitenin İronisi Olarak Globalleşme, 1.Basım, Everest Yayınları, İstanbul, 2004

Siyasi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı, 19. Yüzyıl başında Türkiye'nin Güvenliği(Bir Politik Bakış), İstanbul, 2001.

ŞİMŞEK, Halil: Türkiye'nin Ulusal Güvenlik stratejisi, 1. Baskı, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002

TEZKAN, Yılmaz: Jeopolitikten Milli Güvenliğe, 1. Baskı, Ülke Kitapları, İstanbul, 2005.

_____ : Siyaset, Strateji ve Milli Güvenlik, 1. Baskı, Ülke Kitapları, İstanbul, 2000.

YILDIZ, Yavuz Gökalp: Stratejik Vizyon Arayışları ve Türkiye, Der yayınları, İstanbul, 2001.

Makaleler

ATASOY, Fahri: “Küreselleşme Karşısında Milli Kültürler ve Milliyetçilik”, **2023**, sayı.17, 2002

AYDINLI, Ersel: “Küreselleşme ve Güvenlik: Teorik Yaklaşımlar”, **Avrasya Dosyası**, Cilt.9, sayı.2, Ankara, 2003

ASAM, “Uluslar arası Güvenlik Sorunları/Jeopolitik Strateji”, Der. Kamer Kasım, Zerrin A. Balcan, Yayın:62, Terör Dizisi–19, Ankara, 2004.

BALDWIN, David A.: “Güvenlik Kavramı”, **Avrasya Dosyası**, Cilt.9, sayı.2, Ankara, 2003

BİLGİN, Pınar: “Turkeys Changing Security Discourses: The Challenge of Globalization”, **Journal of Political Reserch**, 44:175–2001, 2005.

BOOTH, Ken: “Güvenlik ve Özgürleştirme”, **Avrasya Dosyası**, Cilt.9, sayı.2, Ankara, 2003

CİZRE, Ümit: “Concept and Policy of National security an the Civilians: The Case of Turkey”, **Ceneva Centre fort he Demokratic Control of Armed Forces Conferans Paper**, 2002/Ceneva,

CHA, V.:”Globalization and Security”, **Joulnal of Peace Research**, 10 Kasım 2001 v. 37, n.3.

KARACIK, Faruk: “Küreselleşme ve Sosyal Güvenlik”, **C.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:25, No:2, Ankara, Aralık 2001.

GRAY, C.S. :”Modern Strategy”, **Oxford: Oxford University Press**, 1999

HAKYEMEZ, Yusuf Şevki: “Demokratik ülkelerde milli güvenlik politikasının belirlenmesi ve Türkiye”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, cilt no:7, sayı:3–4 (Aralık 2003)

KARABAĞ, Servet: “Küreselleşme Ulus Devlete Karşımı”, **Jeopolitik Dergisi**, , Yıl 1, Sayı 1, İstanbul, Kış 2002.

KATIRCIOĞLU, Erol: “Küreselleşme Altında Arayışlar”, **Radikal** 31 Aralık 2005.

KARAOSMANOĞLU, Ali: “The Evolution of the National Security Culture and the Military in Turkey”, **Journal of International affairs**, No:1, 54, The Trustees of Colombia University in the City of Newyork, 2000, 199-216.

KEATING, M. : “Nations Against the State”, **London:MacMillian Press**, 1996.

KOÇER, Gökhan: “Soğuk Savaş Sonrası, Ulusal Güvenlik Kavramı ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme”, 2002, 28-48.

“Terörizmi Yeneceğiz”., **Ulusal Strateji**, sayı:27, Yıl:4, Eylül 2002.

WORSTHRONE, Peregrine: “Liberalizm is the real enemy”, **Sunday Telegrapy**, 18 Ekim 1992.

YENİÇERİ, Özcan: “Küreselleşme ve AB Sarmalında Egemenlik Sorunu”, **2023**, sayı:16

İNTERNET

BAYKAL, Nazife: “Bilgi Teknolojisinin, Ulusal Güvenlik ve Ulusal Güvenlik Stratejisi ile ilgili Boyutu”, <http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20doc.dr.nazife%20baykal.doc>, 18/06/2006.

BAL, İhsan : Ulusal Güvenlik İstihbaratı ve Kriminal İstihbarat, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?type=1&id=199>, 24/12/2006.

_____ : Küresel Tehdit Doğrultusunda İstihbaratın Değişen Seyri, <http://www.kemalist.org/archive/index.php?t-607.html>, 18.12.2006.

BAŞBUĞ, İlker: Kriz Bölgelerinin İncelenmesi ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri Sempozyumu, <http://f27.parsimony.net/forum67368/messages/12240.htm>, 26/12/2006.

BÜYÜKANIT, Yaşar : Küreselleşme ve Uluslar arası Güvenlik, <http://savaskarsitlai.org/arsiv.asp?arsivTipID=1&ArsivAnaID=14152>, 07.05.2007

CILGA, İbrahim : Küreselleşme Sürecinde Devlet Sorunu ve Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması, <http://www.sosyalhizmatuzmani.org/küresellesmevekamu.doc>, 12/06/2006.

ERSOY, Erkut: Ulusal Bilgi Güvenliği Raporu ve Teknolojik Gelişmeler, <http://www.stradigma.com/turkce/kasim2003/makale-08.html>, 12/06/2006.

KAYA, İbrahim: “Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları”, www.usakgundem.com/makale.php?id:36, 01/10/2006.

Kösbalaban, Hasan: “Yeni Amerikan Güvenlik Doktrini ve Uluslar arası İlişkiler, Mart 2002”, <http://www.2023.gen.tr/kasim02/yeniAmerikandoktrini.htm>, 03/08/2006.

Karaosmanoğlu, Ali L.: Uluslar arası Toplumun Değişimi ve Türkiye'ye Etkileri (Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde 21 şubat 2003 Günü verilen Konferansın Metni), (www.msb.gov.tr/prsglayim/ayim.makaledetay.asp?/dno:52,02/09/2006).

Laçiner, Sedat: "Dış Politikanın Değişen Doğası ve STKların Rolü", www.usakgundem.com/makale.php?id:7,30/07/2006.

Mehmet zcan, "Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Boyutu", <http://www.suc.gen.tr/index.php?pid=43&page=view&id=247> , 17/12/2006.

Miroğlu, Orhan: "Felaketin Eşiğinden Dönmek", (<http://www.radikal.com.tr/ek-haber.php.ek:r2@haberno:5343>) 11/12/2005

Oğuzlu, Tarık: Küreselleşme Bağlamında Değişen Güvenlik ve Tehditler, (<http://www.liberal-dt.org.tr/indexxphp?lang:tr&massage:article&art:451>, 12/10/2006.

Okman, Cengiz:"Klasik Güvenlik Stratejisinden Global Güvenlik Stratejisine Geçiş, Değişen Güvenlik Dengeleri ve Amerikanın Stratejik Hedefleri, Mart 2002", [hptt://www.2023.gen.tr/kasım02/sylesicengizokman.htm](http://www.2023.gen.tr/kasım02/sylesicengizokman.htm), 18/06/2006.

zdemir, Haluk: 11 Eylül: Post-Modern savaşın Miladı yada Dış Politika Mücadelelerinin Görünmeyen Boyutu, (<http://web.ttnet.net.tr/ozdemirler/makale.htm>, 12/06/2006.

Giriş Sayfası, http://www.tsk.mil.tr/genel_konular/savunmapolitikasi.htm, 25/11/2006.

Turgut, Mete: "Küreselleşmeye Karşı Milli ve İnsani Çözüm; Türkiye Merkezli bir Bakış Açışı", [hptt://www.2023.gen.tr/mayıs05/4.htm](http://www.2023.gen.tr/mayıs05/4.htm), 16/05/2006.

Tulunay, Sarı, Ersin, Faruk: "Kamu Kurum ve Kuruluşları ile zel Kurum ve Kuruluşların Bilgi Teknolojisi Alanında Ulusal Güvenlik politikası Doğrultusunda Yönlendirmeleri", harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/09%20Prof%20Dr%20Ersin%20Tulunay.doc, 18/06/2006.

Ülman, Burak: “Doksanlarda Türkiyenin Ulusal Güvenlik Anlayışı: Bölücülük Tehdidi”,
<http://www.sbu.yildiz.dev.tr/burakyayinlar/makale2.htm>, 21/06/2006.

Priyev, Abbas Musa: “Siyasi Strateji ve Milli Tehlikesizlik Problemi”,
<http://habuslu.com/ozet39.htm>, 06/07/2006.

Yeniçeri, Özcan: Küresel Şirketlerin İktidar Kültür ve Toplum Hayatı Üzerindeki Etkileri,
(<http://www.2023.gen.tr/mayıs05/4.htm>, 24/12/2006.

(<http://savaskarsitlaı.org/arsiv.asp?arsivTipID=1&ArsivAnaID=14152,Büyükantı,07.05.2007>)

Diğer

Bekle-Gör-Tavır Al Taktiği Uygulanamaz, Hürriyet, 06/01/2007, s.15.

Barzani'ye açıkça terörist uyarısı,<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/6618962.asp?gid:180,31.05.2007>

Derviş, Kemal, Yeni Dünyanın Güvenliği, Radikal-23.07.2004

Ülsever, C. , Küresel terör ve 3. Dünya savaşı, Hürriyet, 06.09.2004

Kaleağası, B., Yeni Dünya, Yeni Güvenlik, Radikal, 27.09.2003

ÖZGEÇMİŞ

30.11.1978 tarihinde Trabzon'a doğdu. İlk ve orta okulu Trabzon 100. Yıl İlköğretim okulunda okudu. Trabzon Fatih Lisesi(Yabancı Dil Ağırlıklı)'ni bitirdikten sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünü Birincilikle bitirdi(1998-2003). Stajını Dış İşleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezinde yaptı. Halen Yüksek Lisansına KTÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda devam etmektedir.